

DOKTORI (Ph.D.) ÉRTEKEZÉS

MIHÁLYNÉ ZÁVECZ SZILVIA

Soproni Egyetem

Sopron

2017

Soproni Egyetem
Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola
Közösségi gazdálkodástan alprogram

**A MAGYAR „BABAKÖTVÉNY” HATÁSELEMZÉSE,
AVAGY AZ ELSŐ CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁS A HOSSZÚ TÁVÚ
LAKOSSÁGI MEGTAKARÍTÁS ÖSZTÖNZÉSE CÉLJÁBÓL**

Doktori (PhD) értekezés

Készítette:

Mihályné Závecz Szilvia

Témavezető:

Sándorné Dr. Kriszt Éva

Sopron

2017

**A MAGYAR „BABAKÖTVÉNY” HATÁSELEMZÉSE,
AVAGY AZ ELSŐ CSALÁDTÁMOGATÁSI ELLÁTÁS A HOSSZÚ TÁVÚ
LAKOSSÁGI MEGTAKARÍTÁS ÖSZTÖNZÉSE CÉLJÁBÓL**

Értekezés doktori (PhD) fokozat elnyerése érdekében

készült a Soproni Egyetem
Széchenyi István Gazdálkodás- és szervezéstudományok Doktori Iskola
Közösségi Gazdálkodástan Programja keretében

Írta:

MIHÁLYNÉ ZÁVECZ SZILVIA

Témavezető: Sándorné Dr. Kriszt Éva

Elfogadásra javaslom (igen / nem) .....
(aláírás)

A jelölt a doktori szigorlaton .....%-ot ért el,

Sopron, ...
.....
a Szigorlati Bizottság elnöke

Az értekezést bírálóként elfogadásra javaslom (igen /nem)

Első bíráló (Dr. ....) igen /nem
.....
(aláírás)

Második bíráló (Dr. ....) igen /nem
.....
(aláírás)

A jelölt az értekezés nyilvános vitáján ..... %-ot ért el

Sopron, ...
.....
a Bírálóbizottság elnöke

A doktori (PhD) oklevél minősítése: .....

.....
Az EDHT elnöke

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
1.1. Problémafelvetés, a témaválasztás indoklása, aktualitása, jelentősége	1
1.2. A kutatás célkitűzései	4
1.3. Az értekezés szerkezeti felépítése	5
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	6
2.1. Családtámogatási szempontú megközelítés.....	6
2.1.1. A családpolitika, valamint a családtámogatási rendszer definíciós kísérletei	6
2.1.2. A családok számára megvalósuló redisztribúció mellett szóló érvek	9
2.2. Megtakarítás szempontú megközelítés	14
2.3. Eszköz alapú egalitarizmus.....	20
2.3.1. Elméleti háttér ismertetése	20
2.3.2. Az eszköz alapú egalitarizmus gyakorlati alkalmazása, avagy az első „babakötvény” bevezetése.....	23
2.4. A magyar konstrukció részletes ismertetése.....	28
2.4.1. A fiatalok életkezdési támogatásának bevezetése	28
2.4.2. Letéti Start-értékpapírszámla	31
2.4.3. Start-értékpapírszámla és a Babakötvény bevezetése	32
2.4.4. Start-értékpapírszámla nyitáshoz kötött decentralizált életkezdési támogatások.....	36
2.5. A brit és a magyar konstrukció összehasonlítása	40
3. START-ÉRTÉKPAPÍRSZÁMLA RENDSZERE A HAZAI GYAKORLATBAN	43
3.1. A gyermekeknek szóló hazai megtakarítási lehetőségek rövid áttekintése	43
3.2. A hazai Start-értékpapírszámla rendszere a statisztikák tükrében.....	45
4. KUTATÁS TARTALMA, MÓDSZERE	54
4.1. A kutatás hipotézisei.....	54
4.2. A kutatás során alkalmazott módszerek	55
4.2.1. Primer kérdőíves kutatás ismertetése	58
4.3. Kutatás eredményei	71
4.4. Új és újszerű tudományos eredmények	98
5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	102
6. ÖSSZEFOGLALÁS	107
SUMMARY	108
IRODALOMJEGYZÉK	109
MELLÉKLETEK	120
A Magyar Államkincstár által kiküldött tájékoztató levél a szülőknek, a fiatalok életkezdési támogatásnak megképezéséről	120

.....	120
A primer kutatás során alkalmazott kérdőív folyamatábrája, részeredményei.....	123
A hipotézisek részletes számítási eredményei.....	133
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	150
NYILATKOZAT	151

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: A CTF számlák, és az állami támogatások összegének alakulása 2002-2011 között.....	25
2. táblázat: Családtámogatási kiadások (millió forint) 2014-ben.....	30
3. táblázat: A letéti Start-számla és a kincstári Start-értékpapírszámla összehasonlítása.....	32
4. táblázat: A gyermek születési éve szerinti Babakötvény típusok.....	34
5. táblázat: A letéti Start-számla hozamának és a kincstári Start-értékpapírszámla hozamának alakulása (2013-2016).....	35
6. táblázat: Az önkormányzatok által a Start-értékpapírszámlára teljesített helyi életkezdési támogatások összegei településenként, gyermekenként 2015-ben.....	37
7. táblázat: Brit és a magyar babakötvény rendszerének összehasonlítása	41
8. táblázat: Start-értékpapírszámlák banki feltételei (2016. márciusi adatok alapján)	48
9. táblázat: A legnagyobb Start-értékpapírszámla egyenlegek megyénként (2015. december 31.-én)	52
10. táblázat: Kvízkérdésekre adott válaszok megoszlása, témakörök szerint	63
11. táblázat: Kolmogorov-Smirnov teszt eredménye a H ₂ -es hipotézis esetén	78
12. táblázat: Wilcoxon előjeles rangteszt eredménye a H ₂ hipotézis esetében.....	79
13. táblázat: Wilcoxon előjeles rangteszt eredménye a H ₂ hipotézis esetében, befizetés szerint szűrt adatsorra.....	80
14. táblázat: Családi állapot és Start-értékpapírszámla nyitás keresztábra elemzése	83
15. táblázat: Fialatok életkezdési támogatására való jogosultság és Start-értékpapírszámla nyitás keresztábra elemzése	85
16. táblázat: A H ₄ -es hipotézis számítási eredményeinek összefoglalása	89
17. táblázat: A szülők legjellemzőbb intézkedési javaslata a Start-értékpapírszámlák nyitására illetve a magánszemély befizetésekre vonatkozóan	90
18. táblázat: A scenáriók és azok hatása a végső megtakarítás összegére	93
19. táblázat: A scenáriók költségvetési modellezései.....	94

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A Start-értékszámlla vezetésében történt jelentősebb változások 2006-tól 2016-ig.....	33
2. ábra: A letéti Start-számlák és a Start-értékpapírszámlák számának alakulása 2006-2015 között.....	45
3. ábra: Pénzintézetek részesedése a Start-értékpapírszámlák vezetéséből (2015.december 31. értéknapi alapján)	47
4. ábra: A MÁK-nál vezetett Start-értékpapírszámlák száma 2015-ig, megyénként*	49
5. ábra: Számlanyitások aránya az éves élveszületések számához képest 2015-ben .	50
6. ábra: A Start-értékpapírszámlára történő befizetések évi megoszlása 2008-2016 között.....	51
7. ábra: A Start-értékpapírszámlák átlagos egyenlege megyénként (2015. december 31-es értéknapi)	53
8. ábra: A kérdőívet kitöltő családok gyerekszám szerinti megoszlása	59
9. ábra: A kérdőívet kitöltők megoszlása a fiatalok életkezdési támogatására való jogosultság alapján	60
10. ábra: A kérdőív kitöltők megoszlása a fiatalok életkezdési támogatásáról és a ráépülő Start-értékpapírszámla, Babakötvény konstrukcióról szerzett információ forrásuk alapján	61
11. ábra: A válaszadók megoszlása arra vonatkozóan, hogy van-e gyermeküknek Start-értékpapírszámlájára.....	61
12. ábra: A kérdőívet kitöltők szerint a gyermek megtakarítási termékek jellemzői fontossági sorrend alapján	62
13. ábra: A Start-értékpapírszámla nyitására vonatkozó válaszok a szülők információtorzulása tükrében	66
14. ábra: Tökéletesen informált szülőket feltételezve a számlanyitások megoszlása a mintában	67
15. ábra: A válaszadók megoszlása aszerint, hogy milyen változásokkal tudná őket motiválni az állam a Start-értékpapírszámla megnyitásban	69
16. ábra: A válaszadók megoszlása aszerint, hogy milyen változásokkal tudná motiválni az állam a Start-értékpapírszámlára történő befizetéseket.....	70
17. ábra: A Start-értékpapírszámla állományának és a befizetési számlák számának pontfelhő diagramon történő ábrázolása	72
18. ábra: A Start-értékpapírszámlák száma és a számlára történő természetes személyek általi befizetések alakulása megyénként, 2014. december 31.-ig.....	73
19. ábra: Befizetési Start-értékpapírszámlák aránya, megyénként	75

20. ábra: 2015-ben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők Start-értékpapírszámlára történő befizetésük szerinti megoszlása.....	77
21. ábra: A kvízkérdésre adott átlag válaszok megoszlása annak függvényében, hogy a válaszadó gyermekének van-e Start-értékpapírszámla nyitva.....	88
22. ábra: A magyar babakötvény rendszerének tételekénti kiadásai a 2016-os évre vonatkozóan.....	92

ABSZTRAKT

A magyar „babakötvény” hatáselemzése, avagy az első családtámogatási ellátás a hosszú távú lakossági megtakarítás ösztönzése céljából

A jövedelmi egyenlőtlenségek növekedése, az öregedő lakosság, valamint a „tanult gyámoltalanság” problémája a jövőben az államháztartás társadalombiztosítási alrendszerét veszélyeztethetik a növekvő jóléti kiadások miatt. Ezen problémák orvoslására fogalmazódott meg a befektetés alapú redisztribúció eszméje, mely a lakosság hosszú távú öngondoskodási hajlandóságának serkentését különböző állami ösztönzőkkel igyekszik elérni. Az állami ösztönzők közül, a gyermekek felnőtté válásának pénzügyi nehézségeire, akadályaira fókuszálva született meg az ún. babakötvény rendszere, mely hazánkban több mint 10 éves múltra tekint már vissza.

A doktori kutatás fő célja az volt, hogy bemutassa a hazai családtámogatási rendszeren belül –jelenleg még nem igazán feltérképezett – fiatalok életkezdesi támogatását és a ráépített Start-értékpapírszámla - Babakötvény konstrukciót. A disszertáció az első babakötvény - a brit bábikötvény- bevezetésétől ismerteti a konstrukció hazai kiépítését, törvényi változásait. A kutatás prioritásként vizsgálja a magyar babakötvény-rendszer népszerűtlenségének okait a szülők körében, a kapott kutatási eredmények alapján pedig korrekciós javaslatokat fogalmaz meg, melyek hatását a központi költségvetés oldaláról is modellez.

ABSTRACT

Impact analysis of the Hungarian „baby bonds” or the first family support for promotion of long-term public savings

The increase in income inequalities, the aging population and the problem of "learned helplessness" could threaten the social security sub-system of the public finances due to the increasing welfare spending. To remedy these problems, formulated the idea of the investments based redistribution, which is trying to achieve the development of the population's long-term self-care willingness, with various government incentives. Among the state incentives, focusing on the financial difficulties and hindrances of children's growing up, came into existence the so-called „baby bond” system, which has in our country for more than 10 years of history.

The main objective of the doctoral research was to demonstrate within the domestic family support system - currently not yet really discovered – the life-start support and on this mounted Start-accounts - Baby Bonds construction. The dissertation describes from the introduction of the first baby bond - British baby bond – the development of the construction and the changes in laws. The research examines as a priority the causes of the unpopularity of the Hungarian baby bond system among the parents, it formulates according to the results remedial proposals, and models their impact on the central government budgetary as well.

1. BEVEZETÉS

1.1. Problémafelvetés, a témaválasztás indoklása, aktualitása, jelentősége

Az 1929-es nagy gazdasági világválság során evidenssé vált, hogy Adam Smithnek - a klasszikus közgazdaságtan képviselőjének - láthatatlan kéz elmélete korántsem tökéletes, ugyanis a piaci viszonyok által létrejött jövedelem- és vagyoneelosztás gyakran ütközik méltányossági elvekbe. Ezen piaci elosztásból származó anomáliák kezelésére, korrigálására irányuló törekvésként fogalmazódott meg a gondoskodó, más néven a jóléti állam eszméje. A jóléti állam a történelem során a társadalmi szolidaritás intézményesült formájává vált, mely széleskörű állami gondoskodással, erős védőhálóval óvja a piaci elosztás „vesztéseit”. Fő céljai között szerepel a létbiztonság és az egyenlőség megteremtése, a lakosság életesélyeinek és a javak elosztásának egyenlőbbé tétele. Napjainkban lezajló demográfiai változások és a társadalomban eluralkodó paternalista államszemlélet miatt azonban egyre nagyobb teher hárul ezekre a jóléti rendszerekre.

A magyar jóléti államnak családtámogatási aspektusból most lényegesebb a szerepe, mint eddig bármikor, hiszen az alacsony születésszámokon túl, a gyermekek körében növekvő jövedelemegyenlőtlenségeket is kezelnie kell. Mivel a gyermekek jövedelmi helyzete nem választható el az őket nevelő háztartások jövedelmi helyzetétől, a hiányok halmozódása, átörökítése számukra tartósan meghatározhatja és behatárolhatja a későbbi lehetőségeket, hiszen a létbizonytalanság, a szűkösség, a megfelelő minták hiánya, nem vezet társadalmilag elfogadott normák szerinti felnőtt létre. Emiatt a magyar államnak érdeke, hogy a másodlagos redisztribúcióval mind a születések számának növekedésére, mind pedig a születendő gyermekek felnőttkori életesélyeire pozitív hatást gyakoroljon. Ugyanakkor az elöregedő társadalom problémája, az államháztartást bevételi oldaláról is érinti a kieső adóbevételek által. Ezen okok miatt az öngondoskodásnak a lakosság körében nagyobb szerephez kell jutnia a jövőben, mivel szét fogja feszíteni a kereteit a mai rendszer és nem lesz mód olyan jóléti rendszer fenntartására, ami az elvonások szintjét és a nyugdíjakat is elegendő mértéken tudja. Tehát a magyar állam érdekelt a másodlagos redisztribúció mellett olyan ösztönző rendszer kiépítésében, mely a lakosság hosszú távú öngondoskodásnak kialakulását, a lakossági megtakarítások növekedését hívatott elérni.

Horváthné Kökény [2014] szerint az emberi életnek két olyan szakasza van, amikor rendkívül fontos, hogy az illető megtakarítással rendelkezzen. Az egyik ilyen szakasz az időskor, amikor már az egyének többsége nem rendelkezik munkajövedelemmel. A másik ilyen kor a pályakezdés, családalapítás, önálló lakhatás és egzisztencia megteremtésének időszaka, amikor az emberek többsége még nem rendelkezik felhalmozott tőkével. A jelenlegi fogyasztói társadalomban az egyének többségének öngondoskodási vágya jellemzően a bizonytalan pénzügyi időszakokban erősödik csupán,¹ az instabil időszak átvészelését követően a fogyasztások újból megugranak, a megtakarítási kedv pedig alább hagy. A kutatások

---

¹ Fredrickson [2013], Székely [2010]

többsége² igazolta, hogy a középkorúakat jellemzi leginkább a megtakarító életmód, a fiatalabb korosztályt kevésbé, sőt utóbbi korosztályra inkább a túlköltekezés és az általános pénzügyi ismeretek hiánya a jellemző.³

Az országok többségét nyomasztja az a kérdés, hogyan tudnák kialakítani az öngondoskodás megbízható és optimális intézményrendszerét a későbbi jóléti problémák enyhítésére. Néhány országban- köztünk hazánkban is- ezen problémák orvoslására megjelent egy újfajta, úgynevezett eszköz vagy más néven befektetés alapú jóléti redisztribúciós (asset-based welfare) megközelítés, ami a vagyonalapú átcsoportosításokat foglalja magába. A befektetés alapú jóléti redisztribúció az általános redisztribúción túl megtakarítási lehetőségeket is tartogat. Ez a fajta egalitarizmus alapvetően abból indul ki, hogy a szegényebb társadalmi rétegek számára a vagyon felhalmozása elképzelhetetlen, mivel a háztartások jövedelmének nagy része a fogyasztásra megy el, megtakarítani pedig vagy nagyon keveset, vagy egyáltalán nem tudnak a családok. Az eszköz alapú jóléti redisztribúciós megközelítés állami ösztönzőkkel igyekszik az egyének öngondoskodására, takarékoskodására a hangsúlyt fektetni, hogy ezzel csökkentse a jövőben a jóléti államra nehezedő terheket és fenntarthatóbbá tegye a szociális rendszert. Ezekkel a programokkal a rövid távú, pusztán létfenntartást biztosító szociális programokról a hangsúly inkább a pénzügyi függetlenség elérését szorgalmazó intézkedésekre helyeződhet. Az eszköz alapú egalitarizmus programjai között születtek olyan intézkedések, ami a fiatal korosztály felnőtté válásának pénzügyi nehézségeire, akadályaira és megtakarításaira fókuszálnak. A dolgozat középpontjában az eszköz alapú egalitarizmus ezen ága áll.

A disszertáció az első ilyen hazai befektetés alapú jóléti redisztribúciós programot állítja kutatásának középpontjába. 2005. évi CLXXIV. törvény a fiatalok életkezdési támogatása és a Start-értékpapírszámla konstrukció megteremtésével, hazánkban is életre hívta a magyar családtámogatási rendszeren belül az első ilyen befektetés alapú jóléti redisztribúciós eszközt. A téma szociológiai és megtakarítási szempontból egyaránt fontos: Az életkezdési támogatás a magyar nemzet jövője iránti felelősségtől indítatva, a hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek növelése, valamint a magyar fiatalok önálló életkezdésének anyagi megalapozása céljából született meg, ugyanakkor a ráépülő Start-értékpapírszámla konstrukció, állami ösztönzőkkel a szülők és az érintett gyermekek hosszú távú öngondoskodási szokásainak kiépülését szolgálja. Nem elhanyagolható tény, hogy az állam már több mint 900 ezer magyar gyermeknek nyújtotta a fiatalok életkezdési támogatását, mégis a szülők csupán 251 ezer alkalommal éltek a Start-értékpapírszámla magasabb hozamot kínáló költségmentes nyitási lehetőségével.⁴ Ezekből az adatokból úgy tűnik, hogy az állam effajta próbálkozása, mely a lakosság hosszú távú öngondoskodását célozza, egyelőre kevésbé mondható sikeresnek. A konstrukció hazai népszerűtlensége azért is meglepő, mert a lakossági állampapírok iránt rendkívül magas a kereslet, a hasonlóan alacsony kockázatú- sokszor a felnőtt

---

² Beckmann et al. [2013]

³ Lusardi-Mitchel [2011], Chang [1994]

⁴ MÁK [2016 a] adatai alapján

állampapírok kamatát is felülmúló- Start-értékpapírszámlára vásárolható Babakötvényé azonban ennek ellenére alacsony.

A kutatás fő célja, hogy egy átfogó képet adjon a hazai családtámogatási rendszeren belül az életkezdesi támogatás, Start-értékpapírszámla konstrukciójáról, feltárja milyen fontosabb jellegzetességei azonosíthatóak e családtámogatási formának, továbbá vizsgálja a transzferhez kapcsolódó két legfontosabb társadalompolitikai cél, az esélyegyenlőség és öngondoskodás érvényesülését. A disszertáció kísérletet tesz arra, hogy megválaszolja a legfontosabb kérdést e témával kapcsolatban, hogy milyen tényezők okozhatják a Start-értékpapírszámla, Babakötvény népszerűtlenségét a szülők körében.

Európában viszonylag rövid múltra tekint vissza ez a fajta családtámogatási forma, ráadásul eddig az Európai Unióban csupán a brit és a magyar családtámogatási rendszerben került bevezetésre. Talán részben ennek is köszönhető, hogy mind a családtámogatásokkal foglalkozó, mind a megtakarításokkal foglalkozó tudományos kutatások számára ez egy teljesen érintetlen terület maradt. Jellemzően ritka erre a témakörre épülő magyar, illetve idegen nyelvű szakirodalom is. A doktori disszertáció részben ennek az "ürnek" a pótlására is igyekszik kísérletet tenni.

A fent vázolt cél elérése érdekében a dolgozat tanulmányozza a Magyar Államkincstárnál (MÁK) vezetett letéti Start és Start-értékpapírszámlákra vonatkozó országos és megyei adatokat, továbbá az érintettek számlanyitási és számlára történő befizetési döntéseire fókuszáló empirikus, primer kutatási eredményeket. A disszertáció az empirikus kutatás eredményeire támaszkodva igyekszik módosítási javaslatokkal élni a „babakötvény” rendszerére vonatkozóan, azoknak hatását az államháztartás költségvetési oldaláról is modellezi, a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) költségvetési tervezetei és adatai alapján.

A felvetett kutatási kérdés vélhetően, mind a magánemberek, mind pedig a tudományos közvélemény érdeklődésére számot tart. A kutatás arra törekszik, hogy eredményeivel a gyermekek jövőjének társadalmi befolyásolására, esélyegyenlőségének megteremtésére és a lakosság hosszú távú öngondoskodásának elősegítésére irányuló politikai gyakorlat tudományos megalapozásához hozzájáruljon.

1.2. A kutatás célkitűzései

A disszertáció összegezve az alábbi *négy fő kutatási célt* tűzi ki maga elé:

- ✚ Megvilágítsa az olvasó számára a Start-értékpapírszámla- Babakötvény elméleti háttérét családtámogatási és megtakarítási oldalról. Összefoglalja, rendszerezze és egyben bővítse a befektetés alapú egalitarizmus tárgykörében - rendkívül „gyérnek” számító- hazai és nemzetközi kutatási eredményeket.
- ✚ Bemutassa a brit Babakötvény konstrukciót, majd ezen ötlet alapján bevezetett magyar Start-értékpapírszámla rendszerét, amelyen belül kiemelten foglalkozik a jelenleg futó magyar Babakötvény konstrukciójával, sajátosságaival. A statisztikai adatok feldolgozásán, elemzésén és értékelésén keresztül hasznos információkkal szolgáljon a jelenleg alkalmazott magyar rendszert illetően.
- ✚ A harmadik és a gyakorlati oldalról talán a legfontosabb célkitűzése a disszertációnak, hogy választ adjon a Start-értékpapírszámla népszerűtlenségének okára a szülők körében.
- ✚ A negyedik célkitűzés a primer kutatás eredményeire támaszkodva módosítási javaslatokat tegyen a rendszer átdolgozásával kapcsolatban, melynek hatását egyidejűleg a központi költségvetés oldaláról is modellez.

A szerző a kutatási témában megfogalmazott hipotéziseit a kutatási eredmények bemutatása előtt ismerteti. Ezt részben az indokolja, hogy az olvasó számára könnyebben értelmezhetőek a hipotézisek, amennyiben a befektetés alapú egalitarizmuson alapuló szakirodalom és a brit Babakötvény, majd a hazai Start-értékpapírszámla rendszere is bemutatásra került.

1.3. Az értekezés szerkezeti felépítése

Az értekezés öt fő szerkezeti egységre tagolódik:

I. *Az első rész* a témához kapcsolódó közgazdasági elméletek főbb hazai és nemzetközi szakirodalmát, *az eddig elért tudományos eredményeket mutatja be*. A disszertáció lehetőségeihez mérten törekszik minél szélesebb körű külföldi és hazai szakirodalomra támaszkodni. A fiatalok életkezdési támogatása, és a ráépülő Start-értékpapírszámlás megtakarításos konstrukció egy hibrid rendszernek tekinthető, ugyanis magába foglal családtámogatási és megtakarítási elemeket egyaránt, ezért a dolgozat igyekszik a témát mindkét szempont oldaláról megvizsgálni. A disszertáció bemutatja, hogy a családtámogatási témában kutatók mit értenek a családtámogatás és a családpolitika fogalma alatt, ezek alapján az életkezdési támogatás atipikus rendszere miképpen adaptálható e fogalomkörnyezetbe, és ezek alapján miként határozható meg a családtámogatási rendszer fogalma a disszertáció kutatási keretei között. A fejezetben részletezésre kerül, hogy milyen redisztribúciós érvék sorakoztathatóak fel a gyermekesek támogatása mellett, ezek közül az életkezdési támogatás mely érv szolgáltatába állítható. A szakirodalmi rész a megtakarítási elméletek áttekintésével folytatódik. Ezek a közgazdasági elméletek egyfajta kapaszkodót jelenthetnek a kutatás szempontjából, hogy milyen tényezők azok, amik egy adott gazdaság társadalmi-gazdasági feltételei között jellemzik a megtakarító lakosságot. A másodlagos redisztribúció ötvözése hosszú távú megtakarítással lényegében az eszköz alapú jóléti állam alapötlete. Ebben a fejezetben bemutatásra kerül az eszköz alapú jólét elméleti háttere és a gyakorlatban –a brit babakötvény esetében – alkalmazásnak lehetősége. A első fejezet utolsó része *a hazai életkezdési támogatás, Start-értékpapírszámla, Babakötvény konstrukcióját ismerteti a kialakulásától napjainkig, összehasonlítva a brit rendszerével*.

II. *A disszertáció második része* először a hazai gyermekmegtakarítási programok termékeit ismerteti. Ezt követően a dolgozat *a hazai Start-értékpapírszámla helyzetéről és „problémáiról” nyújt átfogó képet országos, és megyei statisztikai adatok elemzésével*. Ez a fejezet a dolgozat szempontjából azért kulcsfontosságú, mert részben az itt ismertetett információk alapján történik a harmadik fejezetben a hipotézisek megfogalmazása.

III. *A harmadik szerkezeti egység ismerteti* a dolgozat empirikus kutatási részének módszertanát, *a megfogalmazott hipotéziseket, valamint azok empirikus tesztelését*. A harmadik főfejezet az új kutatási eredmények értékelésével, a megfogalmazott célok és eredmények összevetésével és elemzésével zárul.

IV. *A negyedik szerkezeti egység* a dolgozat kutatási eredményei alapján *fogalmazza meg a következtetéseket és javaslatokat*.

V. A dolgozat végül *a kutatás áttekintő és tömör összegzésével zárul*.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. Családtámogatási szempontú megközelítés

2.1.1. A családpolitika, valamint a családtámogatási rendszer definíciós kísérletei

Az eddig bevezetett Babakötvény konstrukciók mindegyike egy egyszeri, a gyermek nevére szóló alaptámogatás ötletére épül. A magyar rendszerben ez az ún. fiatalok életkezdési támogatása. A fiatalok életkezdési támogatásának a családtámogatási rendszerhez történő sorolása ugyanakkor korántsem egyértelmű, hiszen a magyar állam minden 2005. december 31. után született magyar állampolgárságú, Magyarországon lakóhellyel rendelkező csecsemője számára születésük után rögtön megképzti ezt a támogatást, ugyanakkor a szubvencióhoz csupán a gyermekek, nagykorúvá válásukat követően férhetnek hozzá. Így ez a támogatási forma a családtámogatási rendszer határvonalán helyezkedik el, a fent említett okok miatt pedig teljesen egyedinek tekinthető. A doktori kutatás szempontjából emiatt lényeges, hogy tisztán lehatároljuk, mit is tekintünk családpolitikának, családtámogatási rendszernek, ezek alapján a fiatalok életkezdési támogatása a családtámogatási rendszerhez sorolható-e.

A családok számára megvalósuló transzferkifizetések úgynevezett csoport-specifikus redisztribúciónak minősülnek, hiszen ezek olyan ellátások, amelyek az állami redisztribúció révén a gyermekekkel kapcsolatos költségekhez, valamint a gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatokhoz biztosítanak közösségi hozzájárulást. Azonban a családpolitika definiálása, mint majd látni fogjuk, korántsem egyszerű, a szakirodalomban nem találunk két egységes definíciót a fogalomra. Ez azzal magyarázható, hogy sok esetben a szerzők a kutatási témájukhoz rögzítve határozzák meg, hogy mit tekintenek az adott kutatás szempontjából családpolitikának. Éppen ezért a családpolitika és a családtámogatási rendszer fogalma a szakirodalomban sokszor összemosódik.

Gyarmati [2008] megközelítése szerint „a családpolitika (szűk értelemben családtámogatási rendszer) elsősorban szabályozás és ellátás (pénzbeli, természetbeni), melyet legalább ötféle közpolitikai cél szolgálatába állíthatunk.” Családpolitikai célok lehetnek népesedéspolitikai, szociálpolitikai, gyermekvédelmi, foglalkoztatáspolitikai, esélyegyenlőségi célokat szolgáló törekvések. Ugyanakkor kutatásában a családtámogatási rendszer kifejezést szerepelteti, mivel tanulmányának tárgyát az ellátási rendszer, azon belül is a pénzbeli ellátások képezik.⁵

A hazai családtámogatásokért felelős Emberi Erőforrás Minisztériuma a családpolitikát, a társadalompolitika részeként definiálja, amelynek „közvetlen célja az, hogy megfelelő feltételeket teremtsen a családalapításához, a családok gyarapodásához, a családok megtartó erejének erősítéséhez és a családok által kívánatosnak tartott gyermekszám eléréséhez.”⁶

---

⁵ Gyarmati [2008]

⁶ Családpolitikai Szótár [2011] 15o

Hazánkban 1990-es évek első felében jelent meg a családpolitika, mint fogalom, előtte népesedéspolitikaként volt csupán ismert. Kizárólag ideológiai megkülönböztetésnek tekinti Vukovich [2010], hogy milyen politikának nevezzük a gyermekeket szolgáló politikai törekvéseket. Felhívja a figyelmet, hogy bár eszközeiben és hatásaiban is azonos lehet a népesedéspolitika a családpolitikával, ugyanakkor, míg a népesedéspolitika kimondottan a népesedési helyzet kedvezőbbé tételét célozza, addig a családpolitika nem feltétlenül deklarálja a népesedési célokat.

7

Ruzicska [2011] megfogalmazásában a „családpolitika a társadalomnak a családokra vonatkozó elvárásait megfogalmazó elvek összessége, melyet a törvényhozó és közigazgatási szervek jogi, gazdasági, oktatási eszközökkel, intézkedésekkel valósítanak meg, a kivitelezésbe bevonva a civil szerveződések is.”⁸

Más szerzők, mint például Darvas és Mózer [2004] szociálpolitikai eszközként definiálják a családpolitikát, „amely a társadalomnak a gyermekek felneveléséhez való, közös felelősségét fejezi ki és az állami újraelosztás révén a gyermekkel kapcsolatos feladatokhoz biztosít közösségi hozzájárulást.”⁹ Leszögezik, hogy ezt a fogalmat akár más jóléti intézményrendszerre, mint például az oktatásra, vagy a nyugdíjrendszerre is ki lehet terjeszteni.

Míg megint mások, mint például McDonald [2000]¹⁰ és Heitlinger [1991]¹¹, a családtámogatási elemek szemszögéből határozzák meg a fogalmat. Három családtámogatási elemet kategorizálnak. Az első elem a pénzügyi ösztönző, mely magába foglal minden a gyermekvállalással kapcsolatos rendszeres és eseti juttatást. A második elem a munka és a család összehangolásának támogatása. A harmadik elem a gyermekvállalással kapcsolatos széleskörű társadalmi változások, mint például a gyermekvállalás vagy a házasság pozitív társadalmi megítéléséhez kapcsolódó ellátások.¹²

Ignits és Kapitány [2006] a családpolitika helyett a családtámogatás fogalmi tisztázására tesz kísérletet. A családtámogatásokon olyan ellátásokat értenek, amelyeket az állami szabályozás a gyermek létéhez, születéséhez, neveléséhez köt. Definíciójuk során a szerzőpáros hangsúlyozza, hogy a hivatalos szakirodalmi fogalomhasználattal szemben ők egy tágabb értelmezéssel élnek, mivel a gyermekek után járó szabadon elkölthető többletjövödelmen túl, például a családi adókedvezményt is e fogalom alá sorolják.¹³

Pogány [2003] a családtámogatási rendszert intézményi oldaláról közelíti meg, miszerint „a családok biztonságának megteremtése, és a gyermekvállalás feltételeinek javítása az állam egyik fontos feladata, melyet általában a

---

⁷ Vukovich [2010]

⁸ Ruzicska [2011]

⁹ Darvas – Mózer [2004]

¹⁰ McDonald [2000]

¹¹ Heitlinger [1991]

¹² McDonald [2000]

¹³ Ignits - Kapitány [2006]

gyermeknevelés költségei egy részének átvállalásával és egyéb intézkedésekkel biztosít.”¹⁴

A szakirodalmi definíciók közül Gauthier [2000] családpolitikai értelmezése az, amit a legtöbb témában publikáló szerző felhasznál. Gauthier szűk és tágabb keretek között is definiálja a családtámogatási rendszert. A szerző a családpolitikát, mint fogalmat, szűkebb értelmezésben a gyermekes családokat célzó juttatások és szolgáltatások összességéeként nevezi meg. A szűk fogalmi meghatározás esetén különbséget tesz a közvetlen és közvetett pénzbeli juttatások között. Míg előbbihez például a családi pótlékot, utóbbihoz az adókedvezményeket sorolja. A fogalom tágabb értelmezésében a szerző családpolitika alatt, olyan közpolitikai intézményt ért, mely hatással van a családok jólétére. Négy csoportba sorolja az ellátásokat:

1. Az első csoportot a nem tradicionális ellátások, kérdéskörök alkotják, ilyen például a foglalkoztatáspolitikai kérdések.
2. A második csoportba a családjoggal kapcsolatos szabályozások, jogalkotások tartoznak.
3. A harmadik csoport az oktatásügyet és az egészségügyi ellátásokat rendszerezi.
4. A negyedik csoport olyan szolgáltatásokat foglal magában, mint a bevándorlás szabályozás, a közösségi közlekedés kedvezményei.¹⁵

A disszertáció a családpolitika fogalma alatt, Gauthier szűknek nevezett családpolitikai értelmezését használja, melyet fogalmilag megegyezőnek tekint a családtámogatási rendszerrel. A definíció alapján, az életkezdési támogatás egy közvetlenül nyújtott univerzális, egyösszegű pénzbeli családtámogatási formának tekinthető, a többi univerzális családtámogatási elemhez hasonlóan –mint például a GYET, GYES, családi pótlék, anyasági támogatás- finanszírozása a központi költségvetés Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapjából történik.

---

¹⁴ Pogány [2003]

¹⁵ Gauthier [2000]

2.1.2. A családok számára megvalósuló redisztribúció mellett szóló érvek

A családok számára általában két, a gyermekvállalásból származó „hátrányt” kell orvosolni, ami a jövedelmi szerkezetükre hat: az egyik a gyermekvállalással járó többletterhek, a másik az otthon maradó szülőknek a gyermekvállalással kiesett keresete. A fiatalok életkezdési támogatásának célja egyértelműen a szülők gyermekvállalással járó többletterhének csillapítása. Ugyanakkor, míg általában a családtámogatási ellátások a gyermekneveléssel kapcsolatban felmerülő korai költségekre fókuszálnak - kivéve a családi pótlék, mely szinte a gyermeket nagykorúvá válásáig elkíséri-, addig az életkezdési támogatás a felnőtté válás korai szakaszát célozza meg. Már több kutatás is rámutatott arra, hogy az egyének életciklusának különböző szakaszaiban a szegénység eltérő mértékben fenyegeti az embereket. Tuttle [1989] és Rank-Hirschl [2001] egy család életében különösen fenyegetett időszaknak, a gyermekek születésének időszakát tekinti egészen addig az időpontig, amíg a gyerekek munkába állnak. A fiatal felnőttek munkába állása tehermentesítheti a szülőket a gyerekneveléssel járó többletterhektől, ugyanakkor az Eurofound [2010] 2010-es kutatási eredményei alapján a dolgozó szegénység problémája leginkább a fiatal korosztályt érinti. Ez arra enged következtetni, hogy a dolgozó fiatalok többsége korai munkavállalásuk ellenére sem rendelkezik olyan tőkével, mely a felnőtt koruk kezdeti éveit, életkezdési esélyeit javítaná. Ezek a tények alátámasztják a korai felnőtté válás éveiben nyújtott támogatások szükségességét, mint például az életkezdési támogatás nyújtását.

A családtámogatásokkal kapcsolatos szakirodalmak ugyanakkor számos egyéb okot sorakoztatnak még fel, amelyek a különböző családtámogatási ellátások létét legitimálják:

Ferge és Gyarmati a szakirodalom tekintetében talán a legrészletesebb listát állította össze arról, hogy milyen érdekek motiválhatják a családtámogatások mellett hozott döntéseket hazánkban.

Ferge [1991] szerint „Ezek között – időszakonkénti hangsúllyal – deklarált szerepe volt

- a (női) foglalkoztatásnövelés gazdasági érdekének – az extenzív fejlődés szakaszaiban;
- a női foglalkoztatáscsökkentés érdekének – gazdaságilag stagnáló vagy intenzív foglalkoztatásra törekvő időszakokban;
- a megfelelő struktúrában képzett munkaerő iránti gazdasági-társadalmi érdeknek – elvben folyamatosan;
- a női emancipáció társadalmi-politikai érdekének – elvben folyamatosan;
- a népességszám-növelés népesedéspolitikai érdekének – folyamatosan;
- a felnövő generáció társadalmi normakövetésre való nevelésének, megfelelő intézményi keretek közti szocializáció révén – folyamatosan;
- a kollektív nevelésnek az individualizált neveléssel szembeni előnyét bizonyító politikai érdeknek – főként az 1945 utáni első egy-másfél évtizedben;
- a családon belüli nevelés előnyeit és az anyaszerepet hangsúlyozó érdeknek – főként az utóbbi 1-2 évtizedben;

- a munka szerinti elosztás jobb érvényesülését biztosító gazdasági érdekek (a gyerekek eltartásához való állami redisztributív jövedelmi hozzájárulás révén) – főként az utolsó két évtizedben;
- a munkafegyelem, a munkahelyhez kötés erősítésére irányuló gazdasági-társadalmi érdekek egy sor, a gyermekkel kapcsolatos juttatás szülői érdekhez, munkaviszonyhoz kötésével – folyamatosan, időszakonként erősödően;
- a társadalmi mobilitás erősítésének politikai érdeke elsősorban iskolai hátrányok csökkentésével, illetve adminisztratív pozitív diszkriminációval – főként az 1945 utáni első 1-2 évtizedben;
- a gyerekek testi-szellemi egészsége biztosításának érdeke, részben a gyerekek, részben a zavartalan társadalmi újratermelés érdekében (amennyiben ez a családban nem biztosítható, akkor a gyereket a családtól kiemelni) – ez folyamatos, erősödő érdek;
- a gyerek érdeke, hogy jó legyen gyereknek lennie – legyen szó csecsemőről, kisgyerekről, serdülőről, egészségesről vagy betegről, okosról vagy butáról – elvben mindig, gyakorlatban alig érvényesülő érdek.”¹⁶

Gyarmati [2008] szerint kormányzati ciklusonként a döntéshozatal során eltérő társadalmi célok élveznek prioritást, melyekhez eltérő eszközrendszer kapcsolódhat. Megkülönböztethetünk népesedéspolitikai, foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitikai, általános társadalompolitikai és esélyegyenlőségi célú családpolitikai intézkedéseket. Népesedéspolitika alatt a termékenységnövelő célkitűzéseket, foglalkoztatáspolitikai alatt a gyermekes anyák foglalkoztatásának javítását, szociálpolitika alatt a gyermekjóléti célokat, általános társadalompolitika és esélyegyenlőség alatt pedig a nők és férfiak gyermekgondozásban jelentkező terheinek redukálást érti.¹⁷

Pogány [2003] a családtámogatásoknak három fő célját nevesíti, mely célokat később több szerző is megfogalmaz és pontosít:

- társadalmi jövedelemegyenlőtlenségeket kiküszöbölő cél
- a gyermekvállalást befolyásoló cél
- a gyermekek társadalmi hasznosságát elismerő cél.¹⁸

Gábos [2004] Pogányhoz hasonlóan három elméleti ágon közelíti meg a családok számára megvalósuló redisztribúciót: Véleménye szerint a családtámogatási transzferek egyrészt lehetnek a termékenység növelését célzó, népesedéspolitikai vonatkozásúak. A termékenység szempontjából a legtöbb elmélet „elismeri az anyagi szempontok meglétét, a gyermeknevelés legtagabb értelemben vett költségeinek figyelembevételét a szülők döntései során, a közgazdasági elméletek modelljei pedig kifejezetten ezeken az előfeltevéseken alapulnak. Ebben a kontextusban a családtámogatási rendszer ellátásai (...) csökkentik a gyermeknevelés költségeit, így – az említett közgazdasági elméletek predikciója szerint- növelik a termékenységet.”¹⁹ A családtámogatások mellett ugyanakkor igazságossági érv is

¹⁶ Ferge [1991] 80. old.

¹⁷ Gyarmati [2008]

¹⁸ Pogány [2003]

¹⁹ Gábos [2004] 16. old.

szól, mely a jóléti rendszerek hosszútávú finanszírozhatóságára, fenntartására vezethető vissza. Gábos szerint a gyermekvállalás haszna társadalmi szinten is jelentkezik, hiszen a gyermekek idővel adó és járulékfizető polgárrá érnek, így biztosítva a jóléti programok hosszú távú finanszírozhatóságát. A szerző úgy fogalmaz az igazságossági érv kapcsán, hogy ez egyfajta jövedelemátcsoportosítás az aktívaktól a fiatal inaktív lakosság felé. A fent említett érvek mellett Gábos a családtámogatásokkal kapcsolatban harmadik indokként a jövedelmek társadalmilag igazságos elosztását fogalmazza meg.

Gábos igazságossági érvéhez hasonlóan Andorka [1987] is azt hangsúlyozza, hogy a gyermekek bizonyos értelemben közjóság jellegűek, a szülők gyermekvállalással járó anyagi hátrányának csökkentése éppen ezért közösségi, társadalmi hozzájárulással indokolt.²⁰

Ignits és Kapitány [2006] szerzőpáros is Gáboshoz hasonlóan érvel a családtámogatási redisztribúció mellett, ugyanakkor egy új elemmel bővítik a megfogalmazott érveket.

- Társadalmi hasznossági érv: A fiatal generációk idővel a munkavállalói és adófizetői generációvá érnek, így a gyermekvállalás a társadalom számára egyfajta pozitív externáliának minősül. Mivel a gyermeknevelés költségeit alapesetben csupán a gyermeküket nevelő szülők viselik, szükséges, hogy az egész társadalom a gyermekvállalás költségeiből részt vállaljon.
- Népesedéspolitikai érv: A jóléti állam fenntartása szempontjából kiemelkedő fontosságú, hogy elegendő létszámú és megfelelő körülmények között felnevelt gyermek szülessen. Így az állam a családtámogatási transzferek útján igyekszik a szülők gyermekvállalási stratégiáját befolyásolni.
- Szociálpolitikai érv: A gyermekes családok esetén nagy az elszegényedés kockázata. A jövedelmi különbségeket egy adott szinttől a társadalom már nem preferálja, így fontos a gyermekes családok célzott támogatása.
- Házasság intézményének védelme és a nemek közötti egyenlőség elve: A házasság intézményének védelmét azokban a családtámogatásokban látja a két szerző, melyek a házasság intézményéhez vannak kötve, csak házaspár tagjai vehetnek igénybe. A nemek közötti egyenlőség elve azokban a családpolitikai változásokban ölt testet, ahol egyes, eredetileg célzottan anyáknak szánt ellátásokat már az apák előtt is megnyitottak.²¹

Stiglitz [2000] szerint, a népességnek egy kiegyenlített korstruktúrája, a gazdaság szempontjából előnyös hatásokkal jár, így a népesedéspolitikai szempontok fontos elemei a családtámogatási rendszernek. Ugyanakkor kihangsúlyozza a morális szempontokat is, hiszen a család egy önmagában vett értéknek tekinthető, különösen, ha figyelemmel vagyunk szocializáló szerepére. A családpolitika szociális szempontjait Stiglitz azzal indokolja, hogy „mivel a személyi jövedelemadó

---

²⁰ Andorka [1987]

²¹ Ignits - Kapitány [2006]

rendszere egyénekre épül, de a jövedelmeket családokban (háztartásokban) költik el, ezért a gyermekes családok, különösen az egyszülős családok teherviselő képessége –azonos jövedelem mellett– kisebb, és ezt kezelni kell.”²²

Figari, Paulus, Sutherland [2009] is úgy fogalmaz, hogy számos módon lehet indokolni a gyermekes családok többlettámogatását. A leggyakoribb szempont a gyermekszegénység kockázatának csökkentése például azáltal, hogy a szülők munkaképességét növeljük, ami egyben foglalkoztatási célkitűzések megvalósításában is szerepet játszik. Tanulmányukban arra is rávilágítanak, hogy a sajátos gazdasági és demográfiai jellemzők miatt országonként eltérő célkitűzések élveznek prioritást a családtámogatási rendszerekben.²³

Darvas és Mózer [2004] e gondolatmenetet továbbvezetve megfogalmazza, hogy még egy országon belül, kormányzati ciklusonként is eltérőek lehetnek azok az elvek és érvek, amikkel a családtámogatási formák létjogosultságát indokolják. Hazánk esetében úgy fogalmazzuk, hogy a „családtámogatás főbb célkitűzései, változó súllyal, valamint következtelenül és ellentmondásosan jelentek meg a rendszerváltás utáni kormányok ideológiai-politikai törekvéseiben.”²⁴

Czibere [2006] úgy összegzi a szakirodalmi megközelítéseket, hogy az alábbi célok ösztönzik a kormányokat a családtámogatási rendszerek kiépítésében:

- Termékenység ösztönzése, önreprodukció biztosítása.
- Méltányossági érvek, a gyermekvállalással kiesett jövedelmek és többletterhek kompenzálása.
- Hatékonysági érvek, mely szerint a gyermek közjószág, hiszen a gyermekfelnevelésből származó hasznot a társadalom is élvezi. Emiatt a társadalomnak is részt kell vállalnia a gyermeknevelés költségeiből.²⁵

Az eddigiekből kitűnik, hogy a szerzők számos érvet sorakoztatnak fel a családok megkülönböztetett támogatását illetően. A legtöbb szerző abban egyetért, hogy a családtámogatás szempontjából a népesedéspolitikai, szociálpolitikai, és társadalmi szolidaritási célok a legalapvetőbbek. A különböző országok a saját igényeikhez igazítva eltérő hangsúlyt fektetnek a családtámogatási rendszeren belül az egyes elemekre. Míg a gyermekek társadalmi hasznosságának elismerése a „jelenre utal” és a terheket igyekszik igazságosan elosztani, addig a népesedéspolitika - a termékenység növekedését kedvezőnek és szükségesnek ítéelő szemléletmódja²⁶ - a jövőbeli gyermekvállalási döntések befolyásolására törekszik.²⁷

Ha a három legalapvetőbb legitimációs érvet nézzük, megállapíthatjuk, hogy még ha a népesedéspolitikai és szociálpolitikai célkitűzések nem is érnek el hatásokat egy adott ország családtámogatási rendszerében, önmagában a társadalmi

---

²² Stiglitz: [2000]

²³ Figari – Alari - Sutherland [2009]

²⁴ Darvas – Mózer [2004] 68. old.

²⁵ Czibere [2006]

²⁶ Ez a szemléletmód nem minden fejlett országot jellemez. Kínában az 1970-es évek eleje óta aktív népesedéspolitikát folytatnak, ugyanakkor az európai országokkal szemben Kína nem a csökkenő lakosság, hanem a növekvő népesség problémájával küzd a születésszabályozás eszközeit alkalmazva.

²⁷ Ignits - Kapitány [2006]

szolidaritási érvek indokoltá teszik a rendszer létét. Áttekintve a családtámogatások mellett felsorakoztatott érveket, a fiatalok életkezdesi támogatása alanyi mivolta miatt a társadalmi szolidaritás érve alapján lehet elsődlegesen indokolt, ugyanakkor mivel a rendszerbe beépítésre kerültek rászorultsági elemek így szociálpolitika szempontjából is érintett. A támogatás egyszeri és alacsony összegű juttatás révén a népesedéspolitikai céloknak feleltethető meg a legkevésbé. Tárkány [2008] ugyanakkor megjegyzi, hogy az „esztergomi babakötvény” konstrukciója-mint az majd később részletesen is bemutatásra kerül - magas alapösszege (fél millió forint) miatt, már előidézheti a város termékenységének pozitív irányba való mozdulását.

2.2. Megtakarítás szempontú megközelítés

A Babakötvény rendszer lényege, hogy azon családok, akik szeretnék gyermeküknek rendszeresen megtakarítani, a fiatalok életkezdesi támogatásának összegét magánszemély befizetésekkel bővíthetik. Az állam - országonként eltérő eszközökkel- ezeket a magánszemély befizetéseket, megtakarításokat támogathatja. Ezekkel az ösztönzőkkel az állam, a családok hosszú távú megtakarítási hajlandóságának növekedésében bízik.

A megtakarítások szerepe mindig is fontos területe volt a közgazdaságtannak és a mindenkori gazdasági elemzéseknek. A megtakarítások szorosan összefonódnak a fogyasztási elméletekkel, hiszen a megtakarítás nem más, mint a visszatartott jövőbeli fogyasztás.²⁸ Mivel a Start-értékpapírszámlán a szülőknek van lehetősége további megtakarításokat elhelyezni gyermekük számára a fiatalok életkezdesi támogatása mellé, fontos hogy a téma a megtakarítási elméletek szemszögéből is rövid tanulmányozásra kerüljön. A háztartások fogyasztási és megtakarítási döntései alapvetően mikroökonómiai természetűek, ugyanakkor makroökonómiai szempontból is fontosak, hiszen ezek a döntések hosszú, illetve rövid távon egyaránt befolyásolják a gazdaság egészének működését, ez pedig a Babakötvény esetében-állampapír révén- többszörösen is igaz. A megtakarítások elméletét számos hazai és nemzetközi szakirodalom feldolgozta már, melyből a disszertáció a legfontosabbakat mutatja be. A legtöbb közgazdasági modellhez hasonlóan a mai megtakarítási elméletek is hosszú évek alatt alakultak ki, az alapelméletek továbbgondolásával, kritikájával váltak egyre teljesebb elméleti modellekké, melyek egyes jelenségek magyarázatára és a különböző intézkedések hatás előrejelzésére szolgálhatnak, tehát a gyakorlatban is jól alkalmazhatóak.

A megtakarításokat a klasszikus közgazdaságtan a kamatláb elméletén keresztül közelíti meg. A Say dogmán alapuló elmélet szerint a gazdaság olyan önszabályozó rendszer, amely egyensúlyi állapotában van, illetve ha ebből kibillen, akkor is az egyensúly felé tart, tehát minden kínálat megteremti a saját keresletét.²⁹ Az elmélet szerint a beruházások jelentik a tőke keresletét, a megtakarítások pedig a tőke kínálatát. A kereslet és a kínálat közötti egyensúlyt a kamatláb teremt meg, így a megtakarítók számára a kamat a fogyasztásról való lemondás. Magasabb kamatláb mellett nő a megtakarítás, ugyanakkor a megtakarítások növekedése a kamatláb csökkenését idézi elő. Ezáltal a piac az egyensúly irányába halad, tehát az állami beavatkozás nem indokolt.³⁰

A klasszikus közgazdaságtan arra nem adott magyarázatot, hogy az egyének megtakarításuk egy részét, miért pénz formájában tartják, ugyanis trezaurálásért kamat nem jár. A neoklasszikus iskola képviselője, Keynes, szembe ment a klasszikus közgazdaságtan elméletével. Kritikája a fogyasztási oldalra épült, a megtakarításokkal kapcsolatos nézeteit is ebből vezette le. Szerinte az egyén először arról dönt, hogy a jövedelmének mekkora részét költi fogyasztásra és mekkora részét takarítja meg, majd a megtakarított összeg esetén tovább mérlegel, hogy mekkora hányadát célszerű pénzbe vagy egyéb eszközben, például kötvényben tartania.

---

²⁸ Tóth-Árvai [2001]

²⁹ Bekker [2002]

³⁰ Tatay [2009]

Keynes az egyéni fogyasztást meghatározó tényezőket objektív és szubjektív csoportba osztotta.³¹ Hangsúlyozta, hogy a készpénzben és a befektetésben tartott megtakarítás közötti különbség azért fontos, mert a készpénz egy azonnal felhasználható megtakarítást testesít meg az egyén számára, míg a befektetési megtakarítás esetén a hozzáférés csak időben később lehetséges. Így Keynes rendszerében a likviditásról való lemondás ára a befektetés során realizálható kamat. Keynes elméletébe az örökség hátrahagyásának szándéka, a függetlenség érzet, az óvatossági motívum, az előrelátás, és a fősvénység is megjelenik a szubjektív tényezők között. A megtakarítási döntések során e tényezők jelenlétét több kutató is vizsgálta. Brockdorff [2012] a nyugdíjcélú megtakarítások esetén igazolta az örökség-hagyási motívum jelenlétét, míg Lusardi [1998], Japelli-Pistaferri [2000], Mankiw [2005], Wang-Wen [2011] az óvatossági motívum jelenlétét kutatták a háztartások vérszartalék képzéseinek keresztül.

Simon [2002] hangsúlyozta, hogy amennyiben a háztartások vagyonnal egyre jobban függetleníteni tudják magukat a fogyasztásuktól, annál inkább nem helytálló Keynes érvelése, miszerint a fogyasztás elsősorban a jövedelemtől függ.

Keynes azon elméletét miszerint a megtakarítás a gazdagabbaktól jobban elvárható, mint a szegényebektől Bod [2013] által annyiban került finomításra, hogy nem csak a tehetős egyének takarítanak meg, hanem az előrelátóak is.

Mankiw [2005] szerint a második világháború alatt folytatott gazdasági kutatások nem igazolták Keynes elméletét, miszerint a jövedelem növekedésével a fogyasztási hajlandóság csökken, ugyanis magasabb jövedelmek hatására sem lettek magasabbak a megtakarítások.

A megtakarítási elméletekben a legnagyobb előrelépés Friedmann permanens jövedelem és Modigliani életciklus hipotézise jelenti. Mindkét kutató Irving Fisher intertemporális modelljéből indult ki, aki azt hangsúlyozza, hogy a megtakarítási és fogyasztási döntéseknél figyelembe kell venni a jövő és jelen közötti választást.³²

Friedmann az előző elméletekhez képest már az időtávra helyezi a hangsúlyt, ugyanis a jövedelmekre ható tényezők rövidebb és hosszabb ideig is eltarthatnak.³³

Friedmann elméletében a fogyasztók fogyasztási és megtakarítási döntéseik során nem csupán a folyó jövedelmüket veszik alapul, hanem a jövőbeli jövedelmüket is. Az elmélet a jövedelmet két részre bontja, permanens jövedelemre (jövőben is megmaradó) és átmeneti jövedelemre. Keynes elméletével ellentétben, Friedmann modelljében a háztartások nem az adott évi jövedelmük alapján mérlegelik fogyasztási kiadásait, hanem a hosszabb távú permanens jövedelmük függvényében. A permanens jövedelmet az elmúlt évek (általában 3 év) jövedelmeinek átlaga alapján határozza meg. A fogyasztási hajlandóság csökken, amennyiben a folyó jövedelem nagyobb, mint a permanens jövedelem, és nő, amennyiben a folyó jövedelem a permanens alá csökken. Az elméletben a jövedelem ingadozását főleg az átmeneti jövedelmek okozzák.³⁴ A permanens jövedelemhipotézis tehát az egyének fogyasztását és így a megtakarításukat is a

---

³¹ Horváthné Kökény [2014]

³² Buzási [2008]

³³ Friedmann [1986]

³⁴ Mankiw [2005]

jövőbeni várakozásaikhoz köti.³⁵ A permanens jövedelem hipotézist számos kutatás tesztelte, melyről bővebben Meghir [2002] publikációjában olvashatunk, aki ezeknek a kutatásoknak az eredményeit foglalta össze. A hipotézis a magyar adatokon is bizonyítást nyert.³⁶

Friedmann permanens jövedelemhipotézisével nagyjából egy időben született meg a másik nagy megtakarítási elmélet, az életciklus megközelítés. Az életciklus elmélet Modigliani nevéhez kapcsolódik, aki abból indult ki, ahhoz hogy az egyének nyugdíjas éveik során meg tudjanak élni, összegyűjtik megtakarításaikat aktív életük során.³⁷ A modell eleinte nem igazán felelt meg a valóságnak, ugyanis figyelmen kívül hagyta a megtakarítás óvatossági motívumát, továbbá a kamatláb változásának lehetőségét, de az alapgondolat azóta számos új elemmel egészült ki. Maga az életciklus elmélet arra épül, hogy az egyén fogyasztása nem a pillanatnyi jövedelmétől függ, hanem az életvagyonától.³⁸ Az egyén aktív életpálya esetén megtakarít. Inaktív időszak alatt - mivel nincs jövedelme - feléli az addig megtakarított vagyont. Az egyén életciklusát figyelve megállapítható, hogy a vagyon eleinte nő, majd csökkenni fog.³⁹ Modigliani életciklus elmélete számos kutatás kiindulópontjaként⁴⁰ szolgált az elmúlt években.

Modigliani kutatása során arra az összefüggésre is rámutatott, hogy pozitív kapcsolat áll fenn a megtakarítási ráta és a gazdasági illetve népességnövekedési ütem között.⁴¹ Növekvő gazdaságban növekvő fogyasztás mellett is nő a megtakarítás, mivel a fiatalok életvagyon kilátásai jobbak. Edwards [1995] kiegészítve Modigliani kutatását arra jutott, hogy növekvő gazdaságban az egyének magasabb jövedelemre számítanak, ezáltal növelik fogyasztásukat és csökkentik megtakarításaikat.

A termékenységi ráta csökkenése és a várható élettartam emelkedése problémát generálhat a megtakarítások területén is. Az elöregedő társadalom problémájára reagálva a kormányok kitolják a nyugdíjkorhatárokat. Romm-Wolny [2012] kutatása –mely szintén Modigliani elméletére épül –mutat rá arra a problémára, hogy a nyugdíjkorhatár kitolásával az egyének megtakarítási hajlandósága csökken, ugyanis ez az intézkedés azt erősíti a fiatalokban, hogy van még elég idejük a takarékoskodásra.

A kialakult megtakarítási elméletek rámutatnak arra, hogy az egyének megtakarítási döntései mennyire szerteágazóak lehetnek, emiatt nehézkes egyetlen elmélettel vagy modellel leírni azokat. Több hazai kutató⁴² is foglalkozott azzal, hogy a magyar megtakarítási folyamatok mennyire írhatóak le a fent említett közgazdasági modelleken keresztül. Tatay [2009] szerint a megtakarítások levezetése egy életre szóló jövedelemvárakozásból a magyar háztartások oldaláról nem reális, ugyanis a jövedelmekre vonatkozó várakozások igen instabilak hazánkban. Szerinte

---

³⁵ Vigvári[2008], Kapteyn et al.[2009]

³⁶ Nagy-Szép[1996]

³⁷ Ando-Modigliani [1963]

³⁸ Buzási [2008]

³⁹ Tatay [2009]

⁴⁰ Berg [1996], Browning-Crossley [2001], Bodie et al. [2011], Drakos[2002], Rossi[2005], Fuchs-Schündeln [2006], Beblo-Schreiber[2010].

⁴¹ Dombi [2005]

⁴² Menczel [2000], Horváthné Kökény[2014], Tatay [2009], Mosolygó [2002]

a megtakarításokra a jövedelmen túl a kamatlábak és a megtakarítási célok is hatnak. Mosolygó [2002] szerint az e fajta kutatásokat rendkívül nehezíti, hogy a rendszerváltás miatt csak rövid statisztikai idősorok állnak rendelkezésre és rendkívül sok a megtakarításokra ható egyéb tényező. Horváthné Kökény [2014] az eddigi kutatások alapján összegzi, hogy a különböző szociáldemográfiai jellemzőkre visszavezetve a megtakarítási szokásaikban az egyéneket milyen tényezők befolyásolhatják.

A demográfiai változások a jövőben a gazdaságilag aktív populációra kettős terhet rónak, egyrészt a folyó jövedelmeikből levont járulékból a nyugdíjtömeget finanszírozzák, másrészt ez alatt az idő alatt már fennáll számukra a kényszer, hogy előtakarékoskodjanak hosszú távú céljaikra.⁴³ Banyár-Mészáros [2004] szerint a gazdasági-társadalmi változások az öngondoskodás szerepének növekedését sürgetik, szerintük az államnak kell az egyéneket rászorítania a hosszú távú takarékoskodásra. Ezt erősítik azok az eredmények⁴⁴ is, mely szerint a magyar lakosság körében az előtakarékoskodás sokkal inkább állam, vagy munkáltató ajánlása, kényszere alapján valósul meg, és az öngondoskodásra való hajlam a lakosságra kevésbé jellemző. Kuti [2006] szerint a fogyasztás centrikus magatartás,- ami a mai magyar társadalmat is jellemzi - veszélyessé válhat a hosszú távú pénzügyi stabilitásra, ha az előtakarékoskodási alapok elöl vonja el a forrásokat, hiszen a fogyasztási kiadás nem válik vagyonelemmé

A Start-értékpapírszámla Babakötvény konstrukciója a hosszú távú megtakarítást szorgalmazza, a számlára történő befizetések után járó állami támogatással pedig a rendszeres befizetéseket ösztönzi.

Király-Májér [1997] szerint a megtakarítói viselkedés alapján három megtakarítási osztályról beszélhetünk: rendszeres, alkalmi, maradvány megtakarítás.

- ✚ A rendszeres megtakarítások tudatos döntések eredményei, amelyek fő célja a vagyon felhalmozása. Ezek a megtakarítások általában hosszú távúak, likviditásuk alacsony.
- ✚ Az alkalmi megtakarítások tervezése már nehezkesebb, ugyanis ezek a megtakarítások nem rendszeres jövedelemből származnak. Hozzáférhetőségük általában egyszerű, rövid lejáratúak, likviditásuk foka magas.
- ✚ A maradvány jellegű megtakarítások a rendszeres jövedelemnek véletlenszerűen megmaradt részét jelentik. Ilyen például a készpénz és a lakossági folyószámla egyenlege.⁴⁵

A Start-értékpapírszámla konstrukció egyértelműen Király-Májér [1997] által kategorizált rendszeres megtakarítási csoportba illeszthető be.

Holtzer [2010] a jelenlegi babakötvény konstrukció módosítása mellett érvel. Véleménye szerint a jelenlegi Start-értékpapírszámla helyett olyan számla nyitását kellene szorgalmazni, amin az állam a gyermekeknek 24 000Ft-ot írna jóvá

---

⁴³ Kuti [2006]

⁴⁴ Ágoston-Kovács [2007]

⁴⁵ Baranyai-Széles [2008]

megszületésükkor, majd vállalja, hogy idővel csökkenő mértékben kiegészíti a szülő saját befizetéseit egy bizonyos életkorig. A számlán halmozódó összeg kizárólagosan nyugdíj-kiegészítésére lenne igénybe vehető. A szerző szerint a mai magyar lakosság többsége azért nem megtakarító, mert:

1. nincs miből félretennie
2. nem látja szükségességét a megtakarításnak
3. alacsony a lakosság pénzügyi kultúrája
4. nincs hit a hosszú távú megtakarításokban, tehát hogy a befektetés nem veszi el az értékét az évtizedek alatt.

Szerinte a legfontosabb feladata az államnak, hogy az öngondoskodás igényét és lehetőségét megteremtse. Azzal, ha kisebbek lennének az állami elvonások, több maradna az egyének zsebében, ugyanakkor el kell érni, hogy a megmaradó összeget megtakarításra fordítsák. Talán ez a legnehezebb feladat, ugyanis a szocializmusból örökölt „tanult gyámoltalanság” (minden problémára az állam a gyógyír) szemléletét kell leépíteni. Ehhez szükséges, hogy az állam szava választási kampányokat átívelően koherens és hiteles legyen, amennyiben például megígéri, hogy alacsonyabb szintű nyugdíjrendszert tud csak biztosítani, akkor azt választási időszakban a szavazatsákmányolási érdekek ne írják át. Holtzer [2010] által megfogalmazott utolsó két pontot, a pénzügyi kultúra fontosságát és a bizalmat hangsúlyozza Horváthné Kökény [2014] is. A pénzügyi ismeretek és a bizalom kialakulásában úgy gondolja, hogy leginkább az segíthet, ha minél fiatalabb korban megtanulnak az emberek bánni a pénzzel. Pénzügyi ismeretek iskolai oktatásba történő ültetését számos más kutató is szorgalmazta.⁴⁶

A megtakarítási modellek feltételezik, hogy a háztartások képesek saját célrendszerüknek megfelelően meghozni a mindenkori optimális választásukat. A valóságban azonban sok esetben a tökéletes informáltság és a pénzügyi kultúra hiánya ezt gátolja. Emiatt hiába dolgoz ki az állam különböző megtakarítási ösztönzőket, ha a célközönség nem ismeri őket, vagy nem ismeri fel azok előnyeit, bonyolultságuk miatt nem képesek azokat alkalmazni.⁴⁷ A Start-értékpapírszámlával kapcsolatos információ hiányra érintőlegesen már rámutatott egy korábbi doktori kutatás, ahol Horváthné Kökény [2014] elsőként kategorizálta megtakarítási szokásai alapján a magyar lakosságot. Kérdőívezésen alapuló reprezentatív kutatása során négy klaszterbe sorolta be a magyar lakosságot:

- ✚ Tudatos öngondoskodó, pénzügyi ismerettel
- ✚ Öngondoskodó, pénzügyi ismeret nélkül
- ✚ Öngondoskodni vágyó
- ✚ Mának élő

A csoportok közül a „Tudatos öngondoskodó, pénzügyi ismerettel” típus, aki a legjobban ismeri az egyes befektetéseket, illetve ennek a csoportnak a megtakarítási hajlandósága befolyásolható a leginkább a különböző állami támogatásokkal. A

---

⁴⁶ Lee-Park-Montalto [2000], Hogart-Anguelov[2003], Copur-Gutter-Erkál[2010], Yuh-Hanna [2010], Szűcs [2011]

⁴⁷ Horváthné Kökény [2014]

kérdőíves felmérés során azonban kiderült, hogy a csoportok Start-értékpapírszámla informáltságukat nézve nem voltak elkülöníthetőek, ugyanis még a „Tudatos öngondoskodó, pénzügyi ismerettel” típus sem rendelkezett kellő információval a konstrukcióval kapcsolatban. Fontos kiemelni, hogy a kutatás az összes korosztályra kiterjedt, nem csupán a szülői célcsoportot célozta meg, emiatt a ténylegesen érintett csoport informáltsága eltérhet ettől az eredménytől.

2.3. Eszköz alapú egalitarizmus

2.3.1. Elméleti háttér ismertetése

A közelmúltban egyre nagyobb hangsúlyt kaptak egyes országokban a pénzügyi kultúra színvonalának emelését célzó programok. Az életkezdesi támogatás és a Babakötvény gondolata is hasonló programkonstrukción nyugszik, ötlete az úgynevezett eszköz alapú egalitarizmus (asset-based egalitarianism) gyökeréig nyúlik vissza. Az eszköz alapú jólét egy olyan közgazdasági elmélet, mely a szegénység felszámolását nem a jövedelem, hanem a megtakarítás alapú redisztribúción keresztül képzei el. Az eszköz alapú egalitarizmus szerint valamennyi polgárnak alaptőkét kell biztosítani, például ingatlan vagy befektetés formájában, ugyanis a vagyoneszközök szélesebb körű terjesztése több lehetőséget és önmegvalósítást biztosíthat az emberek számára, mint a hagyományos jövedelem elosztó redisztribúció. Tehát az eszköz alapú jólét (asset - based welfare) többek között segít az egyéneknek saját tulajdoni részeket szerezni különböző pénzalapokban.

A korai elképzelések szerint az eszközök újraelosztásának középpontjában kizárólag a föld állt. Az eszköz alapú egalitarizmus hívei úgy gondolták, hogy az „eszközegyenlőség” segíthet fenntartani a pluralizmust, továbbá segíti a meritokrácia megjelenését, mivel a családi örökség gyakran úgy tűnt, hogy az előnyöket és kiváltságot éppen erősíti, ahelyett hogy az egyenlőtlenségek ellen hatna. Az irányzat egyik első szószólója Thomas Paine volt, aki javasolta, hogy minden polgár születésekor, vagy nagykorúvá válásakor (21 éves korában) kapjon egy alaptőkét (föld formájában vagy pénz formájában), mely megalapozhatja a jövőbeli gazdasági és politikai függetlenségét.⁴⁸ Egy ilyen támogatásnak a megvalósulását mások is szorgalmazták, mint például Julian Le Grand⁴⁹, David Nissan⁵⁰, Bruce Ackerman és Anna Alstott⁵¹, valamint Gerd Grözinger, Michael Maschke és Claus Offe⁵². Ezek a támogatások az általános alapjövedelem ötletétől abban különböztek, hogy a kedvezményezett egyszer, egy összegben jut hozzá a támogatáshoz, például a nagykorúsága betöltésekor. Ugyanakkor Van Parijs [1992] leszögezi, hogy ez a befektetés alapú jóléti elképzelés, akár alapjövedelemként is funkcionálhat idővel, amennyiben az alaptámogatás befektethető életjáradék formájában. Ebben az esetben a kedvezményezett egész életében megteremthetné az alapjövedelem éves vagy havi értékének megfelelő összeget, így gyakorlatilag egyenértékű lenne az alapjövedelemmel. Persze ilyen esetben az alaptámogatás összegének is kellően magasnak kellene lenni, illetve felhasználását sem lehetne korlátozni. Napjainkban, a kormányzati gyakorlatban az eszköz alapú egalitarizmus nem a jóléti ellátások alternatívájaként, hanem a jövedelmi redisztribúcióval karöltve valósul meg a legtöbb országban. Általánosságban az e fajta megtakarítások felhasználása

---

⁴⁸ Paine [1987]

⁴⁹ Le Grand [2003]

⁵⁰ Nissan-LeGrand [2000]

⁵¹ Ackerman –Alstott [1999]

⁵² Grözinger et al [2006]

feltételhez kötött, így gyakorlatban, ebben a koncepcióban rejlő - Van Parijs által fent említett - alapjövedelemi lehetőségek egyelőre nem valósultak meg.

Az egyik legjelentősebb érv, amit az eszköz alapú jóléti társadalom mellett a közgazdasági elmélet támogatói megfogalmaztak, hogy szerepet játszhat a szegénység csökkentésében. Ezeknek a kormányzati programoknak egyik fő célcsoportja általában az alacsonyabb jövedelmű családok, akik esetében sokszor a pénzügyi tájékozottság növelésével, a látásmód megváltoztatásával a család pénzügyeinek stabilitásának jelentős javulását várják el a program létrehozói.

Michael Sherraden [2002] szerint amennyiben egy társadalomban nem kerül kellő hangsúly a vagyoni eszközökre, az emberek nem kapják meg a maximális lehetőséget, hogy észrevegyék a bennük rejlő lehetőségeket és az útmutatást, hogy hogyan tudnának kimenekülni a szegénységből. Paxton [2002] hozzáteszi, hogy a vagyon alapú jóléti egalitarizmus lehetővé teszi egyrészt, hogy az egyének leküzdjék a szegénységet, vagy a támogatás preventív jellegénél fogva megakadályozzák, hogy azzá váljanak. A jólét értékelésekor nemcsak a jövedelmet és a fogyasztást tekinti fontosnak, hanem az egyének által birtokolt vagyont is, ugyanis a vagyon különböző fajtáinak megszerzése és felhalmozása a gazdasági és társadalmi fejlődést segítheti elő.⁵³ A vagyon vagy eszköz-birtoklás arra ösztönzi az embereket, hogy többet takarítsanak meg saját jövőjükre és mindezt felelős módon tegyék. Ezzel egyúttal a kormányzat lépéseket tud tenni a jóléti problémák kialakulása ellen, ahelyett hogy akkor próbálná enyhíteni a nehézségeket, amikor már kialakultak.⁵⁴ Blunket [2001] szintén hasonlóan érvel, szerinte az eszköz alapú egalitarizmus egy fenntartható jövőkép elérését szolgálja mind a politika, mind pedig a magánemberek számára.

Az eszköz alapú egalitarizmus esetén a vagyonfelhalmozás szegénységcsökkentő hatása váltotta ki elsődlegesen a vitát a közgazdászok körében. Barnes [2002] azzal az ellenvetéssel élt, hogy amennyiben egy szegény család megengedheti magának a megtakarítást, vajon szegénynek tekinthető-e egyáltalán. Gamble- Prabhakar [2005] úgy gondolták, hogy a pénzügyi eszközök (befektetések, megtakarítások), önmagukban nem valószínű, hogy elegendőek lennének a szegénység enyhítésére, azonban a méltányos hagyományos jövedelempótló stratégiák mellett használva hasznos szerepet tölthetnek be a szegénység csökkentésében. Skidelsky [2001] úgy fogalmazott, hogy ezek a kormányzati törekvések papíron ígérnek nagy pénzügyi szabadságot az egyéneknek, a valóságban azonban pont az ellenkező hatást váltják ki, hiszen a gyakorlatban legtöbbször ezeknek a megtakarításoknak a felhasználása feltételhez kötött. Így a megtakarítási hatás azoknál az egyéneknél tud érvényesülni igazán, akik előre tudják, hogy a jövőben a kötött felhasználási feltételek ellenére a céljuknak megfelelően tudják érvényesíteni megtakarításukat. Van Parijs álláspontja is hasonló, szerinte a feltétel nélküli „alapjövedelem” szolgálja leginkább a valódi szabadság eszméjét.⁵⁵ Emerson és Wakefield [2001] pedig nem feltétlenül a politikát találja a legmegfelelőbb eszköznek, ami elősegítheti az egyének megtakarítási hajlandóságának növekedését.

---

⁵³ Paxton, W. [2003]

⁵⁴ Paxton, W. [2002]

⁵⁵ Van Parijs [1991], Van Parijs [1992], Van Parijs [2003]

Az 1990-es évek elején került bevezetésre az első eszköz alapú jóléti program, az IDA (Individual Development Accounts) az Egyesült Államokban, melynek ötletét azóta már számos ország átvette (pl: Kanada, Tajvan, Szingapúr, Ausztrália). A program rövidtávon azt a célt tűzte ki, hogy a résztvevők a megtakarítások révén fektessenek be saját jövőjükbe: pl: vagyontárgyak felhalmozásán, gyermekeik oktatásán keresztül. Az IDA a havi rendszerességű, kötött felhasználású⁵⁶ megtakarításokat szorgalmazta, a résztvevőknek pedig olyan pénzügyi képzést biztosított, mely csökkenti gazdasági kiszolgáltatottságukat és növeli pénzügyi, jogi ismereteik szintjét. A kutatások alapján ugyanis a pénzügyi ismeretekkel rendelkező emberek általánosságban többet takarítanak meg és nagyobb hozamot érnek el befektetéseik révén.⁵⁷ Emiatt rendkívül fontos, hogy a kormány az oktatásra is hatást gyakoroljon, mivel ez a fajta „nevelés” nemcsak a figyelmet hívja fel a megtakarítások szükségességére, hanem segíti az embereket a családi költségvetés hatékony megvalósításában, hogy képesek legyenek minél többet megtakarítani.⁵⁸

Az IDA programmal szerették volna ugyanakkor azt is bizonyítani, hogy a feltételekhez kötött készpénzjuttatási programok hatékonyabbak és eredményesebbek lehetnek, mint a jelenlegi szociális rendszerben nyújtott segélyek. A programmal a hangsúly a rövid távú, pusztán létfenntartást biztosító szociális programokról inkább a pénzügyi függetlenség elérését szorgalmazó intézkedésekre helyeződött, ugyanis azzal hogy a résztvevők aktív részesei lettek a folyamatnak, a program végén saját erőfeszítésük eredményeképpen érték el a kitűzött vagyoni céljaikat.

Az IDA szegénység csökkentő hatását először, 1997 és 2001 között az American Dream Demonstration program keretein belül vizsgálták. Schreiner, Clancy, and Sherraden [2002] arra jutott a kutatás során, hogy a résztvevők (2364 fő) közel fele megtakarítóként volt jelen a programban. Az átlagos résztvevők félévente fizettek be a számlákra, és körülbelül 1 \$-t takarítottak minden 2 \$ után. A kutatás további fontos eredménye, hogy a résztvevők jövedelmi helyzete nem befolyásolta azt, hogy valaki megtakarító volt-e, továbbá a megtakarított összegre is csupán csekély hatással volt a jövedelmi helyzet. Az IDA-ra végzett későbbi kutatások⁵⁹ is megerősítették ezeket az eredményeket. Az alacsonyabb jövedelmű egyének vagyonfelhalmozására jelentős hatással volt a program, továbbá magasan hozzájárult az egyének otthonteremtési elképzeléseinek megvalósításához.

---

⁵⁶ Három fő területre használható fel az IDA által biztosított megtakarítás: 1. Személyes anyagi gyarapodást szolgáló eszközökre (pl: jogosítvány megszerzése, számítógép vásárlás) 2. Lakhatással kapcsolatos beruházásokra, 3. Vállalkozás indítására

⁵⁷ Bodie et al [2011]

⁵⁸ Labri [2013]

⁵⁹ Mills et al [2004]

2.3.2. Az eszköz alapú egalitarizmus gyakorlati alkalmazása, avagy az első „bábakötvény” bevezetése

Az IDA bevezetését követően számos országban hoztak olyan javaslatot⁶⁰, amely igyekezett ellensúlyozni a vagyoneelosztásban az egyre növekvő egyenlőtlenségeket. Az egalitáriusok mindig is hangsúlyozták, hogy az ilyen egyenlőtlenségeket orvosolni kell, mert a nagy különbségek a vagyontulajdonjogban alátámaszthatják a nem vagyoni alapúak kialakulását is. Sherraden [1991] vetette fel először az univerzális megtakarítási számla ötletét minden gyermek részére. A Centre for Asset-Based Welfare az Egyesült Királyság vezető kutatócsoportja, mely a befektetések és a jólét közötti kapcsolatot tanulmányozta. Ez a kutatóközpont javasolta 2000-ben elsőként a brit kormánynak a bábikötvény bevezetésének lehetőségét Sherraden ötlete alapján. Kelly-Lissauer [2000]⁶¹ tanulmányukban arra tettek javaslatot, hogy érdemes lenne minden brit polgár számára egy 1000 £ összegű „lehetőség alapot” létrehozni, melynek kifizetése a születéskor vagy a 18. életév betöltése után lenne esedékes. Nagy-Britanniában a vagyon alapú jólét kiépítése mind a munkáspárt, mind pedig a konzervatív pártok érdeklődésére számot tartott. Az ötletet a brit Munkáspárt beépítette a választási kampányába, 2004-ben pedig bevezetésre került a Child Trust Fund (rövidítve: CTF), a brit bábikötvény. Ez volt az első olyan befektetés alapú támogatás, ami nem csak a felnőttek (szülők) befektetési szokásait célozta meg, hanem a gyermekek pénzügyi kultúrájára is igyekezett hatást gyakorolni. A támogatás Tony Blair miniszterelnök nevéhez köthető, aki felhívta a figyelmet arra, hogy a szigetországban egyre kevesebb azoknak a családoknak a száma, akik rendelkeznek családi megtakarítással, emiatt számos gyermek hátránnyal kezdi az életét. Ezeknek a gyermekeknek a fiatal felnőttkori esélyeit hívatott növelni a brit bábikötvény. A brit gyermekek megtakarítási számlái 2005 áprilisában aktiválódtak és minden 2002. szeptember 1 után született brit gyermekre igényelhetővé vált a támogatás.

A brit kormány a bábikötvényt azzal a céllal vezette be, hogy minden gyermek számára biztosítson megtakarítási alapot, továbbá hozzásegítsen a gyermekek megtakarítási szokásainak kialakításához, azáltal hogy megtanítja a befektetések előnyeit, továbbá segít nekik megérteni személyes pénzügyeiket. A brit bábikötvény rendszere úgy épül fel, hogy minden 2002. szeptember 1.- 2011. január 1. között született gyermek, egy egyszeri juttatásra jogosult az államtól 250 £⁶² értékben, a szülők pedig szabadon megválaszthatják, hogy milyen megtakarítási formába (részvénybe, értékpapírba) fektetik be ezt az alapösszeget. Amennyiben a szülő a kapott támogatással kapcsolatban egy évig nem tesz semmilyen befektetési lépést, a brit kormány automatikusan nyit a gyermek számára valamelyik pénzügyi

⁶⁰ Lásd Kanadában a Learn \$ave, CESG (Canada Education Saving Grants), CLB (Canada Learning Bonds) valamint Nagy-Britanniában a CTF (Child Trust Fund) és a Saving Gateway program bevezetése.

⁶¹ Kelly-Lissauer [2000]

⁶² A CTF által nyújtott 250£-os állami alaptámogatás összegét 2002-2011 között többször is módosították. 2002. szeptember 1- 2003. április 5. között 227£, 2003. április 6- 2004. április 5. között 268£, 2004. április 6- 2005. április 5. között 256£, 2010. augusztus 1 és 2011. január 2. között 50£ volt.

intézménynél egy befektetési számlát. A gyermek 7. életévében az állam még további 250 £-tal –alacsony jövedelmű családok esetében 500 £-tal- támogatja a számlát. Az első ilyen kifizetéseket 2009 szeptemberében indították. A fogyatékos vagy tartósan beteg gyermekek még évente 100-200 £ közötti további támogatásra jogosultak. A szülőknek lehetőségük nyílik az alaptámogatást gyarapítani, évente maximum 4.080 £ értékben fizethetnek be a számlára, de a brit konstrukció a természetes személyek általi befizetést - mint majd később látjuk, a magyar babakötvénnyel ellentétben - nem jutalmazza további állami támogatással. A gyermekek a számlatulajdonosok és a befektetett összegeket legkorábban 2020-ban, 18. életévük betöltését követően vehetik fel. A megtakarított összeg szabad felhasználású. A számlavezetés költségei törvényileg maximalizálva vannak a hozam 1,5%-ban.⁶³

A CTF megtakarítási program a brit iskolák pénzügyi oktatási programjába is integrálásra került. Fontos hangsúlyozni, hogy már számos kutatás⁶⁴ tárgyát képezte a fiatalok pénzügyi kultúrája, és ezen tanulmányok többsége egyetértett abban, hogy a fiatal felnőtteket jellemző pénzügyi szokások leginkább a családban látottaktól függnek, emiatt a különböző társadalmi közegben élő fiatalok nem indulnak egyenlő eséllyel a pénzügyi élet területén, ami a jövőt tekintve a társadalmi különbségek konzerválásával járhat. Emiatt kiemelkedő a jelentősége a társadalomban a pénzügyi alaptudás gyermekkorban történő elsajátításának, hiszen ezeknek a fiataloknak a jövőbeli pénzügyi döntéseik következményei nemcsak saját, hanem az egész társadalom életére jelentős hatással lehetnek, elég csak a nyugdíjrendszerre gondolni. Grinstein-Weiss et al. [2011] úgy fogalmaz, hogy a pénzügyi ismeretek, készségek gyarapítása a gyermekkorban idővel megtérül, ugyanis felnőtt korra ezeket az embereket megalapozottabb pénzügyi cselekmények és magatartások jellemzik. Kulcsár és Kovácsné Henye [2011] felhívja a figyelmet arra, hogy a gyakorlatban jellemzően pont azoknak a társadalmi csoportoknak a gyermekei érzékelik kevésbé a pénzügyi kultúra fontosságát, akik ezekre az ismeretekre a legjobban rászorulnának. A CTF-el kapcsolatban végzett kutatások is ezeket az eredményeket erősítették meg. HM Revenue and Customs [2010] szerint 2005-től 2008-ig a támogatásra jogosult gyermekek 27%-ának nem nyitottak a szülők számlát, ezen „elfelejtett”-„passzív” számlák között magas volt az alacsony jövedelmű családok aránya. A brit területi számlanyitási adatok hasonlóképpen alakultak, a tehetősebb kerületekben nagyobb volt a számlanyitások aránya, mint a szegényebb kerületek esetében.⁶⁵

---

⁶³ GOV [2016]

⁶⁴ Bővebben lásd: Murphy [2005], Lusardi és szerzőtársai[2010], Koh és Lee [2010], Shim et al [2010], Huston[2010], , Borodich et al [2010], Remund [2010], Kovács et al. [2011], Grinstein-Weiss et al. [2011], Kulcsár és Kovácsné Henye [2011]

⁶⁵ HM Revenue and Customs [2010]

**1. táblázat: A CTF számlák, és az állami támogatások összegének alakulása
2002-2011 között**

Gyermek születési ideje	Állami támogatás összege a gyermek születési ideje alapján	Gyermekek száma a születési időintervallumokat tekintve	Szülők által megnyitott megtakarítási számlák		Állam által megnyitott megtakarítási számlák
2002. szeptember 1- 2003. április 5.	227 £	422 000	304 000	72%	118 000
2003. április 6- 2004. április 5.	268 £	737 000	526 000	71%	211 000
2004. április 6- 2005. április 5.	256 £	746 000	551 000	74%	195 000
2005. április 6- 2006. április 5.	250 £	753 000	537 000	71%	216 000
2006. április 6- 2007. április 5.	250 £	771 000	547 000	71%	224 000
2007. április 6- 2008. április 5.	250 £	788 000	560 000	71%	228 000
2008. április 6- 2009. április 5.	250 £	784 000	550 000	70%	234 000
2009. április 6- 2010. április 5.	250 £	779 000	519 000	67%	260 000
2010. április 6- 2011. január 2.	250 £ vagy 50 £ *	566 000	373 000	66%	193 000
Összesen	-	6 346 000	4 467 000	70%	1 879 000
* 2010. augusztus 1 és 2011. január 2 között született gyermekek esetén az állami támogatás összege már csak 50 £ volt					

Forrás: Saját készítésű táblázat a HM Revenue and Customs [2013] adatai alapján

Az 1. táblázatból kiderül, hogy a CTF program 9 éve alatt a szülők többsége maga gondoskodott gyermeke számlájának, megtakarításának kezeléséről. A konstrukció sikeresnek tekinthető abból a szempontból, hogy minden évben az érintettek több mint 60%-nál elérte, hogy az állami alaptámogatást befektessék a szülők. A CTF megtakarítások nagy része (80%-a) részvénybe került befektetésre, 20%-a pedig értékpapírba vagy más egyéb befektetési alapba.⁶⁶

A brit babakötvényt sikerei ellenére érték kritikák. Prabhakar, Lloyd, Mulheirn [2010] tanulmányukban a CTF program jövőjét illetően a magas fenntartási költségek miatt aggódtak, mely 2009-ben 540 millió £ körül alakult. Tanulmányukban egy reformcsomagot javasoltak, mellyel 150 millió £ megtakarítást realizáltak volna a program költségvetésében továbbá az alacsony jövedelmű családok esetében külön pénzügyi tanácsadó látogatását javasolták, melytől a szülők pénzügyi ismereteinek javulását és megtakarítási hajlandóságuk növekedését várták volna el. Emerson és Wakefield [2001] szerint amennyiben a CTF célja a fiatal felnőttek pénzügyi biztonságának megteremtése, logikusabb lenne egy olyan program kidolgozása, ami minden 18 életévét betöltött gyermeknek fix összegű támogatást nyújt. Ez a támogatás- ellentétben a CTF-el - nem hordozna magában

⁶⁶ HM Revenue and Customs [2013]

veszteség kockázatot a tőke rossz befektetése esetén, ugyanakkor nem lenne lehetőség többletnyereség realizálásra sem egy jól teljesítő beruházás után.

2011-ben a brit békítvény körül kibontakozó szakmai viták és a program évről évre növekvő költségei miatt a brit kormány a CTF program eltörlése és helyette egy új megtakarítási program, a JISA (Junior Individual Saving Accounts) bevezetése mellett döntött. Ezzel a döntéssel lényegében megszűnt a hagyományos értelemben vett babakötvény rendszere. Új CTF számlákat 2011. januárjától már nem lehetett nyitni a gyermekek részére, azonban a régi számlákra napjainkban is teljesíthetők még a szülői befizetések. Az új program- a JISA- 2011. november 1.-én indult el, és a brit rendszerben korábban már a felnőttek részére kiépített megtakarítási ISA (Individual Saving Accounts) számlák konstrukcióján alapult. Az ISA program keretében forgalmazott termékek lényege, hogy az egyén az állam által meghatározott éves keretig⁶⁷ helyezhet el új megtakarítást egy adómentes számlán. A korábbi évek kumulált megtakarítása továbbvihető erre az új adómentes számlára lejáratkor, melyhez új, az aktuális kondícióknak és kamatoknak megfelelő ISA termék vásárlása szükséges. Minél több pénzt takarít meg az egyén az évek során kumuláltan, annál inkább érdekelt abban, hogy az adómentes megtakarítás továbbra is egy, az aktuális körülmények között legmagasabb hozamot kínáló, új adómentes számlán maradjon, illetve hogy az újabb megtakarítások az éves keretig hozzáadódjanak a számlához. A JISA bevezetésével megszűnt az állami alaptámogatás összege, amely azt is jelentette, hogy azok a szegényebb családok, akik eddig esetleg csupán a CTF segítségével rendelkeztek a megtakarításhoz szükséges alapösszeggel, a JISA-ban kevésbé valószínű, hogy tudnak a gyermekek számára félretenni az anyagi korlátaik miatt. A JISA úgy került kialakításra, hogy csak azon gyermekekre lehet igényelni, akik nem rendelkeznek CTF megtakarítással. A JISA program keretében –hasonlóan, mint a CTF-nél - a szülők eldönthetik, hogy részvényalapú (magasabb kockázatú) vagy befektetés alapú (alacsonyabb kockázatú) termékbe fektetik a gyermek megtakarítását, ugyanakkor a JISA lehetővé teszi, hogy akár egyszerre kéttípusú megtakarítási formát is kombináljanak. A JISA számlák esetén – hasonlóan, mint a CTF számláknál- a gyermek a számlatulajdonos és 18. életévét követően szabadon felhasználhatja a megtakarítását.⁶⁸ A JISA lényegesen nem különbözik a gyermekeknek történő megtakarítást célzó más⁶⁹ befektetési alapoktól. Ezeknek a termékeknek a közös jellemzőjük, hogy csak bizonyos idő eltelté után lehet a megtakarítási alaphól pénzt kivenni, és az állam nem járul hozzá semmilyen kezdőtőkével a gyermekek megtakarításához. Emiatt ezeket a megtakarítási termékeket a dolgozat nem sorolja a babakötvény általános fogalma alá.

A brit békítvény kétségtelenül az első olyan befektetés alapú jóléti programcsomag volt a világon, mely a hátrányos közegben élő gyermekek esélyegyenlőségét, később ezen fiatal felnőttek életésélyeit hívatott javítani a hosszú távú megtakarításokkal és a pénzügyi ismereteik javításával. Bevezetése

---

⁶⁷ JISA esetén ez a megtakarítási határ mindig alacsonyabb volt (2016-ban 4 080 £), mint a felnőtt ISA számlák esetében (2016-ban 15 240 £).

⁶⁸ GOV [2016]

⁶⁹ Hasonló gyermek megtakarítási programok: HDFC Children's Gift Fund, UTI Children's Career Balanced Plan, ICICI Prudential Child Care Plan, Alexis Children's Gift Fund.

vitathatatlanul útmutatással szolgált a magyar Start-értékpapírszámla rendszer kiépítésében, ugyanakkor - mint azt a következő fejezetben láthatjuk - számos területen különbözik a két babakötvény konstrukció.

2.4. A magyar konstrukció részletes ismertetése

2.4.1. A fiatalok életkezdési támogatásának bevezetése

A „modern” babakötvények fő alappillére a gyermekek életkezdését célzó családtámogatási ellátás. Fontos leszögezni, hogy az életkezdést célzó támogatás és a közgazdasági értelemben vett társadalmi alapjövedelem fogalma különbözik. Az első egy egyszerű támogatási forma, ami az újszülött gyermekek számára jár, és a legtöbbször valamilyen befektetési formában történő elhelyezéssel automatikusan tovább gyarapítható. Az utóbbi támogatási forma rendszeresen fizetett jövedelmet garántál, melyre a társadalom minden tagja feltétel nélkül jogosult, függetlenül attól, hogy rászorul-e, vagy sem.

Egy a gyermekek életkezdését célzó alaptámogatás ötletét már az 1960-as években Liska Tibor, magyar közgazdász is megfogalmazta. Liska kutatásai olyan társadalmi-gazdasági modell kidolgozására irányultak, amely a kapitalizmusnál is piaciabb módon működik, ahol például még a magántulajdon is a verseny tárgya. A babakötvényhez a Liska-modell társadalmi örökség címen ismert eleme köthető, mely megfogalmazta, hogy minden magyar ember számára a születésekor egy nagyobb összeget kellene biztosítani, s ebből lehetne fedezni az illetőnek az egészségbiztosítását, továbbképzését, sőt a nyugdíját is, a fennmaradó összeget az egyén korlátozás nélkül bármire költhette volna.⁷⁰ Modelljében a kiskorúak (21 év alatti korosztály) csak a társadalmi örökség kamatait használhatták volna fel, a nagykorúak a tőke egy részét is. A társadalmi örökség kockáztható része örökölhető lett volna (a hagyományos módon), a nem kockáztható rész csak társadalmilag örökölhető, tehát ez az újszülötteknek kiosztandó társadalmi örökség forrását képezte volna. „A társadalmi örökség leginkább egy fenntartásos takarékbetétkönyvhöz hasonlít. Ez tehát olyan betétkönyv, amiből sohasem lehet felvenni a teljes összeget, sőt a kamatokat is csak részben, és ha a tulajdonosa soha egy fillért nem tesz be, de mindig mindent elkölt, amit lehet, akkor is nő a benne lévő tőke és mindig biztosít valamennyi (elkölthető) jövedelmet.”⁷¹ A társadalmi örökség, mint stratégiai modell, elméletben garántálta volna a társadalom leszakadó rétegei számára is a létminimum szintet és enyhítette volna a legrosszabb szociális helyzetben lévők (például munkanélküliek, hajléktalanok) gondjait, azonban az állami költségvetést jelentősen leterhelte volna, így megvalósítására csupán kísérleti szinten került sor.

Napjaink babakötvény konstrukciója az Egyesült Királyság bébikötvény- „baby bond” – elgondolásán alapszik. Az eszköz alapú jóléti társadalom szempontjából úttörőnek számító elgondolás –mint azt az előző fejezet bemutatta- Tony Blair miniszterelnök nevéhez köthető, aki indokoltnak látta egy olyan támogatási rendszer bevezetését, mely az általános redisztribúción túl megtakarítási és befektetési lehetőségeket is tartogat.

---

⁷⁰ Liska T.[1998]

⁷¹ Liska T.[1998] 943. oldal

Ezután nem sokkal, még 2001-ben Magyarországon is felmerült a fiatalok életkezdési támogatása és kötvénybe történő befektetésének ötlete. Budapest akkori főpolgármestere, Demszky Gábor javasolta, hogy 2001. január elsejétől minden újszülött fővárosi gyermek számára nyissanak egy zárt bankszámlát 100 000 Ft értékű betéttel, amelyen a megtakarítást a gyermek a 18. életének betöltése után tudja felvenni kamatos kamataival együtt. A rendszer kidolgozásánál fő cél volt, hogy az alaptámogatás megsokszorozható legyen akár piaci eszközökkel, akár magán megtakarításokkal. Az SZDSZ hamarosan törvényjavaslatot készített, amelyben a bébikötvény bevezetését már az egész országra kiterjesztette. A javaslat az Országgyűlésben nem került napirendre, amely azzal volt magyarázható, hogy a költségvetésből nem lett volna már rá finanszírozási keret, mivel akkoriban építették vissza a Bokros-csomag által megnyirbált családtámogatási rendszer elemeit, mint pl. a GYED-et és a családi pótlékot.

2005 elején a befektetési családtámogatás ötlete ismét napirendre került, melyet decentralizált támogatásként Esztergom városa vezetett be. A város egyedülálló családtámogatási programjainak finanszírozására a Szent Miklós Alapból került sor. Az Alap célja a gyermeknevelés támogatása, a város népességmegtartó erejének növelése, és a következő nemzedék életkezdésének támogatása. A helyi rendelet úgy szövegezte, hogy 2005. január elsejétől Esztergom városában született minden gyermek 500 ezer forintra jogosult születésekor, melyet az önkormányzat minden évben további 50 ezer forinttal gyarapít egy megtakarítási számlán. A jogosultsági kritériumok közé tartozik, hogy a gyermeknek és legalább az egyik szülőjének a gyermek 21 éves koráig Esztergom közigazgatási határán belül kell laknia, a gyermeknek 21 éves koráig középfokú végzettsége vagy szakképesítése kell, hogy legyen. A megtakarítást csak felsőfokú tanulmányok finanszírozására és esztergomi otthoneremtéshez használhatják fel a gyermekek.⁷² Máig vitatott téma, hogy Esztergom fiatalok életkezdési támogatásának példája szerepet játszott-e az országos szubvenció bevezetésében.

2005 végén a Gyurcsány kormány vette elő újból az országos életkezdési támogatás ötletét, majd a Száz lépés program keretén belül vezette be a támogatást és a ráépülő Start-értékpapírszámla rendszert. 2005. évi CLXXIV. törvény alapján minden 2005. december 31. napja után született magyar állampolgárságú gyermek számára, aki Magyarországon állandó lakóhellyel rendelkezik, egyszeri ügynevezett fiatalok életkezdési támogatását biztosítja a magyar állam. Az életkezdési támogatás egyrészt a fiatalok önálló életkezdésének anyagi megalapozását szolgálja, másrészt az esélyegyenlőség megteremtését, hiszen alanyi juttatás révén 2006. január 1-jétől minden újszülött gyermeket tőkéhez juttat. Kezdetben a támogatás összege 40 000 Ft volt, melyet 2012-ben 42 500 Ft-ra emeltek.⁷³

---

⁷² Az Esztergomi Önkormányzat 52/2004.(XI.25.) rendelete a Szent Miklós Alap az Esztergomi Gyermekért támogatási alap létrehozásáról, a jogosultság feltételeiről és a működtetésének rendjéről.

⁷³ Mindig az éves költségvetési törvényben határozzák meg a következő évben érvényes fiatalok életkezdési támogatásának összegét.

2. táblázat: Családtámogatási kiadások (millió forint) 2014-ben

Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alap					Egészségbiztosítási Alap	
Családi pótlék	GYES	GYET	Életkezdesi támogatás	Anyasági támogatás	TGYÁS	GYED
329 246,9*	60 250,1	12 487,0	5 186,4	5 767,4	41 412,3	104 164
*millió forint						

Forrás: Saját készítésű táblázat a 2015. évi CLXXII. központi költségvetésről szóló 2013. évi CCXXX. törvény végrehajtásáról szóló zárszámadási törvény adatai alapján

Az életkezdesi támogatás egyszeri támogatásnak minősül, a teljes családtámogatási költségvetés kevesebb, mint 1%-át tette ki. (Lásd 2. táblázat) Demogrant támogatás révén finanszírozása a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alapból történik, mely 2014-ben a teljes alap mindössze 1,3%-át jelentette.

2.4.2. Letéti Start-értékpapírszámla

Az életkezdesi támogatás összege a gyermek születését követően automatikusan a Magyar Államkincstárnál vezetett Kincstári Start-letéti számlán kerül elhelyezésre, melyről a szülőket levél formájában kiértésíti a Magyar Államkincstár.⁷⁴ A letéti számlán lévő támogatáshoz csupán a gyermekek férhetnek hozzá, a 18. életévük betöltését követően, illeték és adómentesen, melyet törvényben meghatározott célokra fordíthatnak majd, többek között tanulmányok; lakhatásuk; pályakezdésük finanszírozására; a gyermekvállalás feltételeinek megteremtésére. Napjaikban vezetett letéti számlán az összeg évente kamatozik az előző év átlagos fogyasztói árindexének mértékével. A kincstári letéti számlára befizetéseket nem lehet kezdeményezni.

Az életkezdesi támogatás alapvetően horizontális redisztribúció jegyeit hordozza, tehát jövedelmi helyzettől független forrásátcsoportosításról szól. Ebben az esetben a forrás az egyik, kedvezőbb helyzetű csoporttól a másik, „sajátos terhekkkel”⁷⁵ rendelkező csoport felé mozog. A horizontális családtámogatás esetében az ellátó rendszereknek többletforrásokat kell juttatnia a gyermeket nevelőknek, mivel ők a gyermeknevelésből kifolyólag többlet feladatokkal és többlet terhekkal rendelkeznek a társadalom gyermekét nem nevelő tagjaihoz képest. Ugyanakkor a fiatalok életkezdesi támogatásánál a vertikális redisztribúció elemei is beépítésre kerültek a rendszerbe. A támogatás progresszív jellegét az adja, hogy a támogatás univerzális típusa ellenére, rászorultsági elemeket is tartalmaz, mely nem a juttatás jogalapját, hanem a jogosultsági összeg nagyságát befolyásolja. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek⁷⁶, valamint az átmeneti vagy tartós nevelésbe vont gyermekek esetében a gyermek születését követő 7. évben, valamint 14. évben még további 44 600 forinttámogatást ír jóvá az állam a letéti számlán. Azzal, hogy az életkezdesi támogatás rendszerében egy olyan támogatás folyósításához kötik a diszkrecionális támogatást, amely szintén jövedelemvizsgálathoz kötött, jelentősen csökkenti a jogosultság vizsgálatához kötődő adminisztrációs költségeket. Másrészről ugyanakkor fennáll a veszélye annak, amennyiben nem vizsgálják felül a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény odaítéléséhez szükséges jövedelemküszöb határát - ami a 2008 óta változatlan nyugdíjminimumhoz van kötve - az életkezdesi támogatáshoz kapcsolódó diszkrecionális szubvenciót is egyre kevesebb család tudja majd igénybe venni, mely azt a látszatot keltheti, hogy kevés a rendszerben az alacsony jövedelmű, vertikális redisztribúcióra rászoruló egyének száma.

⁷⁴ A MÁK által a szülőknek kiküldött életkezdesi támogatásról szóló tájékoztató levelet a dolgozat melléklete tartalmazza.

⁷⁵ Ferge [2006]: úgy fogalmaz, hogy „ez valamilyen fogyatékoság, stigma, sajátos szükséglet, ami külön terhet jelent az „átlaghoz” képest, akkor a társadalom – közmegegyezéssel – elfogadja, hogy közfelelősségé tegye ennek a tehernek a részbeni vagy teljes ellensúlyozását.”

⁷⁶ A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény természetbeni juttatás, mely ingyenes bölcsődei, óvodai és iskolai étkezés mellett ingyenes tankönyveket és évi kétszeri 5800 forintos Erzsébet-utalványos juttatást foglal magában, elosztása decentralizált szinten történik. A támogatás igénybevételéhez kapcsolódó rászorultsági küszöb a nyugdíjminimum százalékában van meghatározva. A támogatás igényléséhez 2008 óta a családban az egy főre jutó havi jövedelem 39 900Ft-ot nem haladhatja meg.

2.4.3. Start-értékpapírszámla és a Babakötvény bevezetése

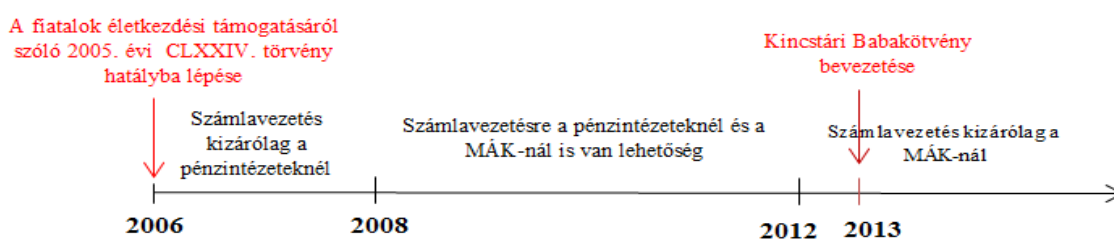
Start-értékpapírszámla országos konstrukciója azért jött létre, hogy állami támogatással, kedvező feltételekkel, kamatadó-, járulék-, és illetékmentességgel támogassa azokat a hosszú távú családi megtakarításokat, amelyek a gyermekek jövőjére irányulnak. Amennyiben a szülők kezdeményezik a Start-értékpapírszámla nyitását, lehetőség nyílik az életkezdési támogatás összegét magasabb hozammal kamatoztatni. (Lásd 3. táblázat) Ekkor a Magyar Államkincstár a letéti számlán lévő összeget kamataival együtt átemeli a Start-értékpapírszámlára, melyre már teljesíthetők befizetések is. Fontos hangsúlyozni, hogy napjainkban már a Start-értékpapírszámla megnyitása és vezetése költségmentes procedúra, továbbá a számlanyitás nem jár befizetési kötelezettséggel, csupán lehetőséget biztosít a szülőknek, hogyha szeretnék, bármikor bármekkora összeggel gyarapíthatják gyermekük megtakarítását. Más megtakarítási formáktól eltérően a szülői hozzájárulást nem személyi jövedelemadó-kedvezmény, hanem a megtakarítás összegéhez igazodó közvetlen támogatás ösztönzi. Így azoknak a gyermekei is részesülhetnek ebben a támogatásban, akiknek bár nincs adóköteles jövedelmük, mégis kisebb-nagyobb összegekkel szeretnék megtakarítani gyermeküknek. A támogatás a gyermek számlájára befizetett összeg 10% -a, maximum 6 000 Ft. A maximális állami támogatás igénybevételéhez az adott évben 60 000Ft-os természetes személy általi befizetést célszerű kezdeményezni.

3. táblázat: A letéti Start-számla és a kincstári Start-értékpapírszámla összehasonlítása

	Kincstári letéti Start-számla	Kincstári Start-értékpapírszámla
Számlanyitás	Automatikusan nyílik minden 2005. december 31 után született gyermek részére	Szülőnek, törvényes képviselőnek kell kezdeményezni
Számlanyitási, számlavezetési díj	Nincs	Nincs
Induló állami támogatás	42500Ft	A Kincstári letéti Start számláról emelkedik át a 42 500Ft-os életkezdési támogatás
Kamatozás	Előző évi átlagos infláció mértékével	Előző évi átlagos infláció + 3%
Önkormányzatok által kezdeményezett befizetés	Nem lehetséges	Bármekkora összeg, tetszőleges intenzitással
Természetes személyek általi befizetés	Nem lehetséges	Bármekkora összeg, tetszőleges intenzitással
Számlán elhelyezett eszköz	Pénzgyenleg	Babakötvény
Befizetések után járó állami támogatás mértéke	0 Ft	Éves természetes személyek általi befizetés 10%-a , max. 6000Ft.
Öröklés	Örökölhető	Örökölhető

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatai alapján

Míg a letéti Start-számlákat 2006-tól napjainkig a Magyar Államkincstár vezeti, a Start-értékpapírszámla vezetésének jogosultságában sűrűn történtek változások. Az 1. ábra ezeket a változásokat foglalja össze. A szülők 2006-2008-ig csupán pénzügyi szolgáltatóknál tudták kezdeményezni a Start-értékpapírszámla nyitását. A pénzügyi intézetek számára ez a konstrukció kedvező volt, hiszen egy hosszú távú megtakarítási formát tudtak értékesíteni, ami segített a tőke-megfelelési követelményeik teljesítésében és nem utolsósorban pedig akár már pár hónapos korukban megszerezhették leendő ügyfeleiket. Azt, hogy a Start-értékpapírszámlán a pénzügyi intézeteknél a fiatalok életkezdési támogatása milyen kamattal és mibe fektetődött be, a szülők dönthették el. A magyar pénzügyi intézetek ugyanakkor nem részesítették előnyben akkoriban a kisebb haszonnal kecsegtető, csupán hosszú távú előnyöket nyújtó termékeket, így alacsony kamatot biztosítottak ezeken a számlákon.

1. ábra: A Start-értékszámia vezetésében történt jelentősebb változások 2006-tól 2016-ig

Forrás: Saját készítésű ábra a fiatalok életkezdési támogatásáról szóló 2005. évi CLXXIV. törvény módosításai és a MÁK [2016 a] adatai alapján

2008-ban bővült a Start-értékpapírszámla piaca, a Magyar Államkincstár is jogosultságot szerzett a letéti- Startszámlákon túl a Start-értékpapírszámlák megnyitására, befizetések kezelésére. A Magyar Államkincstár a Start-értékpapírszámlán lévő tőkére és kamataira is állami garanciát vállalt, továbbá a pénzügyi intézeteknél kedvezőbb kamatszintet és ingyenes számlavezetést biztosított. A kincstári Start-értékpapírszámlákon a szülőknek eltérő futamidejű államkötvénybe nyílt lehetőségük az életkezdési támogatást befektetni, míg a letéti Start-értékpapírszámlán az alaptámogatás az ötéves államkötvények átlaghozamával kamatozott. A konstrukció nem csupán a családi öngondoskodást hivatott támogatni, a Magyar Államkincstár állampapír forgalmazása révén a szülők befektetései a magyar államadósság csökkentésében is jelentős szerepet játszottak.

2012. október 1-én a kormány a Start-értékpapírszámlák államosítása mellett döntött, ezzel a Magyar Államkincstár monopolhatalmat szerzett a számlák nyitása és kezelése felett, 2012 után a pénzügyi intézeteknél a Start-értékpapírszámlák nyitásának lehetősége megszűnt. A törvény azonban lehetőséget biztosít napjainkig azon szülőknek, akik a Start-értékpapírszámlát régebben pénzügyi intézeteknél nyitották gyermekeik számára, hogy a gyermekeik értékpapírszámláját a Magyar Államkincstárhoz áthozhassák.

A 2012-es törvénymódosításnak volt egyéb pozitív hozadéka is, ugyanis a 2006. január 1-je előtt született gyermekek javára is nyithatóvá vált Start-értékpapírszámla. Mivel ezek a gyermekek nem rendelkeztek a költségvetési

törvényben életkezdési támogatásként meghatározott összeggel, esetükben a számlákra a szülőknek minimum 25 ezer forint befizetését kell eszközölniük, ugyanakkor ugyanazokat a pozitívumokat nyújtja nekik az értékpapírszámla, mint azoknak, akik életkezdési támogatásban részesültek. Ezzel a rendszer „megoldotta” azt a problémát, hogy egy családban a fiatalabb gyermeknek lehetett, az idősebb testvérnek viszont nem, ilyen számlán megtakarítása.

2012-ig a szülők választhatták meg milyen befektetési formába helyezik gyermekük megtakarítását a Start-értékpapírszámlán. Mivel pénzügyi intézményeknél, és a Magyar Államkincstárnál is eltérő futamidejű befektetéseket tudtak kötni, a gyermekek portfóliója változatos állampapírokból és betétekből tevődött össze. Az egységesítés céljából vezette be a Magyar Államkincstár a Babakötvény nevű állampapírt. A kötvényen alapuló pénzügyi követelések jogi szempontból különlegesnek minősülnek, mert a pénzkövetelés a kibocsátóval szemben nem évül el. Az első, 2032/S nevű Babakötvény 2013. december 1-el indult el, és a 2014. január 31.-ig született gyermekek javára vásárolható. 2014. január 31. után született gyermekek részére a születési évükhöz igazodó, évente kibocsátott Babakötvények vásárolhatóak.⁷⁷ (Lásd 4. táblázat) A szülőknek a Babakötvény bevezetése abban nyújt segítséget, hogy nem kell az értékpapírok vásárlásával, illetve a kamatok újra befektetésével bajlódniuk, mivel a befizetett tőkének és a jóváírt kamatoknak megfelelő mennyiségű Babakötvényt azonnal jóváírják az értékpapírszámlán.

4. táblázat: A gyermek születési éve szerinti Babakötvény típusok

<i>Babakötvény száma</i>	<i>Születési év</i>
2032/S	2014. február 1 előtt született
2033/S	2014. február 1 - 2015. január 31 között született
2034/S	2015. február 1- 2016. január 31 között született
2035/S	2016. február 1- 2017. január 31. között született
2036/S	2017. február 1 után született

Forrás: Saját szerkesztésű táblázat a ÁKK [2017] adatai alapján

Mindegyik Babakötvény 1 forintos alapcímletű, 19 éves futamidejű, változó kamatozású. Az éves kamatozás mértéke az előző év átlagos fogyasztói árindexe növelve 3% kamatprémiummal. Ha megnézzük az 5. táblázatot, kiderül, hogy a Babakötvény bevezetése óta egyértelműen megérett a szülőknek a kincstári Start-értékpapírszámla megnyitása, hiszen kötelező befizetések nélkül is magasabb hozamot lehetne elérni, mint a letéti- Startszámlán. Míg tehát a Kincstári letéti Start-számlán lévő összeg csupán az infláció mértékével növekszik, addig a Kincstári Start-értékpapírszámlán elhelyezett összeg a Babakötvény hozamával. Ennek jelentősége az elmúlt két évben lett, amikor is 2015-ben született gyermekek esetén a letéti Start-számlán az életkezdési támogatás összege nem kamatozott, mivel 2014-ben 0%-os volt az infláció. Míg azoknál a 2015-ben született gyerekeknél, akiknek megnyitották a Start-értékpapírszámlát, a 0%-os infláció ellenére a Babakötvény a megtakarítás összegére 3 %-os fix kamatprémiumot garantált.

⁷⁷ A számlanyitás éve nem befolyásolja a gyermek részére megvásárolható állampapír kondícióit, hiszen az minden esetben a gyermek születési évéhez igazodik, függetlenül a számlanyitás időpontjától.

5. táblázat: A letéti Start-számla hozamának és a kincstári Start-értékpapírszámla hozamának alakulása (2013-2016)

	2013	2014	2015	2016	2017
Letéti Start-számla hozama	5,7 %	1,7 %	0 %	0 %	0,4%
Kincstári Start-értékpapírszámla (Babakötvény) hozama	8,7 %	4,7 %	3 %	3 %	3,4%

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] és a KSH Gyorstájékoztató [2016] inflációra vonatkozó adatai alapján

A rászorultság elve a Start-értékpapírszámla esetén a kamattámogatások jóváírásánál is érvényesül, ugyanis a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben⁷⁸ részesülő, valamint nevelésbe vett gyerekek számlájára az adott naptári évben történő magánszemély befizetések után járó állami támogatás a befizetett összeg 20%-a, legfeljebb 12 000Ft. Átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyerekek automatikusan megkapják az évi 12 000Ft-os állami kamattámogatást a magánszemély befizetéstől függetlenül.

⁷⁸ Felmerül a kérdés, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény jogosultsági feltételei mellett hány szülőnek jut a jövedelméből a Start-értékpapírszámlára történő befizetésre.

2.4.4. Start-értékpapírszámla nyitáshoz kötött decentralizált életkezdesi támogatások

A Start-értékpapírszámlák által nyújtott feltételek a hazai települési önkormányzatok figyelmét is felkeltették és sok településen decentralizált elemmel bővítették az értékpapírszámla konstrukciót. Számos önkormányzat az állami életkezdesi támogatás mellett lehetőségeihez mérten támogatja a kisgyermekes családokat. A helyi életkezdesi támogatások összege kerületenként, városenként, településenként eltérő lehet, melyet az önkormányzatok saját helyi rendeletükben meghatározott feltételekkel nyújtanak. A helyi autonómiák a támogatások feltételei között általában mindig a településekhez történő röghöz kötést szerepeltetik, tehát vagy az újszülött gyermek szüleinek, vagy majd a fiatalok felnőttnek kell az adott önkormányzat közigazgatási határain belül élnie, hogy a támogatásra jogosult legyen. Azok az önkormányzatok, melyeknek költségvetési keretükből lehetőségük nyílik Start-értékpapírszámlára önkormányzati támogatást befizetni, elméletben részben fékezik, hogy más településre vándoroljanak a kisgyermekes családjaik, részben pedig elősegítik, hogy más településtől elszívják a mobilitásra hajlandó kisgyermekes lakosság körét. Meg kell jegyezni, hogy ezek a hatások akkor lehetnek erősek, ha a lakosság tökéletesen informált, a lakóhely választás mobilitási költségei nem magasak, és a kínált önkormányzati támogatás magas összegű.⁷⁹

Országosan eddig még nem készült felmérés, hogy hány önkormányzat él a Start-értékpapírszámlákra történő beutalás lehetőségével. Ezt a fajta kutatást az nehezíti, hogy a helyi autonómiák rendelete akár egy évben többször is változhat, így nehéz egy folyamatosan aktuális adatbázist összeállítani. Emiatt a probléma miatt a szülők „szorgalmára” van bízva, hogy tájékozódjanak, hogy az adott település, ahol élnek nyújt-e ilyen decentralizált támogatást Start-értékpapírszámlára. Amennyiben igen, célszerű a szülőknek mihamarabb a gyermek születését követően intézni a Start-értékpapírszámla nyitását, ugyanis a legtöbb önkormányzat a támogatás igénylését a gyermek fél vagy egyéves korához köti, a határidőn túli kérelem benyújtása pedig szinte kivétel nélkül minden településen jogvesztéssel jár. Emiatt a 2006 előtt született gyermekek többsége kiesik a helyi életkezdesi támogatás igénylési lehetőségéből, mivel a fiatalok életkezdesi támogatásáról szóló 2005. évi CLXXIV. törvény csupán 2013-tól teszi lehetővé a 2006 előtt születetteknek a Start-értékpapírszámla nyitását.

2015-ös évre a MÁK adatbázisából megyénként lehívhatóak azoknak a települési önkormányzatoknak az adatai, akik 2015. január 1- 2015. december 31. között teljesítettek utalást Start-értékpapírszámlákra. *(Lásd 6. táblázat)*

---

⁷⁹ Bővebben lásd Szalai Á. [2002]: Fiskális föderalizmus című cikkét.

6. táblázat: Az önkormányzatok által a Start-értékpapírszámlára teljesített helyi életkezdési támogatások összegei településenként, gyermekenként 2015-ben

Megye	Települési önkormányzat neve	Start-értékpapírszámlára teljesített önkormányzati támogatások összege gyermekenként
Bács-Kiskun megye	Harta község	10 000
	Csolyospálos község	50 000
	Dusnok község	20 000
Baranya megye	Szajk község	45 000
Békés megye	Békés város	20 000
	Dévaványa város	20 000
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	Tiszaújváros város	50 000
	Miskolc megyei jogú város	20 000
Csongrád megye	Domaszék község	10 000
	Kiszombor nagyközség	15 000
Fejér megye	Dunaújváros megyei jogú város	300 000
Győr-Moson-Sopron megye	Sopron	40 000
	Sopronkövesd	100 000
	Csorna	20 000
	Szil	20 000
	Rábatamási	20 000
	Levél	40 000
	Nagyszentjános	20 000
Hajdú-Bihar megye	Hajdúböszörmény város	10 000
Heves megye	Lőrinci város	20 000
	Hatvan város	40 000
	Visonta község	80 000
Komárom-Esztergom megye	Bábolna város	40 000
	Ete község	50 000
	Tata város	10 000
	Komárom város	100 000
Nógrád megye	Kazár község	20 000
Pest megye	X. ker. Kőbánya	10 000
	XIII. kerület	30 000
	XV. Kerület	10 000
	V. kerület	170 000
	IX. kerület	40 000
	Solymár nagyközség	50 000
	VI. ker. Terézváros	20 000
	Csővár község	100 000
Somogy megye	Ságvár község	30 000
	Látrány község	10 000
	Hetes község	40 000

	Nagyberény község	30 000
	Andocs község	20 000
Tolna megye	Paks város	70 000
Vas megye	Ikervár község	20 000
	Ivanc község	50 000
Veszprém megye	Balatonalmádi város	15 000
Zala megye	Garabonc község	50 000
	Zalacomár község	10 000
	Sármellék község	50 000
	Tilaj község	50 000

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

A táblázatból kiderül, hogy 2015-ben a 19 megyéből 17-ben volt legalább egy olyan település, aki élt a Start-értékpapírszámlán nyújtott decentralizált támogatás lehetőségével. Csupán két megye, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Jász-Nagykunszolnok megye esetében nem volt egyetlen önkormányzat sem, amely utalást indított volna a megyében élő gyerekek Start-értékpapírszámlájára. A támogatások összegeit nézve, elmondható, hogy az országos átlag 41 300Ft volt. A községi önkormányzatok adták a viszonylag magasabb összegű támogatásokat, a már fent említett településről történő elvándorlási hatások fékezése miatt. Általánosságban egyösszegű támogatásokról van szó, ezeknél a decentralizált szubvencióknál, ugyanakkor akadnak települések –mint például Paks⁸⁰- ahol több részletben fizetik be a gyermeknek járó összeget a számlára.

Az utalások alapján Dunaújváros nyújtotta 2015-ben a legnagyobb támogatást, 300 000Ft-ot. Ugyanakkor az önkormányzat rendeletében részletezve van, hogy minden évben csupán a város elsőszülött babája jogosult erre a támogatásra.⁸¹ Hasonló támogatásról beszélhetünk Budapest VI. és XI. kerülete esetén is, ahol például csupán azok a gyermekek jogosultak, akik a VI. kerületben VI. hó 06-án születtek (60 ezer forint a támogatás összege), illetve akik a XI. kerületben XI. hó 11-én születtek (111 111 Ft a támogatás összege). Az V. kerület számít a legbőkezűbb önkormányzatnak, ott minden gyermeket az önkormányzat 170 ezer forint összegű helyi életkezdési támogatással segít. Lipótváros rendeletében kitér arra, hogy bizonyos feltételek teljesülése esetén a rászorulóknak a 7. és a 14. évben további támogatásban részesülhetnek befizetéseik után.⁸²

⁸⁰ Paks város az önkormányzati támogatást a Start-számlára az alábbi módon érkezteti: a gyermek születésének első évében 30.000 Ft, majd a gyermek születését követő öt év elteltével 20.000 Ft, majd a gyermek születését követő tíz év elteltével 20.000 Ft. Forrás: 11/2006. (IV. 28.) számú önkormányzati rendelete

⁸¹ Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 50/2011. (XI. 18.) önkormányzati rendelete a lakásépítés és –vásárlás helyi támogatásáról, és a letelepedési támogatásról

⁸² Lipótváros fiatalok helyi életkezdési támogatásáról szóló 19/2010. (IV.23.) számú rendelete értelmében rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket a Start-értékpapírszámlára naptári évben befizetett összeg 40 százalékának megfelelő, de legfeljebb évi 24 ezer forint összeg illeti meg, továbbá a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult kiskorú esetében a gyermek születésének évét követő hetedik és tizennegyedik életév betöltését követő egy évben a törvényes képviselő - esetenként egyszeri - emelt összegű támogatásra való igényt terjeszthet elő, az átmeneti

---

vagy tartós nevelésbe vett gyermeket befizetéstől függetlenül évi 24 ezer forint összeg illeti meg, nem nevelésbe vett gyerekek ez a befizetett összeg 20 százalékának megfelelő, legfeljebb 12 ezer forint lehet.

2.5. A brit és a magyar konstrukció összehasonlítása

Miután bemutatásra került mind a brit, mind a hazai babakötvény rendszere, érdemes a főbb különbségeket kiemelni a két konstrukció között. (*Bővebben lásd 7. táblázat*) Fontos leszögezni, hogy a hazai babakötvény konstrukciója bár lehet, hogy az első években egyfajta „tükörfordításaként” volt értelmezhető a brit békikötvénynek, az azóta eltelt 10 évben számos olyan változtatáson esett át, ami miatt a két ország gyermek megtakarítási rendszere már csak minimális egyezőséget mutat.

Mindkét ország esetében minden újszülöttnek az állam nyújt életkezdesi támogatást, egy alapszubszvenciót, amit eldönthetnek a szülők, hogy megtakarítási számlán ők fektetnek be vagy az államra bízzák az összeg befektetését. Ezeknek a befektetési-, megtakarítási számláknak a kezelését a brit rendszerben a pénzüintézetek végzik, a magyar rendszerben 2013. októberétől születtek esetén kizárólag a magyar állam. Részben ennek köszönhető, hogy a magyar rendszer kevésbé költséges, hiszen a brit rendszer esetében a bankok számolnak fel számlavezetési díjat és egyéb banki költségeket, tehát ez a brit államnak többletköltségeket generál, addig a Magyar Államkincstárnál vezetett Start-értékpapírszámlák esetében a számlavezetés teljesen költségmentes, banki költségek pedig nem keletkeznek.

Mind a brit, mind a magyar rendszer úgy lett kiépítve, hogy amennyiben a szülő passzívan áll hozzá a gyermek javára történő hosszú távú megtakarításhoz, akkor is lehetőség nyíljon befektetéssel a gyermek 18. életévéig az összeg gyarapítására. A brit rendszerben, ha a szülő, a gyermek egy éves koráig nem nyitja meg a megtakarítási számlát, az állam kezdeményezi valamelyik pénzüintézetnél ezt a szülő helyett. A magyar rendszerben ezt a letéti Startszámlák rendszere helyettesíti, tehát ha a szülő passzívan áll a gyermeke hosszú távú megtakarításához, akkor is a gyermeknek jobb esetben az infláció mértékével kamatozhat az alaptámogatás összege a letéti számlán. A brit békikötvény konstrukció széles befektetési lehetőségeket kínál, azonban ez veszélyeket is hordozhat, hiszen magas befektetési kockázatú termékekbe is investálhat mind a brit állam, mind pedig a szülő. Részben ezért is kerülhetett beépítésre a brit gyermekek pénzügyi oktatási programjába a békikötvény rendszere. A magyar letéti számlák esetében az infláció hiánya, vagy a defláció okozhatja a problémát, hiszen ebben az esetben a gyermeknek semmit nem kamatozik az összeg egy éven keresztül, de fontos hangsúlyozni, hogy a magyar rendszer esetében befektetési szempontból a tőke nincs veszélyben. A magyar rendszerben az államosítással megszűnt az eltérő befektetési formák közötti válogatás lehetősége, csupán a Babakötvénybe forgatható be a megtakarítási összeg. Részben talán ezzel is magyarázható, hogy a magyar rendszer esetén nem került be a gyermekek oktatási programjába a babakötvény rendszere, hiszen nem az ő befektetési döntésük, hogy mibe investálódik a megtakarítás. A magyar babakötvény konstrukciója az államadósság csökkentését szolgálja, állampapír révén pedig a legalacsonyabb kockázatú termékek között van a piacon.

A szülői, hozzátartozói befizetéseket is eltérően kezeli a két ország rendszere. Míg a brit esetében meghatározták, hogy mekkora lehet maximálisan a magánszemélyek általi befizetés összege évente, addig a magyar rendszer esetében ez a felső határ (évi max. 120 000 Ft) eltörlésre került 2013-ban a rendszer

államosításával. Ráadásul a hazai rendszer- a brittel ellentétben- további állami támogatással jutalmazza azokat a számlákat, amelyekre magánszemély befizetés érkezik. A magyar rendszer esetén a helyi autonómiák is érkeztethetnek a számlákra decentralizált támogatást.

Mikor 2011-ben a brit bébikötvény rendszerét „befagyasztották”, sok szülő a megszüntetett rendszerrel kapcsolatban két kritikát említett.⁸³ Az egyik az volt, hogy sokan azért nem takarékoskodtak a gyermekük számára, mert a brit bébikötvény rendszerben törvényileg nem volt leszállítva - a magyarral ellentétben- a felhasználás, és attól féltek, hogy az ő általuk évek alatt a gyermek számláján felhalmozott megtakarítást a gyermek felnőttként nem „értelmes” célra használja majd fel. A másik kritika, ami a brit bébikötvényt érte az, hogy azokat a gyermekeket, akik a kötvény bevezetése előtt születtek, kizárt a rendszer a megtakarításokból. Számos olyan család volt, ahol a kisebbik gyermek kapott életkezdési támogatást és megtakarítási számlán kezelték neki a pénzt, a nagyobbik gyermek –aki a kötvény bevezetése előtt született- még a megtakarítási számlakonstrukcióhoz se tudott csatlakozni, hogy esetlegesen, ha alaptámogatást nem is kap, a szülők takarékoskodjanak neki egy maximális összegig adómentesen. 2013-ban a rendszer államosításával hazánk esetében is ez a kérdéskör előtérbe került- hasonlóan, mint a brit rendszernél- és megnyitották a törvény bevezetése előtt született gyermekek esetén is a Start-értékpapírszámlákra történő takarékoskodás lehetőségét.

7. táblázat: Brit és a magyar babakötvény rendszerének összehasonlítása

	Brit bébikötvény rendszere (CTF)	Magyar babakötvény rendszere
Nyújt alap kezdőtőkét, ún. életkezdési támogatást	Igen	Igen
Bővíthető az életkezdési támogatás összege szülői befizetéssel	Igen, de maximum 4.080£ értékig évente	Igen, nincs felső határa a befizetéseknek
A megtakarítás adó, járulék és illetékmentes	Adómentes, de csak 4.080 £ értékig	Teljes mértékben adó, járulék, és illetékmentes
A szülők által megnyitott megtakarítási számlákat kezeli	Pénzintézet	Állam
Gyermek a számlatulajdonos	Igen	Igen
Megtakarítás felvétele	A gyermek 18. életévének betöltését követően	A gyermek 18. életévének betöltését követően
Megtakarítás felhasználása	Szabadon felhasználható	Törvényben meghatározott célokra használható fel
Igényelhető a babakötvény olyan gyermek számára, aki nem kapott életkezdési támogatást	Nem, számukra megtakarítási számla sem nyitható	Igen, a szülőnek kell egy kezdő alaptőkét elhelyeznie
Befektetési lehetőségek	Különböző értékpapírok, részvények (alacsony és magas kockázatúak egyaránt)	Állampapír, azon belül is kizárólag a Babakötvény (alacsony kockázatú)
Rászoruló családoknak nyújt	Igen, a gyermek 7. életévében egy	Igen, a gyermek 7. és 14.

⁸³ Kempson-Atkinson-Collrad [2006]

plusz állami támogatást az életkezdesi támogatáson kívül	egyszeri összeg	életében, illetve évente a szülői befizetések után
Helyi kormányzatok is nyújtanak támogatást a számlákra	Nem	Igen
Babakötvénnyel kapcsolatos alapvető pénzügyi ismeretek beültetése az oktatási rendszerbe	Igen	Nem
Nyitható még számla	Nem, 2011-ben megszűnt a számlanyitás lehetősége. A 2011 előtt megnyitott számlákat még kezelik.	Igen

Forrás: Saját készítésű táblázat a CTF Regulations (SI 2004/1450), és a fiatalok életkezdesi támogatásról szóló 2005. évi CLXXIV. törvény alapján

Összességében úgy tűnik, a magyar babakötvény rendszerében igyekeztek javítani azokat a kritikákat és „hibákat”, ami a britek esetében a bábikötvény megszűnéséhez vezetett. A jelenlegi magyar babakötvény rendszere a hosszú távú megtakarítások elősegítését és a gyermekek esélyegyenlőségének megteremtését szolgálja inkább, mintsem a pénzügyi ismeretek elmélyítését és a szülők, gyermekek befektetésekkel kapcsolatos tapasztalatszerzését. Ebben a tekintetben kicsit távolabb sodródott az eszköz alapú egalitarizmus eredeti elképzelésétől. A következő fejezet az eszköz alapú jólét hazai gyakorlatba történő ültetésének „sikerességét” elemzi.

3. START-ÉRTÉKPAPÍRSZÁMLA RENDSZERE A HAZAI GYAKORLATBAN

3.1. A gyermekeknek szóló hazai megtakarítási lehetőségek rövid áttekintése

A megtakarítást úgy definiálhatjuk, hogy az egyén jövedelemének egy olyan része, melyet nem az adott időszakban szeretne fogyasztásra költeni, hanem egy későbbi időszakban szeretné felhasználni. Egy egységnyi pénz azonban az infláció miatt többet ér ma, mint holnap, emiatt a megtakarított pénzt a legcélszerűbb befektetni, ugyanis anélkül csupán veszít az értékéből. A gyerekek jövőjét célzó megtakarítási programok szinte mind hosszú távú befektetési konstrukciók.

Nehéz helyzetben van napjainkban azonban az a szülő, nagyszülő, aki 14 éves kor alatti gyermeke, unokája számára takarékoskodna a kiskorú nevére szólóan, ugyanis csak korlátozottan érhetők el ilyen konstrukciók a hazai pénzügyi világban. Ennek oka, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény alapján minden 14 éven aluli kiskorú személy cselekvőképtelennek minősül. 14 évnél idősebb kiskorú korlátozottan cselekvőképes, ebben az esetben a gyermek már a saját nevében is eljárhat törvényes képviselői felügyelettel. Emiatt a 14 életév elérését követően jellemzően bővül a magyar pénzügyi szektor által kínált fiatakorúakat célzó megtakarítások köre. A hazai piacon kimondottan négy féle gyermek megtakarítási opció kínálkozik a szülőknek: A lakástakarék számla, a Magyar Államkincstárnál vezethető Start-értékpapírszámla, a bankoknál indítható gyermek megtakarítási számla, és a biztosítók által kínált gyermek megtakarítási programok.

Vannak termékek, amik elsősorban attól versenyképesek, mert állami támogatás vagy kiegészítés jár utánuk, esetleg minősítetten költségmentesek, vagy állami szabályozás tartja költségeiket alacsony szinten. A hazai rendszerben 2016-ban a Start-értékpapírszámlán kívül a lakáskassza számít még ilyen megtakarítási formának. A lakástakarékpénztár (LTP) az egyetlen államilag támogatott lakáscélú megtakarítási forma hazánkban. Az éves befizetéseket az állam 30%-kal, maximum éves 72 000 Ft-tal támogatja. A megtakarítás kötött felhasználású, csupán lakáscélra fordítható. Előnye a konstrukciónak az állami támogatás és hogy a szülők fix összegre szerződnek le, így az LTP egy kiszámítható megtakarítási formát jelent. Hátránya, hogy kötelező rá a befizetés havonta, továbbá 4 éves és 10 éves futamidejű konstrukció létezik csupán belőle, így a gyermek 18 éves koráig nem futtatható „megszakítás” nélkül a megtakarítás. A Fundamenta Lakáskassza Zrt. kínál csupán olyan terméket- a FundiMini Gyerekszámát- ami a lakástakarékpénztár „kistestvéreként” a gyermek 14. életévének betöltése előtt indítható. A Gyerekszámához egy különleges szolgáltatás is tartozik: az úgynevezett Okospersely, amelynek segítségével a szülő a pénzügyi tudatosságra nevelheti gyermekét. A FundiMini az állami támogatáson túl hűségbónuszt és kamatprémiumot is garantál. 10 év alatt havi 20 ezer forintos befizetéssel a szülő 4 312 307 Ft megtakarítást realizálhat.⁸⁴

Több bank is kínál - jellemzően 14. életévüket már betöltött- gyermekeknek megtakarítási számlát, amelyet úgy kell elképzelni, mint egy havi díjfizetésű

⁸⁴ FundiMini[2016]

bankszámlát, amely bármikor hozzáférhető. Előnye, hogy nincs kötelező befizetés, ugyanakkor az infláció alatti kamat miatt folyamatosan csökken a bent lévő pénz értéke, ezért tőkefelhalmozásra nem igazán alkalmas ez a számlatípus. A bankok által kínált hosszútávú befektetesként említhetjük még meg a tartós befektetési számlákat (rövidítve TBSZ). Ez nem tipikus gyermek megtakarítási forma, ugyanis csak 18. életévét betöltött személyre nyitható csupán ez a számlatípus, ugyanakkor néhány speciális esetben ez is fel szokott merülni megtakarítási lehetőségként a szülőknél. A TBSZ egy értékpapír számla, amely 3 vagy 5 éves távon biztosít kamatadó kedvezményeket. Hátránya, hogy értékpapír számla lévén folyamatosan kereskedni kell rajta. A megtakarításhoz szükséges tőkét a számlanyitás évében érkeztetni kell, ugyanis a számlán a gyűjtőidőszak csupán a szerződéskötés éve. Három év után a kamatadó 10%-át kell fizetni, öt év után teljes kamatadó mentességet lehet elérni.

A bankok ajánlatain kívül a biztosító társaságoknál is nyitható gyermeknek szóló megtakarítási számla, melynek egyik előnye, hogy független a banki és az állami rendszertől. Ezek általában ún. unit-linked biztosítások, mely befektetéshez kötött életbiztosításokat takarnak. Ilyen például az AEGON Baba-Mama Programja, ahol az édesanya egészségével kapcsolatosan felmerülő költségekre, az életút során jelentkező bizonyos kockázatokra és a gyerek jövőjének anyagi segítésére lehet egyszerre takarékoskodni.⁸⁵ Ezeknél a megtakarításos életbiztosításoknál a befolyó összegeket a biztosító befektetési egységekre váltja, és utána fekteti be a szülők által megadott befektetési alapokba. Ezeknek a befektetési alapoknak az árfolyam növekedései jelentik a hozamokat. A termék a befektetésen kívül természetesen életbiztosítási résszel is rendelkezik, vagyis egy esetleges halál esetén plusz összeget kap a kedvezményezett. Ezek a megtakarítási csomagok, csak 18 életévüket betöltött személyre indíthatóak, így a gyermekek kedvezményezettként jelennek meg csupán a szerződéskötésnél. A biztosítási kockázaton túl - a hagyományos életbiztosításokkal szemben- befektetési kockázattal is számolni kell egy unit-linked terméknel. Hosszú távon magas hozamokat garantálnak ezek a befektetések, a megtakarítás pedig szabadon felhasználható. Hátrányuk a meglehetősen magas költségszint. Ezeknek a termékeknek létezik egyszeri díjas és rendszeres befizetést igénylő változata is. A gyermek megtakarítási programok többsége havi befizetési változatot kínál, a befizetések elmaradása a legtöbb szolgáltatónál szerződésszegésnek minősül és magas költségekkel jár. Ez utóbbi miatt megéri mérlegelni a szülőknek mielőtt belevágnak egy ilyen megtakarításba, hogy tudják-e 18 évig garantálni a leszerződött összegre a havi befizetéseket. Míg az LTP esetén a befizetés elmaradása esetén a szerződött fél hozzáfér a befizetett megtakarításához, addig a biztosítók által kínált megtakarítási programok többségénél a szerződésszegés vagy bontás esetén a magas költségek jelentősen csökkenthetik a már befizetett megtakarítás összegét.

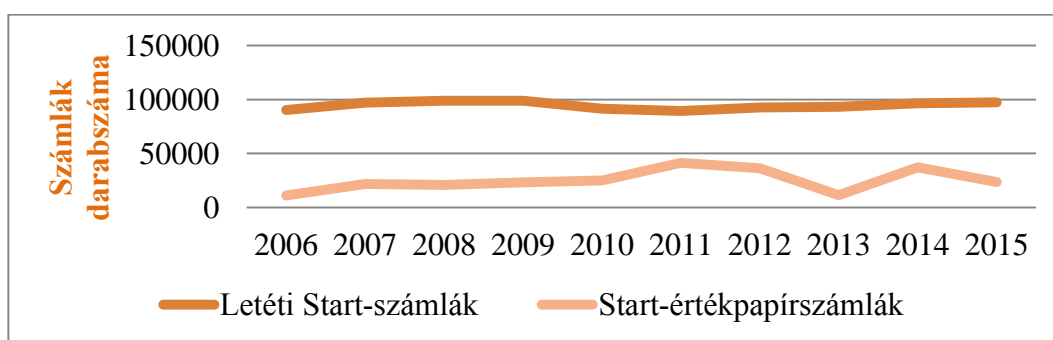
---

⁸⁵ AEGON[2016]

3.2. A hazai Start-értékpapírszámla rendszere a statisztikák tükrében

A magyar lakosság megtakarítási hajlandósága a gazdasági válság óta növekedést mutat. A válság előtt a lakosság körében a nettó vagyonfelhalmozás közel nulla volt, napjainkban a háztartások minden 100 forintnyi jövedelem-növekményből kb. 80 forintot fordítanak fogyasztásra, a maradék 20 forintot pedig vagyonfelhalmozásra⁸⁶.⁸⁷ A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján 2015-ben a magyar háztartások a rendelkezésre álló jövedelmük 9,62 %-át takarították így meg.⁸⁸ A GfK Hungary piackutató által készített 2015-ös felmérés szerint azoknál a magyar háztartásoknál, akik rendelkeztek hosszabb távú pénzügyi tervekkel, a lakásvásárlás és a gyermekek támogatása számított a legnépszerűbb megtakarítási célnak.⁸⁹

A Start-értékpapírszámla kamatozási előnyeit és a lakosság hosszú távú megtakarítási céljait ismerve gondolhatnánk, hogy a 2006 óta született gyermekek többsége rendelkezik a Start-értékpapírszámlával, hiszen napjainkban ez a számla, befizetési kötelezettség és plusz költségek nélkül igényelhető. Azonban nem ez a jellemző. 2006-tól 2015 végéig körülbelül 945 000⁹⁰ gyermek számára képezte meg a magyar állam a letéti Start-számlán a fiatalok életkezdési támogatását. 2015. december 31-ig ezen gyerekek csupán 26%-ának nyitották meg a szülők a MÁK-nál illetve a pénzügyintézeteknél a Start-értékpapírszámlát.⁹¹ (Lásd 2. ábra) Felvetődik a kérdés, hogy vajon azon szülők döntése mögött - akik nem nyitják meg a Start-értékpapírszámlát a gyermeküknek- milyen indokok húzódnak, miért nem élnek ezzel a gyermekek számára kedvező megtakarítási lehetőséggel. Ez az adat azért is elgondolkodtató, mivel a brit rendszer esetében a szülők által kezdeményezett számlanyitások aránya 70%⁹² körül mozgott, annak ellenére, hogy az összehasonlításnál láthattuk, hogy a rendszer kevésbé volt „bőkezű”, mint a magyar.

2. ábra: A letéti Start-számlák és a Start-értékpapírszámlák számának alakulása 2006-2015 között

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

⁸⁶ Vagyon felhalmozás alatt pénzügyi és reáleszközök vásárlását vagy a fennálló tartozások törlesztését egyaránt érthetjük.

⁸⁷ Pellényi [2014]

⁸⁸ KSH [2015]

⁸⁹ OECD [2015]

⁹⁰ MÁK [2016 a] adatai alapján

⁹¹ MÁK [2016 a] adatai alapján

⁹² HM Revenue and Customs [2010] adatai alapján

A fiatalok életkezdesi támogatásának bevezetését követő években, a gyermekek 20%-ának nyitották meg a szülők a Start-értékpapírszámlát. A konstrukció lakosságon belüli terjedése, és 2008-tól a MÁK-nál is eszközölhető számlanyitásoknak köszönhetően lassú emelkedést mutatott a Start-értékpapírszámlák nyitása. Az ábrán látható, hogy 2011-ben érte el a legmagasabb szintet, melyet azóta sem sikerült megdönteni, akkor a gyermekek több mint 46%-a⁹³ rendelkezett Start-értékpapírszámlával, akkor minden második 2006 után született gyermeknek nyitottak a szülők számlát. Míg 2012-ig a szülőknek lehetőségük nyílt a Start-értékpapírszámlákra a pénzügyi intézeteknél bankbetétek, állampapírok, illetve tőke- vagy hozamgarantált befektetési jegyekből válogatni, addig az év végétől a konstrukció államosításával már csak a MÁK-nál lehetett az új számlanyitások lehetőségével élni, ami az állampapírokra szűkítette a Start-értékpapírszámlára vásárolható pénzügyi termékek palettáját. Az állampapírok hozama bár kiemelkedőnek számított a bankok által kínált termékekéhez képest, ennek ellenére 2012-től drasztikus csökkenés következett be a számlanyitások tekintetében. A visszaesésben szerepet játszhatott az, hogy az államosítással több ezerről 20 körülre csökkent le országosan a Start-értékpapírszámla nyitás lehetséges helyeinek száma és a szülők sokszor nem vállalták a több órás utazást a megyeszékhelyekre azért, hogy gyermeküknek elintézzék a számlanyitást. 2012-től életbe lépett komolyabb változások egyike volt az is, hogy a 2006. január 1. előtt született gyermekek számára is igényelhetővé váltak a Start-értékpapírszámlák. Ez azonban nem hozott a számlanyitások tekintetében jelentős áttörést, kevés család élt ezzel a lehetőséggel. 2016 őszéig a Kincstárnál összesen 8200 darab olyan értékpapírszámlát tartottak nyilván, melynek számlatulajdonosa 2006 előtt született. 2013-ban részben új Értékesítési Pontok nyitásával⁹⁴ és a Babakötvény bevezetésével igyekezett a Kincstár a számlanyitások számának csökkenését megakadályozni. 2013-ról 2014-re 12%-ról 38%-ra emelkedett vissza a számlanyitások száma, ami egyfajta visszaigazolásként szolgált, hogy a korábbi Kincstár által kínált bonyolult állampapír konstrukció felváltása a Babakötvénnyel jó döntésnek bizonyult.⁹⁵ 2014-ben ugyanakkor a Kincstár jelentős összegeket fordított a Babakötvény népszerűsítését célzó reklámkampányokra is. 2015-ben ezek a marketing eszközök a háttérbe szorultak, ami miatt az újdonsült szülők figyelmét nem sikerült annyira sikeresen felkelteni, mint az azt megelőző évben. Tanulva a korábbi évek tapasztalataiból, miszerint az intenzív reklámkampányok után megnő a számlanyitások aránya a babás háztartásoknál, 2016-ban egy újabb népszerűsítő kampányt indított a MÁK, továbbá 23 helyen nyitott az országban újabb értékesítési pontokat. A Kincstár megyei Igazgatóságain található Állampénztári Irodákkal együtt 2016-ban országosan 81 helyen nyílt már lehetősége a szülőknek a Start-értékpapírszámla megnyitására.⁹⁶

Napjainkban a Magyar Államkincstár rendelkezik országosan a legtöbb Start-értékpapírszámlával, 2016-ban több mint 110 ezer számlát vezet. A szülők a számlák döntő részét eleve a Kincstárnál nyitották, egy kisebb hányadát a bankoktól vitték át

⁹³ Saját számítás a MÁK [2016 a] adatai alapján

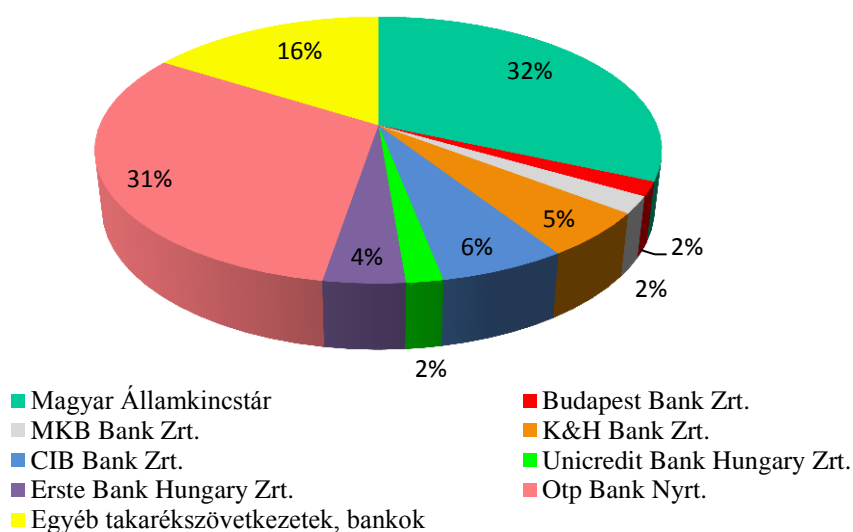
⁹⁴ 2013-ban a MÁK a megyeszékhelyek mellett még további 10 településen nyitott állampapír-forgalmazó ügyfélszolgálatot országosan.

⁹⁵ MÁK [2016 a] adatai alapján készített számítás.

⁹⁶ MÁK [2016 b]

az állami intézményhez. Ennek ellenére a bankoknál, takarékszövetkezeteknél összesítve még mindig több, körülbelül 160 ezer számla van vezetve. Ezek mind azok a pénzügyi intézmények-összesen 137 szolgáltató-, akik a kincstárral Start-értékpapírszámla vezetés vállalására szerződést kötöttek. Elvben tehát náluk a korábban megnyitott Startszámla egyenlegek szabadon tovább gyarapíthatóak.⁹⁷

A 3. ábra a 2015-ös év végi Start-értékpapírszámla vezetések megoszlása látható a különböző pénzügyi intézmények között. A legtöbb Start-értékpapírszámlával a bankok közül az OTP Bank Nyrt. rendelkezik, 78 ezer számlával. Őt követi a listán jelentős lemaradással a CIB Bank Zrt. 15 ezer számlával, a K&H Bank Zrt. 13 ezer számlával és az Erste Bank Hungary Zrt. 9 ezer számlával.⁹⁸

3. ábra: Pénzügyi intézmények részesedése a Start-értékpapírszámlák vezetéséből (2015.december 31. értéknapi alapján)

Forrás: Saját készítésű ábra a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

A pénzügyi intézményeknél vezetett számlák darabszámaiban jelentkező különbségek a Start-számlára kínált feltételek jelentős eltéréseivel magyarázhatók. Mint már szó volt róla az előző fejezetben, a pénzügyi intézményeknél vezetett Startszámlákban a szülők által különböző pénzügyi termékekbe történő befektetések eszközölhetőek - bankbetét vagy a tőkepiacról szóló törvény szerint nyilvánosan forgalomba hozott állampapír, tőke- vagy hozamgarantált befektetési jegy -, emiatt a kamatok és a hozamok is rendkívül eltérőek lehetnek számlánként és pénzügyi intézményenként egyaránt. A szolgáltatók többsége jellemzően betétet ajánl, sávós kamatozással a Start-értékpapírszámlákra befektetési céllal. Míg a MÁK-nál vezetett számlák esetében teljes tőke és kamatgarancia él, a bankoknál vezetett számlák esetében a BEVA általi biztosítás él⁹⁹, ami 100 000 euróig nyújt a számlán lévő összegre védelmet. A hozamok jóváírásának gyakorisága szolgáltatóként eltérő lehet. Egyező kamatajánlat mellett értelemszerűen egy év alatt többet hoz az a befektetési forma, ahol gyakoribb kamattérítés történik. (Lásd 8. táblázat)

⁹⁷ MÁK [2016 a] adatai alapján

⁹⁸ MÁK [2016 a] adatai alapján

⁹⁹ Már amennyiben az adott szolgáltató a BEVA-val szerződésben áll.

Mivel a 2005.évi CLXXXIV. törvény a fiatalok életkezdési támogatásáról a pénzügyi szolgáltatóknál vezetett Start-értékpapírszámlákat is szabályozza, a bankok nem írhatják elő a számlára a kötelező befizetést. A legtöbb szolgáltató a sávok kamatozást a számlára történő befizetések alapján alakította ki, így ez a fajta kamatozás épp azt szolgálja, hogy szorgalmazza a szülőket a megtakarítások további gyarapítására. Általánosságban azoknak a gyerekeknek, akiknek a számlájára a szülők rendszeresen tudnak befizetni ott magasabb kamat realizálható a szolgáltatóknál, míg, akinél nem tudnak befizetni, ott alacsonyabb a megtakarításra fizetett kamatláb. A táblázatból látható, hogy az OTP Bank Nyrt. és a CIB Bank Zrt. csak a rendszeres megtakarítást „díjazza”. A számlák esetében a számlavezetési díj az, ami csupán költségként felmerülhet, ezt a törvény a számla éves átlagos állományának 1%-ában maximalizálja, egyéb banki költséget a pénzügyintézetek jellemzően nem számolnak fel.¹⁰⁰

8. táblázat: Start-értékpapírszámlák banki feltételei (2016. márciusi adatok alapján)

Start-értékpapírszámlát vezető nagyobb pénzügyintézetek	Magánszemély befizetések	Kamat	Számlavezetési díj	Kamatjótérítés
OTP Bank Nyrt.	1 ezer Ft/hó	0,01%	díjmentes (csupán akció keretében)	Évente
	1-5 ezer Ft/hó	0,35%		
	5 ezer Ft felett	0,85%		
Budapest Bank Zrt.	0-40 ezer Ft-ig	0,05%	díjmentes	Negyedévente
	40 ezer Ft felett	0,20%		
Erste Bank Hungary Zrt.	0-42,5 ezer Ft-ig	0,30%	díjmentes	Félévente
	42,5 ezer Ft felett	0,85%		
UniCredit Bank Hungary Zrt.	0-60 ezer Ft-ig	0,50%	A havi átlagos állomány 0,08%-a	Negyedévente
	60 ezer Ft felett	0,75%		
CIB Bank Zrt.	0-2 ezer Ft/hó –ig	0,01%	díjmentes	Évente
	2 ezer Ft/hó felett	0,50%		
K&H Bank Zrt.	Nem határozott meg sávot	0,80%	díjmentes	Évente
MKB Bank Zrt.	Nem határozott meg sávot	0,01%	díjmentes	Havonta

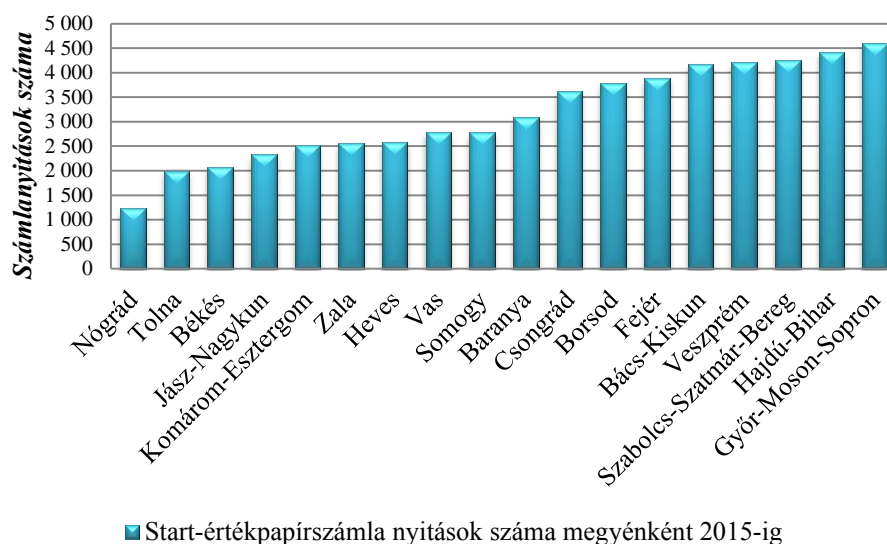
Forrás: Saját készítésű táblázat a www.enpenzem.hu adatai alapján

A Magyar Államkincstár által kínált Babakötvény kondíciója - 3%-os fix kamat, és inflációs kamatprémium- jobbnak tűnik a bankok által kínált termékekénél. 2012 októberétől, ha elégedetlen a szülő egy hitelintézetnél vezetett Start-számlával, már csak a MÁK-hoz viheti át a számlát. A legtöbb pénzügyintézet az áthozatalért nem számol fel semmilyen díjat, az OTP Bank Nyrt. esetében azonban ez szerződésszegésnek minősül, és visszamenőlegesen az eddig kifizetett kamatok

¹⁰⁰ 2005.évi CLXXXIV. törvény alapján

levonásával jár.¹⁰¹ Az állami Babakötvény jobb kamatozása és alacsonyabb befektetési kockázata ellenére a gyermekek számlájának banktól Kincstárhoz történő áthozatalával meglepő módon 2008-tól csupán 8400 alkalommal éltek a szülők.¹⁰² Az áthozatalok száma a Babakötvény bevezetését követően jelentősen megugrott, azonban még így is legalább 160 ezer számla lehet a hitelintézeteknél, ami felveti azt a kérdést, hogy a rosszabb kamatkondíciók és esetleges számlavezetési költségek ellenére miért tartják a szülők a gyermekük megtakarítását továbbra is a bankoknál.

Az elemzés a továbbiakban kizárólag a MÁK által vezetett Start-értékpapírszámlákra koncentrálódik. 2015-ben a megképzett letéti Start-számlák közül körülbelül minden negyedik gyermeknek nyílt meg a Start-értékpapírszámla. Ezeknek egy részét, 3500 számlát a magyar állam nyitott meg és nem a gyermek törvényes képviselője kezdeményezte a számlanyitást.¹⁰³ 2015-től indult el az első olyan „hullám”, mely a gyámhatóságok adatszolgáltatása alapján, a legalább 6 hónapnál hosszabban nevelésbe vett gyermekek részére az állam által kezdeményezett Start-értékpapírszámlák nyitását is lehetővé tette.¹⁰⁴ A legtöbb nevelésbe vett gyermek után állami kezdeményezésre megnyitott Start-értékpapírszámla Budapestet követően, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében és Hajdú-Bihar megyében volt.¹⁰⁵

4. ábra: A MÁK-nál vezetett Start-értékpapírszámlák száma 2015-ig, megyénként*

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

A Kincstárnál a megyei Start-értékpapírszámla nyitásokat tekintve –lásd 4. ábra– Pest megyét¹⁰⁶ követően Győr-Moson-Sopron megyében nyílt 2015-ig a legtöbb számla, de kiemelkedően magas a számlanyitások tekintetében néhány Kelet-Magyarországi megye is, mint például Hajdú-Bihar, vagy Szabolcs-Szatmár-

¹⁰¹ OTP Start Betétszámla hirdménye alapján

¹⁰² MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

¹⁰³ MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

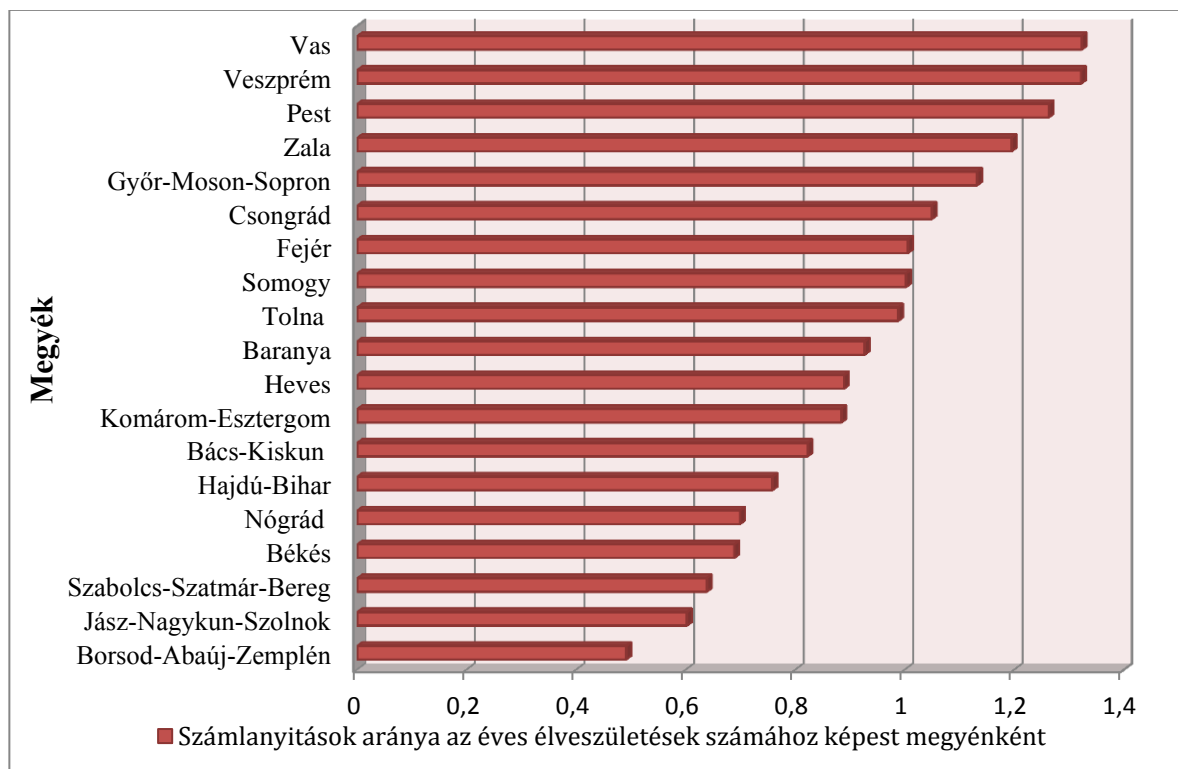
¹⁰⁴ 43/2013. (X.1.) NGM rendelet alapján

¹⁰⁵ MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

^{106*} Pest megyében közel 36 000 Start-értékpapírszámla nyílt meg 2015-ig. A megye adata ún. outlier, kiugró adat a többi megyéhez képest, ezért nem került az ábrán feltüntetésre.

Bereg megye is, amelyek az éves születések számát tekintve a legtermékenyebb megyék közé tartoznak.

Érdemes ugyanakkor megvizsgálni azt is a számlanyitások tekintetében, hogy az éves születések számát tekintve a gyermekek hány százalékának nyitották meg egyes megyékben a számlákat. Mivel a gyermek születését követően a letéti Start-számlákat az életkezdési támogatással egy központi számlán képzik meg a gyermekeknek a MÁK, és megyei szinten nincs adat a letéti számlák alakulásáról, a letéti számlák megyénkénti alakulását a megyei éves élveszületési arányszámokkal lehetséges helyettesíteni. Ha így vizsgálódunk már más képet mutatnak a számlanyitások, ugyanis, hamar kiderül hogy a Kelet-Magyarországi megyék többségében az évente született gyermekeknek nem sokkal több, mint a felének nyitják meg a számlát a szülők. (Lásd 5. ábra) Rendkívül jó számlanyitási hatékonysággal Vas, Veszprém, Pest, Zala és Győr-Moson-Sopron megye rendelkezik. Esetükben a mutatószám 1 fölött mozog, ami annyit jelent, hogy az éves születési számot meghaladja a számlanyitások éves száma. Tehát valószínűsíthető, hogy ezekben a megyékben, nem csupán az újszülötteknek nyitnak számlát, hanem olyan gyermekeknek is, aki már elmúlt 1 éves.

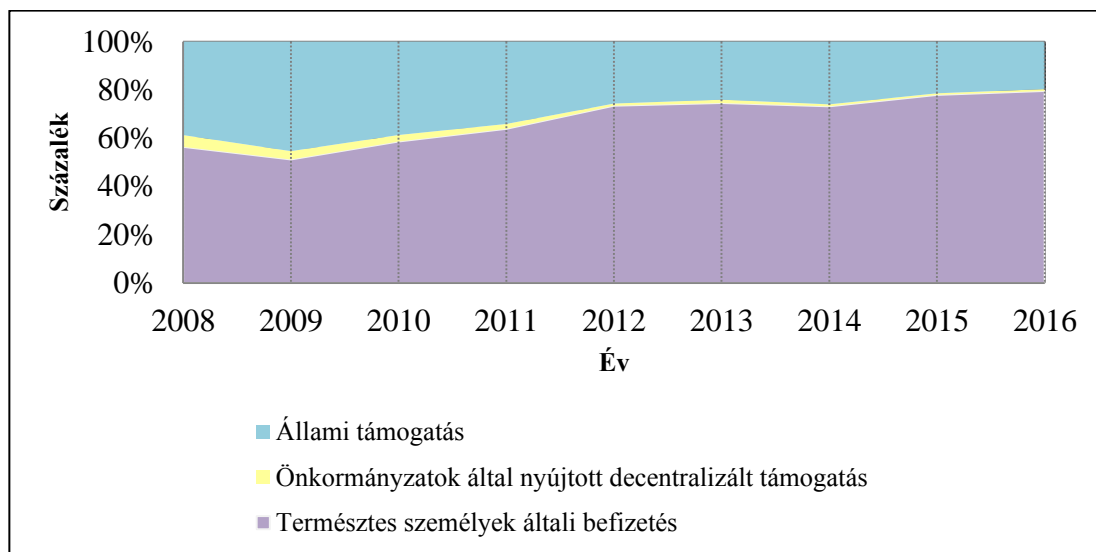

5. ábra: Számlanyitások aránya az éves élveszületések számához képest 2015-ben

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

2016-ban a Kincstárnál vezetett Start-értékpapírszámlákon valamivel több, mint átlag 190 ezer forint megtakarítás realizálható. A gyermekek értékpapírszámlájára érkező önkormányzati befizetések száma napjainkra már csekély, országosan csupán 1%-os részt képvisel. (Lásd 6. ábra) 2015-ben a pesti, győr-moson-soproni és a borsodi gyermekek kaptak átlagnál nagyobb önkormányzati decentralizált támogatást, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből és Jász-Nagykun-

Szolnok megyéből pedig egyáltalán nem érkezett önkormányzati befizetés Start-értékpapírszámlára. Az ábrán látható az is, hogy 2008-tól folyamatosan nőtt a természetes személyek általi befizetések aránya, jellemzően a szülők, nagyszülők, keresztszülők és más hozzátartozók fizettek be a gyermekek számlájára. A természetes személyek általi befizetések aránya 80% körül mozgott 2016-ban. E mögött a jelenség mögött állhat az, hogy azok a szülők nyitnak jellemzően Start-értékpapírszámlát gyermeküknek, akik a számlára befizetést is szeretnének indítani. Ha ez igaz, akkor viszont a Start-értékpapírszámla rendszere éppenséggel növeli az eltérő társadalmi háttérrel rendelkező családok különbségeit, mintsem hogy csökkentené.

6. ábra: A Start-értékpapírszámlára történő befizetések évi megoszlása 2008-2016 között

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatai alapján

Amennyiben az életkezdesi támogatást a szülők a letéti számlán „felejtik”, - a 18 évre átlagos 3%-os átlag inflációt feltételezve - a megtakarítás összege csupán 70 000 Ft körüli lenne. A Babakötvénybe fektetett életkezdesi támogatással, szülői befizetések nélkül a gyermekeknek már 128 500 Ft-os¹⁰⁷ megtakarítás realizálható. Amennyiben a szülő havonta 1000 Ft-ot félre tud tenni a gyermeke Start-értékpapírszámlájára, már 574 000 Ft realizálható 3%-os infláció mellett. Ha pedig a szülő a magánszemély befizetések után járó állami támogatás maximális összegét szeretné kihasználni, évi 60 000 Ft-ot célszerű a számlára teljesítenie, amivel már 2 339 000 Ft megtakarítás gyűjthető össze a gyermek 18 éves koráig. A Babakötvény állománya az új számlanyitásoknak és a szülői befizetéseknek köszönhetően évről évre nő. 2015.december 31.-én a Start-értékpapírszámlákon lévő értékpapír állomány névértéke több mint 20 milliárd forint volt, melyből 18 milliárd¹⁰⁸ forint volt Babakötvénybe fektetve.¹⁰⁹

¹⁰⁷ 18 évre átlagos 3%-os inflációt feltételezve.

¹⁰⁸ Saját számítás a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

¹⁰⁹ Azoknak a gyermekeknek, akiknek a Start-értékpapírszámlájuk a Babakötvény bevezetése előtt is a MÁK-nál volt vezetve, ott a szülő dönthette el, hogy milyen állampapírba fekteti gyermekének a megtakarítását. Ez a -Babakötvényen kívüli - értékpapír állomány évről évre fokozatosan csökken az

Azok a családok, akik megengedhetik maguknak, igyekeznek - a maximális állami támogatáshoz szükséges- 60 000 Ft-os befizetést teljesíteni, ugyanakkor vannak olyan számlák, amikre a Babakötvény jó kamatfeltételei miatt évente több, mint 60 000 Ft befizetést teljesítenek a családtagok. 2015.december 31.-én a legnagyobb egyenleggel rendelkező Start-értékpapírszámla a MÁK-nál egy budapesti számlán volt nyilvántartva, több mint 97 millió forint megtakarítással. (Lásd 9. táblázat) Míg a Start-értékpapírszámla rendszer államosításáig élt a maximális évi 120 000 Ft-os magánszemély befizetés felső határa, az államosítással ez a fizetési korlát eltörlésre került, ami könnyen eredményezheti az eltérő jövedelmi háttérrel rendelkező családok gyerekei közötti távolság mélyülését.

9. táblázat: A legnagyobb Start-értékpapírszámla egyenlegek megyénként (2015. december 31.-én)

Megye	Megyéenként a legnagyobb megtakarítási összeggel rendelkező Start-értékpapírszámlák egyenlege
<i>Nógrád</i>	3 651 230
<i>Békés</i>	5 146 375
<i>Borsod-Abaúj-Zemplén</i>	5 608 649
<i>Csongrád</i>	6 960 571
<i>Baranya</i>	7 855 000
<i>Komárom-Esztergom</i>	10 395 134
<i>Veszprém</i>	10 709 788
<i>Hajdú-Bihar</i>	10 955 155
<i>Jász-Nagykun-Szolnok</i>	11 914 375
<i>Szabolcs-Szatmár-Bereg</i>	11 926 307
<i>Tolna</i>	12 906 326
<i>Heves</i>	14 101 245
<i>Bács-Kiskun</i>	16 227 476
<i>Győr-Moson-Sopron</i>	17 819 166
<i>Vas</i>	18 073 660
<i>Somogy</i>	19 637 339
<i>Fejér</i>	19 671 240
<i>Zala</i>	26 349 145
<i>Pest</i>	97 188 431

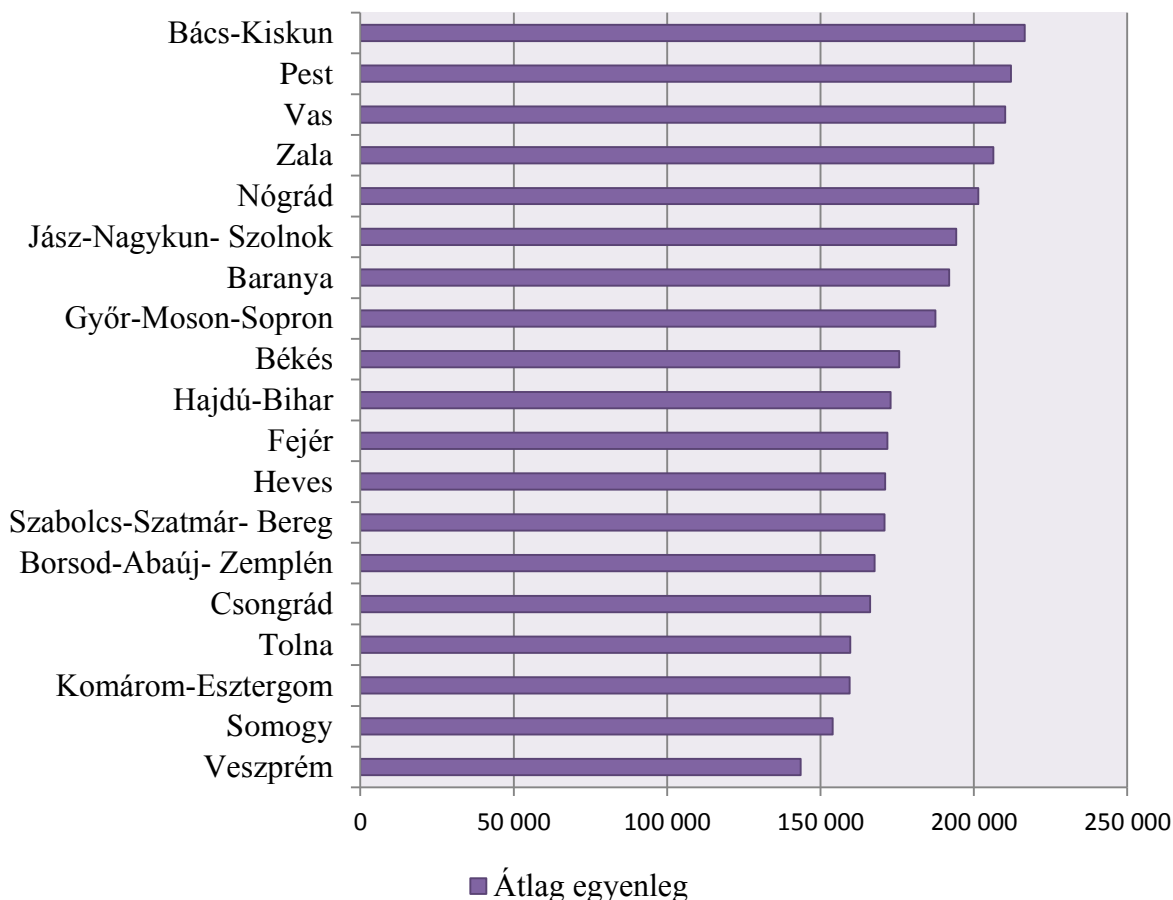
Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatai alapján

Mint már szó volt róla, 2015-ben a Start-értékpapírszámlák átlagos egyenlege 190 ezer forint körül mozgott, azonban megyénként a számlán lévő átlagos megtakarítások között mutatkoztak eltérések részben a fenti 9. táblázatban látható kiugró értékeknek, illetve valószínűsíthetően a megyék közötti jövedelemegyenlőtlenségeknek köszönhetően. A legnagyobb átlag egyenleggel Bács-

---

állampapírok kifutásával, az így felszabaduló tőkét és kamatot automatikusan a gyermek születési évéhez igazodó Babakötvénybe forgatja át a Kincstár.

Kiskun megye rendelkezett 216 558 Ft-al, majd öt követte Pest, Vas és Zala megye. A legalacsonyabb átlag Start-értékpapírszámla egyenleggel Veszprém, Somogy és Komárom-Esztergom megye rendelkezett 2015-ben. (Lásd 7. ábra)

7. ábra: A Start-értékpapírszámlák átlagos egyenlege megyénként (2015. december 31-es értéknapra)

Forrás: Saját számítás a MÁK [2016 a] adatai alapján

2016 őszén megkezdődtek az első Start-értékpapírszámlákról történő megtakarítás felvételek.¹¹⁰ A 2012-es törvénymódosításnak megfelelően a megtakarításhoz azok a 2006. január 1. előtt született gyermekek férhetnek hozzá, akiknek a számlanyitás óta legalább három év eltelt. A megtakarítás felvételével 2016-ban 50-nél kevesebb számla esetében éltek a fiatal felnőttek. A Start-értékpapírszámlákról történő tömeges megtakarítás felvételek 2032-re várhatóak. A 2006-2013 között született gyermekek megtakarítása a 2032/S Babakötvénybe fektetődött, emiatt ez a kötvény rendelkezik - a Start-értékpapírszámlán forgalomban lévő értékpapírok közül - a legnagyobb forint állománnyal.

¹¹⁰ MÁK [2016] adatai alapján

4. KUTATÁS TARTALMA, MÓDSZERE

4.1. A kutatás hipotézisei

A kutatás a disszertáció első felében ismertetett szakirodalmi és tapasztalati információk alapján, deduktív és induktív módszer alkalmazásával állítja fel az alábbi hipotéziseit:

H1: Jellemzően azok a szülők nyitják meg a Start-értékpapírszámlát gyermekük részére a Magyar Államkincstárnál, akik az életkezdesi támogatáson túl is szeretnék megtakarítani és magánszemély befizetéssel bővíteni gyermekük Start-értékpapírszámláját.

H2: A Start-értékpapírszámlán a magánszemély befizetések után járó magasabb állami támogatás a legszegényebb - rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő- gyermekek esetében nem okoz vagyonszerzési hatást.

H3: A szülők bizonyos csoportjait jobban jellemzi a Start-értékpapírszámla nyitás elmaradása.

H4: Azok a szülők, akik eddig nem éltek gyermeküknek a Start-értékpapírszámla nyitás lehetőségével, többségében információ hiányban szenvedtek vagy téves információval rendelkeztek a konstrukcióval kapcsolatban.

H5: A Start-értékpapírszámla nyitások és a számlára történő befizetések száma a konstrukció komolyabb átdolgozásával növelhető lenne úgy, hogy az a költségvetés számára nem jelentene kezelhetetlen többlet terhet.

4.2. A kutatás során alkalmazott módszerek

A disszertáció célja, hogy statisztikai módszerekkel megkísérelje a magyar családtámogatási rendszeren belül a fiatalok életkezdési támogatásával és a Start-értékpapírszámla nyitásával kapcsolatos főbb hazai összefüggéseket, jellegzetességeket feltárni. A dolgozat első fele a szakirodalmak tanulmányozásával és az eddig elért külföldi tudományos eredmények feltáró elemzéséről szól. A hazai számlanyitási adatok elemzése rávilágított arra, hogy a jelenlegi Start-értékpapírszámla- Babakötvény rendszere korántsem népszerű. Felmerül a kérdés, hogy milyen okok húzódnak a számlanyitások elmaradásának hátterében, továbbá hogyan lehetne a rendszert megreformálni úgy, hogy segítse a hosszú távú megtakarításokat, illetve ezeknek a reformoknak milyen költségvetési vonzatai lennének.

A disszertáció a kutatómódszertan három legalapvetőbb követelményének, a felderítő, leíró és a magyarázó tényezőknek igyekszik megfelelni. Általában olyan témák esetében merül fel a felderítő célú kutatás alkalmazása, mely témakör vagy jelenség még viszonylag feltáratlan.¹¹¹ A fiatalok életkezdési támogatása és a Babakötvény rendszere ebből a szempontból egy új, eddig nem vizsgált kutatási lehetőséget szolgáltat. A felderítő kutatás célja, hogy megállapítsa lenne-e értelme a téma egy későbbi, alaposabb vizsgálatának, továbbá hogy segítse a jövőben a mélyrehatóbb kutatás során alkalmazandó eljárások kidolgozását. A disszertációban a leíró és a magyarázó tényező is kulcsszerepet játszik, mivel a dolgozat egyrészt a leírás eszközével a populáció működési dinamikáját igyekszik feltérképezni, ugyanakkor a megfigyelésen túl törekszik az összefüggések és az előidéző okok, és a megfigyelt jelenség következményeinek megválaszolására is.

A disszertáció egyaránt támaszkodik a szekunder és a primer kutatás módszertani eszközeire. A vizsgálat során a meglévő Start-értékpapírszámlákra vonatkozó adatok felhasználására a MÁK adatbázisából került sor. A szekunder adathalmaz 2008-2015-ig a MÁK-nál megnyitott, több mint 90 000 Start-értékpapírszámlára vonatkozó számlanyitási és befizetési adatot tartalmazza. Ebből az adatbázisból történő vizsgálódás ugyanakkor két szempontból is korlátokba ütközik. Egyrészt a MÁK által nyilvántartott adatok nem teszik lehetővé a többváltozós elemzéseket, tehát a megfigyelt jelenség esetén nem mérhetőek statisztikailag a magyarázó változók hatásai, mivel az adatbázis csupán a számlanyitások számáról, és befizetések összegéről, a számlák egyenlegéről ad információt. Másrészt a számítások során a kapott eredmények csupán MÁK-nál vezetett számlákra vonatkoztathatóan értelmezhetőek, tehát a pénzintézetek Start-értékpapírszámláiról adatforrás nem áll rendelkezésre, csupán feltételezéssel élhetünk a kapott eredmények alapján ezekre az állományokra.

A dolgozat a költségvetési adatokat érintő hipotézise esetében az Államadósság Kezelő Központ (továbbiakban ÁKK) és a Nemzetgazdasági Minisztérium (továbbiakban NGM) szekunder adatbázisára támaszkodik.

---

¹¹¹ Babbie [2008]

A Start-értékpapírszámla, Babakötvény népszerűtlenségének feltárásához és a minél hatékonyabb megoldási stratégia felállításához nélkülözhetetlen a „fogyasztói csoport” megismerése és a szülők számlanyitási döntései mögött húzódó okok feltérképezése. Ahhoz, hogy a számlanyitások „elmaradásának” okára, illetve a számlákra történő befizetések „miértjére” pontos választ kapjunk, a dolgozat a primer kutatás keretein belül kérdőíves vizsgálatot alkalmazott. A kérdőíves vizsgálat a kutatómódszertannak egy meglehetősen gyakran alkalmazott eszköze. A primer vizsgálat nemcsak arra irányult, hogy felmérje milyen a szülők tájékozottsága az életkezdesi támogatással, Start-értékpapírszámlával, Babakötvénnyel kapcsolatban, hanem arra a két kérdésre is kereste a választ, hogy amennyiben a szülők tökéletesen informáltak milyen számlanyitási magatartás jellemzi őket, továbbá a válaszadók szerint milyen állami intézkedésekkel, reformokkal lehetne növelni a számlanyitások számát és a számlára történő befizetések nagyságát.

A dolgozat a számszerű, illetve számszerűsíthető adatok értékelését matematikai, statisztikai módszerekkel végezte. A számítások és azok grafikus felületen történő megjelenítése az SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) statisztikai programcsomagon és a Microsoft Excel táblázatkezelőn keresztül történt. A disszertáció az egyes hipotézisek tesztelésére az alábbi statisztikai módszereket használta fel (az egyes statisztikai módszerek részletes módszertani leírása a hipotézisek tesztelése során történik) :

A **H1** hipotézist a szerző a MÁK szekunder adatbázisán keresztül igyekezett igazolni. Ehhez főképp egyszerűbb, egyváltozós elemzéseket, leíró statisztikát, számtani átlagszámítást, módusz és gyakoriság számítást valamint kétváltozós korrelációs számítást alkalmazott. A kapcsolat erősségét a Spearman-féle korrelációs együtthatóval számszerűsítette. A következtetéseket a kapott eredmények komplex értékelése alapján vonta le.

A **H2** hipotézis vizsgálatához szükséges adatokat a szerző szintén a MÁK szekunder központi adatbázisából származtatta, melyet a megyei Állampénztári Irodák adataival korrigált. A hipotézis statisztikai tesztelésére a dolgozat a nem paraméteres próbák közül, a Wilcoxon előjeles rangkorrelációt alkalmazott.

A **H3** hipotézis során a dolgozat a primer kutatás eredményeire támaszkodik. A disszertáció a hipotézis bizonyításához négy változó esetében keresztábra elemzést, pontosabban Pearson-féle Khi négyzet próbát, függetlenség vizsgálatot alkalmazott, a kapcsolat erősségét pedig Phi (illetve Cramer) együtthatóval szemléltette.

A **H4** hipotézis esetében a dolgozat szintén a primer kérdőíves kutatás eredményeire támaszkodik. A hipotézisek bizonyításához nem parametrikus, két mintás, független próba elvégzése szükséges. A szerző a Mann-Whitney tesztet alkalmazta.

H5-ös hipotézis esetében a dolgozat a MÁK, az NGM és az ÁKK által közölt költségvetési adatokból indul ki. A módosítási javaslatok központi költségvetésre gyakorolt hatását - az NGM által is használt- matematikai és statisztika számítások alapján végzi.

Az egyes hipotézisek tesztelésére használt részszámításokat a dolgozat melléklete tartalmazza. A statisztikai számítások során a disszertáció a Sajtos-Mitev [2007], Lázár [2009], és Babbie [2008] statisztikai, módszertani publikációjára támaszkodik.

4.2.1. Primer kérdőíves kutatás ismertetése

A szülők Start-értékpapírszámla nyitási döntéseire, és a számlára történő befizetési hajlandóságuk hátterére fókuszáló szekunder hazai adatbázis nem állt rendelkezésre, így primer kérdőíves kutatás keretében került ez a kérdéskör feltérképezésre. A kérdőívezés során olyan kérdésekre kereste a disszertáció a választ, – a szakirodalomban ismertetett megtakarítási problémák alapján - mint: Okozhatja-e pénzügyi ismeretek hiánya vagy információ torzulás a Start-értékpapírszámla nyitások elmaradását, népszerűtlenségét, továbbá a szülők szerint milyen rendszerszintű változásokkal lehetne növelni a számlanyitások és befizetések számát.

A disszertáció az online kérdőíves megkérdezést alkalmazta. A kutatás során összeállított kérdéssor nem a hagyományos kérdőív struktúrát követte, a csoportképző kérdéseken túl, az életkezdési támogatással, valamint a Start-értékpapírszámlával kapcsolatos kvízkérdéseket és információs felületet is tartalmazott. Kvízkérdések alkalmazását az indokolta, hogy a dolgozat nem arra kíváncsi, hogy a szülők jól informáltak tartják-e magukat a témában, hanem valóban helyes információik vannak ezzel az állami megtakarítási programmal és annak ügyintézésével kapcsolatban.

Az online kérdőívet kizárólag olyan szülők, - többségében édesanyák-töltötték ki egy közösségi oldal országos szülői, Baba-Mama fórumain, akik legalább egy, 18 éven aluli gyermeket nevelnek. Az online kérdőíves program-www.qualtrics.com - maximalizálva 300 kérdőív kitöltését tette lehetővé. A kérdőíveztetés az előbb említett okok miatt 2016-ban három részletben zajlott le, az utolsó hullám 2016 októberében zárult. 952 fő kezdeményezte az online kérdőív kitöltését. Ebből 57 fő félbehagyta a kérdőív kitöltését, 895-en érték végig a kérdőív teljes hosszán, végül 2 értékelhetetlen kitöltést követően a minta nagysága 893 főre csökkent. Bár a kérdőív anonim volt, a QUALTRICS program a kitöltő személyt az URL címével azonosította, nem engedte ugyanarról az URL címről a kérdőív többszöri kitöltését, kizárva ezzel is a duplikáció problémáját. A kérdőív folyamatábráját és a válaszok megoszlását a disszertáció melléklete tartalmazza.

A kérdőív egyaránt tartalmazott zárt és nyitott kérdéstípust. A nyitott kérdések használata fontos volt a dolgozat szempontjából, hiszen ebben az esetben a kitöltő szabadon válaszolhat a feltett kérdésre, ezáltal olyan információt is megtudhat a kutató, melyre ő nem gondolt volna elsőre válaszpócióként. Ez a kérdéstípus ezért is alkalmas ismeretlen momentumok felfedésére, ami egy eddig nem kutatott témánál kulcsfontosságú. Ennek a módszertannak az egyik hátránya, hogy ha nyitott kérdést alkalmazunk önkéntes kérdőíveknél kevés lehet a válaszadások száma. Ezt a problémát a kérdőív szerkesztés során úgy sikerült áthidalni, hogy minden kérdésre kötelező volt a válaszadás, máskülönben a válaszadót nem engedte tovább a program a következő kérdésre. További hátránya a nyitott kérdéseknek az, hogy rendkívül sokszínű válaszok szülehetnek, emiatt nehézkes lehet a kutató számára a válaszok feldolgozása és kategorizálása. A kérdőív kiértékelésekor igazolást nyert, hogy a nyitott kérdések használata jó döntésnek bizonyult, ugyanis a válaszadók számlanyitási magatartásának hátteréről így pontosabb képet kapott a kutatás,

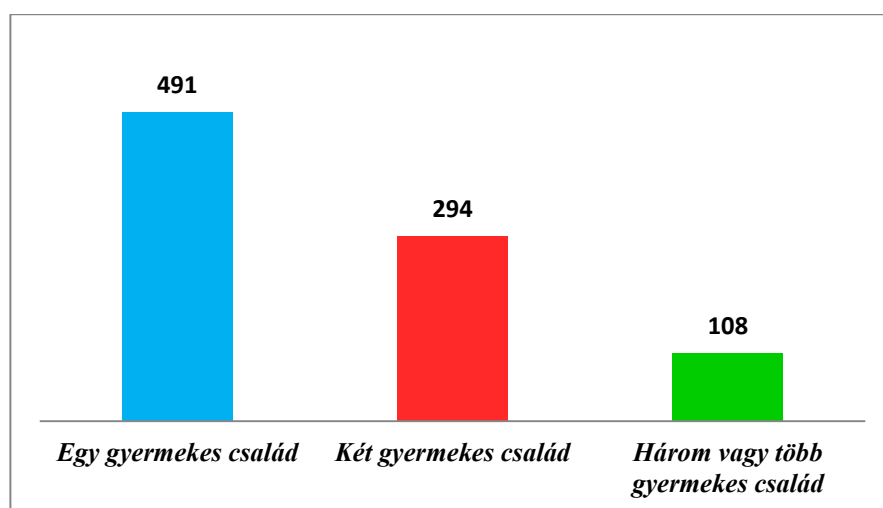
továbbá szétaprózódás folyamata sem állt fenn a válaszoknál, ugyanis a heterogén sokaságon belül jól elkülöníthető homogén csoportok alakultak ki.

Fontos hangsúlyozni, hogy a kérdőív által kapott eredmények nem reprezentatívak, azonban informatívak és következtetések levonására valamint későbbi, mélyrehatóbb kutatás során alkalmazandó eljárások megalapozására mindenképpen alkalmasak.

Az alábbiakban a kérdőív rövid ismertetése és a kiértékelése során kapott fontosabb eredmények bemutatása következik. A kérdőív 3 fő részből épült fel:

I. Általános csoportképző kérdések

A primer kutatás első része - a kérdőívek esetén már megszokott - általános csoportképző kérdéseket tartalmazta demográfiai, gyermekes háztartás szerinti ismérvek, és megtakarítási szokások alapján. A kérdőívet kitöltő szülők átlag életkora 30,5 év. Többségük, 56% felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, 80%-uk városban vagy megyei jogú városban él. A megkérdezettek eloszlása a gyermekes családok gyermekszám szerinti országos eloszlásához közelít,¹¹² tehát több mint fele egy gyermeket, egyharmada két gyermeket, 12%-uk pedig három vagy annál több gyermeket nevel. (Lásd 8. ábra) A családi állapot tekintetében a válaszadók többsége (73%) családban vagy párkapcsolatban neveli gyermekét, ez az eloszlás szintén közelít az országos adatokéhoz.¹¹³ A felmérésben szereplő egyedülálló szülők többsége az egygyermekes háztartások közé tartozik.

8. ábra: A kérdőívet kitöltő családok gyerekszám szerinti megoszlása

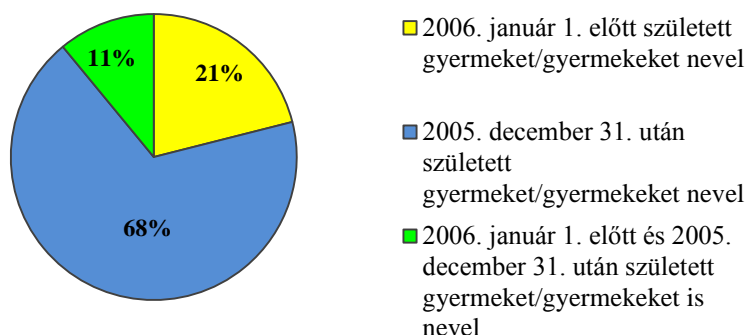
Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

A kutatási téma szempontjából lényeges volt, hogy a kérdőívet kitöltőnek van-e olyan gyermeke, aki az életkezdési támogatásra jogosult, tehát 2005. december 31. után született. Az online szülői, Babamama fórumok többségén kisgyermeküket nevelő édesanyák vannak jelen. Ez a kérdőív kitöltők eloszlásában is

¹¹² KSH [2011]

¹¹³ KSH [2011]

megmutatkozott, ugyanis 79%-nak a gyermeke – ha több gyermekes családról volt szó, legalább az egyik gyermek – 2005. december 31. után született. (Lásd 9. ábra) A mintába 188 olyan válaszadó került be, akinek gyermeke bár születési éve alapján nem jogosult a fiatalok életkezdési támogatására, a Start-értékpapírszámla nekik is igényelhető 18. év alatti életkoruk miatt. Ezen szülők gyermeküknek nyitható Start-értékpapírszámla lehetőségéről - a többi 2006. január 1 után született gyermekkel ellentétben- nem kaptak írásos tájékoztatást a magyar államtól. A kérdőív így az ő dimenziójukból is fel tudta térképezni a szülők informáltságát és számlanyitási-befizetési magatartásait.

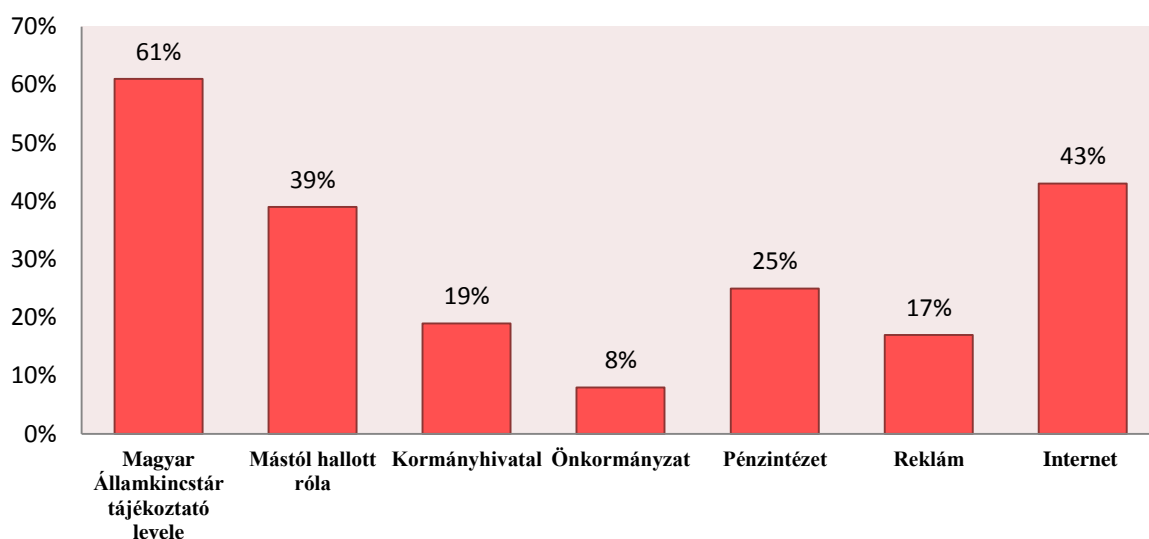

9. ábra: A kérdőívet kitöltők megoszlása a fiatalok életkezdési támogatására való jogosultság alapján

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

A kérdőívben 35 fő nyilatkozta azt, hogy nem hallott még a fiatalok életkezdési támogatásáról, Start-értékpapírszámláról, Babakötvényről. Ezen válaszadók információ hiányát az magyarázhatja, hogy mind olyan gyermekeket neveltek, akik születési évük alapján nem jogosultak a fiatalok életkezdési támogatására. A szülők többsége, 96%-a nyilatkozott úgy, hogy hallott már a fiatalok életkezdési támogatásáról, Start-értékpapírszámláról, Babakötvényről. Az életkezdési támogatással, Start-értékpapírszámlával kapcsolatos információjuk forrására vonatkozó nyitott kérdésre több választ is feltüntetett a szülők többsége. (Lásd 10. ábra) A legtöbben –a megkérdezettek 61%-a - a Magyar Államkincstár által kiküldött tájékoztató levélből értesült az életkezdési támogatásról és a Start-értékpapírszámla nyitás lehetőségéről. Magas volt az internetes fórumokról és más anyukáktól, családtagoktól, ismerősöktől tájékozódók aránya is. Az internetről tájékozódók esetében fontos megjegyezni, hogy a legtöbb válaszadó nem a kincstár, vagy más egyéb hivatalos szerv oldaláról tájékozódik a témában, hanem online blogokról, fórumokról, cikkekből. A kitöltők 25%-a pénzintézetet vagy takarékszövetkezetet említette meg információja forrásaként. A válaszadók 19%-a úgy nyilatkozott, hogy családtámogatási ügyei személyes intézésekor a helyi kormányablaknál hívták fel a figyelmét a Start-értékpapírszámla ügyintézésének lehetőségére. 17%-a a válaszadóknak a TV reklámból, helyi újságból, baba-mama rendezvényeken értesült erről a családtámogatási ellátásról. A legkevesebben az önkormányzatoktól szerezték információjukat, ami részben érthető, hiszen az

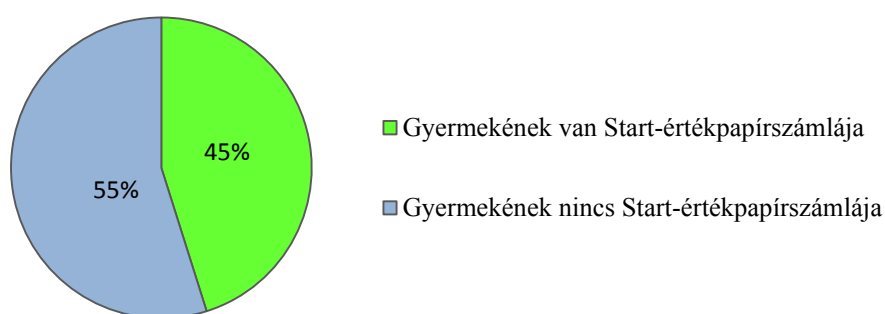
önkormányzatok által Start-értékpapírszámlára nyújtott decentralizált támogatás lehetőségével nem minden települési autonómia akar vagy tud élni.

10. ábra: A kérdőív kitöltők megoszlása a fiatalok életkezdesi támogatásáról és a ráépülő Start-értékpapírszámla, Babakötvény konstrukcióról szerzett információ forrásuk alapján

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

A megkérdezettek 45%-a nyilatkozott úgy, hogy gyermekének¹¹⁴ van vezetve pénzüintézetnél vagy a Magyar Államkincstárnál Start-értékpapírszámla. (Lásd 11. ábra) A ténylegesen megnyitott számlák számát azonban a kérdőív utolsó fejezete tárta fel egy ellenőrző kérdéssel, melyből kiderült, hogy a valóságban jóval kevesebben kezdeményezték a mintából a Start-értékpapírszámla nyitását gyermekeiknek. Ezen ellentmondás hátterének ismertetésére a dolgozat a kérdőív harmadik részének bemutatásában tér ki.

11. ábra: A válaszadók megoszlása arra vonatkozóan, hogy van-e gyermeküknek Start-értékpapírszámlája

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

¹¹⁴ Több gyermekes család esetében, legalább egy gyermeknek a családból van Start-értékpapírszámlája.

A kérdőívet kitöltő szülők 49 %-a - a Start-számla nyitásától függetlenül - él gyermekének valamilyen megtakarítási lehetőséggel. 72%-uk malacperselyben gyűjtőget gyermekének zsebpénz formájában, 18 %-uk a FundiMini lakástakarék lehetőségével él, 3 % unit linked életbiztosításba fektet, míg 7 % bankszámlát nyitott gyermeke javára.

A kérdőív kutatta, hogy a megtakarítási döntésekre ható tényezők közül melyek élveznek prioritást a kérdőív kitöltők szerint a gyermek megtakarítási programok esetében. A többség a gyermek megtakarítási programok tulajdonságát tekintve a biztonságot rangsorolta az első helyre, majd a megtakarítás értékállóságát. Az értékelés során az is kiderült, hogy a szülők megtakarítási döntéseiknél a befektetéshez való rugalmas hozzáférést fontosabbnak tartják, mint a magas kamatot és a szabad felhasználást. (Lásd 12. ábra)

12. ábra: A kérdőívet kitöltők szerint a gyermek megtakarítási termékek jellemzői fontossági sorrend alapján

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

II. Kvízkérdések

A kérdőív következő része az életkezdési támogatással, Start-értékpapírszámlával és a Babakötvénnyel kapcsolatban fogalmazott meg 10 darab zárt ismereti tudáskérdést¹¹⁵ alternatív¹¹⁶ válaszlehetőségekkel. A kvízkérdéseket csak azon szülők töltötték ki, akik úgy nyilatkoztak a kérdőív első részében, hogy hallottak már a fiatalok életkezdési támogatásáról, Start-értékpapírszámláról, Babakötvényről, így a kvízkérdéses minta 858 főből állt. A kvíz sor kitöltése előtt, egy interaktív ablak hívta fel a szülők figyelmét, hogy a valós eredmények érdekében, külső segítség forrás a kvíz kitöltése során mellőzendő. Minden kérdésnél a „Nem tudom” válaszlehetőség is fel volt tüntetve a válaszopciók között, hogy az eredmények összesítésénél érzékeltetni lehessen, mely területeken szenvednek a szülők információ hiányban és mely területek azok, ahol információ torzulásról beszélhetünk.

A kvíz sor négy fő téma köré épült fel. Az 1-3. kérdésig a kvíz arra fókuszált, hogy mennyire informáltak a szülők a fiatalok életkezdési támogatásával kapcsolatban, a kérdések a támogatás jogosultsági feltételére, összegére és

¹¹⁵ A válaszadó egy adott témában lévő felkészültségét, tudásszintjét teszteli.

¹¹⁶ A kérdésre felkínált válaszlehetőségek közül csupán egy a megfelelő.

ügymenetére irányultak. 4-5. kérdés a letéti és a Start-értékpapírszámla közötti különbségekre koncentrált, 6-8. kérdés a Babakötvény forgalmazásával, futamidejével és kamatával kapcsolatosan fogalmazott meg kérdéseket, a 9-10. kérdés a Start-értékpapírszámlán kezelt megtakarítás hozzáférhetőségére és felhasználási feltételeire vonatkozott. A 10. táblázat a kvízkérdésekre érkezett választípusok arányát mutatja. Kérdésenként csupán egy jó válasz volt adható, akik helyesen válaszoltak a „Tökéletesen informált” kategóriába kerültek. Egyes kérdések esetében több rossz válaszlehetőség is fel volt kínálva, az ezekre érkező voksok száma összesítésre került a „Rosszul informált” kategóriába. Azok, akik a „Nem tudom” válaszlehetőség mellett döntöttek, az „Információ hiányban szenvedők” körébe kerültek. A 10 kérdésből álló kvíz esetében csupán négy - 1.-es, 2.-es, 8.-as, 9.-es - kérdés esetében haladta meg a helyes válaszok száma a rosszul informáltak és az információ hiányban szenvedők összesített körét.

10. táblázat: Kvízkérdésekre adott válaszok megoszlása, témakörök szerint

<i>Minta nagysága: 858 fő</i>			
Témakörök	Tökéletesen informált	Rosszul informált	Információ hiányban szenved
1.Fiatalok életkezdési támogatásának jogosultsági feltétele	66%	20%	14%
2. Fiatalok életkezdési támogatásának összege	72%	12%	16%
3.Fiatalok életkezdési támogatásának „igénylési ügymenete”	47%	16%	37%
4.Start-értékpapírszámla nyitási feltétele	35%	38%	27%
5.Letéti Start-számla és a Start értékpapírszámla közötti különbség	37%	28%	35%
6. Babakötvény forgalmazása	38%	28%	34%
7. Babakötvény futamideje	40%	51%	9%
8. Babakötvény kamata	51%	21%	28%
9. Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítás hozzáférhetősége	52%	33%	15%
10. Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítás felhasználása	39%	39%	22%

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

A kvíz témakörökön belül, a fiatalok életkezdési támogatásának jogosultsági feltételeivel és a támogatás összegével kapcsolatban voltak a szülők a leginkább jól informáltak, 60% felett volt ezeknél a kérdéseknél a helyesen válaszolók aránya. Azok akik, az első két kérdésre hibás, vagy nem tudom választ adtak, többségében 2006. január 1. előtt született gyermekek, gyermekeket neveltek. Mivel ezen szülők gyermeke/gyermekai nem jogosultak a fiatalok életkezdési támogatására, a sokaság ezen része –érthető módon- nem rendelkezik kellő információval a támogatásról.

A támogatás igénylési ügymenetével kapcsolatban már nagyobb bizonytalanság mutatkozott a válaszadók tekintetében, a szülők 37 %-a a „Nem tudom” választ jelölte be, 16% pedig úgy gondolta, hogy a fiatalok életkezdési támogatását a Magyar Államkincstár automatikusan a Start-értékpapírszámlán képezi

meg, melyen a Babakötvény hozamát garantálja 18 éven keresztül. Ebben a témában azok a szülők sem voltak tökéletesen informáltak, akik 2005. december 31. után született gyermeket nevelnek, annak ellenére, hogy a Magyar Államkincstár tájékoztatta a gyermek születését követően őket egy levél formájában a támogatás megképzéséről és a Start-értékpapírszámla ügyintézésének lehetséges menetéről. Ha a kvíz sor többi kérdésére érkezett válaszákat is figyelembe vesszük, kitűnik, hogy a szülőknek a legnagyobb információ hiányuk ebben a témában mutatkozik, tehát hogy a fiatalok életkezdési támogatása hol íródik jóvá automatikusan, a letéti Start-számlán, ahol infláció mértékével kamatozik vagy a Start-értékpapírszámlán, ahol a Babakötvény hozamát garantálja.

A Start-értékpapírszámlával kapcsolatos 4. és 5. kérdés megosztotta a szülőket, egyes válaszkategóriákra érkezett voksok szinte azonosan oszlottak meg mindkét kérdés esetében. Start-értékpapírszámla nyitási feltételeivel kapcsolatban a válaszadók többsége téves információval, vagy információ hiánnyal rendelkezett. 38% gondolta úgy, hogy a Start-értékpapírszámla csupán azon gyermekeknek nyitható meg, akik az életkezdési támogatásra jogosultak, 27 % pedig a „Nem tudom” válasz mellett döntött. A letéti Start-számla és a Start-értékpapírszámla közötti különbségre fókuszáló 5. kérdés esetén bár a helyes válaszok száma minimálisan meghaladta a helytelen vagy a „Nem tudom” válaszok arányát, összességében a szülők többsége ebben a témában is bizonytalanak tűnik a válaszok alapján. Az információtorzulás hátterében valószínűsíthetően az állhat egyrészt, hogy nehezen értelmezhető a válaszadóknak a letéti Start-számla és a hasonló néven futó Start-értékpapírszámla közötti különbség. Másrészt sokan úgy gondolják a Start-értékpapírszámla konstrukció csupán a fiatalok életkezdési támogatására jogosult gyermekeknek vehető igénybe.

A Babakötvényre fókuszáló kérdések, a kötvény forgalmazásával, a futamidejével és kamatával kapcsolatos állításokat fogalmazott meg. A válaszok összesítésénél fény derült arra, hogy a szülők jelentős része rosszul tudja, vagy nem tudja, hogy a Babakötvényt kizárólag a Magyar Államkincstár forgalmazza. Ez abból a szempontból jelenthet problémát, hogy azon gyerekeknek, akiknek szülei még a pénzintézetnél nyitották a Start-értékpapírszámlát, úgy gondolhatják, hogy ott is a 3%+ inflációs hozamot garantál a megtakarításra a Start-értékpapírszámla, holott a banki kamatok – mint, ahogy a dolgozatban korábban már szó volt róla- jóval alacsonyabbak ennél. Elképzelhető, hogy sok szülő ezért nem élt még a pénzintézetektől a Start-értékpapírszámla áthozatalával a Magyar Államkincstárhoz. A válaszadók 51%-a úgy vélte, hogy a Babakötvény a 19 éves futamidő helyett valójában 18 éves futamidejű. Valószínűsíthető, a szülőket megtévesztheti, hogy a gyermek már 18 évesen hozzáfér a megtakarításhoz, így sokan azt vélelmezik, hogy a Babakötvény is 18 évig tart. Érdekes módon a Babakötvény kamatára vonatkozó kérdésekre a szülők többsége- annak ellenére, hogy sokan sem a kötvény forgalmazásával, sem pedig a tényleges futamidejével nem voltak tisztában- jól válaszoltak.

A Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítás felvételére vonatkozott a 9. és a 10. kérdés. A szülők 52%-a tudta, hogy a Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítást a gyermek a nagykorúvá válásától veheti fel. 23% a válaszadóknak a megtakarítás felvételét azonban hibásan, a Babakötvény lejáratának időpontjához kötötte. A Start-

értékpapírszámlán lévő megtakarítás felhasználására vonatkozó kérdés megosztotta a válaszadókat, a szülők közel hasonló arányban válaszoltak jól és rosszul. Csupán 6 fővel haladta meg a helyes válaszadók tényleges száma a téves válaszadók számát. A rossz válaszadók döntő többsége úgy gondolta, hogy a Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítás szabad felhasználású.

A szülők átlagosan 6 ($\approx 6,11$) kérdésre tudták a helyes választ a 10 kérdésből. A 858 fős mintából 26 fő tudta csupán mind a 10 kérdésre a helyes választ. Ez azért is elgondolkodtató, mert azoknak a száma, akik ténylegesen kezdeményezték gyermeküknek a Start-értékpapírszámla nyitását a mintából, ennél jóval magasabb. Esetükben az lenne a vélelmezhető, hogy a számlanyitás megtörténte miatt teljesen tisztában vannak a konstrukció minden fontosabb részletével.

A kvíz lezárását követően a szülők számára egy összefoglaló tájékoztató felület jelent meg az életkezdési támogatás, letéti Start-számla, Start-értékpapírszámla, Babakötvény konstrukcióról. A tájékoztató felület egyfajta visszacsatolásként, ellenőrzésként is szolgált a szülőknek a kvízkérdésekre a helyes választ illetően. A tájékoztató legfőbb célja az volt, hogy az összes érintett, a kérdőív harmadik részének kérdéseire már úgy tudjon válaszolni, hogy a témában tökéletesen informált. Az információs felület annak a 35 főnek is megjelent már, akik a csoportképző kérdések elején úgy nyilatkoztak, hogy semmilyen információjuk sincs az életkezdés támogatásról és a ráépülő Start-értékpapírszámla konstrukcióról, emiatt a kérdőív kitöltéséből kizárásra kerültek. A kérdőív harmadik szerkezeti részét ez a 35 fő válaszadó is töltötte már, így a kérdőíves minta a harmadik szerkezeti egységnél újból 893 főre bővült.

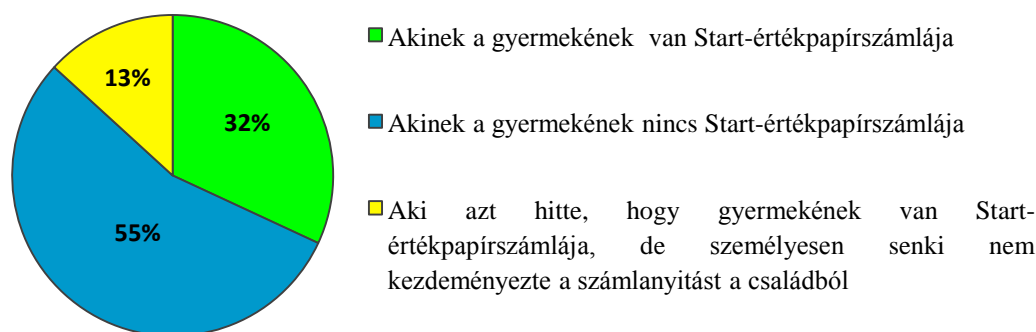
III. Szülők számlanyitási és befizetési magatartására irányuló kérdések

A kérdőív harmadik fejezete 3 fő kérdésre próbált választ adni a mintával kapcsolatban:

1. A kitöltők közül ténylegesen hányan kezdeményezték gyermeküknek a Start-értékpapírszámla nyitását?
Amennyiben a szülők információ hiányban szenvednek, vagy téves információik vannak a letéti Start-számla és a Start-értékpapírszámláról, sokan vélelmezhetik, hogy a kettő között nincs is különbség. Emiatt a kérdőív első részében a számlanyitásra kapcsolódóan azt válaszolták, hogy gyermeküknek van Start-értékpapírszámlája, még a valóságban lehet ténylegesen nem is kezdeményezték a számla megnyitását. Az első kérdés ezen információ torzulás szűrésére irányult.
2. Amennyiben a szülők tökéletesen informáltak milyen számlanyitási magatartás jellemzi őket?
Azok, akik továbbra is elzárkóznak a számlanyitástól, milyen indokból teszik ezt. Azok, akik már megnyitnák a számlát -miután az információs felület által minden fontosabb részletet megtudták a konstrukcióról-, eddig miért nem éltek a számlanyitási lehetőséggel.

3. Az utolsó kérdéskör azt mérte fel, hogy a kitöltők szerint milyen állami intézkedésekkel, reformokkal lehetne növelni a számlanyitások számát és a számlára történő befizetések nagyságát.

A disszertáció a kérdőív szerkesztésénél figyelembe vette, hogy a Magyar Államkincstárnál dolgozó értékpapír-forgalmazó ügyintézők többsége arról számolt be, hogy munkájuk során azt tapasztalják, hogy a szülők nehezen tudják értelmezni a letéti-Startszámla és a Start-értékpapírszámla közötti különbségeket.¹¹⁷ A kérdőív igyekezett feltárni- ellenőrző kérdés beépítésével-, hogy a 893fős mintából, mennyi szülőt is érint ez a probléma. Az első kérdés még a csoportképző kérdések közé került beillesztésre, amire-mint már szó volt róla- a szülők 48%-a válaszolt igennel: „Az Ön gyermeke rendelkezik-e pénzügyintézetnél vagy a Magyar Államkincstárnál vezetett Start-értékpapírszámlával? „ A kvízkérdéseket követően az információs felület tájékoztatta a válaszadókat többek között arról is, hogy mi a különbség a letéti Start számla és a Start-értékpapírszámla között, kihangsúlyozva, hogy a Start-értékpapírszámla megnyitását mind a pénzügyintézetek, mind pedig a Magyar Államkincstár esetében személyesen tudják/tudták csak a törvényes képviselők kezdeményezni. Az ellenőrző kérdés ezután a kérdőív harmadik szerkezeti egységébe került beillesztésre: „Kezdeményezte-e Ön vagy hozzátartozója bármelyik gyermekének személyesen a Start-értékpapírszámla nyitását pénzügyintézetnél vagy a Magyar Államkincstárnál?” A választott módszer jónak bizonyult, a letéti Startszámla és Start-értékpapírszámla közötti információtorzulás szűrésére. A kérdőív kiértékeléskor 118 főről derült ki, hogy gyermekének a kérdőív első kérdésére azt válaszolta van Start-értékpapírszámlája, azonban az ellenőrző kérdésnél már azt a választ adta, hogy gyermekének senki nem kezdeményezte a családból személyesen a Start-értékpapírszámla nyitását. Tehát a 893 fős mintából 13% tévesen ezt hitte gyermekének el van indítva a Start-értékpapírszámla. (Lásd 13. ábra)

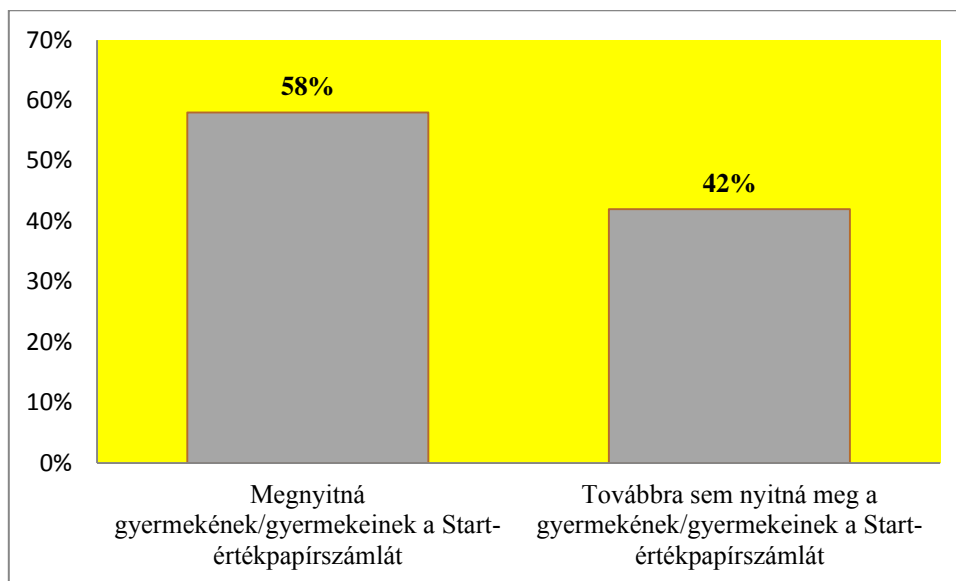
13. ábra: A Start-értékpapírszámla nyitására vonatkozó válaszok a szülők információtorzulása tükrében

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

¹¹⁷ Ezt a probléma a kvíz 3. és 5. kérdésénél is megmutatkozott már, ahol a „Nem tudom”-mal válaszolók száma a többi kérdéshez képest megugrott.

Az a 35 fő, aki a kérdőív elején úgy nyilatkozott, hogy nem hallott még a fiatalok életkezdési támogatásáról, Start-értékpapírszámláról, a kérdőív első, illetve utolsó felében is a számlanyitást nem kezdeményezőnek vallották magukat.

A szülők 74%-a - akik kezdeményezte gyermekének a számlanyitást- szokott befizetni rendszeresen (évente legalább egy alkalommal) a gyermeke számlájára. A többség a maximális állami támogatás igénybevételéhez szükséges 60 000Ft-os magánszemély befizetést teljesíti. Ezek az adatok közelítenek a MÁK adatbázisában nyilvántartott Start-értékpapírszámlákra vonatkozó információkkal, ahol a megnyitott számlák 70%-ára fizetnek be a családtagok.

14. ábra: Tökéletesen informált szülőket feltételezve a számlanyitások megoszlása a mintában

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

A kérdőív kitöltéséig a Start-értékpapírszámla megnyitásával nem élő szülők 58%-a nyilatkozta azt, hogy megnyitná gyermekének a Start-értékpapírszámlát. (Lásd 14. ábra) Arra a nyitott kérdésre, hogy eddig miért nem léptek a számlanyitás ügyében, négy csoport kategóriába sorolható válaszok érkeztek, és a többség, több kategóriát is érintő válaszokat adott:

- ✚ Megfeledezett róla vagy időhiányt említett a válaszadók 56%-a. A szülők egy része úgy nyilatkozott, hogy mikor a MÁK-tól megkapta az életkezdési támogatás megképzésével és a Start-értékpapírszámla ügyintézésével kapcsolatos tájékoztató levelet, gyermeke még pár hónapos volt, nem volt időkapacitása akkor arra a szülőnek, hogy elindítsa a számlanyitást. Sokan jelezték, hogy idővel egyszerűen elfelejtkeztek a számla ügyintézéséről, holott meg szeretnék volna nyitni.
- ✚ Téves információi voltak a válaszadók 41%-ának a számlanyitással kapcsolatban. A válaszadók többsége az előző kategóriához kapcsolódóan azt nyilatkozta, hogy miután a gyermekének kiskorában valamilyen okból nem nyitotta meg a számlát, úgy gondolta, hogy a gyermek idősebb korában már nem is indítható a Start-értékpapírszámla, csupán az újszülöttekre „igényelhető”, ezért nem is próbált meg élni a számlanyitás lehetőségével.

Téves információval rendelkezett a szülők azon része is, akik úgy gondolták a Start-értékpapírszámla elindításával a MÁK-nál számlabefizetési kötelezettségük, számlavezetési költségük keletkezik és ezért nem éltek a számlanyitás lehetőségével.

- ✚ Információ hiányban szenvedett 13%-a a válaszadóknak: A válaszadók egy része a csoportképző kérdések alapján 2006. január 1. előtt született gyermeket vagy gyermekeket is nevelt, és nem tudta, hogy nekik is elindítható annak ellenére a Start-értékpapírszámla, hogy a gyermek a fiatalok életkezdési támogatására nem jogosult. A többség jelezte, hogy nem tudta, hogy a Start-értékpapírszámla nyitást követően nagyobb hozamot tudna elérni a gyermek megtakarítása kötelező magánszemély befizetések nélkül is.
- ✚ Ügyintézéshez szükséges iratok hiányát a válaszadók 4%-a említette. Itt vélelmezhetően a lakcímkártya vagy adókártya megküldésére vártak a szülők, ezért nem történt meg a számlanyitás.

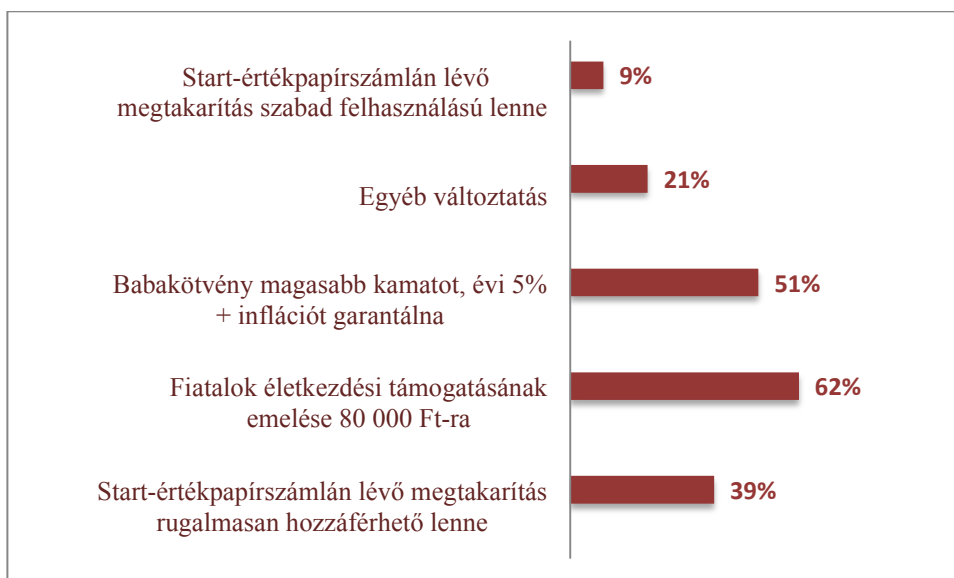
14. ábra látható, hogy a kérdőívet kitöltő szülők 42%-a tökéletes informáltságot feltételezve is elzárkózik a számlanyitástól. Ezeknek a szülőknek szintén egy nyitott kérdésnél kellett nyilatkozniuk arról, mivel indokolják, hogy nem akarják megnyitni gyermeküknek a Start-értékpapírszámlát. A nyitott kérdésekre adott válaszok 5 kategóriába kerültek összesítésre, hasonlóan, mint az előzőeknél, itt is több válaszkategóriát is érintő indoklások születtek. Fontos hangsúlyozni, az 5 kategórián belül csupán 3 válasz kategória az, ami valóban ésszerűen indokolhatja, hogy egyes családok miért nem élnek a számlanyitással, a többi 3 válaszkategória inkább arra a kérdésre adható érvként, hogy miért nem szeretnék befizetni a Start-értékpapírszámlára a szülők, de arra nem adnak választ, hogy miért nem nyitják meg gyermeküknek a letéti számlához képest magasabb hozamot garantáló Start-értékpapírszámlát.

- ✚ A számlanyítások elmaradásaként a legtöbben a Babakötvény hosszú futamidejét (63%), majd ezzel összefüggésben a részkvét hiányát (58%) nevezték meg okként.
- ✚ A válaszadók 49%-a úgy nyilatkozott, hogy azért zárkózik el a számlanyitástól, mert kevésnek találja a megtakarítás végső összegét, legyen szó csupán az életkezdési támogatás összegének kamatoztatásáról, vagy a plusz befizetések után elérhető megtakarítás végső összegéről.
- ✚ Érdekes, hogy a szülőknek van egy olyan csoportja, 42%, aki az államba vetett bizalom hiánya miatt nem szeretné gyermekének a Start-értékpapírszámlát megnyitni. Ezen válaszadók szinte mindegyike megjegyezte, hogy attól fél, hogy gyermekének a megtakarítását hasonlóan, mint a magán nyugdíjpénztári megtakarításokat, elveheti az állam.
- ✚ A számlanyitás tényleges elmaradására, legjobb indokkal, talán a válaszadók 28%-a szolgált. Ezek a szülők, olyan gyermeket/ gyermekeket nevelnek, akik nem jogosultak az életkezdési támogatásra, érthetően a számlanyitás egy egyszeri összeg befizetése miatt költséggel járna, ezért zárkóznak el a számlanyitástól.

Különös módon ezen indokok többsége azt magyarázza, valaki miért nem fizet be a Start-értékpapírszámlára, de arra valójában nem ad minden kategória választ, hogy a szülők miért tartják az életkezdési támogatás összegét a letéti számlán, amihez képest, költségmenetesen nagyobb összeget is elérhetnének a Start-értékpapírszámla nyitással a megtakarítás végén, befizetések nélkül. A felsorolt válaszcsoporthoz közül 3 válaszkategória szolgálhat igazi indokkal:

1. Nem jogosult a szülő gyermeke a fiatalok életkezdési támogatására, emiatt egy egyszeri befizetési kötelezettség terheli, ha számlát szeretne nyitni gyermekének.
2. Kevésnek találja a megtakarítás végső összegét ahhoz, hogy egyáltalán a számlanyitás ügyintézését kezdeményezze.
3. Nem bízik az állami megtakarításban. Úgy gondolja, teljesen felesleges a számlanyitás lehetőségével élni, ugyanis még abban sem hisz, hogy az életkezdési támogatás összegét megkapja majd gyermeke 18 éves korában a magyar államtól.

A kérdőív utolsó két kérdése arra kereste a választ, hogy a szülők milyen reformokkal, változtatásokkal tudnák elképzelni a Start-értékpapírszámlák számlanyitását és a számlára történő befizetéseknek az állami ösztönzését. Ennél a kérdéskörnél vegyes kérdéstípus került alkalmazásra. Előre megfogalmazott opciók közül választhattak a szülők, ugyanakkor az „Egyéb változtatások” kategórián belül korlátozás nélkül saját ötleteiket is kifejhették. A program maximum két válasz egyidejű bejelölését engedte a kitöltőnek, annak érdekében, hogy rákényszerítse a szülőket egyfajta fontossági sorrend felállítására, és elkerülje az összes válaszopció bejelölését.

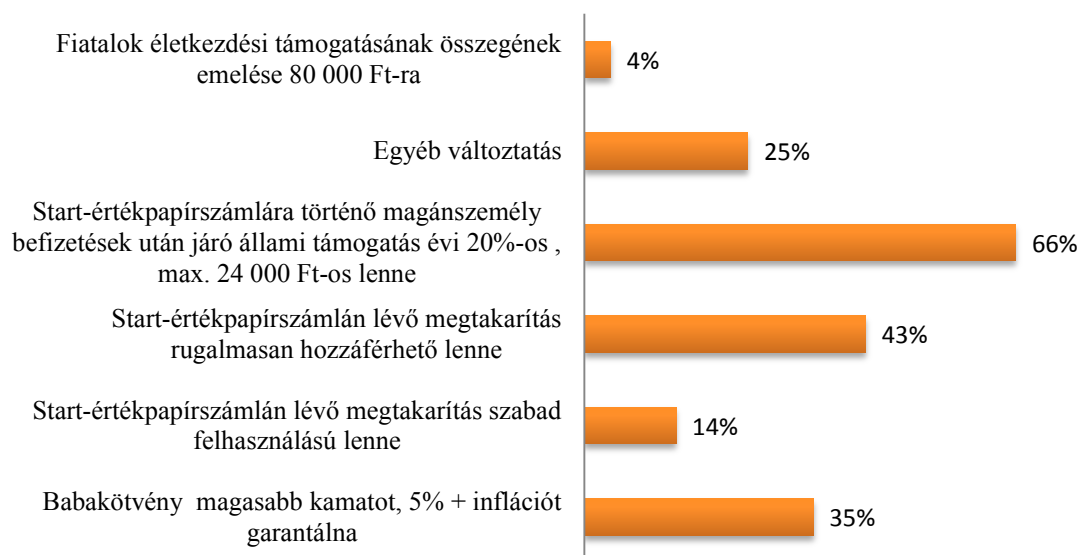

15. ábra: A válaszadók megoszlása aszerint, hogy milyen változásokkal tudnák őket motiválni az állam a Start-értékpapírszámla megnyitásában

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

„Ön szerint milyen változásokkal tudná az állam a Start-értékpapírszámla megnyitásában a szülőket - esetleg Önt- motiválni?” kérdésre, a legtöbben a fiatalok életkezdési támogatásának illetve a Babakötvény fix hozamának emelését jelölték be. (Lásd 15. ábra) Ugyanakkor a válaszadók 39%-a Start-értékpapírszámla megnyitása mellett döntene, amennyiben a számlán lévő megtakarításhoz rugalmasan, a gyermek 18. életéve előtt hozzá lehetne férni. A megkérdezettek 9%-a a Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítás szabad felhasználása mellett érvelt. 21% az „Egyéb változtatás” kategórián belül fogalmazta meg javaslatait. Ezen a kategórián belül a szülők egy része a pénzügyi szolgáltatók közötti választási lehetőséget hiányolják. Míg a szülők másik része az állami Start-értékpapírszámla vezetésének megszüntetése és csupán versenypiaci környezetbe ültetése mellett gondolkodna csupán el a számlanyitás lehetőségén.

„Ön szerint milyen változásokkal tudná az állam Önt a Start-értékpapírszámlára történő takarékoskodásban, a számlára történő befizetések növelésében motiválni?” kérdésre a szülők kiugróan magas százaléka a magánszemély befizetések után járó állami támogatás összegének emelését jelölte meg. A szülők 43%-a nyilatkozott arról, hogy rugalmas felhasználású lenne a Start-értékpapírszámlán a megtakarítás hozzáférhetősége, fizetnének vagy többet fizetnének be a számlára. A válaszadók 35%-a szintén növelné befizetéseit, amennyiben a Babakötvény magasabb hozamot garantálna. Hasonlóan, mint a számlanyitásra vonatkozó kérdésnél 25% itt is az „Egyéb változtatás” válaszlehetőség mellett döntött. A többség ebben a kategóriában a piaci alapú privatizáció esetében élne a befizetés lehetőségével is. A megkérdezettek csupán 4%-a nyilatkozta azt, amennyiben magasabb, 80 000 Ft lenne az életkezdési támogatás összege érdemesnek látná a magánszemély befizetéssel gyarapítani a támogatás összegét. (Lásd 16. ábra)

16. ábra: A válaszadók megoszlása aszerint, hogy milyen változásokkal tudná motiválni az állam a Start-értékpapírszámlára történő befizetéseket

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

4.3. Kutatás eredményei

H1: Jellemzően azok a szülők nyitják meg a Start-értékpapírszámlát gyermekük részére a Magyar Államkincstárnál, akik az életkezdesi támogatáson túl is szeretnék megtakarítani és magánszemély befizetéssel bővíteni gyermekük Start-értékpapírszámláját.

A hipotézis azzal a feltételezéssel élt, hogy a szülők többsége, aki kezdeményezte gyermekének a Start-értékpapírszámla megnyitását, szeretné kihasználni a magánszemély befizetések után járó állami támogatást, amely az éves befizetett összeg 10%-a, és évi 6000 Ft-ban van maximalizálva. A maximális állami támogatás igénybevételéhez évi 60 000 Ft-os magánszemély befizetésnek kell teljesülnie. A dolgozat azt vizsgálta, hogy a Start-értékpapírszámlák számának alakulása és a számlára történő magánszemély befizetések alakulása között van-e kimutatható kapcsolat.

A hipotézis vizsgálatához a disszertáció a MÁK szekunder adatbázisát használta fel. A Start-értékpapírszámlákra a hozzátartozók az állami támogatás igénybevételéhez akár egyösszegben, akár több részletben is tudnak beutalni. Amennyiben történt egy adott személy Start-értékpapírszámlájára befizetés az adott évben „befizetéses számla” elnevezéssel jelöli a dolgozat, amennyiben nem történt befizetés az adott évben a „nem befizetéses számla” névvel jelöli. A „befizetéses” és „nem befizetéses” számlák együttesen adják ki az adott évi MÁK által nyilvántartott Start-értékpapírszámla állományt. A hipotézist a dolgozat egyszerű matematikai-statisztikai arányszámítással illetve korrelációs számítással igyekszik igazolni.

A dolgozat első körben az éves Start-értékpapírszámla állomány és a „befizetéses számlák” évenkénti száma közötti összefüggést vizsgálja. 2008-2014-ig átlagosan a Start-értékpapírszámla állomány 55%-át¹¹⁸ a „befizetéses” számlák tették ki évente. 17. ábra pontdiagramja jól szemlélteti, hogy a Magyar Államkincstárnál vezetett Start-értékpapírszámla állomány évenkénti növekedésével fokozatosan nőtt a „befizetéses számlák” száma is, tehát az új számlanyitások többségénél is éltek a természetes személy általi befizetések után járó állami támogatás lehetőségével a szülők, hozzátartozók. A 2012-ben- a konstrukció államosításával- mutatkozik csupán outlier - kiugró- adatsor.

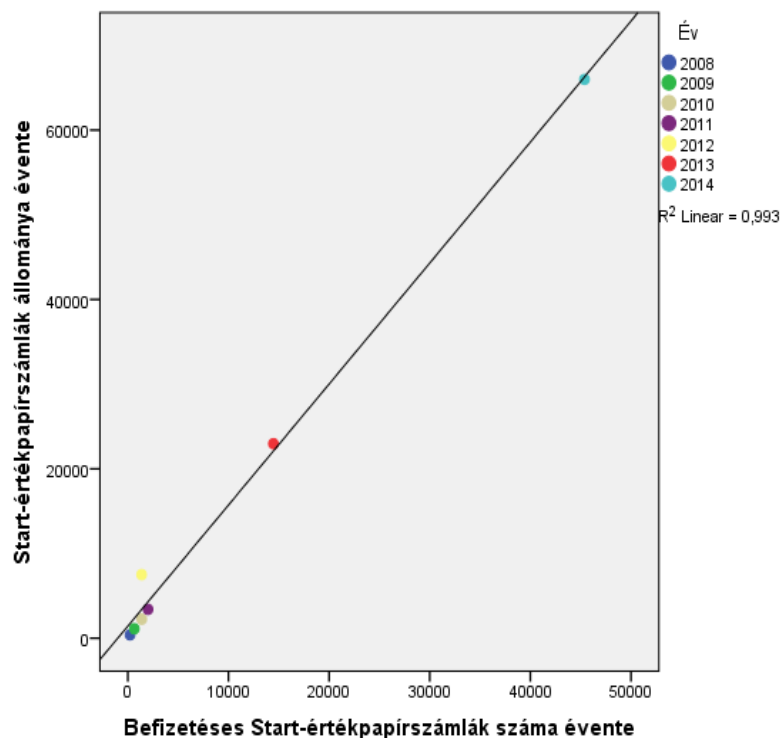
2012-ben a rendszer államosításával a MÁK-nál vezetett Start-értékpapírszámla állomány jelentősen megugrott. Míg 2009-től átlagosan évente 1000 számlával nőtt az állomány, addig 2012-ben több mint, 4000 darab számlával többet nyitottak a szülők az előző évhez képest. A számlanyitások kiugró tendenciáját azonban a természetes személy általi befizetések nem követték, olyannyira, hogy ilyen jelentős számla állomány növekedés mellett még az előző évek befizetéses számláinak számát sem sikerült elérni. Fontos hangsúlyozni, hogy 2012. január 1-től lépett életbe a kötelező magán nyugdíjpénztárak államosítása is. A nyugdíjpénztárak államosítása a hosszú távú megtakarításokba vetett lakossági bizalmat jelentősen rombolta. Vélhetőleg az intézkedés közvetetten a Start-

¹¹⁸Saját számítás a MÁK [2016 a] adatai alapján

értékpapírszámla által kínált állami gyermek megtakarítási programra is hatással volt.

2013-ban a Babakötvény bevezetésével a Start-értékpapírszámla állomány még drasztikusabban emelkedett, a jobb kamatozási feltételeket kínáló konstrukció bejelentésével a természetes személy általi befizetések is lendületet kaptak, és a 2012-es 18%-os befizetési arányról 63%-ra emelkedett a 2013-as évi „befizetési” számlák aránya. Ezt követően az adatsor alakulásában nem mutatkozott kilengés, a számlanyitások számának emelkedésével mondhatni egyenes arányban nőtt a befizetési számlák száma is.

17. ábra: A Start-értékpapírszámla állományának és a befizetési számlák számának pontfelhő diagramon történő ábrázolása

Forrás: Saját készítésű ábra a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

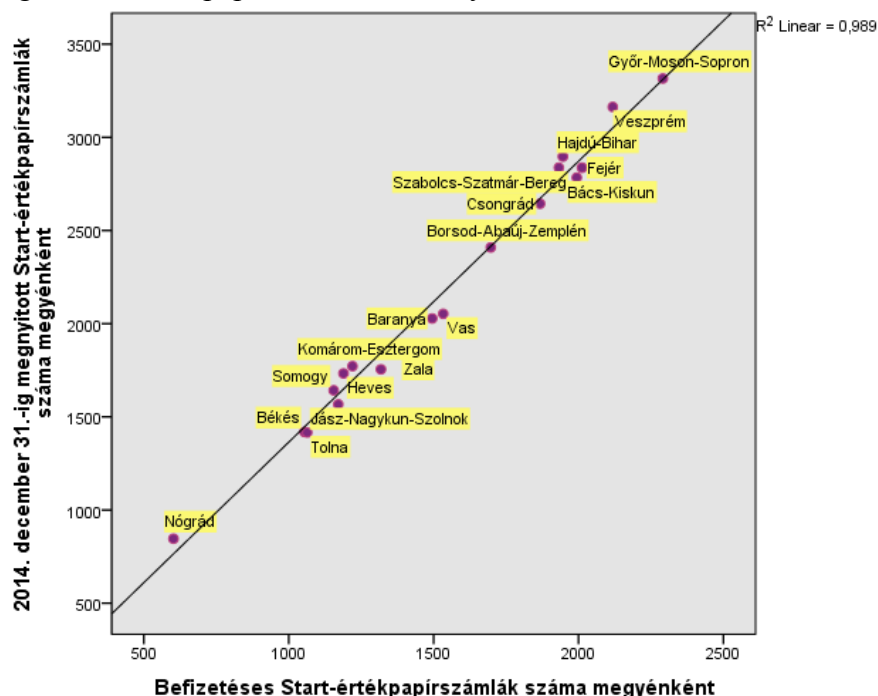
A disszertáció a hipotézist második körben korrelációs számítással igyekezett igazolni. A szerző fontosnak tartotta az elemzésnél azoknak a családoknak a figyelembe vételét, akik egy ideig tudtak befizetni a gyermekük/gyermekük Start-értékpapírszámlájára, de anyagi helyzetük, családi körülményük idővel úgy alakult, hogy a befizetéseket későbbiekben már nem tudták teljesíteni. A disszertáció ezért a korreláció vizsgálatnál nem azt elemezte, hogy az adott évben mekkora volt a befizetők aránya, hanem, hogy a Magyar Államkincstárnál egy adott évig megnyitott Start-értékpapírszámlákra, hány esetben érkezett legalább egy alkalommal magánszemély befizetés. Amennyiben a számlanyitástól eltelt években legalább egyszer érkezett befizetés a Start-értékpapírszámlára, a szerző a számlát a „befizetési számlák” csoportjába sorolta.

A H1 hipotézis tesztelésénél fontos volt továbbá, hogy a Start-értékpapírszámla állomány és a befizetések számlák összefüggésének elemzése ne országos adatokon, hanem megyei adatokon történjen. Ezáltal a kutatás arra is rávilágít, hogy megyénként a befizetések számlák alakulása között mutatkozik-e valamilyen különbség, vannak-e olyan megyék, ahol inkább csak megnyitják a Start-értékpapírszámlákat a szülők, de a befizetéssel nem élnek, és vannak-e olyan megyék, ahol a befizetések száma kiugró.

A korreláció vizsgálat- a fenti szempontok figyelembe vételével - tehát a következő két változót választotta ki:

- ✚ 2008. április 1-től¹¹⁹ 2014. december 31-ig megnyitott Start-értékpapírszámla állomány megyénként
- ✚ Befizetések számlák száma megyénként (Amennyiben legalább egy alkalommal volt magánszemély befizetés a számlanyitástól 2014. december 31-ig eltelt évek alatt.)

A kétváltozós korreláció vizsgálat két változó közötti sztochasztikus kapcsolat szorosságának és irányának a leírására szolgál. Azonban módszertanilag vannak korlátai, ugyanis kölcsönös kapcsolatot vizsgál csupán, ok-okozati összefüggéseket nem. Tehát az eredmények bemutatása előtt, fontos hangsúlyozni, hogy a vizsgálat csupán a két ismérv „együttlmozgására” adhat választ. A választott statisztikai módszer érzékeny továbbá a kiugró, outlier értékekre, emiatt a vizsgálatból Pest megye adata kizárásra kellett, hogy kerüljön a többi megyéhez képest kiugró Start-értékpapírszámla állománya miatt.¹²⁰

18. ábra: A Start-értékpapírszámlák száma és a számlára történő természetes személyek általi befizetések alakulása megyénként, 2014. december 31.-ig

¹¹⁹ 2008-április 1-től vált lehetővé a MÁK-nál is a Start-értékpapírszámlák nyitása.

¹²⁰ A számítás eredményeit a melléklet tartalmazza.

Forrás: Saját készítésű ábra a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

A pontdiagram (scatterplot) elsősorban a két változó kapcsolatának vizuális feltérképezésében segít. (Lásd 18. ábra) Az ábra sokat mondó kvalitatív képet nyújthat arról, hogy az adatsorok között van-e összefüggés, és ha van, akkor az milyen szoros, és milyen függvénnyel írható le. A kapott képen a pontok eloszlása korrelációra utal, ugyanis a pontsereg egy egyenes képéhez közelít, tehát lineáris, továbbá meredekségéből pozitív kapcsolatot feltételezhetünk a két változó között. Az egyenesre a legtöbb pont illeszkedik, ami a kapcsolat erősségéről is sokat elárul.

A változók közötti összefüggés erőssége korrelációs együtthatóval fejezhető ki. Annak függvényében, hogy normál eloszlású mintáról beszélhetünk más-más korrelációs együttható alkalmazható. Amennyiben a minta normál eloszlást mutat, a Pearson-féle korrelációs együtthatót célszerű alkalmazni, amennyiben a normalitás nem teljesül, a Spearman-féle korrelációs koefficienszt célszerű használni a kapcsolat szorosságának mérésére. A két minta normalitás vizsgálatát a disszertáció normál eloszlás ábra elemzésével vizsgálta, mivel statisztikai tesztek csupán 30-nál nagyon esetszámú mintáknál alkalmazhatóak.¹²¹

A kapott eredmények alapján¹²² mindkét változó esetében egyenletes eloszlásról beszélhetünk. Mivel a normál eloszlás nem teljesült, nem paraméteres korrelációt, a Spearman-féle koefficienszt alkalmazott a dolgozat, mely a kapcsolat szorosságának mérésére a két változó rangszámainak különbségét használta fel.¹²³

A vizsgálati eredmények alapján szignifikáns kapcsolat áll fenn a Start-értékpapírszámla 2014-es állománya és befizetések alakulása között. Spearman-féle korreláció ($R_s=0,981$) 0,8-1 közé esik, ami pozitív irányú, nagyon erős összefüggést mutat a két változó között. Tehát nagyobb Start-értékpapírszámla állományhoz, nagyobb befizetési számla szám társul, illetve fordítva. A megyei adatok országos összesítéséből ráadásul kiderül, hogy 2014.december 31-ig megnyitott 65 995 Start-értékpapírszámlából 47 066 számlára legalább egy alkalommal volt természetes személy általi befizetés érkeztetve. Ez azt jelenti, hogy 2014. december 31-ig megnyitott számlák 71 %-ra fizettek be a szülők, ha nem is rendszeresen, de legalább egy alkalommal.¹²⁴ Ezek az adatok mindenképpen azt a sejtést támasztják alá, miszerint azok a szülők nyitják meg jellemzően a Start-értékpapírszámlát gyermekük részére a Magyar Államkincstárnál, akik az életkezdesi támogatáson túl is szeretnének megtakarítani és magánszemély befizetéssel bővíteni gyermekük megtakarítását.

Érdemes megvizsgálni a megyei befizetési számlák számát a megyei Start-értékpapírszámla állományhoz viszonyítva is. (Lásd 19. ábra) A számításból kiderül, hogy a legalacsonyabb befizetési arányszámmal a megnyitott számlákhoz viszonyítva Veszprém megye (66,96%) rendelkezik, a legmagasabb arányszámmal pedig Tolna megye (75,14%). Az arányszámbeli adatok szórása (2,8), illetve közepes abszolút eltérése (2,32) azt mutatja, hogy a megyék szóródása kicsi.

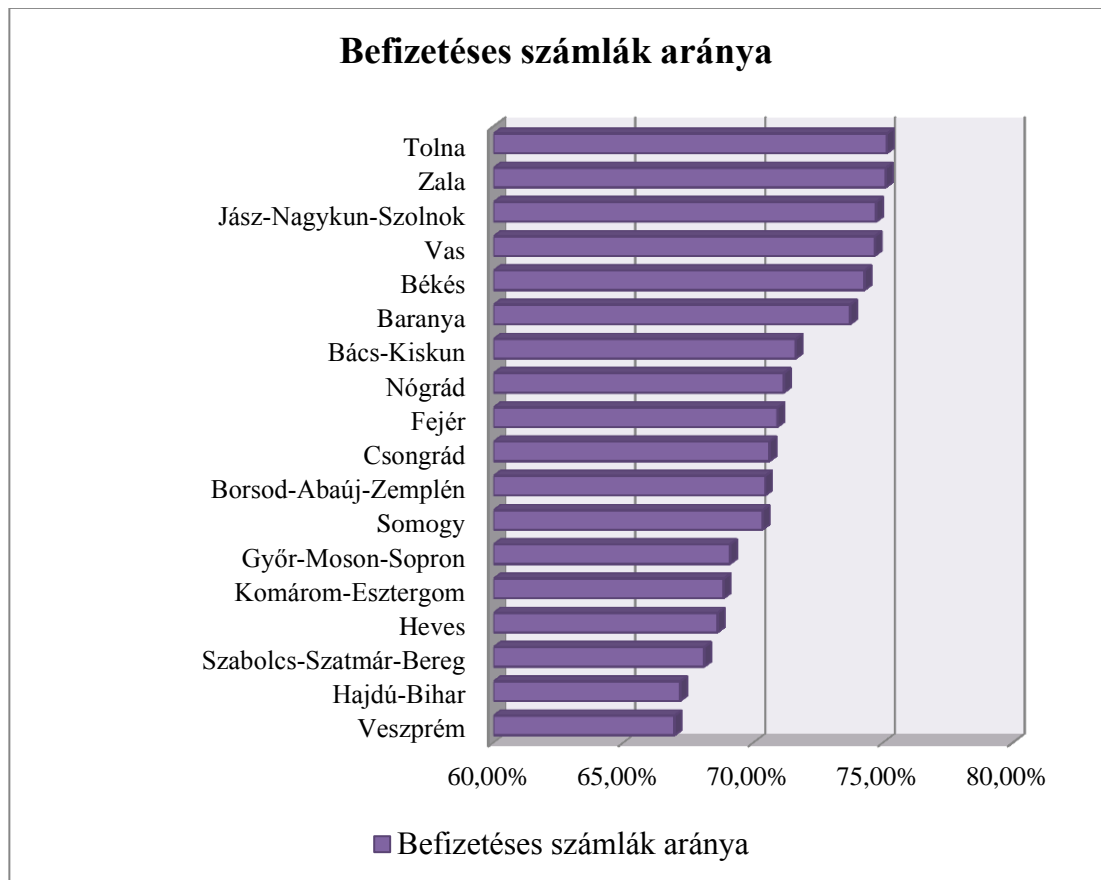
¹²¹ Sajtos-Mitev [2007]

¹²² A számítás részletes eredményeit a disszertáció melléklete tartalmazza.

¹²³ Sajtos-Mitev [2007]

¹²⁴ Saját számítás a MÁK [2016 a] adatai alapján

Megyéenként tehát a befizetési számlák arányszám eloszlása között nem mutatkozik lényeges különbség.

19. ábra: Befizetési Start-értékpapírszámlák aránya, megyénként

Forrás: Saját készítésű ábra a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

A disszertáció statisztikai számítások eredményei alapján elfogadja a H1-es hipotézisét.

H2: A Start-értékpapírszámlán a magánszemély befizetések után járó magasabb állami támogatás, a legszegényebb - rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő- gyermekek esetében nem okoz vagyonszerzési hatást.

A fiatalok életkezdési támogatásáról szóló 2005. évi CLXXIV. törvény alapján azon gyermekek, akik egy adott évben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek, és ugyanabban az évben magánszemély befizetés is érkezett a Start-értékpapírszámlájukra, magasabb, - 20%-os, maximum 12 000 Ft-os- állami támogatásra jogosultak, a normál esetben a magánszemély befizetések után járó 10%-os, maximum 6 000Ft-os állami támogatás helyett. Az emelt támogatás révén egy alacsonyabb jövedelmű család már havi 2 500 Ft-os megtakarítás után 500 Ft-os támogatásra jogosult, kétszer annyira, mint amennyit egy magasabb jövedelmű család kap.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság megállapítása a lakcím szerint illetékes települési önkormányzat jegyzői hatáskörébe tartozik. A természetbeni támogatás jogosultsági feltételei önkormányzatonként egységesek. Szociálisan rászorulóknak minősül az a gyermek, akinek a családjában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegének a 130 %-át. Ez a 2008 óta változatlan öregségi nyugdíjnak „köszönhetően” 37 050Ft egy főre jutó jövedelmet jelent. Azok a családok, akiknek az egy főre jutó jövedelme nem haladja meg a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegének 140%-át -39 900Ft-ot- is jogosultak lehetnek a támogatásra, azonban a jövedelmi elvárások megléte mellett fenn kell állnia a következő feltételek egyikének is:

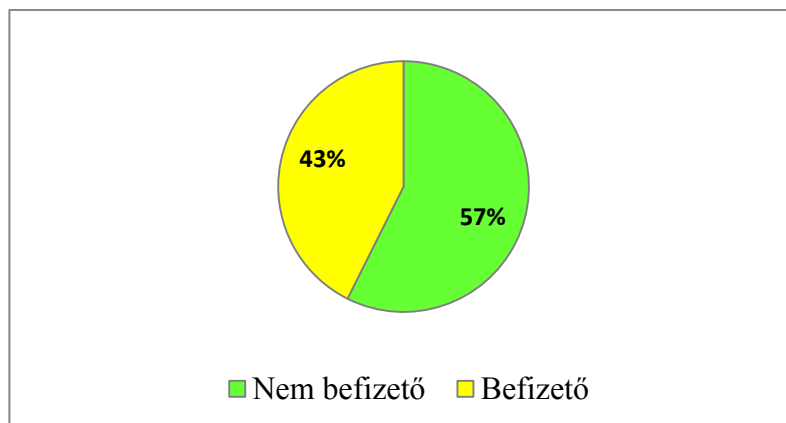
- ✚ a gyermeket, egyedülálló szülő, illetve más törvényes képviselő gondozza
- ✚ a gyermek tartósan beteg, illetve súlyosan fogyatékos
- ✚ a nagykorúvá vált gyermek esetén, ha megfelel a jogszabályban rögzített egyéb feltételeknek.¹²⁵

A feltételek fennállása esetén a jegyző egy év időtartamra állapítja meg a támogatásra való jogosultságot, ismételt megállapításához évente új kérelmet kell előterjeszteni. A támogatásra való jogosultság kezdő időpontja a kérelem benyújtásának a napja. A Magyar Államkincstár minden évben egy tájékoztató levél formájában hívja fel a Start-értékpapírszámlával rendelkező szülők figyelmét, hogy amennyiben az adott naptári évben rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesült a Start-értékpapírszámla tulajdonos, ezt az illetékes jegyző által kiállított igazolással következő év január 15-ig a Kincstár felé bizonyítani szíveskedjék.

A H2-es hipotézis azzal a feltételezéssel él, hogy amennyiben az adott évben egy család meg tud felelni –főképp jövedelmi szempontból- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény fent említett jogosultsági feltételeinek, hiába van a gyermeknek Start-értékpapírszámlája, nem tudnak a számlára magasabb magánszemély befizetéseket érkeztetni a szülők alacsony jövedelmi helyzetük miatt.

¹²⁵ 1997.évi XXXI. törvény alapján

A hipotézishez szükséges adatok begyűjtése rendkívül nehéznek és bonyolultnak bizonyult módszertanilag, ugyanis nem állt rendelkezésre egységesen a MÁK adatbázisában a rendszeres gyermekvédelmisekre vonatkozó éves adatsor. A központi adatbázis, valamint a megyei adatbázisok felhasználásával és szinkronizálásával sikerült a szerzőnek kinyerni, hogy a 2015-ös évre vonatkozóan kik voltak a Magyar Államkincstár nyilvántartása szerint rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő számlatulajdonosként regisztrálva.

20. ábra: 2015-ben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők Start-értékpapírszámlára történő befizetésük szerinti megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

A 2015-ben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 2283 fő részesült, ebből 973 fő számlájára érkezett magánszemély befizetés, tehát az érintettek 43%-a be tudott fizetni a számlára. (Lásd 20. ábra) A befizetések átlagos összege 40 000Ft volt ezeken a számlákon 2015-ben.¹²⁶

A disszertáció a hipotézis vizsgálat során arra volt kíváncsi, hogy mutatkozik-e eltérés azon gyermekek számláján, akik egyik évben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben, emiatt nagyobb állami támogatásban részesültek a magánszemély befizetések után, ahhoz az időszakukhoz képest, amikor nem jogosultak a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre. A disszertáció azt várja, hogy mivel a rendszeres gyermekvédelmi támogatás jövedelmi szinthez kötött, hiába kap a gyermekvédelmi kedvezmény idején érkeztetett befizetésekre nagyobb támogatást a család, alacsony jövedelmi helyzetük miatt nem lesz kimutatható változás a magánszemélyek két időszaki befizetése között.

A hipotézis tesztelésére első körben összefüggő mintás, páros t-próba tűnt a legkézenfekvőbbnek. A vizsgálat során az egyik változó a - 2015-ös év alapján rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek Start-értékpapírszámláira érkeztetett magánszemély befizetések összege, a másik változó, ugyanezen személyekre vonatkozóan a rendszeres gyermekvédelmi jogosultság előtti időszak, a 2014-es magánszemély befizetések összege. Mivel az összefüggő mintás t-próbánál a két változópár elemszámának meg kell egyeznie egymással, az adatsor korrekcióra szorult. Elsőként a 2015-ös adatokból kellett kiszűrni kik azok, akiknek

¹²⁶ Saját számítás a MÁK [2016 a] adatbázisa alapján

2014-ben még nem volt megnyitott Start-értékpapírszámlájuk, ezeket a gyermekeket mindkét változópár esetén ki kellett zárni a mintából, hiszen esetükben nincs lehetőség előző évhez viszonyítani, tehát nem mérhető a magasabb állami támogatás „hatása” sem. Ez a 2283 fős mintánál 919 fő kizárását jelentette. Ezt követően az adatsort aszerint is szűrni kellett, hogy kik azok, akik 2015-ben és 2014-ben is rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesültek, itt szintén a hatás mérhetősége érdekében a mintát tisztítani kellett. 255 fő volt olyan, aki mindkét évben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult. Így a minta végső elemszáma 1055 főre redukálódott.

Ahhoz, hogy páros t – próbát lehessen végezni a változóknak

- ✚ a függetlenség,
- ✚ a skála típusosság
- ✚ valamint a normál eloszlás követelményének kell megfelelni.¹²⁷

Az első két feltétel teljesült, a normalitásnak való megfelelést, Kolmogorov-Smirnov teszt alkalmazásával igyekezett a dolgozat bizonyítani. A teszt azt vizsgálja van-e szignifikáns különbség az adatok eloszlása és a normál eloszlás között. Amennyiben szignifikáns különbség mutatkozik az adatokról nem feltételezhetjük a normál eloszlást.

Sem a rendszeres gyermekvédelmi jogosultság időszaka előtti, sem pedig a rendszeres gyermekvédelmi jogosultság időszakára érkezett magánszemély befizetésekre nem teljesült a normális eloszlás, ugyanis mindkét esetben a szignifikancia szint (P) kisebb volt, mint $\alpha=0,01$. (Lásd 11. táblázat) Kolmogorov-Smirnov teszt eredményét erősíti, hogy az adatok ferdesége és csúcsosság is szignifikánsan eltért a normálistól.

11. táblázat: Kolmogorov-Smirnov teszt eredménye a H2-es hipotézis esetén

	K-S D. (1055 fő)	Szignifikancia szint (P)
<i>Rendszeres gyermekvédelmi jogosultság nem áll fenn</i> / 2014-es összesített magánszemély befizetések /	0,355	0,000 < p=0,001
<i>Rendszeres gyermekvédelmi jogosultság fennáll</i> / 2015-ös összesített magánszemély befizetések /	0,353	0,000 < p=0,001

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatbázisa és az SPSS-ben végzett számítások eredményei alapján

Mivel a változókra a normális eloszlás nem teljesül, a hipotézis tesztelésére az összefüggő mintás t- próba nem alkalmazható. Összefüggő mintás próbánál amennyiben nem teljesül a normális eloszlás a Wilcoxon előjeles rangteszt, nem paraméteres próba kínálkozik megoldásnak. A Wilcoxon előjeles rangteszt két eloszlás egyezésének vizsgálatára alkalmas, ugyanakkor sokszor használják két

¹²⁷ Sándorné K., – Juhász, Gy.[2003]

várható érték egyezésének vizsgálatára is. A számításnak két fő feltétele van, melyek mindegyike igaz a mintára:

- ✚ függetlenség
- ✚ a változók legalább ordinális skálán mérhetőek legyenek.¹²⁸

A rangteszt nullhipotézise (H_0), hogy a két minta mediánja egyenlő, az ellenhipotézis (H_1) szerint a két minta mediánja különbözik. Szignifikáns különbségről akkor beszélhetünk a számítások eredményei alapján, ha a kapott P érték kisebb, mint $\alpha = 0,05$.

SPSS programban lefuttatva a Wilcoxon rangtesztet az derült ki, hogy:

- 126 fő esetében a rendszeres gyermekvédelmi jogosultság idején kisebb magánszemély befizetés érkezett, mint a jogosultság nélküli időszakban.
- 326 fő esetében a rendszeres gyermekvédelmi jogosultság idején nagyobb magánszemély befizetés érkezett, mint a jogosultság nélküli időszakban.
- 603 fő esetében mindkét időszakra érkezett magánszemély befizetés mértéke megegyezett. Ebben a csoportban voltak azok a gyermekek is, akiknek sosem fizettek be a számlájukra magánszemélyek.

12. táblázat: Wilcoxon előjeles rangteszt eredménye a H2 hipotézis esetében

T = 16 557	Z= - 12,481	p=0,165 (2 tailed)	r=0,384
------------	-------------	-----------------------	---------

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatbázisa és az SPSS-ben végzett számítások eredményei alapján

Wilcoxon előjeles rangteszt eredményei –lásd 12. táblázat- alapján a H_0 hipotézis került elfogadásra, tehát a rendszeres gyermekvédelmi jogosultság ideje alatt (Medián=0) a személyek szignifikánsan nem tudtak nagyobb befizetést teljesíteni, mint a támogatást megelőzően (Medián=0). A 1055 fős mintából 582 gyermek esetében egyik évben sem érkezett befizetés, emiatt az Wilcoxon teszt olyan eredményt hozott, hogy a két adatsor mediánja nullához közelít.

A disszertáció vizsgálta azt is, hogy annak a 473 gyermeknek, akinek vagy 2014-ben, vagy 2015-ben volt magánszemély befizetés a számlájára érkeztetve - tehát nullánál nagyobb érték szerepelt az adatsorban legalább az egyik évnél- van-e kimutatható kapcsolat a nagyobb állami támogatásos év és a befizetések alakulása között. Ennek számszerűsítése szintén Wilcoxon próbával történt, miután a Kolmogorov-Smirnov teszt a szűrt adatokra se mutatott szignifikáns normális eloszlást.(Lásd 13. táblázat)

¹²⁸ Sajtos-Mitev [2007]

13. táblázat: Wilcoxon előjeles rangteszt eredménye a H2 hipotézis esetében, befizetés szerint szűrt adatsorra

T = 35 307	Z= - 5,88	p=0,557 (2 tailed)	r=0,027
------------	-----------	-----------------------	---------

Forrás: Saját készítésű táblázat a MÁK [2016 a] adatbázisa és az SPSS-ben végzett számítások eredményei alapján

A szűrt csoport középértéke (mediánja) között sem mutatkozott szignifikáns különbség, tehát mindkét csoportban voltak alacsony és magas rangszámú megfigyelések, és a 2014-es és a 2015-ös év esetében az átlagos rangszám értékek is közel azonosak voltak.

Eszerint a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményesek esetében a magánszemély befizetések után járó nagyobb állami támogatás nem okoz vagyonszerzési hatást. Még azon gyermekek esetében sem mutatható ki szignifikáns kapcsolat, ahol a rendszeres befizetőnek minősült a család. Így az emelt összegű támogatás a nehezebb helyzetben lévő családok kisebb megtakarítását tudja csupán kiegészíteni.

A statisztikai számítások eredményei alapján elfogadja a disszertáció a H2-es hipotézisét.

H3: A szülők bizonyos csoportjait jobban jellemzi a Start-értékpapírszámla nyitás elmaradása.

A disszertáció a brit CTF számlák hatástanulmányának eredményeiből kiindulva fogalmazta meg a H3-as hipotézist, mely szerint az angolszász országban a „bébikötvényes” számlanyitások kevésbé jellemezték

- a munkanélküli szülőket
- az egyedülálló szülőket
- a három vagy több gyermekes családokat
- az alacsonyabb iskolai végzettségű szülőket
- és azokat a háztartásokat, akik súlyosabb hitelproblémákkal küzdöttek.

A szerző úgy gondolja, hogy ezen ismérvek közül hazánkban is azonosíthatóak olyanok, amelyek a Start-értékpapírszámla nyitásokkal nem élő szülőket jobban jellemzik az átlagosnál. A disszertáció a primer kérdőíves kutatás csoportképző ismérveit használja fel arra, hogy azonosítsa van-e valamilyen jellemzője azoknak a szülőknek, akik nem élnek a számlanyitással. A kérdőív nem tartalmaz információt az összes fent felsorolt ismérvre, csupán a szülők iskolai végzettsége, családi állapota és gyerekszám szerinti megoszlására vizsgálható a hipotézis. Ugyanakkor a dolgozat operál azzal a ténnyel is, hogy a magyar jogrendszer- ellentétben a brittel - lehetővé teszi, hogy az életkezdési támogatással nem rendelkező gyermekeknek- tehát a 2006. január 1. előtt születetteknek- is megnyitható legyen a számla. Így a disszertáció a három csoportképző ismérv mellé, annak tényét, hogy az illetőnek „van-e 2006. január 1. előtt született gyermeke” tényezőt is beépíti a vizsgálatba.

Összegezve az alábbi dimenziókban szemléli a dolgozat a hazai Start-értékpapírszámla nyitások alakulását:

- szülő iskolai végzettsége
- szülő családi állapota
- a családban nevelt gyermekek száma
- van-e a szülőnek 2005.december 31. után született gyermeke (jogosult-e a gyermek a fiatalok életkezdési támogatására)

A szerző azt várja el, hogy a fent felsorolt változók közül legalább egy esetében statisztikai módszerrel bizonyítható szignifikáns összefüggés mutatkozik a Start-értékpapírszámla nyitás tényével. A keresztábra elemzés lehetővé teszi, hogy két nem metrikus változó esetében végezhesünk gyakorisági elemzést.¹²⁹ A disszertáció ezt a statisztikai eljárást felhasználva vizsgálja a Start-értékpapírszámla nyitás tényét (függő változó) és a felsorolt csoportképző ismérvek gyakoriságát (független változó). A dolgozat a Pearson-féle Khi négyzet statisztikát alkalmazza a keresztábrával kapcsolatos statisztikák közül, mely két változó összefüggésének statisztikai szignifikanciáját méri. H_0 hipotézis minden ismérv esetében az, hogy nincs a változók között összefüggés. H_1 alternatív hipotézis, hogy van kimutatható kapcsolat a két ismérv között. Ahhoz, hogy az alternatív hipotézist igazoltnak

---

¹²⁹ Lázár [2009]

tekinthessük a következő kritériumrendszernek kell megfelelni a keresztábla elemzésnél:

- ✓ az általános szignifikancia szintnek kisebbnek kell lenni, mint 0,05 (5%-os szignifikancia szint);
- ✓ a keresztáblák által létrehozott cellák várható értékének minimumának legalább el kell érnie az 1-et;
- ✓ a cellák kevesebb, mint 20%-a esetében állhat fenn, hogy a cellákba tartozó elemek várható értéke kisebb, mint 5.¹³⁰

Amennyiben az összefüggésről bebizonyosodik, hogy statisztikailag szignifikáns, érdemes vizsgálni a kapcsolat erősségét. A kapcsolat erősségének vizsgálatára 2x2-es tábla esetében a Phi értéket, 2x2-es táblánál nagyobb adatsoport esetében a Cramer-féle együtthatót alkalmazza. Az együtthatók értéke 0 és 1 között mozog. A 0 a kapcsolat hiányát, míg az 1 az erős kapcsolatot jelenti a két változó között. Tehát minél közelebb esik az érték a 0-hoz, annál gyengébb, ellenkező esetben annál erősebb kapcsolatról beszélhetünk.¹³¹

Függetlenség vizsgálat a szülők iskolai végzettségére:

A brit békítvény esetében az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező szülők többsége nem élt a számlanyitás lehetőségével. A disszertáció ennél a változónál arra volt kíváncsi, hogy a hazai Start-értékpapírszámlák nyitására is hatással lehet-e a szülők iskolai végzettsége. A függetlenség vizsgálat során a H_0 hipotézis az, hogy a Start-értékpapírszámlák nyitása nincs összefüggésben a szülők iskolai végzettségével.

Mint már szó volt róla a módszertani résznél, 893 fő szerepelt a mintában, melyből 285 fő gyermekének- több gyermekes család esetében legalább az egyik gyermeknek - van Start-értékpapírszámlája, mely reprezentálja a MÁK adatbázisa alapján az országos eloszlást. Iskolai végzettség tekintetében fontos hangsúlyozni, hogy az alapfokú iskolai végzettséggel rendelkező szülők a mintában alulreprezentálva, felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező szülők felülreprezentálva szerepelnek a KSH [2011] adatbázisa alapján. Így ezen csoportképző alapján végzett számítások megbízhatóságilag korlátozottak, érdemes a számításokat később egy iskolai végzettség alapján reprezentatívabb mintán is elvégezni. A keresztábla elemzéshez a cellák várható értékminimumának és a cellákba tartozó elemek várható érték kritériumának az adattábla megfelelt.

A kérdőív kitöltők közül 54 fő alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezett, ebből 11 fő gyermekének volt már megnyitott Start-értékpapírszámlája. 337 fő középfokú iskolai végzettséggel rendelkezett, 108 fő gyermekének volt már megnyitott Start-értékpapírszámlája, míg a felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkező 502 fő közül 160 fő gyermekének kezdeményezték már a számlanyitást.

$$\chi^2 (2;N=893)=3,622 P=0,164 (2-tailed)$$

---

¹³⁰ Sajtos - Mitev [2007]

¹³¹ Sajtos - Mitev [2007]

A Pearson-féle Khi négyzet számítás a keresztábra esetében nem hozott szignifikáns eredményt. $P=0,164$, mely nagyobb mint $\alpha=0,05$, a vizsgálat tehát a H_0 hipotézist igazolta, miszerint nincs összefüggés a két ismerv, a szülők iskolai végzettsége valamint gyermeküknek kezdeményezett Start-értékpapírszámla nyitások között.

Függetlenség vizsgálat a szülő családi állapotára:

A brit CTF számlák esetében a többváltozós elemzés olyan eredményre jutott, hogy az egyedülálló szülők által nevelt gyermekeket kevésbé jellemzi a számlanyitás. H_0 hipotézis szerint a magyar szülők családi állapota nincs összefüggésben azzal, hogy gyermeküknek van-e a Start-értékpapírszámlája. H_1 hipotézis szerint a szülő családi állapota és a Start-értékpapírszámla nyitás ténye összefüggésben áll.

A kérdőív csoportképző kérdései között szerepelt „Ön egyedülálló szülő?” kérdés. A válaszadók alapján a mintában 239 fő egyedül, míg 654 fő párkapcsolatban, vagy házasságban neveli gyermekét, gyermekeit. A szülők családi állapota, mint csoportképző ismerv a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján reprezentatívnak minősült. A keresztábra elemzéshez a cellák várható értékminimumának és a cellákba tartozó elemek várható érték kritériumának az adattábla megfelelt.

A keresztábra alapján az egyedülálló szülők 16%-nak gyermeke rendelkezett megnyitott Start-értékpapírszámlával, míg a házasságban, párkapcsolatban élő szülők esetében ez az arány 38%. (Lásd 14. táblázat)

14. táblázat: Családi állapot és Start-értékpapírszámla nyitás keresztábra elemzése

		Szülő családi állapota		Összesen
		Egyedülálló	Házas vagy párkapcsolatban él	
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek?	Nincs	201	407	608
	Van	38	247	285
Összesen		239	654	893

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

A Pearson-féle Khi négyzet számítás során szignifikáns különbség mutatkozott a szülők családi állapota és a gyermeküknek kezdeményezett Start-értékpapírszámla nyitás között, mivel a $P=0,000$, mely kisebb, mint $\alpha=0,05$.

$$\chi^2 (1;N=893)=38,521 P=0,000 (2-tailed)$$

Tehát a vizsgálat a H_1 hipotézist igazolta, miszerint van összefüggés a két vizsgált változó között. Mivel 2x2-es keresztábra elemzésről van szó, a kapcsolat erősségének kiszámítására a disszertáció a Phi együtthatót alkalmazta. A Phi együttható a Khi négyzetnek a mintanagysággal korrigált értéke, amely megegyezik a korrelációs együtthatóval 2*2-es táblák esetében.¹³²

$$\Phi=0,208.$$

Azok a szülők, akik párkapcsolatban, vagy házasságban nevelik gyermeküket, nagyobb arányban kezdeményezték gyermeküknek a Start-értékpapírszámla megnyitását. Az eredmények alapján azonban csupán egy gyenge sztochasztikus kapcsolatról beszélhetünk a szülők családi állapota és számlanyitás megtörténte között. A Start-értékpapírszámla megnyitását a párkapcsolatban, vagy házasságban nevelt gyermekeknek, 3,2-szer¹³³ nagyobb eséllyel kezdeményezték a szülők, vagy hozzátartozók.

Függetlenség vizsgálat a családban nevelt gyerekek létszámára:

A brit CTF számlák esetében a három vagy annál több gyermekes családokat kevésbé jellemezte a számlanyitás. Ennek a brit rendszerben olyan okai is lehettek, hogy azoknak a gyermekeknek, akik törvényileg nem jogosultak a brit életkezdési támogatás alapösszegére, nekik a számlanyitást a szülők nem is kezdeményezhették. Így ha például egy háromgyermekes családban egy gyermek nem jogosult, míg a másik kettő igen az alaptámogatásra, az utóbbi kettőnek sem élt a család a számlanyitással, vélelmezhetően az igazságos elosztás miatt.

H_0 hipotézis szerint nincs összefüggés aközött, hogy az adott magyar családban hány gyermeket nevelnek és hogy van-e a családban Start-értékpapírszámla nyitva. Az alternatív hipotézis szerint a gyerekszám összefüggésben áll a Start-értékpapírszámlák nyitásával alakulásával.

A kérdőív gyerekszám szerinti csoportképző ismerve a KSH 2011-es népszámlálási adataival egyező eloszlást mutat, tehát reprezentatívnek tekinthető a csoportképző. Az egygyermekes családok közül 491 fő, a kétgyermekes családok közül 294 fő, a háromgyermekes családok közül 108 fő került be a mintába. Az egy gyermeket nevelő válaszadók közül 157 fő kezdeményezte a számlanyitást, a két gyermeket nevelő családok közül 97 fő, míg a három vagy annál több gyermeket nevelő családok közül csupán 31 fő élt a számlanyitás lehetőségével. A keresztábra elemzéshez a cellák várható értékminimumának és a cellákba tartozó elemek várható érték kritériumának az adattábla megfelelt.

A Pearson-féle Khi négyzet számítás nem mutatott ki szignifikáns különbséget a gyerekszám és a számlanyítások alakulása között.

$$\chi^2 (2;N=893)=0,671 P=0,715 (2\text{-tailed})$$

A vizsgálat tehát a H_0 hipotézist igazolta, miszerint nincs összefüggés a két ismerv között.

---

¹³² Sajtos-Mitev [2007]

¹³³ A számítást a disszertáció melléklete tartalmazza.

Függetlenség vizsgálat az életkezdesi támogatásra való jogosultságra:

A magyar jogrendszer lehetővé teszi, hogy azon gyermekeknek is meg lehessen nyitni a Start-értékpapírszámlát, akik a fiatalok életkezdesi támogatására nem jogosultak. Emiatt H_0 hipotézis teljesülése lenne elvárható, miszerint független a számlanyitás ténye és az, hogy az adott családban van-e olyan gyermek, aki a fiatalok életkezdesi támogatására jogosult. Ellenhipotézis szerint, van szignifikáns összefüggés a két ismérv között.

Az, hogy ki jogosult a fiatalok életkezdesi támogatására, a kérdőív csoportképző kérdései közé került beillesztésre az alábbi kérdés formájában: „Gyermekei közül van olyan, aki 2005. december 31. után született?”. A válaszadók közül csupán 188 fő az, akinek nincs olyan gyermeke, aki 2005. december 31. után született. Ezen válaszadók közül rendkívül kevés, csupán 11 fő nyilatkozott úgy, hogy ennek ellenére élt gyermekének a Start-értékpapírszámla nyitás lehetőségével. 705 fő volt a válaszadók közül, aki legalább egy olyan gyermeket nevelt, aki 2005. december 31. után született, ezen kitöltők közül 277 fő gyermekének már megtörtént a számlanyitás. (Lásd 15. táblázat)

15. táblázat: Fiatalok életkezdesi támogatására való jogosultság és Start-értékpapírszámla nyitás keresztábra elemzése

		Jogosult az életkezdesi támogatásra		Összesen
		Nem jogosult	Jogosult	
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek?	Nincs	177	431	608
	Van	11	274	285
Összesen		188	705	893

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

A keresztábra elemzéshez a cellák várható értékminimumának és a cellákba tartozó elemek várható érték kritériumának az adattábla megfelelt. A Pearson-féle Khi négyzet számítás során szignifikáns különbség mutatkozott az életkezdesi támogatásra való jogosultság és a gyermekeknek kezdeményezett Start-értékpapírszámla nyitások között:

$$\chi^2 (1; N=893)=74,448 \text{ P}=0,000 (2\text{-tailed})$$

A vizsgálat az eredmények alapján a H_0 hipotézist elvetette. Mivel ebben az esetben is 2x2-es tábláról van szó, a disszertáció a Phi együtthatóval számolta ki a kapcsolat erősségét.

$$\Phi=0,289.$$

Az eredmények alapján gyenge sztochasztikus kapcsolatról beszélhetünk az életkezdesi támogatás és a számlanyitások alakulása között. Az életkezdesi

támogatásra jogosult gyermekek esetében, 9,2-szer¹³⁴ nagyobb eséllyel kezdeményezték a törvényes képviselők a Start-értékpapírszámla megnyitását.

A statisztikai számítások eredményei alapján mivel a négy változóból kettő reprezentatív változó esetében bizonyított a szignifikáns összefüggés, a szerző elfogadja a megfogalmazott H3-as hipotézist.

---

¹³⁴ A számítást a disszertáció melléklete tartalmazza.

H4: Azok a szülők, akik eddig nem éltek gyermeküknek a Start-értékpapírszámla nyitás lehetőségével, többségében információ hiányban szenvedtek vagy téves információval rendelkeztek a konstrukcióval kapcsolatban.

A H4-es hipotézis esetében a disszertáció abból indult ki, hogy azok a szülők, akik gyermekének van Start-értékpapírszámlája -statisztikailag kimutathatóan- jobban informáltak a konstrukciót illetően. Tehát azok a szülők, akik nem éltek a számlanyitás lehetőségével eddig, korántsem nevezhetők tökéletesen informáltak, emiatt lényegében nem tudják felmérni a konstrukció tényleges előnyeit, ami közvetlen oka lehet a szülők körében a Start-értékpapírszámla népszerűtlenségének. A disszertáció tehát feltételezi, hogy a számlanyitással eddig nem élő szülők többsége nem tudott racionális döntést hozni a Start-értékpapírszámla megnyitásáról, mivel vagy kevés vagy téves információval rendelkezett a számlanyitással, Babakötvénnyel kapcsolatban.

Ezt a sejtést erősíti a primer kérdőíves kutatás utolsó részének (11/B) kérdése is. A mintából a számlanyitással eddig nem élők 58 %-a nyilatkozta azt, hogy „megnyitná a Start-értékpapírszámlát gyermekének”, illetve arra a kérdésre (11/B/1), hogy „eddig miért nem éltek a számlanyitás lehetőségével” 41 % a téves információt, 13 % pedig az információ hiányt jelölte meg a konstrukciót illetően. A szülők ezen -téves információval rendelkező- csoportjának kvízkérdésre és a 11/B/1 kérdésre adott részletes válaszaiból kiderült, hogy három fontos témakörben voltak jelentős információi torzulásaik:

1. Start-értékpapírszámla megnyitásával a szülőnek befizetési kötelezettsége keletkezik a számlára
2. 18 éven aluli gyermek Start-értékpapírszámla ügyintézését a születést követően bizonyos idő elteltével nem lehet már kezdeményezni.
3. A letéti Start-számla és a Start-értékpapírszámla közötti különbséget nehezen tudta értelmezni. Nem volt információja arról, hogy a Babakötvény csak az értékpapírszámlán vásárolható, továbbá, hogy a letéti számlával lenne ügyintézni valója.

A disszertáció a H4-es hipotézis tesztelésénél a primer kutatás eredményeire, abból is a kvízkérdéssor helyes válaszaira támaszkodik. A kérdőív részletes ismertetése során a dolgozat már kitért arra, hogy a szülők átlagosan a 10 kvízkérdésből 6-ra tudták a választ. Négy témakörben magasabb volt azoknak a szülőknek is az információ hiánya illetve helytelen válaszok száma, akik már megnyitották gyermeküknek a Start-értékpapírszámlát. Ezek az alábbi területek voltak:

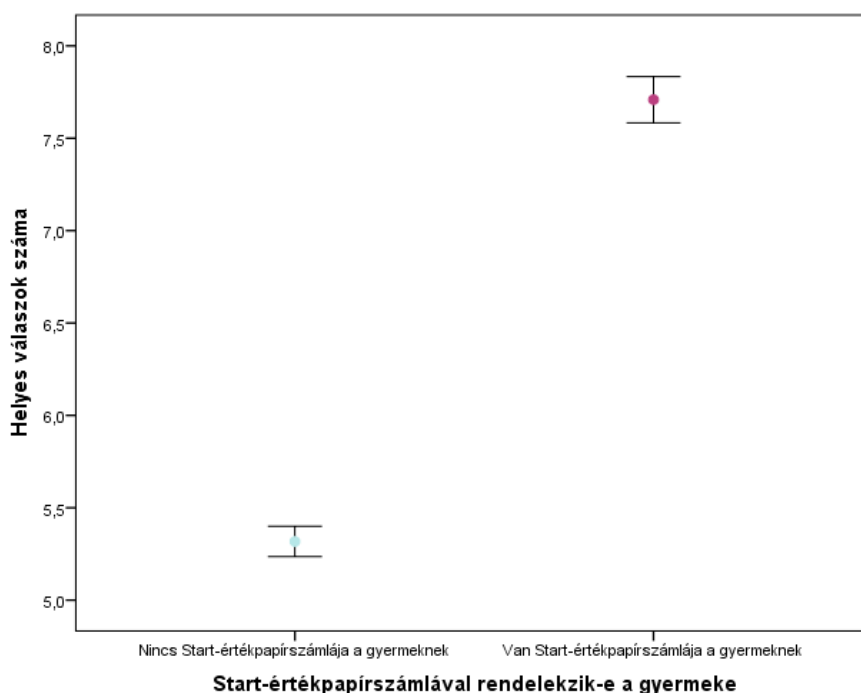
- ✚ 4. kérdés: Start-értékpapírszámla nyitási feltétele
- ✚ 6. kérdés: Babakötvény forgalmazása
- ✚ 7. kérdés: Babakötvény futamideje
- ✚ 10. kérdés: Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítás felhasználása

A hipotézis tesztelésénél csoportváltozóként jelent meg, hogy a kitöltő gyermekének van-e Start-értékpapírszámlája. Amennyiben van 1-es kóddal, amennyiben nincs 0-ás kóddal került az illető rögzítésre a statisztikai programban. A függő változó a 10db kvízkérdésre adott helyes válasz száma, mely ordinális változóként lett felvéve. A hipotézis azt várja el, hogy a két csoport közül várhatóan a Start-értékpapírszámlával

rendelkező gyermekek szüleinél nagyobbak lesznek a függő változó által felvett értékek, tehát a helyes válaszok számai. A hipotézis bizonyításához független mintás, one-tailed elemzést célszerű az adatsor alapján végezni.

Az Spss programon belül lehetőség nyílik az adatsorra ún. Error Bars ábra leképezésére, melynek segítségével grafikusán is szemléltethető a csoportok átlag válaszadási száma, és sztenderd hibája. Utóbbit tartomány formájában jeleníti meg a program. (Lásd 21. ábra) Az ábrán látható, hogy a két csoport helyes válaszainak átlaga között különbség mutatkozik. Míg azoknak, akik gyermekének van Start-értékpapírszámlája 7,7 volt az átlag helyes válaszadási szám, addig a számlával nem rendelkezők esetében ez 5,3 körül mozgott. Az ábra azt sugallja, hogy a H4-es hipotézis feltételezésének van alapja.

21. ábra: A kvíz kérdésre adott átlag válaszok megoszlása annak függvényében, hogy a válaszadó gyermekének van-e Start-értékpapírszámla nyitva

Forrás: Saját készítésű diagram a primer kutatás eredményei alapján

Ordinális adatok esetén a független mintás t-próba nem elvégezhető, helyette nem parametrikus próbát kell alkalmazni. Mivel a függő változó ordinalitása mellett, a normál eloszlása sem teljesül az adatokra¹³⁵, a szerző a Mann-Whitney próbát alkalmazza. A Mann-Whitney U-próba két független minta medián egyezésének igazolására való eljárás. A próba esetén a H_0 hipotézis, hogy a két sokaság mediánja megegyezik. H_1 alternatív hipotézis, hogy a csoportok mediánja között mutatkozik szignifikáns különbség.¹³⁶

¹³⁵ Számítás eredményeit a melléklet tartalmazza.

¹³⁶ Sajtos-Mitev[2007]

A Mann Whitney teszt feltételei a következők:¹³⁷

- ✓ Kitöltők függetlenek legyenek egymástól: Ez a minta esetében teljesül, hiszen egyik kitöltő válasza sem befolyásolta a másik szülő válaszát.
- ✓ A függő változó ordinális vagy skála típusú legyen: Ez a feltétel szintén teljesül a mintára, hiszen a kvízkérdések válaszai 10 fokú „skálán” vannak rögzítve, ahol az 1-es a nagyon kevés helyest választ adott, a 10-es a mindenre helyesen válaszolt kategória.
- ✓ A minták függetlenek legyenek egymástól: A populációra a minta függetlensége is teljesül, hiszen két szuverén csoport töltötte ki ugyanazt a kvízsort. A csoportok függetlenségével kapcsolatban meg kell említeni, hogy a disszertáció csak azon válaszadókat sorolja a Start-értékpapírszámlával rendelkező gyermeket nevelők közé, akik gyermekének a család valamelyik tagja személyes megjelenéssel kezdeményezte a pénzintézetnél a számlanyitást, tehát a kérdőív 11-es kérdésére igennel válaszolt.

A próbához szükséges feltételek teljesültek a mintára, így a Mann-Whitney féle U-próba elvégezhető. A minta nagysága 858 fő volt, hiszen a kvízkérdéseket az a 35 fő nem töltötte ki, akik sohasem hallottak még a fiatalok életkezdési támogatásáról, Start-értékpapírszámláról, Babakötvényről. A kérdőív 11-es kérdésére adott válaszok alapján 285 szülő gyermekének van már ténylegesen megnyitott Start-értékpapírszámlája, míg 573 fő gyermekének a családból még senki nem kezdeményezte a Start-értékpapírszámla nyitását.

A helyes válaszok közötti különbséget a Mann Whitney teszt számítási eredményei igazolták, a helyes válaszok rangszámának átlaga jóval kisebbnek mutatkozott a számlával nem rendelkezők esetében. A Mann-Whitney U-próba esetén a H1 hipotézist fogadta el a dolgozat, hiszen szignifikáns különbség mutatható ki a Start-értékpapírszámlával rendelkező gyermekek szüleinek - témával kapcsolatos kvízkérdésekre adott helyes válasza (Medián=7), és a Start-értékpapírszámlával nem rendelkező gyermekek szüleinek helyes válasza (Medián= 5) között. Mivel a hatásmutató (effect size) 0,76-os értéket vesz fel, a helyes válaszokra gyakorolt hatása annak, hogy „van-e a válaszadó szülő gyermekének Start-értékpapírszámlája” nagyon erősnek bizonyult. (Lásd 16. táblázat)

16. táblázat: A H4-es hipotézis számítási eredményeinek összefoglalása

U=5727

Z=-22,703

P (1 tailed)=0,000

r=0,76

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás eredményei alapján

A H4-es hipotézist a Mann-Whitney U –próba számításai alapján statisztikailag igazoltnak tekinti a disszertáció és elfogadja.

¹³⁷ Lázár [2009]

H5: A Start-értékpapírszámla nyitások és a számlára történő befizetések száma a konstrukció komolyabb átdolgozásával növelhető lenne úgy, hogy az a költségvetés számára nem jelentene kezelhetetlen többlet terhet.

A disszertáció a H5-ös hipotézis tesztelésénél a primer kérdőíves kutatás 12. illetve 13. kérdésére támaszkodik, mely azt térképezte fel, hogy a szülők szerint milyen állami intézkedésekkel, reformokkal lehetne növelni a számlanyitások számát és a számlára történő befizetések nagyságát. A szerző a kérdésenként beérkezett három legtöbb „vokst” kapott válaszlehetőségből indult ki a H5-ös hipotézis tesztelésénél. (Lásd 17. táblázat)

17. táblázat: A szülők legjellemzőbb intézkedési javaslata a Start-értékpapírszámlák nyitására illetve a magánszemély befizetésekre vonatkozóan

A szülők intézkedési javaslatai a ...		
	Számlanyitások ösztönzésére	Befizetések ösztönzésére
<i>Első helyen megjelölt válasz</i>	<i>A fiatalok életkezdesi támogatásának összegét 42 500Ft-ról 80 000Ft-ra emelni.</i>	<i>A magánbefizetések után járó évi 10%, max. 6000Ft-os állami támogatást, évi 20%-os, max. 24 000Ft-osra növelni.</i>
<i>Második helyen megjelölt válasz</i>	<i>A Babakötvény a 3% + inflációs hozam helyett, 5% + inflációs hozamot garantáljon.</i>	<i>Rugalmasan hozzáférhető konstrukció kiépítése (részkvét lehetősége).</i>
<i>Harmadik helyen megjelölt válasz</i>	<i>Rugalmasan hozzáférhető konstrukció kiépítése (részkvét lehetősége).</i>	<i>A Babakötvény a 3%+ inflációs hozam helyett, 5%+ inflációs hozamot garantáljon.</i>

Forrás: Saját szerkesztés a primer kutatás adatai alapján

Míg a számlanyitások számát a szülők többsége az életkezdesi támogatás összegének emelésével, a Babakötvény hozamának emelésével illetve a megtakarítás rugalmas hozzáférhetőségével tudná elképzelni, addig a magánszemély befizetéseket a szülők többsége úgy gondolja, hogy úgy lehetne növelni, ha a természetes személyek befizetése után járó állami támogatás mértékét növelné az állam, a megtakarításához rugalmas hozzáférhetőséget biztosítana, illetve szintén a Babakötvény által garantált kamatprémium mértékét növelné. A dolgozat ezen válaszok alapján fogalmazott meg 3. scenáriót, melyek költségvetési hatását igyekezett modellezni a Nemzetgazdasági Minisztérium illetve az Államadósság Kezelő Központ által használt módszertan és költségvetési adatok alapján.

A szülők által javasolt intézkedések között bár a rugalmas hozzáférhetőség szerepelt, a dolgozat a számításai során ettől eltekintett több okból is. Amennyiben az állam a számlatulajdonosok 18. életéve betöltése előtt lehetővé tenné a részösszeg kivételét, megszűnne a legnagyobb előnye a rendszernek, még pedig az, hogy csak a gyermek tud a megtakarításhoz hozzáférni. Emiatt félő lenne, hogy egyes esetekben

a törvényes képviselő nem feltétlenül a gyermek érdekeiben eljárva használná fel a gyermek megtakarítását. További aggályokat vet fel az is, ahol esetleg a gyermeknek nem csak a törvényes képviselője érkezett befizetéseket a számlára, hanem más hozzátartozó is és ehhez a megtakarításhoz a törvényes képviselő hozzáférhet. Ha a megtakarítás idő előtti hozzáférést a konstrukció engedné is, nehezen modellezhető költségvetési szempontból, hiszen egyéni élethelyzetek ad hoc módon alakíthatják ennek alakulását.

A scenáriók bemutatása előtt fontos hangsúlyozni, hogy a kincstári Babakötvény, Start-értékpapírszámla konstrukció a központi költségvetés két különböző költségvetési kiadási tételét is érinti:

A Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapból történik a finanszírozása¹³⁸ a(z)

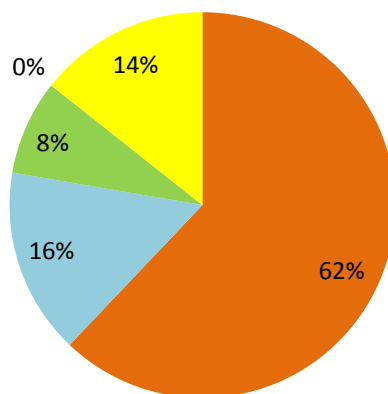
- + életkezdési támogatás alapösszegének,
- + magánbefizetések után járó állami támogatásoknak,
- + nevelésbe vett gyermekek, befizetéshez nem kötött állami támogatásának, mely 12.000 Ft ,
- + rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő, illetve nevelésbe vett gyermekek 7. illetve 14. életévében igényelhető 44 600Ft-os összegének,
- + illetve a kamatnak, mely tartalmazza az örökösöknek a kifizetések esetén lehívott kamatot, illetve az inflációs mértékű kamatot a letéti számlák esetében.

A Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapból az életkezdési támogatás előirányzatának tervezése alapvetően pénzforgalmi adatok alapján történik, ugyanakkor a tervezésnél az előző évek tendenciájából kiindulva a várható születésszám, a második utalási összegben részesülő személyek várható létszámváltozása, a befizetési hajlandóság változása, és az inflációs kamatkiadással összefüggő évi változások is prioritást élveznek. A dolgozat a számításai során a 2016-os évre vonatkozó költségvetési adatok alapján igyekezett az egyes scenáriók költségvetési hatását modellezni, és mivel 2015-ben a fogyasztói árindex 0%-os volt, 2016-os inflációs kiadással nem számol egyik scenárió esetében sem. A disszertáció a költségvetési modellezésénél a 2016-os számlanyitási és befizetési hajlandóságokkal kalkulál.

Mivel a Babakötvény által garantált 3% + inflációs kamat nem a Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapba van beépítve, hanem a központi költségvetés „Adósságszolgálattal kapcsolatos kiadásaiba”¹³⁹, így az életkezdési támogatással és a Babakötvénnyel kapcsolatosan felmerülő költségek összesítve a központi költségvetésben - „egy soron”- nem jelennek meg. 2016-ban a teljes konstrukcióval kapcsolatos összesített kiadások- beleértve a 2016-os Babakötvény állomány után teljesült 2017-es kamatfizetéseket - 6,8 milliárd forintot tettek ki. A költségvetési kiadások tételenkénti eloszlását a 22. ábra szemlélteti.

¹³⁸ Az NGM [2017] adatai alapján

¹³⁹ Az ÁKK [2017] adatai alapján

- A letéti számlákon megképzett fiatalok életkezdési támogatásával kapcsolatos kiadások
- Rendszeres gyermekvédelmis; átmeneti vagy tartós nevelésbe vont gyermekek 7. és 14. életévében járó második utalási összeg - 44 600 Ft- összesített kiadása
- A magánbefizetések után járó összesített állami kiadások
- Infláció (letéti Stat-számlák esetében)
- Babakötvények összesített kamatfizetése (2016-os állomány után)

22. ábra: A magyar babakötvény rendszerének tételenkénti kiadásai a 2016-os évre vonatkozóan

Forrás: Saját szerkesztés az NGM [2017] és az ÁKK [2017] adatai alapján

A konstrukcióval kapcsolatos legnagyobb kiadást a költségvetés szempontjából a letéti számlákon évente –több mint 90 000 újszülöttnek- megképzett fiatalok életkezdési támogatása jelenti, 4 milliárdos költségével. A második legnagyobb kiadási tételt a rendszer vertikális redisztribúciója adja, a rászoruló gyermekeknek 7. illetve 14. életévében nyújtott nagyobb összegű támogatásával. Ez a támogatás évi 24 000 gyermeket érint és közel 1,071 milliárd forint kiadást jelent a költségvetésnek. A harmadik legnagyobb kiadási tételt a Babakötvények állománya után kifizetett éves kamatok adják, mely a 2016-os Babakötvény állomány 2017-es kamatfizetési esetében 3%-os kamatprémium jóváírásával, 984 millió forintos költséget jelentett¹⁴⁰. A magánszemély befizetések után járó állami támogatás mértéke közel 546 millió forint volt, mely három részből épült fel:

- ✚ Állt a normál 10%-os, maximális 6 000Ft-os állami támogatásból az évi magánszemély befizetés után. Ez közel 60 000 számlát érintett.
- ✚ Állt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő családok befizetése után járó magasabb, 20%-os, max. 12 000Ft-os állami támogatásból

¹⁴⁰ A 2016-os Babakötvény állomány alapján történő 2017-es kamatfizetések közül a 2032/S kötvény kamatforduló napja 2017. december 2. A költségvetésben erre az állományra történő kamatfizetésre a dolgozat az előző évek kamatállomány változása alapján becsült értéket használ.

- ✚ illetve a befizetéstől függetlenül odaítélt, nevelésbe vett gyermekek 12 000Ft-os állami támogatásából.

A költségvetésben a letéti Start-számlákra fizetett kamat 2016-os évre vonatkozóan 0 Ft volt, mivel a 2015-ben 0 % volt a fogyasztói árindex.¹⁴¹

A dolgozat a 18. táblázatban összegzett scenáriókat¹⁴² fogalmazta meg, melyek költségvetési hatását a fentebb ismertetett módszertan alapján modellezte.

18. táblázat: A scenáriók és azok hatása a végső megtakarítás összegére

			A Scenárió	B Scenárió	C Scenárió
Fiatalok életkezdési támogatásának összege			80 000 Ft	42 500 Ft	42 500 Ft
Babakötvény kamata			3 % + infláció	5 % + infláció	3% +infláció
Magánszemély befizetések után járó állami támogatás mértéke			Évi 10%, max. 6000 Ft	Évi 10%, max. 6 000 Ft	Évi 20%, max. 24 000 Ft
Elérhető megtakarítás összege	Magánszemély befizetések nélkül	Letéti számla esetén:	136 195	72 353	72 353
		Start-értékpapírszámla esetén:	242 048	183 417	128 588
	A maximális állami támogatáshoz szükséges évi magánszemély befizetések teljesülése esetében		2 522 143 Ft	3 047 013 Ft	5 081 899Ft

Forrás: Saját számítások alapján, 18 évig átlag 3%-os inflációt feltételezve

„A” scenárió:

Az „A” forgatókönyv esetében a dolgozat a fiatalok életkezdési támogatásának 2016. február 1-től¹⁴³ 42 500Ft-ról 80 000Ft-ra történő emelését modellezi, míg a többi indikátort változatlanak tekinti. A számítás a - rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő vagy nevelésbe vett gyermekek 7. illetve 14. életévében járó - ún. „második utalási”- összegét változatlanak tekinti.

Az „A” scenárió intézkedési terve elsődlegesen a központi költségvetés Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapját érinti, ugyanakkor a fiatalok életkezdési támogatásának emelése megnöveli a Start-értékpapírszámlán a 2035/S-es

¹⁴¹ A költségvetési adatok részletes ismertetése az NGM [2017] és az ÁKK [2017] adatbázisa alapján történt.

¹⁴² Egyes scenáriók végső megtakarítási összege 18 év alatt 3%-os átlag inflációt feltételezve kerültek kiszámításra.

¹⁴³ A dolgozat azért választotta a bevezetés időpontjául 2016. február 1-et, mert ez egybeesik a 2035/S-es Babakötvény kibocsátásával, ezáltal a költségvetés modellezése könnyebben kivitelezhető.

Babakötvény állomány után történő kamatkifizetést is, tehát a központi költségvetés „Adósságszolgálattal kapcsolatos kiadásainak” növekedését is előidézi.

A disszertáció számításai szerint az „A” scenárió megvalósítása egy olyan helyzetet eredményezne, amely a Start-értékpapírszámlán, magánszemély befizetésekkel realizálható maximális állami támogatással elérhető végső megtakarítás összegét 4,7 %-kal emelné. Az intézkedés hatására a megtakarítás végső összege befizetések nélkül a letéti Start-számla és a Start-értékpapírszámla esetében is közel 1,9-szeresére emelkedne.

19. táblázat: A scenáriók költségvetési modellezései

Költségvetési tételek	Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alap				Adósságszolgálattal kapcsolatos kiadások	Összesen*
	A fiatalok életkezdési támogatása	„Második” utalási összeg	Magánszemély befizetések után járó állami támogatás	Letéti - Start számla kamatfizetése (Előző évi infláció mértéke)	Babakötvény sorozatok éves összesített kamatfizetése	
2016-os tényadatok	4259	1071	546	0	984	6860
A scenárió	8016	1071	546	0	1 003	10 636
B scenárió	4259	1071	546	0	998	6874
C scenárió	4259	1071	1231	0	1017	7578
Költségvetési hatás a 2016-os tényadatokhoz viszonyítva*						
A scenárió	+ 3757	0	0	0	+ 19	+ 3776
B scenárió	0	0	0	0	+ 14	+ 14
C scenárió	0	0	+ 685	0	+ 33	+ 718

* Millió Forint

alapján

Az intézkedés a költségvetési kiadásokat közel 10,64 milliárd forintra emelné, amely 1,55-szörös kiadásemelkedést jelentene a 2016-os költségvetési tényadatokhoz képest. *Lásd 19. táblázat.*

A teljes költségvetési hatás közel 3,776 milliárd, melynek jelentős részét, 3,757 milliárd forintot a fiatalok életkezdési támogatásának növelése indukálna a Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapban. A 2035/S-es Babakötvényesek állománya - az életkezdési támogatás emelésének hatására, magánszemély befizetések nélkül is- közel 640 millió forinttal nőne, az állománynövekedés után realizálható kamatprémium 19 millió forinttal lenne magasabb.

„B” scenárió:

A „B” forgatókönyv esetében a dolgozat azt modellezi, hogy 2016-ban kibocsátott új 2035/S Babakötvény bevezetése során a kamatprémium 3%-ról 5%-ra történő emelése milyen költségvetési kiadásemelkedéssel járt volna. A „B” scenárió mivel a Babakötvény kamatfizetését érinti, az „Adósságszolgálattal kapcsolatos kiadások” növekedésében kimeríti a központi költségvetésre gyakorolt hatását.

A „B” scenárió megvalósítása a letéti számlákon realizálható megtakarítás összegére nem hatna. A Start-értékpapírszámlán 2035/S kötvénnyel rendelkező gyermekek esetében emelné a magánszemély befizetések nélkül 43%-kal, a magánszemély befizetésekkel -maximális állami támogatást feltételezve- közel 27%-kal a megtakarítás végső összegét.

A költségvetés oldaláról vizsgálva 726 milliós 2035/S-es Babakötvény állomány után történő 5% kamatprémium fizetése 14 millióval nagyobb többletkiadást eredményezne.

„C” scenárió:

A „C” forgatókönyv esetében a magánszemély befizetések után járó támogatást növelné meg az állam évi 10 %-os, max. 6 000 Ft-os támogatásról évi 20 %-os, max. 24 000 Ft-os támogatásra. A maximális állami támogatás érvényesítéséhez a szülőknek évi 120 000 Ft-ot kell gyermekenként a Start-értékpapírszámlákra érkeztetni, a jelenlegi 60 000 Ft-os befizetés helyett. Az állam így egy gyermek esetében, amennyiben teljesül minden évben a magánszemély befizetés, 18 év elteltével 432 000 Ft „megtakarítást ösztönző kiadást” könyvelhet el. A számítás során a nevelésbe vett gyermekek esetében a magasabb összegű -24 000 Ft-os- támogatást magánszemély befizetés nélkül is igénybe lehetne venni továbbra is. A rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő családok magánszemély befizetése után a magasabb állami támogatás mértéke 40%-os lenne és 24 000 Ft-ban lenne szintén maximalizálva. Így amennyiben 60 000 Ft éves összeget érkeztetnek a számlára a támogatás mértéke duplájára, 24 000 Ft-ra emelkedne a jelenlegi 12 000 Ft helyett.

A „C” scenárió intézkedési terve a központi költségvetés Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapját illetve a Start-értékpapírszámlán megnövekedett Babakötvény állomány után történő kamatkifizetést, tehát a központi költségvetés „Adósságszolgálattal kapcsolatos kiadásainak” növekedését is érinti. A disszertáció számításai szerint a „C” scenárió megvalósítása egy olyan helyzetet eredményezne, amely a Start-értékpapírszámlán, magánszemély befizetésekkel realizálható maximális állami támogatással elérhető végső megtakarítás összegét kétszeresére emelné. Az intézkedés hatására a megtakarítás végső összege befizetések nélkül a letéti Start-számla és a Start-értékpapírszámla esetében változatlan maradna.

A dolgozat a magánszemély befizetések után járó állami támogatás becslésénél abból indult ki, hogy a rendszerben 2016-ban 4500 nevelésbe vett gyermek volt regisztrálva, akiknek automatikusan - magánszemély befizetés nélkül is- jóváírásra került a 12 000 Ft-os állami támogatás összege. Ez 2016-ban 54 millió forintos kiadást jelentett a központi költségvetés számára, míg 24 000 Ft-os állami támogatást feltételezve, ez a kiadás már 108 millió forintra emelkedne. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek számlájára érkező magánszemély befizetések után járó állami támogatás becslésénél a dolgozat 4800 fő létszámmal kalkulált. Ennek oka, hogy a költségvetésben azon rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosultak kifizetése is megjelenik, akik az előző évekre visszamenőleg nyújtották be magánszemély befizetéseik után járó magasabb összegű támogatás igényléséhez az igazolásokat. A disszertáció a rendszeres

gyermekvédelmi kedvezményben részesülők esetében a felülbecslést alkalmazza, és a maximális állami támogatás igénybeviteléhez szükséges befizetés teljesülését vélelmezi. A költségvetésben 115,2 millió forint kiadásként realizálna a magasabb összegű támogatás a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő „befizetéses” számláknál. A „normál” számlák esetében megközelítőleg 60 000 számlára érkezik évente magánszemély befizetés. A dolgozat a „befizetéses” számlák 40%-nál feltételezi a költségvetési becslésnél, hogy a maximális éves 24 000 Ft-os állami támogatást igénybe tudják venni, míg a számlák 60%-nál 60 000 Ft-os átlag befizetéssel kalkulál, tehát 12 000 Ft-os állami támogatással számol. A befizetések összege után kiutalt állami támogatás mértéke „normál” számlák esetében így összesítve 1,008 milliárd forint, mely a nevelésbe vett illetve rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek támogatásával kiegészülve eléri a 1, 231 milliárd forintot.¹⁴⁴

A magánszemély befizetések után járó magasabb állami támogatás és az éves befizetések növekedése a Babakötvény állományának és kifizetett kamatának növekedését is jelenti költségvetési szempontból. A disszertáció a magánszemély befizetések 60%-ánál 60 000 Ft-os, 40%-ánál 120 000 Ft-os éves befizetéssel számol, és ezekkel az értékkel növeli a 2016-os magánszemély befizetésektől „tisztított” Babakötvény állomány mértékét. Az „Adósság szolgálattal kapcsolatos kiadások” így 33 millió forinttal emelkednek. Az intézkedés a költségvetésben összesítve 718 millió forintos emelkedést indukálna. A teljes hatás 95%-a a Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapban realizálna.

A három scenárió közül az „A” forgatókönyv járna a költségvetés legdrasztikusabb emelkedésével, annak ellenére, hogy egyszeri juttatást érintene csupán az intézkedési javaslat. Ugyanakkor a 80 000 Ft-os életkezdési támogatás bevezetése nem növelné meg jelentősen a gyermekek számláján realizálható megtakarítások összegét. Így a szerző az „A” scenárió bevezetésének ötletét elveti.

A „B” scenárió járna a költségvetés szempontjából a legkisebb kiadásemelkedéssel. Jelen kamatozási környezetben a babakötvény kamatozása még a felnőttek számára elérhető banki termékekhez és állampapírokhoz képest is magas hozamot biztosít. Tehát a Babakötvény esetében a kamatprémium növelése nem valószínű, hogy jelen környezetben tovább növelné a számlanyitások és befektetések számát, hiszen már így is a jelenleg kínált konstrukciók között az egyik legjobbnak mondható.

A disszertáció számításai szerint a magánszemély befizetések után járó állami támogatás átdolgozásával jelentősen emelkedne a Start-értékpapírszámlákon a végső megtakarítás összege. A három intézkedési terv közül ez a szubvenció a hosszú távú öngondoskodást is ösztönözheti. A „C” scenárió ugyanakkor nem növelné meg jelentősen a 2016-os számlaadatok alapján a költségvetési terheket. Még a konstrukció közel 700 milliós többletterhével is csupán az utolsó előtti lenne a családtámogatási ellátások kiadásának nagyságát tekintve a Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alapban.

---

¹⁴⁴ A számításokat a disszertáció melléklete tartalmazza.

A disszertáció a számításai alapján elfogadja a H5-ös hipotézist, és a „C” scenárió megvalósítását javasolja, mellyel a költségvetési terhek a jelenlegi számlavezetési adatok alapján elviselhetetlenül nem nőnének.

4.4. Új és újszerű tudományos eredmények

A disszertáció elsőként foglalkozott a hazai fiatalok életkezdési támogatása, Start-értékpapírszámla, Babakötvény hatáselemzésével. A szerző a kutatási téma kiválasztásánál négy fő célt tűzött ki maga elé, melyek megítélése szerint mind teljesültek.

- I. A dolgozat megvilágította az olvasó számára a Start-értékpapírszámla-Babakötvény korántsem egyszerű elméleti hátterét családtámogatási és megtakarítási oldalról. Összefoglalta, rendszerezte és egyben bővítette a befektetés alapú egalitarizmus tárgykörében a hazai és nemzetközi szakirodalmat.
- II. Ismertette az első – brit – „bébikötvény” konstrukciót, majd ezen ötlet alapján bevezetett magyar Start-értékpapírszámla rendszerét, amelyen belül kiemelten foglalkozott a Magyar Államkincstár által forgalmazott Babakötvény sajátosságaival.

A Magyar Államkincstárnál vezetett Start-értékpapírszámlákon a természetes befizetések aránya a számlára érkezett egyéb jogcímű befizetésekhez képest évről évre növekszik. A disszertáció korreláció vizsgálattal igazolta, hogy a Start-értékpapírszámlák nyitása és a befizetéses Start-értékpapírszámlák száma között erős, pozitív irányú kapcsolat mutatkozik.

T1: *Jellemzően azok a szülők nyitják meg a Start-értékpapírszámlát gyermekük részére a Magyar Államkincstárnál, akik az életkezdési támogatáson túl is szeretnék megtakarítani és magánszemély befizetéssel bővíteni gyermekük megtakarítását.* A hipotézis igazolása csupán a MÁK által vezetett Start-értékpapírszámlákra igaz. A szerző érdemesnek látja a későbbiekben a pénzügyintézeteknél vezetett Start-értékpapírszámlákra a hipotézist hasonlóan tesztelni, ami elképzelése szerint akár eltérő eredményre is juthat, hiszen a pénzügyintézetek által használt sávós kamatozás alkalmazása még ösztönzőbben hathat a magánszemély befizetésekre, míg a pénzügyintézetek alacsony kamatkörnyezete a megtakarítási hajlandóságot csökkentheti. Emiatt korántsem lehet a pénzügyintézetek által vezetett Start-értékpapírszámlákra ugyanazt a következtetést levonni a befizetéses számlák alakulására vonatkozóan, mint a MÁK által vezetettek esetén. A MÁK által vezetett megyei befizetéses számlák száma a megyei Start-értékpapírszámla állományokhoz viszonyítva lényeges különbséget nem mutatott, tehát ***a megnyitott számlákra megyénként megközelítőleg egyforma befizetési arány a jellemző.***

A dolgozat vizsgálta, hogy a Start-értékpapírszámla rendszerébe beépített rászorultsági elem hatással lehet-e az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező családok megtakarítási hajlandóságára. A felhasznált statisztikai MÁK adatsor rávilágított arra, hogy 2015-ben a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyerekek 43%-ának volt magánszemély befizetés érkeztetve a számlájára. Tehát a Start-értékpapírszámlán a szegényebb

társadalmi réteg esetében is megfigyelhető egyfajta vagyonszerzés. Ezekben az esetekben vélelmezhetően nem csak a szülők, hanem más családtagok, hozzátartozók is igyekeztek a gyermekek megtakarításait növelni befizetésekkel. Wilcoxon féle előjeles rangteszttel sikerült bizonyítani, hogy nem a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményesek befizetése után járó magasabb állami támogatás okozza az említett vagyonszerzési hatást, hanem ezen családokra magasabb állami támogatás nélkül is jellemző a Start-értékpapírszámlára történő magánszemély befizetés.

T2: A dolgozat arra a következtetésre jutott a számítások eredményei alapján, hogy *a Start-értékpapírszámlán a magánszemély befizetések után járó magasabb állami támogatás a legszegényebb - rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő- gyermekek esetében nem okoz vagyonszerzési hatást.*

III. A disszertáció legfontosabb célkitűzése az volt, hogy választ adjon a Start-értékpapírszámla népszerűtlenségének okára a szülők körében.

T3: A disszertáció bizonyította, hogy *a szülők bizonyos csoportjait jobban jellemzi a Start-értékpapírszámla nyitása elmaradása.* Az analízis gyenge kapcsolatot jelzett a Start-értékpapírszámla megnyitása és a szülők családi állapota között. A párkapcsolatban, házasságban nevelt gyermekek esetében nagyobb arányban jelentek meg a mintában a számlanyitások, míg *az egyedülálló szülők által nevelt gyermekek esetében kevésbé jellemző a számlanyitás.* A fiatalok életkezdési támogatására való jogosultság esetében szintén gyenge kapcsolatot mutatott ki a számítás a támogatás jogosultsága és a számlanyitás ténye között. Az eredmények alapján hiába engedi a magyar jogrendszer a Start-értékpapírszámla nyitását olyan gyermekek esetében is, akik nem jogosultak a fiatalok életkezdési támogatására, a szülők jellemzően nem élnek ezzel a lehetőséggel gyermekeiknek. *A számlanyitás szignifikánsan jobban jellemzi azokat a szülőket, akinek gyermeke a fiatalok életkezdési támogatására jogosult.*

A brit CTF számlák hatástanulmányának eredményeivel ellentétben a hazai vizsgálat sem a szülők iskolai végzettségére, sem pedig a családban nevelt gyerekek száma esetében nem mutatott ki szignifikáns összefüggést a Start-értékpapírszámla nyitásokkal. A hazai rendszer esetében *nincs kimutatható kapcsolat a számlanyitások elmaradásának sem a háromgyermekes családok, sem az alacsonyabb iskolai végzettségű szülők esetében.* Míg a négy csoportképző közül három reprezentatívnak bizonyult, a szülők iskolai végzettsége nem hozta az országos eloszlást. Ennél a változónál a vizsgálat újbóli megismétlése reprezentatív mintán mindenképpen indokolt lehet a későbbiekben. A szerző a továbbiakban hasznosnak látja a számlanyitás tényének vizsgálatát a roma lakosság körében is. Feltételezése szerint a roma lakosság körében rendkívül alacsony lehet a Start-értékpapírszámla nyitások száma.

T4: A disszertáció a kutatás során arra jutott, hogy *a Start-értékpapírszámla konstrukció népszerűtlenségének okai elsősorban információ hiányra vagy*

téves információra vezethetők vissza. A primer kérdőíves kutatás keretében alkalmazott kvíz sor rámutatott arra, hogy a számlanyitással kapcsolatban a racionális döntés feltételei nem teljesülnek. ***Azok a szülők, akik eddig nem éltek gyermeküknek a Start-értékpapírszámla nyitás lehetőségével, többségében információ hiányban szenvednek, vagy téves információval rendelkeznek a konstrukcióval kapcsolatban.*** Korántsem nevezhetőek tökéletesen informáltak, emiatt lényegében nem tudják felmérni a konstrukció tényleges előnyeit, ami közvetlen oka lehet a szülők körében a Start-értékpapírszámla népszerűtlenségének.

- IV. A negyedik célkitűzése a disszertációnak az volt, hogy a primer kutatás eredményeire támaszkodva korrekciós javaslatokat tegyen a rendszer átdolgozásával kapcsolatban, melynek hatását egyidejűleg a központi költségvetés oldaláról is modellez.

A disszertáció a költségvetési modellezés során arra jutott, hogy az életkezdési támogatás összegének közel duplájára, 80 000Ft-ra történő emelése jelentősen, közel 4 milliárd forinttal növelné meg a költségvetési kiadásokat, annak ellenére, hogy a gyermekek felnőtté válásakor a számlán realizálható végső megtakarítás összege számottevően nem változna a jelenlegi konstrukció által garantált megtakarítás végső összegéhez képest.

Az új kibocsátású Babakötvények által garantált 3%-os kamatprémium 5%-ra történő növelése, bár a 18 év múlva realizálható megtakarítás mértékét növelte, és a költségvetésben sem okozott jelentősebb többletterhet, a szerző szerint nem indokolt a bevezetése a jelenlegi kamatozási környezetben. A Babakötvény kamatozása ugyanis még a felnőttek számára elérhető banki termékekhez és állampapírokhoz képest is magas hozamot biztosít. Tehát a Babakötvény esetében a kamatprémium növelése nem valószínű, hogy jelen környezetben tovább növelné a számlanyitások és befektetések számát, hiszen már így is a jelenleg kínált konstrukciók között az egyik legjobbnak mondható.

A dolgozat a babakötvény rendszerének átdolgozásával kapcsolatban a magánszemély befizetések után járó állami támogatás összegének emelését szorgalmazza. A disszertáció olyan intézkedési modellt vizsgált, melyben az állam a jelenlegi 10%-os max. 6 000Ft-os éves állami támogatás mértékét a magánszemély befizetések után 20%-ra max. 24 000Ft-ra emelné. A 2016-os számlavezetési adatok alapján modellezett szcenárió nem okozott jelentősebb költségvetési kiadást, ugyanakkor a magánszemély befizetésekkel elérhető végső megtakarítás összege számottevően megnőtt. Az intézkedési javaslat további előnye, hogy a rendszer vertikális redisztribúcióját erősíti azáltal, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek esetében a magánszemély befizetések után járó állami támogatás mértékét 60 000Ft éves befizetési összegig 40%-ra emelte.

A disszertáció ezzel kapcsolatban megfogalmazott „C” szcenáriója csupán javaslatot foglal magában, nem lezárt rendszer. Az intézkedés bevezetéséhez hosszabb időtávon keresztül több gyakorlati tesztelés és az érintett költségvetési területek szakmai konzultációja szükséges, ugyanis a

magánszemély befizetések után járó állami támogatás jelentősebb emelése a befizetések eddigi évektől eltérő nagyságú emelkedését is előidézheti.

A disszertáció bizonyította, hogy a (T5) Start-értékpapírszámla nyitások és a számlára történő befizetések száma a konstrukció komolyabb átdolgozásával növelhető lenne úgy, hogy az a költségvetés számára nem jelentene kezelhetetlen többlet terhet. A dolgozat a számítási eredményei alapján a magánszemély befizetések után járó állami támogatás emelését szorgalmazza.

5. KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A hazai Babakötvény, Start-értékpapírszámla konstrukció nemcsak elméletben, de a gyakorlatban is ösztönzi a hosszú távú megtakarításokat. A dolgozat kutatási eredményei igazolták, hogy a szülők többsége, aki élt gyermekének a Start-értékpapírszámla nyitás lehetőségével a Magyar Államkincstárnál, aktív megtakarítónak számít. Ugyanakkor a konstrukció koránt sem tekinthető népszerűnek, hiszen óriási tartalékok vannak még a letéti-Start számlákon.

A hazai számlanyitások aránya jelentősen elmarad a brit 70%-os¹⁴⁵ számlanyitási aránytól, annak ellenére, hogy a dolgozat ismertette, hogy a hazai rendszer számos esetben sokkal bőkezűbbnek és biztonságosabbnak is bizonyul a brit –időközben már megszüntetett- „bébikötvény” rendszeréhez képest. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, míg a brit „bébikötvény” rendszere a jövő nemzedékét, a gyerekeket célozta meg, addig a hazai rendszer „megrekedt” a szülői, hozzátartozói generációnál. A brit „bébikötvény” nemcsak gyermek megtakarítási programot kínált, hanem a konstrukció iskolai oktatási programba ültetésével az érintettek, a gyermekek pénzügyi tudatosságának fejlesztését is célozta. A hazai Babakötvény „csupán” egy állami, gyerekeknek szánt megtakarítási lehetőséget jelent a szülők részére, de azzal kapcsolatban irányelveket nem fogalmaz meg, hogy a gyermekeket –akár oktatási programon keresztül- tudatos és megfelelő pénzügyi ismeretekre tanítsa, hogy majd ezek alapján a legmegfelelőbb pénzügyi döntéseket tudják meghozni a Start-értékpapírszámlán vezetett megtakarítási összeg felhasználásáról. A magyar „babakötvény” ehhez kapcsolódóan legnagyobb hibája, hogy pont a számlatulajdonos nagykorúvá válásától – amikor ő is ösztönözhetővé válhatna saját jövedelme révén a rendszeres megtakarításra - nem teljesíthető több magánszemély befizetés a számlára. Így a 19 éves konstrukció csupán a szülők, hozzátartozók rendszeres megtakarítását ösztönzi, de a legfontosabb célközönséget, a jövő nemzedékét nem. Nem feltétlenül várható el költségvetési szempontból, hogy a gyermek nagykorúvá válásától az állam tovább garantálja a magánbefizetések után járó állami támogatást, de mindenképpen ***annak jogszabályi lehetőségét meg kellene teremteni, hogy a tényleges számlatulajdonosok is gyakorlatba tudják ültetni a családtól látott megtakarítási hajlandóságot, és tudjanak befizetni saját számlájukra.***

Rendkívül kevés racionális ok hozható fel, hogy a magyar szülők többsége miért nem használja ki-nem feltétlenül rendszeres befizetéssel, csupán a számla megnyitásával járó jobb kamatozással- a Start-értékpapírszámla által nyújtotta megtakarítási lehetőséget. A dolgozat egyik legizgalmasabb célkitűzése az volt, hogy a Start-értékpapírszámla, Babakötvény termék népszerűtlenségének „miértjére” választ adjon. A disszertáció primer kutatásának kvíz eredménye azt a sejtést támasztotta alá, miszerint sok szülő nincs tisztában a Start-értékpapírszámla és a Babakötvény nyújtotta lehetőségekkel. Volt olyan témakör, ahol még azok is, akik már kezdeményezték gyermeküknek a számlanyitást, információ hiányban szenvedtek, vagy téves információkkal rendelkeztek ezzel az állami megtakarítással

¹⁴⁵ HM Revenue and Customs [2013]

kapcsolatban. Emögött nem feltétlenül mindig a szülők általános pénzügyi alapismereteinek hiánya állhat, hanem egyrészt a konstrukció bonyolultsága, másrészt a „babakötvény” megtakarítással kapcsolatos alapinformációk köztudatba építésének elmaradása. A primer kérdőíves vizsgálat arra az eredményre jutott, hogy a Start-értékpapírszámla nyitásával eddig nem élő szülők csoportokra bonthatóak indokaik alapján. Ezek a csoportok azonban korántsem homogének, egyes szülők több csoportba is besorolhatóak:

- ✚ Az első csoportba azok a szülők tartoznak, akiknek a gyermeke 2006. január 1. előtt született és emiatt a fiatalok életkezdési támogatására nem jogosult. Úgy tűnik a „babakötvény” konstrukció szempontjából nem ezek a gyermekek jelentik a fő célcsoportot, ezt támasztja alá az a tény is, hogy az állam a tájékoztatás szempontjából sem igyekszik őket elérni, és mint potenciális fogyasztói csoportot közvetlenül megcélozni. Ezen célcsoport esetében komoly hiányossága a rendszernek, az információk terjesztésének, a lehetőségek ismertetésének elmaradása. A primer kutatás eredményei alapján ezen családok rendelkeztek a kvízkérdések tekintetében a legkevesebb helyes válasszal, hiszen esetükben az állam még levél formájában sem értesíti ki a szülőket a Start-értékpapírszámla megnyitás lehetőségéről, holott a számla előnyei ezen gyerekekre is érvényesíthetőek lennének. Ezeknek a gyerekeknek a számlanyitása egy egyszeri befizetési kötelezettséggel is jár a szülőknek. A „babakötvény” konstrukciónak jelenleg piaci versenytársa nem igazán akad, legalább is olyan nem, amelynél a gyermek jelenik meg számlatulajdonosként. Így azon szülők számára, akik 2006. január 1. előtt született gyermeknek szeretnének megtakarítani, is kulcsfontossággal bírhat ennek az állami megtakarításnak a részletes ismerete. Ráadásul esetükben a megtakarítási időszak is rövidebb -minimum három év-, emiatt „kiszámíthatóbb-megbízhatóbb” lehet a konstrukció. ***A szerző javasolja, hogy az állam minden 2006. január 1. előtt született 18 éven aluli gyermek törvényes képviselőjét, egy egyszeri megkereséssel- részletes levél formájában- informálja a Start-értékpapírszámla igénylésének, Babakötvény vásárlásának lehetőségéről, az ügyintézés menetéről.***
- ✚ Sok szülő a kérdőíves felmérésnél a számlanyitás elmaradásának okaként az állami megtakarításokkal kapcsolatos bizalmatlanságukat jelölték meg. Ezek azok a válaszadók, akik teljes mértékben elzárkóznak az állami megtakarítás gondolatától és szembe menve a racionális gondolkodással, még jobb kamatozás reményében sem nyitnák meg a Start-értékpapírszámlát gyermeküknek. Ezeket a szülőket kizárólag az állammal szembeni bizalom növelésével lehetne elsődlegesen meggyőzni. Mint minden családtámogatási ellátásnál, a fiatalok életkezdési támogatása esetében is fontos, hogy az államnak kormányzati ciklusokon átívelő, hosszú távú szempont legyen a gyermekes családok támogatása, hiszen ez egy megtérülő befektetést jelent a társadalom gazdasági hatékonysága és biztonsága tekintetében is. Emiatt ***a „babakötvény” rendszer stabilitásának kormányzati ciklusoktól mentesnek, hosszú távon is stabilnak és kiszámíthatónak kell lennie.***

✚ A kérdőív eredményei alapján végzett számítások igazolták, hogy a számlanyitással nem élő szülők többsége információ hiányban szenvedett vagy téves információval rendelkezett a konstrukció részleteivel kapcsolatban. Hiába tájékoztatta a magyar állam az újdonsült szülőket közvetlenül a gyermek születését követően, hogy megképezték az életkezdési támogatást a kicsinek és lehetőségük van az értékpapírszámla megnyitására, sokan nem éltek ezzel a lehetőséggel. A dolgozat mellékletébe csatolt tájékoztató formalevél-mely a pénzügyi ismeretekkel nem rendelkezőknek szaknyelvre miatt nehezebben értelmezhető - tartalmilag nem foglalja magában -a szerző megítélése szerint – a két legfontosabb információt a konstrukcióval kapcsolatban, miszerint ha valaki nem szeretne gyermekének pluszban az életkezdési támogatáson túl is takarékoskodni, akkor is érdemes a Start-értékpapírszámlát megnyitni a Babakötvény által garantált jobb kamatozás miatt. Továbbá a tájékoztató levélből informálódóknak a konstrukcióval kapcsolatban az sem tisztázott, hogy a Start-értékpapírszámla megnyitása –bár a levél azt hangsúlyozza, hogy a számlanyitás és vezetés díjmentes – nem jár rendszeres magánszemély befizetési kötelezettséggel. A szerző úgy ítéli meg *a MÁK által kiküldött tájékoztató levélben hangsúlyozni kellene, hogy a Start-értékpapírszámla megnyitás nem jár kötelező magánszemély befizetéssel, továbbá nagyobb hangsúlyt kellene fektetni és érthetőbben írásba foglalni a letéti számla és a Start-értékpapírszámla közötti kamat különbséget.* Gyengíteni kellene azt a képet a szülőkben, miszerint az értékpapírszámlát azon gyermekek javára célszerű megnyitni, akiknek a számlájára szeretnének is befizetni. Jelenleg a többség akkor él a számlanyitás lehetőségével, ha szeretne is a számlára befizetni, ez viszont a különböző jövedelmi háttérrel érkező gyermekek közötti szakadék mélyülését idézi elő. A változtatásoktól a szerző azt várja, hogy a szegényebb családok körében is, akik nem tudnak befizetni az értékpapírszámlára, is növekedni fog a számlanyitások száma, ezáltal a különböző társadalmi háttérből érkező gyermekek közötti különbségek növekedése a Start-értékpapírszámla megnyitásával minimálisan lassíthatóvá válik.

✚ A szülők információ hiányban vagy téves információval rendelkező csoportját részben lefedi azon szülők csoportja, akik bár meg szeretnék volna nyitni a Start-értékpapírszámlát gyermeküknek, de idővel egyszerűen elfelejtkeztek a számla ügyintézéséről. Ezen válaszadók többsége miután a gyermekének kiskorában valamilyen okból nem nyitotta meg a számlát, úgy gondolta, hogy a gyermek idősebb korában már nem is indítható a Start-értékpapírszámla, csupán az újszülöttekre „igényelhető”, ezért nem is próbált meg élni a számlanyitás lehetőségével később. Ezen kutatási eredmények alapján érdemes lenne elérni az „elfelejtett” letéti számlások körét is. *Szükségszerű lenne újból kiértékelni azokat a szülőket, akiknek gyermeke a fiatalok életkezdési támogatására jogosult, de elmúlt már 5 éves, és még mindig letéti Start-számlával rendelkezik, hogy a törvényes képviselőknél milyen lehetőségek kínálkoznak ügyintézés tekintetében.* Ezzel egyrészt orvosolni lehetne az „elfelejtett” letéti számlák problémáját, másrészt a

szülők is egyfajta visszacsatolást kapnának arról, hogy az ügyintézés a gyermek 18. éves koráig bármikor eszközölhető, lényegében nem késtek el a számlanyitással.

- ✚ A szülők utolsó csoportjába azok tartoznak, akik kevésnek találják a Start-értékpapírszámlával elérhető megtakarítás végső összegét ahhoz, hogy egyáltalán a számlanyitás ügyintézését kezdeményezzék. A szülők ezen csoportjába tartozó válaszadók átfedést mutattak az állami megtakarításban nem bízók körével. Esetükben csak a költségvetési kiadások növekedése mellett lehetne a konstrukciót úgy átdolgozni, hogy a számlanyitások száma növelhető legyen. ***A szerző javasolja a magánszemély befizetések után járó állami támogatás mértékének jelentősebb emelését, - meghagyva a rendszerben a vertikális redisztribúciós elemeket- mellyel a végső megtakarítás összege jelentősen növelhető.***

A disszertáció eredményei alapján a Start-értékpapírszámla, Babakötvény termék népszerűsítésének alapját, a különféle marketingeszközökkel történő köztudatba építése jelentheti, a magánszemély befizetések növekedését a konstrukció átdolgozásával lehetne elérni.

A Babakötvény népszerűsítésével és intenzív reklámkampányokkal - mint ahogy ezt az eddigi évek tapasztalatai is mutatták- növelhető a Start-értékpapírszámla nyitások száma. Amennyiben az állam szeretné növelni a Start-értékpapírszámla nyitók körét, a felsorolt szülői csoportok közül az „információ hiányban vagy torzulásban szenvedő” csoport, valamint az „elfelejtett letéti számlások” meggyőzése lenne a költségghatékony és legkézenfekvőbb. Ezt igazolja a primer kutatás eredménye is, miszerint a számlanyitással nem élő kérdőív kitöltő szülők közül a többség a konstrukció részletesebb ismertetését követően meggyőzhető volt a számlanyitásról. A célközönség elérése egyszerű marketing eszközökkel megoldható, ***ugyanakkor fontos, hogy a reklám és tájékoztató szövegek, nagyon egyszerűen megfogalmazott, jogi textustól mentesek legyenek, hogy minden szülő könnyen értelmezni tudja jogait és lehetőségeit a „babakötvény” rendszerével kapcsolatosan.*** A primer kutatás rámutatott arra, hogy a legtöbben a MÁK által kiküldött tájékoztató levélből informálódnak a konstrukcióról, ugyanakkor a hivatalos információforrás ellenére a többség információ hiányban vagy téves információban szenved a témával kapcsolatban. Ez azt bizonyítja, hogy a szülők számára a konstrukció pénzügyi nyelvezete nem tipikusan „ügyfélbarát”. Első körben ***indokolt lenne a letéti Start-számla és a hasonló néven futó Start-értékpapírszámla közötti különbség élesítése.*** A két számla névhasználatának sok esetben csak tovább súlyosbítja, hogy az érintettek nem érzékelik a két számla nyújtotta lehetőségek közötti differenciát. ***Érdemes lenne a letéti számla új elnevezése, melyben a „Start” szó egyáltalán nem jelenne meg.*** Ezzel a szerző szerint jelentősen csökkenthető lenne a „félreértelmezett” számlák száma.

A „babakötvény” konstrukciójának elemzése során *a társadalmi egyenlőtlenségek* vizsgálata is prioritást élvezett, mely három területét érintette a kialakult hazai Start-értékpapírszámla rendszerének:

- ❖ A konstrukció szempontjából 2012-ben 120 000Ft-os befizetési felsőhatár eltörlésével megszűnt az eltérő jövedelmi háttérrel érkező gyermekek közötti különbségek növekedésének határt szabó gát. Jelenleg a rendszer a nagyobb számlaegyenleggel rendelkezők esetében többet oszt vissza, mint azok esetében, akik egyáltalán nem tudnak a számlára befizetést érkeztetni, tehát a Start-értékpapírszámla rendszere éppenséggel növeli az eltérő társadalmi háttérrel rendelkező családok különbségeit, mintsem hogy csökkentené. Ezt a fajta „problémáját” a rendszernek *a magánszemély befizetések újbóli, vagy a Start-értékpapírszámla Babakötvény állományának maximalizálásával lehetne orvosolni*. Ennek az az ára azonban, hogy az államadósság kezelésre fordított Start-értékpapírszámla egyenlegek plafonnal rendelkeznének - tehát nem lennének kiugró egyenlegű Start-értékpapírszámlák-, emiatt kevesebb összeget lehetne a Babakötvényen keresztül az államadósság csökkentésére is fordítani.
- ❖ A „babakötvény” konstrukción belül a szociálisan rászoruló –rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő- családok számára igyekszik a rendszer kompenzálni a hátrányokat. Ugyanakkor fennáll a veszélye annak, amennyiben *az állam nem vizsgálja felül a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény odaítéléséhez szükséges jövedelemküszöb határát* - ami a 2008 óta változatlan nyugdíjminimumhoz van kötve - az életkezdési támogatáshoz kapcsolódó diszkrecionális szubvenciót is egyre kevesebb család tudja majd igénybe venni a bérek emelkedése miatt. Ez azt a látszatot keltheti, hogy csökken a rendszerben az alacsony jövedelmű, vertikális redisztribúcióra rászoruló egyének száma.
- ❖ A Start-értékpapírszámlákra a települési önkormányzatok által nyújtott decentralizált életkezdési támogatások a területi polarizálódást növelhetik a gyermekek körében. Azok a települési önkormányzatok, akik „gazdagabb” költségvetéssel rendelkeznek (például nagyobb városok, megyeszékhelyek), tudnak élni a decentralizált támogatás lehetőségével. Míg alacsony költségvetéssel rendelkező önkormányzatoknak nincs keretük ilyen támogatás évenkénti kigazdálkodására. Emiatt a szegényebb települési önkormányzatok közigazgatási határain belül élő Start-értékpapírszámlával rendelkező gyermekek nem tudnak a számlára önkormányzati támogatást érkeztetni, míg azok a gyermekek, akik „gazdagabb” településen élnek, akár jelentősebb összegekkel is növelhetik a számlán lévő megtakarításukat.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A doktori disszertáció célja egy olyan, jelenleg még nem túl jól feltérképezett terület alaposabb megismerése volt, amely a jóléti államok hosszú távú fenntarthatósága szempontjából mindenképpen kiemelten kezelendő. A „tanult gyámoltalanság” problémája, a jövedelmi egyenlőtlenségek növekedése, valamint a népességfogyás az államháztartás társadalombiztosítási alrendszerét hamarosan rendkívül nehéz helyzetbe hozhatja. Mindez felértékelheti az öngondoskodás szerepét, s rákényszerítheti az állampolgárokat arra, hogy igyekezzenek megtakarítani „nehezebb időkre”. Az eszköz alapú egalitarizmus az állampolgárok gazdálkodási és pénzügyi ismereteinek mélyülésével előtérbe hozhatja a tudatos, racionális és felelős pénzügyi tervezést a mindennapokban, nőhet az öngondoskodás szerepe, ami javíthatja a társadalmi mobilitási esélyeket is.

A disszertáció bemutatta, hogy adott egy állami, gyermekeknek szánt megtakarítási lehetőség családtámogatási ellátással kombinálva, ami a rendszeres megtakarításokat további állami támogatással ösztönzi. Számos előnye van a Babakötvénynek kamatozás szempontjából és a felhasználása is tökéletesen megfelelhet a gyermek 18. életévében aktuális céloknak. A konstrukciónak jelenleg piaci versenytársa nem igazán akad, legalább is olyan nem, amelynél a gyermek jelenik meg számlatulajdonosként. Maga az életkezdési támogatás, a Start-értékpapírszámla rendszere, a magánszemélyek befizetése utáni állami támogatás, illetve a helyi autonómiák által nyújtott támogatások – hanem is olyan tudatosan, mint a brit babakötvény esetében, de- igyekeznek megalapozni ennek a befektetés alapú családtámogatási formának a lényegét, ami nem más, mint a pénzügyi tudatosság, ami a fenntartható gazdasági fejlődés alapja lehet a jövőben.

A kutatás feltárta, hogy a hazai „babakötvény” rendszerének milyen jellegzetességei azonosíthatóak. A szerző úgy gondolja, hogy jelenlegi formájában sem feltétlenül rossz a kiépített állami ösztönző rendszer, csak éppen nem tud hatékonyan működni, mivel az egyének nem ismerik és nem képesek kihasználni az állam által „babakötvény” formájában működő öngondoskodási rendszert.

A kapott kutatási eredmények alapján a Start-értékpapírszámla konstrukcióra korrekciós javaslatokat dolgozott ki a disszertáció, szem előtt tartva a központi költségvetés által szabott határokat. A szerző véleménye szerint az értekezés elérte a kitűzött célokat. Amennyiben az arra jogosultak elkötelezik magukat a Start-értékpapírszámla konstrukció fejlesztése terén, úgy a jelen munka jó alapot biztosíthat a változtatási folyamathoz. Az értekezés megfelelő módszertani és összehasonlítási alapot képezhet a jövőben, még részletesebb és még több szempontot magában foglaló kutatások számára is. A dolgozat ugyanakkor nem csupán a döntéshozók, hanem a célközönség –a szülők és az érintett gyermekek-száma számára is segítségül szolgálhat, hogy a jövőben a lehető legjobb pénzügyi döntést hozzassák meg ezzel a megtakarítási formával kapcsolatban.

SUMMARY

The aim of the dissertation was the better understanding of a still not well known area, what definitely a priority is in the perspective of the long-term sustainability of the welfare states. The problem of the "learned helplessness", the increase in income inequality, and the decreasing population could put the social security sub-system of the public finances in an extremely difficult position. This could valorize the role of self-care, and can force the citizens to seek to save for „difficult times“. The asset-based egalitarianism with the engrossment of the management and financial knowledge of citizens bring to the fore the conscious rational and responsible financial planning in everyday life, it may increase the role of self-care, which can improve the chances of social mobility as well.

The thesis showed, there is a governmental saving opportunity combined with a family support service for children, which encouraging regular savings with further public support. This Baby-bond has a number of advantages in terms of interest rates and the use also perfectly meets the child's current goals at the age of 18. Currently this bond has not got any competitor on the market, at least not so, where the child appears as an account holder. The life-start support, the system of the Start-stock account, the governmental support after the individuals payment, and the financial help provided by the local autonomies – even if not knowingly, as in the case of the British baby bond – trying to establish the essence of this investment based family support form, which can be the basis for sustainable economic development in the future.

The research revealed the identifiable characteristics of the domestic "baby bond" system. The author believes, that also in its current form, the state-established system of incentives is not necessarily bad, but it is unable to function effectively, because individuals do not know it and are not able to take advantage from this by the state as a "baby bond" operating self-care system.

Based on the research results, the dissertation developed some recommendations for correction to the start-account construction, bearing in mind the limits imposed by the central government. According to the author the thesis has reached the set goals. If entitled commit themselves to develop the start-account product, the present work can provide a good foundation for the process of change. The thesis forms a proper methodological and comparable basis in the future, for more detailed and more multi-faceted researches. However the essay is helpful not only for policy makers but also the target audience of parents and concerned children, that in the future they could make the best possible financial decisions connecting the savings in this form.

IRODALOMJEGYZÉK

- Ackerman, B. – Alstott, A. [1999]: *The Stakeholder Society*. New Haven, CT, Yale University Press
- Ando A. – Modigliani F. [1963]: The Life-Cycle Hypothesis of Saving: Aggregate Implications and Tests. *American Economic Review*. Vol 53. No 1. 55-84 p.
- Andorka R. [1987]: *Gyermekszám a fejlett országokban*. Budapest, Gondolat Kiadó
- Babbie E. [2008]: *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*, Budapest, Balassi Kiadó
- Banyár J. – Mészáros J. [2004]: Egy lehetséges nyugdíjreform és indokai. *In: Társadalom és Gazdaság* 2004/2. 113–141. o.
- Barnes, M. [2002]: ‘Reaching the socially excluded?’, In: *Kober, C. and Paxton, W. (ed) Asset-based Welfare and Poverty: exploring the case for and against asset-based welfare policies*, Institute for Public Policy Research and End Child Poverty, London, 13-16.p.
- Beblo M. – Schreiber S. [2010]: The Life-Cycle Hypothesis Revisited: Evidence on Housing Consumption After Retirement. *The German Socio-Economic Panel Study (SOEP) Papers on Multidisciplinary Panel Data Research*. No 339. 32 p.
- Beckmann E. – Hake M. – Urvova J. [2013]: Determinants of Households’ Saving in Central, Eastern and Southeastern Europe. *Focus on European Economic Integration*, Vol 2013. Issue 3. 8-29 p
- Bekker, Zs. [2002]: *Alapművek, alapirányzatok. Gazdaságelméleti Olvasmányok 1.*, Aula Kiadó, Budapest, 639. o.
- Blunket, D. [2001]: *Politics and Progress: renewing democracy and civil society*, Politico’s Publishing, London
- Bodie Z. – Merton R. C. – Cleeton D. L. [2011]: *A pénzügyek közgazdaságtana*. Budapest: Osiris Kiadó, 627 p.
- Borodich, S. – Deplazes, S. – Kardash, N. – Kovzik A. [2010]: Comparative analysis of the levels of financial literacy among students in the U.S., Belarus, and Japan. *In: Journal of Economics and Economic Education Research*, 2010. vol. 11., no 3, 71–86. p.
- Brockdorff, P. [2012]: Pensions and Intergenerational Transfers: A Malta Perspective. *Bank of Valletta Review*, No 45. 22 p.
- Browning M. – Crossley T. F. [2001]: The Life-Cycle Model of Consumption and Saving, *Journal of Economic Perspectives*, Vol 15. No 3. 3-22 p.

- Buzási K. [2008]: Két fogyasztási/megtakarítási modell bemutatása *Competitio*, 175-183 o.
- Chang Y. R. [1994]: Saving Behavior of U. S. Households in the 1980s: Results from the 1983 and 1986 Survey of Consumer Finances. *Financial Counseling and Planning*, Vol 5. 1-21 p.
- Copur Z. – Gutter M. S. – Erkal S. [2010]: Exploring Saving Behavior of Turkish Families in Ankara/Turkey, *International Journal of Economics and Finance Studies*, Vol 2. No 2. 105-112 p.
- Czibere K. [2006]: Szociálpolitika, Szakpolitikák a rendszerváltás utáni Magyarországon. 1990-2006 , Rejtjel Kiadó, Budapest
- Darvas Á. – Mózer P. [2004]: Kit támogassunk? *Esély*, 2004/6., Budapest, 64-99 o.
- Prabhakar, R.- Lloyd, J.- Mulheirn, I. [2010]: The Future of Child Trust Funds: Proposals for reform, *Social Market Foundation*, London, 1-34 p.
- Drakos K. [2002]: Myopia, Liquidity Constraints, and Aggregate Consumption: The Case of Greece. *Journal of Economic Development*. Vol 27. No 1. 97-105 p.
- Edwards S. [1995]: Why Are Saving Rates so Different Across Countries?: An International Comparative, Analysis. *NBER Working Paper Nr.5097*.
- Emmerson, C. – Wakefield, M. [2001]: The Saving Gateway and the Child Trust Fund: is asset-based welfare 'well fair'?, *Institute for Fiscal Studies*, London
- Eurofound [2010]: Working Poor in Europe, *European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions*, Dublin, 41 p.
- Ferge Zs. [1991]: A gyermekes családok és a szociálpolitika. In: *Szociálpolitika és társadalom - Válogatás Ferge Zsuzsa tanulmányaiból*. Budapest, 1991. ELTE Szociológiai Intézet Szociálpolitikai Tanszék és a T-TWINS Kiadói és Tipográfiai Kft. kiadványa. 80. o.
- Ferge Zs. [2006]: A családtámogatási rendszerről In: *Új Ifjúsági Szemle*, Budapest,.17-23.o.
- Figari, F.- Paulus, A.- Sutherland, H. [2009]: A gyermekes családok támogatása az adózási rendszeren és a szociális ellátásokon keresztül. *Esély*, 2009/5, Budapest, 68.-82.o.
- Friedman M. [1996]: *Kapitalizmus és szabadság*. Budapest: Akadémiai Kiadó, Florida-Budapest: MET Publishing Corp., 221 p.
- Gábos A. [2004]: Egy egységes családpolitika kialakulásának esélye az Európai Unióban, *Esély*,2004/5, 3–31. o.

- Gauthier X.- Héline A. [2000]: Public policies affecting fertility and families in Europe: A survey of the 15 member states. European Observatory on Family Matters, Low Fertility, families and Public Policies, Sevilla, 1-17 p.
- Grinstein-Weiss, M. – Spader, J.- Yeo Hun, Y. – Taylor A. - Books Freeze E. [2011]: Parental transfer of financial knowledge and later credit outcomes among low- and moderate-income homeowners. In: *Children and Youth Services Review*, 33 78–85.p.
- Grözinger, G. – Maschke, M. – Offe , C. [2006]: Die Teilhabegesellschaft. Modell eines neuen Wohlfahrtsstaates, Campus-Verl, Frankfurt
- Gyarmati A. [2008]: A népesedéspolitikai, szociálpolitikai, gyermekvédelmi értékek, célok, eszközök változása a magyar családtámogatási rendszerben a rendszerváltástól napjainkig In: *Demográfia*, 2008 51. évf. 4. szám, Budapest, 376-405.o.
- Heitlinger, A. [1991]: Pronatalism and women’s equality policies. *European Journal of Population*, 1991/4. , London, 353. p.
- Hogart J. M. – Anguelov C. E. [2003]: Can the Poor Save? Financial Counseling and Planning, Vol 14. 1-18 p.
- Huston, S. J. [2010]: Measuring Financial Literacy In: *Journal of Consumer Affairs*, 2010. vol. 44., no. 2., 296–316. p.
- Ignits Gy. - Kapitány B. [2006]: A családtámogatások alakulása: célok es eszközök. In: *Demográfia*, 2006. 49. évf. 4. szám 383-401.o.
- Japelli T. – Pistaferri L. [2000]: Using Subjective Income Expectations to Test for Excess Sensitivity of Consumption to Predicted Income Growth. *European Economic Review*, Vol 44., 337-358 p.
- Kapteyn A. – Kleinjans K. J. – Soest A. [2009]: Intertemporal Consumption with Directly Measured Welfare Functions and Subjective Expectations. *Journal of Economic Behavior & Organization*. Vol 72. No 1. 425-437. p.
- Kelly, G. - Lissauer, R. [2000]: *Ownership for All*, London, Institute for Public Policy Research, London
- Kempson, E. – Atkinson, A.- Collard, S. [2006]: Saving for children: a baseline survey at the inception of the Child Trust Fund, In: *HMRC Research Report* ,HM Revenue & Customs, London
- Király J., Májer B. [1997]: Banküzemtan. Nemzetközi Bankárképző Rt. 135-136.o.
- Koh N. K. – Lee C. B. [2010]: “Because My Parents Say So” – Children’s monetary decision making. In: *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 948–52. p.
- Kovács P. – Kosztópulosz A. – Révész B. – Kiss G. D. – Székelyhidi K. – Tulkán T. – Árva-Tóth A. [2011]: Középkiskolások pénzügyi kultúrájának felmérése. Összefoglaló tanulmány, Szeged

- Kulcsár L. - Kovácsné Henye L. [2011]: Pénzügyi kultúra: Kincs, ami nincs, In: *Ifjúság és társadalom*, 9. évf. 4. sz. / 2011, 35-44 o.
- Labri D. A. [2013]: The Long Run Determinants of Private Domestic Saving in Ghana: A Cointegration Approach, *Journal of Economics and Sustainable Development*, Vol 4. No 4. 125-137 p.
- Lázár E. [2009]: Kutatásmódszertan a gyakorlatban az SPSS program használatával. Scientia Kiadó, Kolozsvár
- Le Grand J. [2003]: "Implementing Stakeholder Grants: the British Case", In: *Erik Olin Wright (ed, 2003), Redesigning Distribution: basic income and stakeholder grants as alternative cornerstones for a more egalitarian capitalism*, The Real Utopias Project, Volume V.
- Lee S. – Park M.-H. – Montalto C. P. [2000]: The Effect of Family Life Cycle and Financial Management Practices on Household Saving Patterns. *Journal of Korean Home Economics Association English Edition*, Vol 1. No 1. 79- 93 p.
- Liska T. [1998]: A Liska-modell. In: *Közgazdasági Szemle*, 9. sz., XLV. évf. , Budapest, 940-953 o.
- Lusardi A. – Mitchell O. S [2011]: Financial Literacy around the World: An Overview. The National Bureau of Economic Research (NBER) Working Paper, No 17107. 19 p.
- Lusardi A. [1998]: On the Importance of the Precautionary Saving Motive. *The American Economic Review*. Vol 88. No 2. 449-453 p.
- Lusardi, A. – Mitchell, O. S. – Curto, V. [2010]: Financial literacy among the Young, In: *The Journal of Consumer Affairs*, 2, 358-380. p.
- Mankiw N. G. [2005]: Makroökonómia. Budapest: Osiris Kiadó, 564 o.
- McDonald, P. [2000]: The “toolbox” of public policies to impact on fertility – a global view. *European Observatory on Family Matters, Low Fertility, families and Public Policies*, Sevilla, 16-22. p.
- Menczell P[2000].: Mit mutatnak a megtakarítások? *Bankszemle*, Budapest. 2000. 8. sz.
- Mills, G. – Patterson, R. – Orr, L. - DeMarco [2004]: Evaluation of the American Dream Demonstration: final evaluation report, Massachusetts: Abt Associates Incorporated, Cambridge
- Mosolygó Zs. [2002]: Lakossági megtakarítások: tényezők és indikátorok az előrejelzéshez. *Hitelintézeti szemle*. 2002. évi 3. szám. 81 – 100. o.

Murphy, A. J. [2005]: Money, money, money: An exploratory study on the financial literacy of black college students. In: *College Student Journal*, 2005. vol. 39, no. 3, 478–488. p.

Nagy I. – Szép P. [1996]: Megtakarítások és jövedelmek, A lakosság megtakarításának vizsgálata a Magyar Háztartás Panel adatbázisának felhasználásával. Kutatási beszámoló a Magyar Nemzeti Bank részére, Budapest: TÁRKI, 53-84 o.

Nissan, D. – Le Grand, J. [2000]: *A Capital Idea: Start-up Grants for Young People*. Fabian Society, London

Paine, T. [1987]: Agrarian Justice, In: *M.Foot & I.Kramnick (eds) The Thomas Paine Reader*, Harmondsworth: Penguin, 471-489. p.

Paxton, W. [2002] : Assets and the definition of poverty’, In: *Kober, C. and Paxton, W. (2002)(ed) Asset-based Welfare and Poverty: exploring the case for and against asset-based welfare policies*, Institute for Public Policy Research and End Child Poverty, London, 9-12.p.

Paxton, W. [2003]: ‘Introduction’ , In: *Paxton W. (ed) Equal Shares? Building a progressive and coherent asset-based welfare policy*, Institute for Public Policy Research, London 1-8.p.

Pogány M. [2003]: A családok támogatásáról és a gyermekes családoknak nyújtott egyéb ellátásokról, In: *Czucz Ottó (szerk.): Szociális jog II. , 2003.Unió Lap és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft., Budapest, 312.o.*

Rank, R. M.- Hirschl, A. T. [2001]: Poverty across the Life Cycle: Evidence from the PSID. In: *Journal of Policy Analysis and Management*, Volume 20, Issue 4, 737–755 p.

Remund, D. [2010]: Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy, In: *Journal of Consumer Affairs*, 2010. vol. 44, no. 2, 276–295. p.

Romm A. T. – Wolny M. [2012]: The Impact of Later Retirement Ages on Aggregate Household Savings and Saving Rates: An Analysis of OESD Countries. University of the Witwatersrand Johannesburg, Working Paper 269. 27 p.

Rossi M. [2005]: Households’ Consumption under the Habit Formation Hypothesis. Evidence from Italian Households using the Survey of Household Income and Wealth (SHIW). University of Essex. Economics Discussion Papers. No 595. 35 p.

Ruzicska Y. [2011]: A népesedéspolitikai eszközei, és hatásuk a gyermekvállalásra. Jogelméleti Szemle 2011/4., Budapest

Sajtos L. - Mitev A. [2007]: SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea, Budapest 404 p.

- Sándorné K., É. – Juhász, Gy.[2003]: Statisztika II. távoktatással, Távoktatási Universitas Alapítvány, Budapest
- Schreiner, M. - Clancy, M.- Sherraden, M. [2002]: Final Report. Saving performance in the American Dream Demonstration. A national demonstration of Individual Development Accounts, Center for Social Development, St Louis
- Sherraden, M. [1991]: Assets and the Poor, A New American Welfare Policy, Sharpe Incorporated, New York
- Sherraden, M. [2002]: ‘From a social welfare state to a social investment state’, In: *Kober, C. and Paxton, W. (2002)(ed): Asset based welfare and poverty*, National Children’s Bureau, London, 5-8.p.
- Shim, S. – Card, N.A. – Xiao, J. J. – Serido, J. [2010]: Financial socialization of first-year college students: The roles of parents, work, and education, In: *Journal of Youth and Adolescence*, 2010. vol. 39, no. 12, 1457-1470. p.
- Simon, A. [2002]: Útmutató a makroökonómiához. Budapest: Osiris Kiadó, 237 o.
- Stiglitz, J. E. [2000]: A kormányzati szektor gazdaságtana. KJK–Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2000, 748 o.
- Szalai Á. [2002]: Fiskális föderalizmus. *Közgazdasági Szemle* 5., XLIX. évf., 424-440.o.
- Tóth. J. – Árvai Zs. [2001]: Likviditási korlátok és fogyasztói türelmetlenség .In:*A magyar háztartások fogyasztási és megtakarítási döntéseinek empirikus vizsgálata.*, MNB, Budapest .1-80.o.
- Tuttle, R. C. [1989]: Poverty over the family life cycle, In: *Journal of Family and Economic Issues*, Volume 10, Issue 4, New York, 267-291 p.
- Van Parijs, P. [1991]: Why Surfers should be Fed? The Liberal Case for an Unconditional Basic Income. *Philosophy and Public Affairs*, Vol. 20, No. 2 (Spring), 101–131. p.
- Van Parijs, P. [1992]: Basic Income Capitalism. *Ethics*, Vol. 102, No. 3 (April), 465–484. p.
- Van Parijs, P. [2003]: Real Freedom for All. What (If Anything) Can Justify Capitalism? Oxford University Press
- Vigvári, A. [2008]: Pénzügy (rendszer) tan. Budapest: Akadémiai Kiadó, 468 o.
- Vukovich G. [2010]: A családpolitika előtt álló kihívásokról c. előadása. In: Kovács M. - Sebők Cs.: „Családpolitika a kutatások tükrében” - műhelykonferencia. *Statisztikai Szemle*, 2010/9. , Budapest, 1010-1011. o.

Wang X. – Wen Y. [2011]: Can Rising Housing Prices Explain China's High Household Saving Rate? Federal Reserve Bank of St. Louis Review, Vol. 93. Issue 2. 67-87 p.

Yuh Y. – Hanna S. D. [2010]: Which Households Think They Save? The Journal of Consumer Affairs, Vol 44. No 1. 70-97 p.

Internetes hivatkozások:

AEGON [2016]: Aegon Baba-Mama Program <https://www.babamama.aegon.hu/>
Letöltés dátuma: 2016. november 9.

A babakötvény Start-számlával igazán jó [2016] : Ízelítő a Start-számlák banki feltételeiből. <http://www.azenzem.hu/felreteszek/babakotveny/> **Letöltés dátuma:** 2016. szeptember 20.

Ágoston K. Cs. – Kovács E. [2007]: A magyar öngondoskodás sajátosságai. Közgazdasági Szemle, LIV. évf., június (560–578. o.) <http://epa.oszk.hu/00000/00017/00138/pdf/3agoston-kovacs.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. szeptember 20.

Berg L. [1996]: Age Distribution, Saving and Consumption in Sweden. Working Paper Series. No 22. 19 p. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:128632/FULLTEXT01.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. december 27.

Baranyai A.-Széles Zs [2008].: A hazai lakosság megtakarítási hajlandóságának vizsgálata In: Bulletin of the Szent Istvan University, Gödöllő, 367-378. o. http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/43322/2/Bulletin_II_20008_Baranyi.pdf
Letöltés dátuma: 2016. november 8.

Családpolitikai Szótár [2011]: Nemzeti Erőforrás Minisztérium. Szociális Lakossági és Tájékoztatási Osztály. Összeállította: Ruminé Szíjártó Ildikó. Budapest 15.o. www.nefmi.gov.hu/download.php?docID=2587 **Letöltés dátuma:** 2015. november 10.

Dombi Á. [2005]: A gazdasági fejlődés és a megtakarítások összefüggései, Erős Gyula Alapítvány 2005. évi díjazott pályamű, <http://www.erosgyulaalapitvany.hu/archivum.html> **Letöltés dátuma:** 2016. július 8.

Fredrickson J. E. [2013]: Prospect Theory and Saving Behaviors during the Great Recession: 2009 SCF Panel Survey Results, Journal of Behavioral Studies in Business 17 p. <http://www.aabri.com/manuscripts/121282.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. augusztus 27.

Fuchs-Schündeln N. [2006]: Testing Different Saving Theories Exploiting the Adjustment to a Large Shock. 50 p. <http://www.wiwi.uni-frankfurt.de/kolloquium/ws0607/fuchs-schuendeln.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. augusztus 11.

Fundi Mini[2016]: Alapozd meg gyermeked jövőjét! <https://www.fundamenta.hu/fundimini-gyerekszamla> **Letöltés dátuma:** 2016. augusztus 28.

Gamble, A. – Prabhakar, R. [2005]: "Assets and Poverty," *Asset Based Welfare and Poverty Reduction*
http://www.spckington.ca/Resources/Assets_and_Poverty_article.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. október 21.

GOV [2016]: Child Trust Fund –Overview <https://www.gov.uk/child-trust-funds/overview> **Letöltés dátuma:** 2016. október 20.

HM Revenue and Customs [2010]: The Child Trust Fund: total number of vouchers issued and accounts opened by parents.
http://aka.hmrc.gov.uk/stats/child_trust_funds/ctf-jan10.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. október 13.

HM Revenue and Customs [2013] :The Child Trust Fund: Statistical Report 2012,
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/255886/statistical-report.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. október 2.

Holtzer P. [2010]: Az öngondoskodás stratégiai megközelítésben, Hitelintézeti szemle 2010. kilencedik évfolyam, 2. szám.
http://www.bankszovetseg.hu/anyag/feltoltott/HSz2_109_127ig.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. október 8.

Horváthné Kökény, A. [2014]: Az állami szabályozás hatása a lakosság hosszú távú megtakarításaira, Doktori (Ph.D.) értekezés
https://szie.hu/file/tti/archivum/Horvathne_Annamaria_ertekezes.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. október 12.

KSH [2011]: Népszámlálási adatok/ Háztartások, családok életkörülményei/ 1.2.3.1. A családok családösszetétele és a gyermekek száma szerint
http://www.ksh.hu/nepszamlalas/tablak_haztartas **Letöltés dátuma:** 2016. október 16.

KSH [2015]: Eurostat táblák, Bruttó háztartási megtakarítás 1995-2015
http://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tabl/tsdec240.html **Letöltés dátuma:** 2016. október 16.

KUTI MÓNKA [2006]: Az öngondoskodás elvének felértékelődése avagy háztartásunk pénzügyei. Tudásmenedzsment VII. évfolyam 1. szám pp. 112-116.
<http://feek.pte.hu/tudasmenedzsment/full/71szam.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. október 16.

MÁK [2016 b]: Új állampapír értékesítési pontokat nyitott a Magyar Államkincstár
<http://www.allamkincstar.gov.hu/hu/a-kincstar/tartalom/4971/> **Letöltés dátuma:** 2016. október 20.

ÁKK [2017]: Babakötvény <http://www.allampapir.hu/allampapirokbABA> **Letöltés dátuma:** 2017. február 2.

Meghir C. [2002]: A Retrospective on Friedman's Theory of Permanent Income, University College London and Institute for Fiscal Studies, 28 p. <http://eprints.ucl.ac.uk/2913/1/2913.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. december 28.

OECD [2015]: A Pénziránytű Alapítvány által lebonyolított pénzügyi kultúra kutatás fő eredményeinek bemutatása http://penziranytu.hu/sites/default/files/csatolmany/oecd_kutatasi_eredmenyek_2015_11_02.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. október 20.

OTP Start Betétszámla hirdetménye: https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/Start_szla_H_20160525.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. október 13.

Pellényi G.[2014]: Tartós változások a lakosság megtakarítási hajlandóságában? <https://www.mnb.hu/letoltes/szakmai-cikk-pellenyi-gabor-tartos-valtozasok-a-lakossag-megtakaritasi-hajlandosagaban.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. október 13.

Skidelsky, R. [2001]: "Asset-Based Welfare" <http://www.skidelsky.com/> **Letöltés dátuma:** 2016. október 20.

Székely L. [2010]: A holnap pénze. Pénzügyi kultúra az információs társadalomban. Budapest: Excenter, Kutatási Központ, 68 p. <http://www.excenter.eu/downloads/Ex2.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. november 27.

Szűcs R. S. [2011]: A fiatalok által fogyasztott néhány élelmiszeripari termék marketing és fogyasztóvédelmi szempontú vizsgálata, Doktori értekezés, 197 o. http://ganyemedes.lib.unideb.hu:8080/dea/bitstream/2437/103324/8/SzucsR_DOKT_VEGLEG-t.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. szeptember 26.

Tárkány Á. [2008]: Családpolitika – mit tehetünk a jövő érdekében? <http://nepesedes.hu/drupal/node/290> **Letöltés dátuma:** 2016. szeptember 26.

Tatay, T.[2009]: A háztartások pénzügyi megtakarításai Magyarországon, Doktori (Ph.D.) értekezés <http://doktori.nyme.hu/271/1/disszertacio.pdf> **Letöltés dátuma:** 2016. december 28.

The operational statistics for the seventh year of operation of the Child Trust Fund. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/255886/statistical-report.pdf **Letöltés dátuma:** 2016. október 13.

Törvények, rendeletek, jogszabályi hivatkozások:

Külföldi jogszabályok:

CTF Regulations (SI 2004/1450)

Magyar jogszabályok:

1997.évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

2005. évi CLXXIV. törvény a fiatalok életkezdési támogatásáról

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

2015. évi CLXXII. központi költségvetésről szóló 2013. évi CCXXX. törvény végrehajtásáról szóló zárszámadási törvény

A fiatalok életkezdési támogatásával összefüggő igazolásokról és adatszolgáltatásokról szóló 43/2013. (X.1.) NGM rendelet.

Esztergomi Önkormányzat 52/2004.(XI.25.) rendelete a Szent Miklós Alap az Esztergomi Gyermekekért támogatási alap létrehozásáról, a jogosultság feltételeiről és a működtetésének rendjéről

Paks város önkormányzati képviselő-testületének 11/2006. (IV. 28.) számú önkormányzati rendelete

Lipótváros fiatalok helyi életkezdési támogatásáról szóló 19/2010. (IV.23.) számú rendelete

Dunaújváros Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 50/2011. (XI. 18.) önkormányzati rendelete a lakásépítés és –vásárlás helyi támogatásáról, és a letelepedési támogatásról

Felhasznált adatbázisok:

MÁK [2016 a]: Magyar Államkincstár /Pénzforgalmi Hálózatiirányítási Főosztály /Központi Elszámolásforgalmi Főosztály/Megyei Állampénztári Irodák adatbázisa

NGM [2017]: Makrogazdasági Főosztály/Egészségügyi és Szociális Főosztály adatbázisa

ÁKK [2017]: Tervezési és adatszolgáltatási Főosztály/ Lakossági állampapír állomány adatbázisa

MELLÉKLETEK

A Magyar Államkincstár által kiküldött tájékoztató levél a szülőknek, a fiatalok életkezdési támogatásnak megkezdéséről

KEDVES ÉDESANYA, ÉDESAPA!

Tájékoztatjuk, hogy a

..... napján született .....

nevű gyermeke részére a Magyar Államkincstár (a továbbiakban: Kincstár) megnyitotta a fiatalok életkezdési támogatásáról szóló törvény szerinti **Kincstári letéti Start-számlát**, amelyre **42.500 Ft** összegű **egyszeri életkezdési támogatás** került elhelyezésre.

Az állami adóhatóság adatközlése szerint **gyermeke adóazonosító jele:**

.....

Az életkezdési támogatással kapcsolatos fontos tudnivalók

Az állam a magyar állampolgárságú és magyarországi lakcímmel rendelkező gyermek javára születésének évében az éves költségvetési törvényben meghatározott összegű egyszeri életkezdési támogatást biztosít. A támogatás összege jelenleg gyermekenként 42.500 Ft.

Az életkezdési támogatásra jogosult gyermeknek járó egyszeri 42.500 Ft-on felül az alacsonyabb jövedelmű, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult családok gyermekei 7. és 14. életévük betöltésekor **további 44.600 – 44.600 Ft-ra jogosultak**. Továbbá emelt összegű támogatásra jogosultak a nevelésbe vett, állami gondozott gyermekek is.

A Kincstár a gyermek nevére vezetett Kincstári **letéti** Start-számla összegét **évente növeli** a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett előző évi fogyasztói árindex – infláció – mértékével megegyező támogatással egészen a gyermek felnőtté válásáig. A Kincstári **letéti** Start-számlával kapcsolatban Önnek további intézkedést nem kell tennie.

Információk a Kincstári Start-értékpapírszámla által biztosított befektetési lehetőségről

Minden szülőnek elsődleges szempont, hogy a gyermeke számára összegyűjtött megtakarítás befektetése **hosszú távon is biztonságos** legyen. Ezt az állampapírok esetén, így a **Babakötvény** esetén is **a magyar állam garanciája** szavatolja. Az egyszeri életkezdési támogatás összegét a Kincstár bármely állampapír-forgalmazó ügyfélszolgálatán megnyitható **Kincstári Start-értékpapírszámlára** lehet helyezni, automatikus Babakötvény vásárlás mellett.

Kincstári Start-értékpapírszámla szerződés a vonatkozó jogszabály értelmében kizárólag a Kincstár állampapír-forgalmazó ügyfélszolgálatain köthető, a

Magyarország területén lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár gyermekek számára, 18. életévének betöltése napjáig. **A Kincstári Start-értékpapírszámla megnyitása és vezetése díjmentes.** A Kincstári Start-értékpapírszámla megnyitása esetén **erre a számlára kerül elhelyezésre az egyszeri életkezdési támogatás összege és erre a számlára érkeznek a gyermeknek járó további kamattámogatások is a természetes személyi befizetések után.** A Kincstári Start-értékpapírszámla egyik előnye a Kincstári letéti Start-számlával szemben az, hogy míg a Kincstári letéti Start-számlára nem történhet befizetés, addig a Kincstári Start-értékpapírszámlára befizetési korlát nélkül **befizethetnek természetes személyek** – szülők, hozzátartozók, törvényes képviselők – és a **települési önkormányzatok is.** A Kincstári Start-értékpapírszámla javára történő befizetéseket **az összeghez igazodó** – alábbiakban felsorolt – további **közvetlen kamattámogatások** is ösztönzik:

- A Kincstári Start-értékpapírszámlára történő természetes személyek – szülők, hozzátartozók, törvényes képviselők – általi befizetések után járó kamattámogatás a gyermek számlájára befizetett összeg 10%-a, de legfeljebb évi 6.000 Ft.. Amennyiben a számlára például havonta 5.000 Ft természetes személyek általi befizetés történik, akkor az állam ennek 10 %-át, havi 500 Ft-ot ad kamattámogatásként, ami a gyermek számláján kerül jóváírásra és automatikusan befektetésre.
- A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult, alacsony jövedelmű családok gyermekeit a Kincstári Start-értékpapírszámlájukra elhelyezett megtakarítások után **emelt összegű kamattámogatás** illeti meg. A kamattámogatás mértéke a természetes személyek – szülők, hozzátartozók, törvényes képviselők – általi befizetés 20 %-a, legfeljebb évi 12.000 Ft. Az emelt kamattámogatási összeg révén egy alacsony jövedelmű család már havi 2.500 Ft-os megtakarítás után 500 Ft-os támogatásra jogosult. Az emelt összegű kamattámogatás a nehezebb helyzetben lévő családok várhatóan kisebb megtakarítását kívánja kiegészíteni.
- A nevelésbe vett gyermekek Kincstári Start-értékpapírszámlájára az állam évente 12.000 Ft kamattámogatást utal.

A Kincstári Start-értékpapírszámlára a **kamattámogatásokból és/vagy befizetésekből származó pénzüsszeget** a Kincstár automatikusan a gyermek születési évéhez igazodó sorozatú Babakötvénybe fekteti. A Babakötvény **1,- Ft névértékű, 19 éves futamidejű állampapír**, amelynek kamatozása megegyezik a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett előző évi fogyasztói árindex és a 3 %-os kamatprémium összegével.

Az elektronikus forgalmazási csatornák (WebKincstár, illetve MobilKincstár, valamint TeleKincstár) igénybevételeivel otthonról kényelmesen, gyorsan és kiemelkedő biztonsággal intézheti befektetési ügyleteit.

A Kincstári Start-értékpapírszámláról a gyermek számára 18. életéve betöltését követően – a törvény által meghatározott feltételek mellett – a számlán nyilvántartott tőke és kamat kifizetése **járulék-, illeték- és adómentes.**

Amennyiben Kincstári Start-értékpapírszámla szerződést kíván kötni, kérjük ezen levelünkkel keresse fel a Kincstár bármely állampapír-forgalmazó ügyfélszolgálatát. A Kincstári Start-értékpapírszámla szerződés megkötéséhez szükséges dokumentumokról, ügyfélszolgálataink elérhetőségéről és az általános információkról telefonon, a Központi Ügyfélszolgálatunkon (06-1-452-2900; 06-30-

344-0040; 06-70-460-9000; 06-20-881-9530 telefonszámokon), valamint interneten, a Kincstár honlapján (www.allamkincstar.gov.hu) tájékozódhat.

Tájékoztatjuk, hogy gyermeke adóigazolványát a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) külön kérelem nélkül kiállítja és megküldi a szülők részére.

Bízunk benne, hogy hamarosan ügyfeleink között tudhatjuk.

Magyar Államkincstár

A PRIMER KUTATÁS SORÁN ALKALMAZOTT KÉRDŐÍV FOLYAMATÁBRÁJA, RÉSZEREDMÉNYEI

KÉRDŐÍV

1. Hány éves Ön?

----- **Átlag 30,5 év** -----

2. Mekkora az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

☐ felsőfokú végzettség	502 fő	56 %
☐ középfokú végzettség	337 fő	38 %
☐ alacsonyfokú végzettség	54 fő	6 %

3. Hol él Ön?

☐ Város	393 fő	44 %
☐ Megye jogú város	319 fő	36 %
☐ Falu	181 fő	20 %

4. Hány gyermeket nevel?

☐ Egy	491 fő	55 %
☐ Kettő	294 fő	33 %
☐ Három vagy több	108 fő	12 %

5. Ön egyedülálló szülő?

☐ Igen	239 fő	27 %
☐ Nem	654 fő	73 %

6. Gyermekei közül van olyan, aki 2005. december 31. után született?

☐ Igen, _____ fő	705 fő	79 %
☐ Nem	188 fő	21 %

7. Halott-e már Ön a fiatalok életkezdési támogatásáról és a Star-értékpapírszámla, Babakötvény lehetőségéről?

☐ Igen	858 fő	96 %
☐ Nem	35 fő	4 %

**7./A. Kérem, jelölje meg jelenlegi információs forrását!
Hol hallott az életkezdési támogatásról és a Start-értékpapírszámla,
Babakötvény rendszeréről?**

.....

<i>Mástól hallotta</i>	39%
<i>Reklám</i>	17%
<i>MÁK által kiküldött tájékoztató levél</i>	61%
<i>Internet</i>	43%
<i>Kormányhivatal</i>	19%
<i>Önkormányzat</i>	8%
<i>Pénzintézet</i>	25%

8. Az Ön gyermeke rendelkezik-e pénzügyintézetnél, vagy a Magyar Államkincstárnál vezetett Start-értékpapírszámlával?
(Amennyiben több gyermeket nevel, rendelkezik-e legalább az egyik gyermeke Start-értékpapírszámlával?)

☐ Igen	403 fő	45 %
☐ Nem	490 fő	55 %

9. Rendelkezik-e a gyermeke egyéb megtakarítással?

- Igen
- Nem

434 fő
459 fő

49 %
51 %

9./A. Milyen egyéb megtakarítással rendelkezik a gyermeke?

.....

<i>Zsebpénz, malacpersely</i>	<i>72%</i>
<i>Lakástakarék (FundiMini)</i>	<i>18%</i>
<i>Bankszámla</i>	<i>7%</i>
<i>Életbiztosítás</i>	<i>3%</i>

10. Kérem, állítsa sorrendbe a következő szempontokat a gyermekmegtakarítási termékek esetén fontossági sorrend alapján fentről lefelé! (A legfelső tulajdonság az Ön szerint legfontosabb, a legalsó a legkevésbé fontos szempont.)

magas kamat	5.
biztonság	1.
kiszámíthatóság	3.
szabad felhasználás (bármire költhető a megtakarítás összege)	6.
rugalmas felhasználás (bármikor kivehető a megtakarítás összege)	4.
értékállóság	2.

KVÍZKÉRDÉSEK

A továbbiakban tudásismereti kérdések következnek, mely felmérés célja a szülők informáltságának feltérképezése a fiatalok életkezdési támogatásával és a Start-értékpapírszámlával, Babakötvénnyel kapcsolatban. Kérem, hogy a valós eredmények érdekében minden külső segítségforrást mellőzni szíveskedjék a kvízkérdések kitöltésénél!

Köszönöm!

Kvíz1: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Ki jogosult a fiatalok életkezdési támogatására?

☐	Minden magyar állampolgárságú, magyar lakhellyel rendelkező gyermek, aki 18 éven aluli.	143 fő	17 %
☒	Minden olyan magyar állampolgárságú, magyar lakhellyel rendelkező gyermek, aki 2005. december 31. után született.	569 fő	66 %
☐	Minden magyar állampolgárságú gyermek, aki 14 éven aluli.	22 fő	3 %
☐	Nem tudom.	124 fő	14 %

Kvíz2: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Mekkora az életkezdési támogatás összege?

☒	2006-ban született gyermeket 40.000 Ft összegű életkezdési támogatás, az ezt követő években született gyermeket 42.500 Ft összegű életkezdési támogatás illeti meg.	613 fő	72 %
☐	60 000 Ft összegű életkezdési támogatás illeti meg.	88 fő	10 %
☐	100 000 Ft összegű életkezdési támogatás illeti meg.	19 fő	2 %
☐	Nem tudom.	138 fő	16 %

Kvíz3: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! A fiatalok életkezdési támogatását a Magyar Államkincstár képezi meg automatikusan a gyermek születését követően...

☒	egy letéti Start-számlán, melyen az előző évi infláció mértékével kamatozik a támogatás összege 18 évig.	406 fő	47 %
☐	egy Start-értékpapírszámlán, melyen a Babakötvény hozamát garantálja 18 éven keresztül.	134 fő	16 %
☐	Nem tudom.	318 fő	37 %

Kvíz4: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Kinek nyitható Start-értékpapírszámla?

☒	Minden magyar állampolgárságú, magyar lakhellyel rendelkező gyermeknek, aki 18 éven aluli.	298 fő	35 %
☐	Csak azon gyermekeknek nyitható, akik az életkezdési támogatásra jogosultak.	329 fő	38 %
☐	Nem tudom.	231 fő	27 %

Kvíz5: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Mi a különbség a letéti Start-számla és a Start-értékpapírszámla között?

☒	A letéti Start-számlán a fiatalok életkezdési támogatása az infláció mértékével kamatozik 18 évig. A letéti számlára nem lehet sem magánszemély, sem önkormányzat által nyújtott támogatás befizetését kezdeményezni. Start-értékpapírszámlán levő megtakarítás összege növelhető befizetésekkel. A számlán lévő megtakarítás a pénzüintézet által nyújtott termékbe fektetődik és annak hozamával emelkedik.	317 fő	37%
☐	A letéti Start-számlán a fiatalok életkezdési támogatása az infláció mértékével kamatozik 18 évig. A letéti számlára nem lehet sem magánszemély, sem önkormányzat által nyújtott támogatás befizetését kezdeményezni. A Start-értékpapírszámlán megnyitását követően a szülőnek befizetési kötelezettsége keletkezik melyet havonta, vagy évente egy összegben köteles kiegyenlíteni. A Start-értékpapírszámlán a kamat mértéke pénzüintézet által nyújtott termékenként eltér.	239 fő	28%
☐	Nem tudom.	302 fő	35%

Kvíz6: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Kereskedelmi banknál vezetett Start-értékpapírszámlára vásárolható Babakötvény?

☒	Nem, kizárólag a Magyar Államkincstárnál vezetett Start-értékpapírszámlára vásárolható Babakötvény.	329 fő	38%
☐	Igen, kizárólag kereskedelmi banknál vezetett Start-értékpapírszámlára vásárolható Babakötvény.	62 fő	7%
☐	Igen, a kereskedelmi bankoknál illetve a Magyar Államkincstárnál vezetett Start-értékpapírszámlára is vásárolható Babakötvény.	179 fő	21%
☐	Nem tudom.	288 fő	34%

Kvíz7: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Mennyi a Babakötvény futamideje?

☐ 18 év	396 fő	46%
☒ 19 év	347 fő	40%
☐ 20 év	39 fő	5%
☐ Nem tudom	76 fő	9%

Kvíz8: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Mennyi a Babakötvény éves kamata?

☒ Éves 3 % + infláció	438 fő	51%
☐ Infláció	129 fő	15%
☐ Éves 2% + infláció	48 fő	6%
☐ Nem tudom	243 fő	28%

Kvíz9: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Mikortól vehető fel a Start-értékpapírszámlán nyilvántartott követelés?

☒ A gyermek 18. életévének betöltését követően.	442 fő	52%
☐ Rugalmas felhasználású, bármikor hozzá lehet férni.	87 fő	10%
☐ Kizárólag a Babakötvény lejáratakor.	201 fő	23%
☐ Nem tudom.	128 fő	15%

Kvíz10: Kérem, válassza ki az Ön szerint helyes választ! Milyen célokra fordítható az életkezdesi támogatás illetve a Start-értékpapírszámláról felvett megtakarítás?

☐ Szabad felhasználású	236 fő	28%
☐ Kizárólag lakáscélra	24 fő	3%
☐ Kizárólag tanulmányokra	71 fő	8%
☒ Tanulmányokra, lakhatásra, pályakezdesre, gyermekvállalás feltételeinek megteremtésére	337 fő	39%
☐ Nem tudom	190 fő	22%

KÉREM, FIGYELMESEN OLVASSA EL AZ ALÁBBI TÁJÉKOZTATÓT!

Fiatalok életkezdési támogatására jogosult minden olyan magyar állampolgárságú, magyar lakhellyel rendelkező gyermek, aki **2005. december 31 után született**. A támogatás összegét (2016-ban **42 500Ft**) a gyermek születését követően **egy letéti Start-számlán** képezi meg a Magyar Államkincstár, melyen az **előző évi infláció mértékével kamatozik** a támogatás összege **a gyermek 18 éves koráig**. A letéti számlára sem önkormányzati, sem magánszemély **befizetéseket nem lehet kezdeményezni**.

Minden magyar állampolgárságú, magyar lakhellyel rendelkező gyermeknek, **aki 18 éven aluli, kezdeményezhető a Start-értékpapírszámla nyitása**. Ennek ügyintézését, 2012 októberétől már csak a Magyar Államkincstárnál, **a törvényes képviselő személyesen megjelenésével indítható**. Amennyiben a Start-értékpapírszámla nyitását, olyan gyermekre kezdeményezik, aki a fiatalok életkezdési támogatására jogosult, a gyermek addigi megtakarítása a letéti Start-számláról, a Start-értékpapírszámlára helyeződik át. A Start-értékpapírszámlára **lehet** magánszemély és önkormányzati **befizetéseket is teljesíteni**. A Start-értékpapírszámla nyitása nem jár költségekkel és a számlával kapcsolatban nem keletkezik a szülőnek befizetési kötelezettsége sem.* A Start-értékpapírszámla esetében a magánszemély befizetések után jár állami támogatás, az éves befizetett összeg 10%-a, max. 6000Ft. A Magyar Államkincstárnál vezetett Start-értékpapírszámlák egyenlege egy **19 éves futamidejű, ún. Babakötvénybe fektetődik, mely mindig éves 3 %- + inflációt** garantál.

A letéti Start-számlán vagy a Start-értékpapírszámlán lévő megtakarításhoz csak a gyermek férhet majd hozzá, 18. életéve betöltését követően. Mindkét típusú számla esetében, továbbtanulás, lakhatás, pályakezdés és családalapítás, amire a megtakarított összeg felhasználható.

*A pénzügyintézetnél vezetett Start-értékpapírszámlák ettől a konstrukciótól eltérhetnek. A 2006. január 1. előtt született gyermekek esetében a Start-értékpapírszámla nyitást követő 30 napon belül legalább 25 000 forint befizetést kell teljesíteni.

11. Kezdeményezte-e Ön vagy hozzátartozója bármelyik gyermekének személyesen a Start-értékpapírszámla megnyitását pénzügyintézetnél vagy a Magyar Államkincstárnál?

- Igen **285 fő** **32%**
- Nem **608 fő** **68%**

11/ A . A gyermekének megnyitott Start-értékpapírszámlára évente legalább egyszer fizet-e be?

- Igen **211 fő** **74%**
- Nem **74 fő** **26%**

11/A/1 . Gyermekének a Start-értékpapírszámlájára érkeztetett éves összesített befizetései átlagban:

__Átlag 52 000Ft__

11/B . A fent olvasott információk birtokában Ön megnyitná-e a Magyar Államkincstárnál a Start-értékpapírszámlát gyermekének/gyermekeinek?

- Igen **352 fő** **58%**
- Nem **256 fő** **42%**

11/B/1. Kérem, indokolja meg miért nem élt eddig a Start-értékpapírszámla nyitás lehetőségével?

- Elfeledkezett róla* **56%**
- Téves információi voltak a számlanyitásról* **41%**
- Hiányos információi voltak a számlanyitásról* **13%**
- Nem érkeztek még meg a számlanyitáshoz a gyermek iratai* **4%**

11/B/2. Kérem, indokolja meg, miért nem szeretne élni a Start-értékpapírszámla nyitásának lehetőségével?

- Nem bízik az állami megtakarításban* **42%**
- Kevésnek találja a megtakarítás végső összegét* **49%**
- Nem jogosult a gyermeke a fiatalok életkezdesi támogatására* **28%**
- Túl hosszú a Babakötvény futamideje* **63%**
- Nincs lehetőség részkivételre* **58%**

12. Ön szerint milyen változásokkal tudná az állam a Start-értékpapírszámla megnyitásában a szülőket, esetleg Önt motiválni? Maximum két választ jelölhet meg!

- ha a fiatalok életkezdési támogatásának összegét emelné 42 500 Ft-ról 80 000 Ft-ra **62%**
- ha a Babakötvény az évi 3%+infláció helyett magasabb kamatot, 5% + inflációt garantálna **51%**
- ha a Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítást bármire lehetne fordítani, tehát szabad felhasználású lenne **9%**
- ha a Start-értékpapírszámlán lévő megtakarításhoz a gyermek 18. életkora előtt is hozzá lehetne férni (Rugalmasan hozzáférhető) **39%**
- egyéb változtatás: _____ **21%**

13 . Ön szerint milyen változásokkal tudná az állam a Start-értékpapírszámlára történő takarékoskodásban, a számlára történő befizetések növelésében motiválni? Maximum két választ jelölhet meg!

- ha a fiatalok életkezdési támogatásának összegét emelné 42 500 Ft-ról 80 000 Ft-ra **4%**
- ha a Babakötvény az évi 3%+infláció helyett magasabb kamatot, 5% + inflációt garantálna **35%**
- ha a Start-értékpapírszámlán lévő megtakarítást bármire lehetne fordítani, tehát szabad felhasználású lenne **14%**
- ha a Start-értékpapírszámlán lévő megtakarításhoz a gyermek 18. életéve előtt is hozzá lehetne férni (Rugalmasan hozzáférhető) **43%**
- ha a Start-értékpapírszámlára történő magánszemély befizetések után járó évi 10%-os, max. 6 000Ft-os állami támogatást növelné, évi 20%-os , max. 24 000 Ft-os támogatásra. **66%**
- egyéb változtatás: _____ **25%**

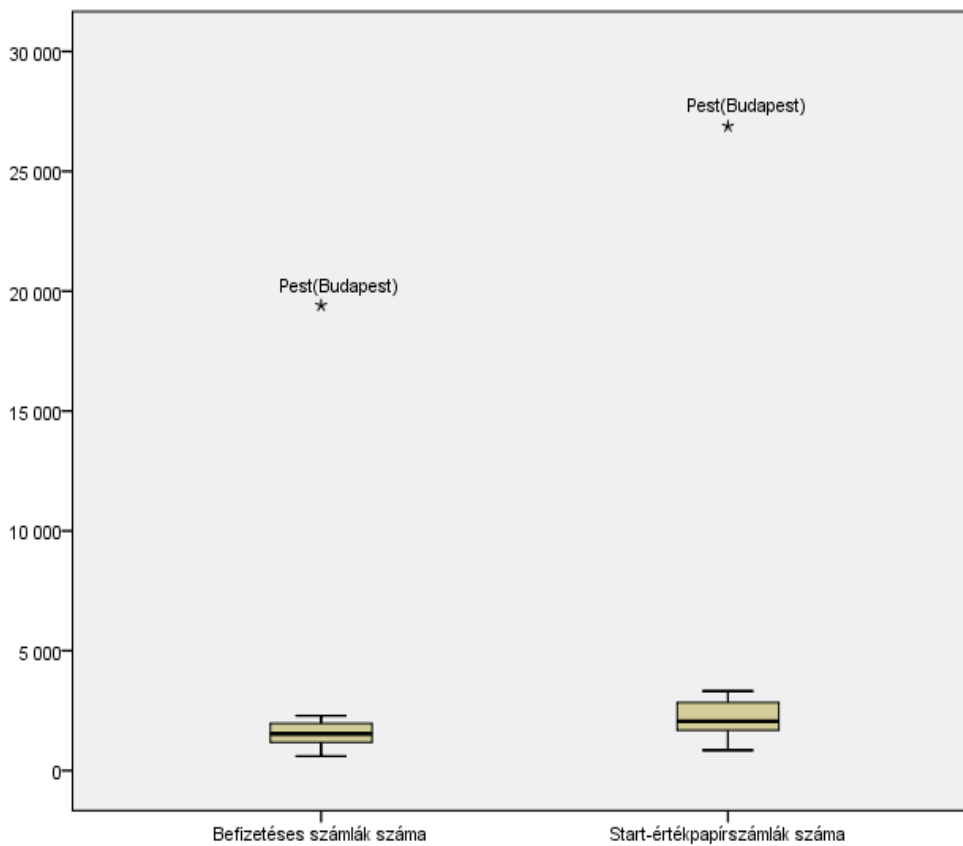
Köszönöm, hogy időt szánt a kérdőív részletes kitöltésére és válaszával segítette kutatásomat!

A hipotézisek részletes számítási eredményei

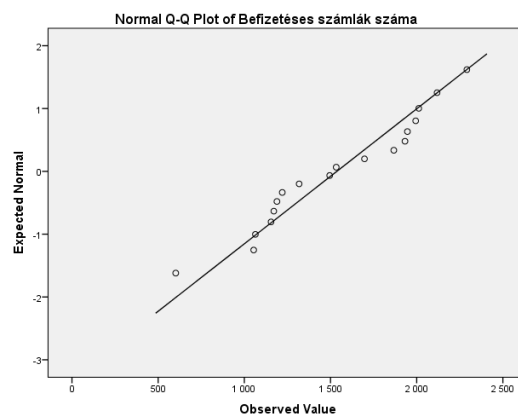
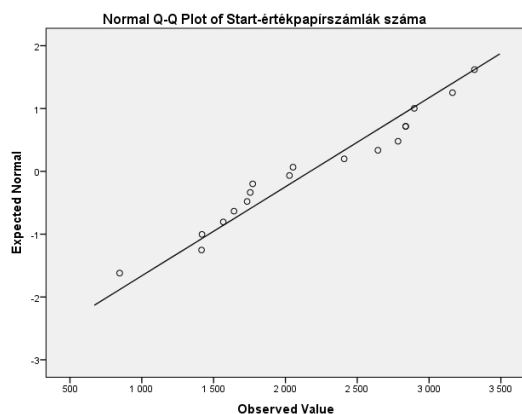
H1-es hipotézis statisztikai számításai:

Outlier vizsgálat:

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Befizetéses számlák száma	19	100,0%	0	0,0%	19	100,0%
Start-értékpapírszámlák száma	19	100,0%	0	0,0%	19	100,0%

Normalitás vizsgálat:

Descriptives				
			Statistic	Std. Error
Start-értékpapírszámlák száma	Mean		2173,22	166,270
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	1822,42	
		Upper Bound	2524,02	
	5% Trimmed Mean		2183,47	
	Median		2040,50	
	Variance		497624,418	
	Std. Deviation		705,425	
	Minimum		846	
	Maximum		3316	
	Range		2470	
	Interquartile Range		1214	
	Skewness		-,006	,536
	Kurtosis		-1,045	1,038
Befizetések számlák száma	Mean		1536,56	109,676
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	1305,16	
		Upper Bound	1767,95	
	5% Trimmed Mean		1546,56	
	Median		1514,00	
	Variance		216518,261	
	Std. Deviation		465,315	
	Minimum		602	
	Maximum		2291	
	Range		1689	
	Interquartile Range		791	
	Skewness		-,146	,536
	Kurtosis		-,875	1,038

Spearman-féle korreláció vizsgálat:

Correlations				
			Start- értékpapírszámlák száma	Befizetéses számlák száma
Spearman's rho	Start-értékpapírszámlák száma	Correlation Coefficient	1,000	,981**
		Sig. (2-tailed)	.	,000
		N	18	18
	Befizetéses számlák száma	Correlation Coefficient	,981**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,000	.
		N	18	18
**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).				

H2-es hipotézis statisztikai számításai:

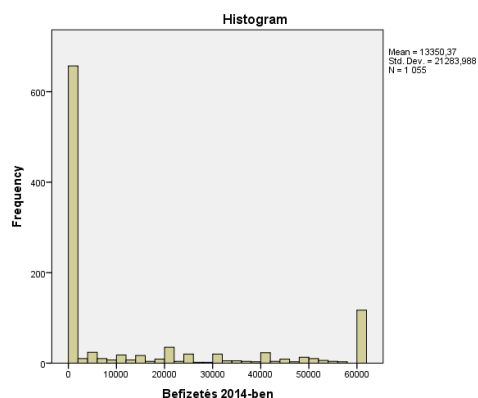
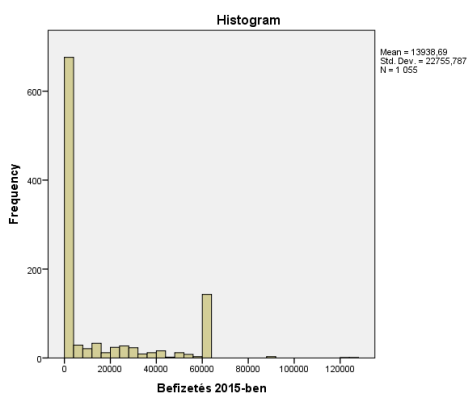
Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
2015-ös összesített magánszemély befizetések	1055	100,0%	0	0,0%	1055	100,0%
2014-es összesített magánszemély befizetések	1055	100,0%	0	0,0%	1055	100,0%

Kolmogorov-Smirnov teszt:

Descriptives						
			Statistic	Std. Error		
Befizetés 2015-ben	Mean			13938,69	700,593	
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound			12563,97	
		Upper Bound			15313,40	
	5% Trimmed Mean			11926,61		
	Median			,00		
	Variance			517825851,098		
	Std. Deviation			22755,787		
	Minimum			0		
	Maximum			126000		
	Range			126000		
	Interquartile Range			22000		
	Skewness			1,465	,075	
	Kurtosis			,994	,150	
	Befizetés 2014-ben	Mean			13350,37	655,280
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound			12064,57	
		Upper Bound			14636,17	
5% Trimmed Mean			11500,41			
Median			,00			
Variance			453008134,493			
Std. Deviation			21283,988			
Minimum			0			
Maximum			60000			
Range			60000			
Interquartile Range			20000			
Skewness			1,328	,075		
Kurtosis			,164	,150		

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
2015-ös összesített magánszemély befizetések	,353	1055	,000	,645	1055	,000
2014-es összesített magánszemély befizetések	,355	1055	,000	,653	1055	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Wilcoxon féle előjeles rangteszt:

Ranks				
		N	Mean Rank	Sum of Ranks
2015-ös összesített magánszemély befizetések -	Negative Ranks	126 ^a	131,40	16557,00
	Positive Ranks	326 ^b	263,25	85821,00
2014-es összesített magánszemély befizetések	Ties	603 ^c		
	Total	1055		

a. 2015-ös összesített magánszemély befizetések < 2014-es összesített magánszemély befizetések
b. 2015-ös összesített magánszemély befizetések > 2014-es összesített magánszemély befizetések
c. 2015-ös összesített magánszemély befizetések = 2014-es összesített magánszemély befizetések

Test Statistics ^a	
	2015-ös összesített magánszemély befizetések - 2014-es összesített magánszemély befizetések
Z	-12,481 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	,165
a. Wilcoxon Signed Ranks Test	
b. Based on negative ranks.	

Effect size mutató:

$$r = \frac{Z}{\sqrt{N}} = \frac{12,481}{\sqrt{1055}} = 0,384$$

Szűrt adatsor esetében:

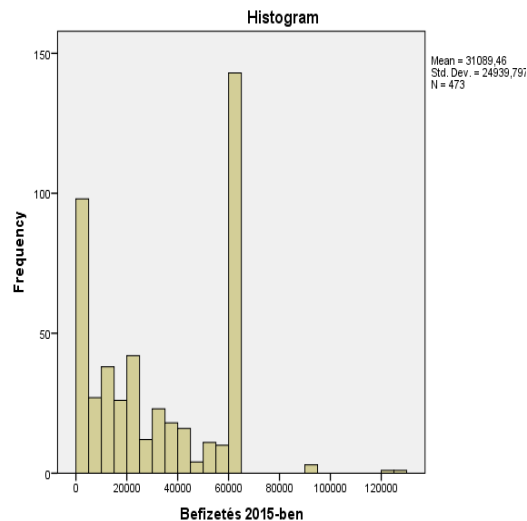
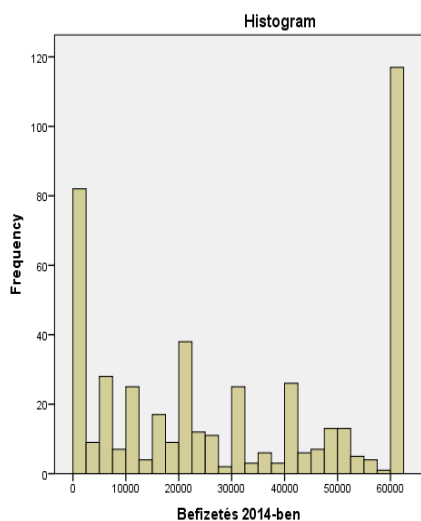
Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Befizetés 2015-ben	473	100,0%	0	0,0%	473	100,0%
Befizetés 2014-ben	473	100,0%	0	0,0%	473	100,0%

Kolmogorov-Smirnov teszt:

Descriptives				
			Statistic	Std. Error
Befizetés 2015-ben	Mean		31089,46	1146,733
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	28836,13	
		Upper Bound	33342,79	
	5% Trimmed Mean		30703,11	
	Median		25000,00	
	Variance		621993469,359	
	Std. Deviation		24939,797	
	Minimum		0	
	Maximum		126000	
	Range		126000	
	Interquartile Range		53490	
	Skewness		,308	,112
	Kurtosis		-,856	,224
	Befizetés 2014-ben	Mean		29777,25
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	27714,15	
		Upper Bound	31840,35	
5% Trimmed Mean		29752,50		
Median		25000,00		
Variance		521406473,786		
Std. Deviation		22834,327		
Minimum		0		
Maximum		60000		
Range		60000		
Interquartile Range		49735		
Skewness		,112	,112	
Kurtosis		-1,522	,224	

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Befizetés 2015-ben	,190	473	,000	,863	473	,000
Befizetés 2014-ben	,155	473	,000	,870	473	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Wilcoxon féle előjeles rangteszt:

Ranks				
		N	Mean Rank	Sum of Ranks
Befizetés 2015-ben - Befizetés 2014-ben	Negative Ranks	198 ^a	178,32	35307,50
	Positive Ranks	184 ^b	205,68	37845,50
	Ties	91 ^c		
	Total	473		
a. Befizetés 2015-ben < Befizetés 2014-ben				
b. Befizetés 2015-ben > Befizetés 2014-ben				
c. Befizetés 2015-ben = Befizetés 2014-ben				

Test Statistics ^a	
Befizetés 2015-ben - Befizetés 2014-ben	
Z	-,588 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	,557
a. Wilcoxon Signed Ranks Test	
b. Based on negative ranks.	

Effect size mutató:

$$r = \frac{Z}{\sqrt{N}} = \frac{0,588}{\sqrt{473}} = 0,027$$

H3-as hipotézis statisztikai számításai:

Függetlenség vizsgálat a szülők iskolai végzettségére:

Descriptive Statistics			
	N	Minimum	Maximum
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek?	893	0	1
Iskolai végzettség	893	1	3
Valid N (listwise)	893		

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek? * Iskolai végzettség	893	100,0%	0	0,0%	893	100,0%

Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek? * Iskolai végzettség Crosstabulation						
			Iskolai végzettség			Total
			Alapfokú IV	Középfokú IV	Felsőfokú IV	
Van Start- értékpapírszáml ája a gyermeknek?	Nincs	Count	43	229	336	608
		Expected Count	36,8	229,4	341,8	608,0
	Van	Count	11	108	166	285
		Expected Count	17,2	107,6	160,2	285,0
	Total	Count	54	337	502	893
		Expected Count	54,0	337,0	502,0	893,0

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,622 ^a	2	,164
Likelihood Ratio	3,900	2	,142
Linear-by-Linear Association	2,005	1	,157
N of Valid Cases	893		

a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 17,23.

Függetlenség vizsgálat a szülő családi állapotára:

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek? * Családi állapot	893	100,0%	0	0,0%	893	100,0%

Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek? * Családi állapot Crosstabulation				
Count				
		Családi állapot		Total
		Egyedülálló	Házas vagy párkapcsolatban él	
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek?	Nincs	201	407	608
	Van	38	247	285
Total		239	654	893

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	38,521 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	37,521	1	,000		
Likelihood Ratio	41,983	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	38,478	1	,000		
N of Valid Cases	893				
a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 76,28.					
b. Computed only for a 2x2 table					

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,208	,000
	Cramer's V	,208	,000
N of Valid Cases		893	
a. Not assuming the null hypothesis.			
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.			

- Számlányítás esélye párkapcsolatban vagy házasságban élő szülő esetében: $247/407=0,60688$
- Számlányítás esélye az egyedülálló szülő esetében: $38/201=0,1891$

*Számlanyitás esélye párkapcsolatban vagy házasságban nevelt gyermekeknél
 Számlanyitás esélye egyedülálló szülő által nevelt gyerekek esetében
 = 3,2*

Függetlenség vizsgálat a családban nevelt gyermekek létszámára:

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek * Hány gyermeket nevel a család	893	100,0%	0	0,0%	893	100,0%

Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek * Hány gyermeket nevel a család Crosstabulation					
Count					
		Hány gyermeket nevel a család			Total
		Egygyermekes	Kétgyermekes	Három vagy annál több gyermekes	
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek	Nincs	334	197	77	608
	Van	157	97	31	285
Total		491	294	108	893

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	,671 ^a	2	,715
Likelihood Ratio	,680	2	,712
Linear-by-Linear Association	,150	1	,699
N of Valid Cases	893		
a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 34,47.			

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,027	,715
	Cramer's V	,027	,715
	Contingency Coefficient	,027	,715
N of Valid Cases		893	
a. Not assuming the null hypothesis.			
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.			

Függetlenség vizsgálat az életkezdesi támogatásra való jogosultságra:

Descriptive Statistics			
	N	Minimum	Maximum
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek?	893	0	1
Jogosult az életkezdesi támogatásra	893	0	1
Valid N (listwise)	893		

Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek? * Jogosult az életkezdesi támogatásra	893	100,0%	0	0,0%	893	100,0%

Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek? * Jogosult az életkezdesi támogatásra				
Crosstabulation				
Count				
		Jogosult az életkezdesi támogatásra		Total
		Nem jogosult	Jogosult	
Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek?	Nincs	177	431	608
	Van	11	274	285
Total		188	705	893

Chi-Square Tests					
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	74,448 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	72,936	1	,000		
Likelihood Ratio	92,569	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	74,364	1	,000		
N of Valid Cases	893				
a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 60,00.					
b. Computed only for a 2x2 table					

Symmetric Measures			
		Value	Approx. Sig.
Nominal by Nominal	Phi	,289	,000
	Cramer's V	,289	,000
	Contingency Coefficient	,277	,000
N of Valid Cases		893	
a. Not assuming the null hypothesis.			
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.			

- Számlányítás esélye az életkezdési támogatásra jogosult gyermekek esetében: $247/431=0,573$
- Számlányítás esélye az életkezdési támogatásra nem jogosult gyermekek esetében: $11/177=0,0621$

Számlányítás esélye életkezdési támogatásra jogosult gyermekek esetében
Számlányítás esélye életkezdési támogatásra nem jogosult gyerekek esetében
= 9,22

H4-es hipotézis statisztikai számításai:

Normál eloszlás tesztelése:

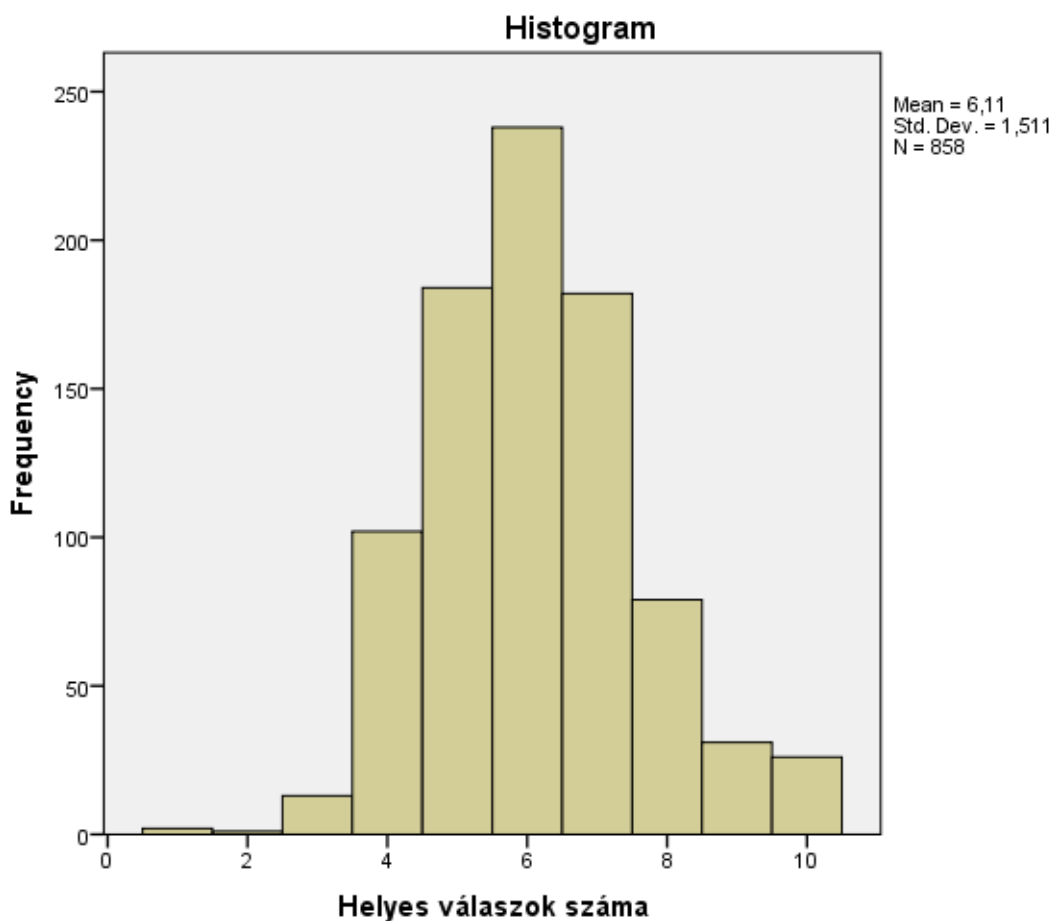
Case Processing Summary						
	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Start-értékpapírszámlával rendelkezik-e a gyermeke	858	100,0%	0	0,0%	858	100,0%
Helyes válaszok száma	858	100,0%	0	0,0%	858	100,0%

Descriptives				
			Statistic	Std. Error
Start-értékpapírszámlával rendelkezik-e a gyermeke	Mean		,33	,016
	95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	,30	
		Upper Bound	,36	
	5% Trimmed Mean		,31	
	Median		,00	
	Variance		,222	
	Std. Deviation		,471	
	Minimum		0	
	Maximum		1	
	Range		1	
	Interquartile Range		1	
	Skewness		,714	,083
	Kurtosis		-1,494	,167
	Helyes válaszok száma	Mean		6,11
95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	6,01	
		Upper Bound	6,21	
5% Trimmed Mean		6,06		
Median		6,00		
Variance		2,284		
Std. Deviation		1,511		
Minimum		1		
Maximum		10		
Range		9		
Interquartile Range		2		
Skewness		,336	,083	
Kurtosis		,233	,167	

Kolmogorov- Smirnov teszt:

Tests of Normality						
	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Start-értékpapírszámlával rendelkezik-e a gyermeke	,427	858	,000	,594	858	,000
Helyes válaszok száma	,159	858	,000	,949	858	,000

a. Lilliefors Significance Correction

Mann-Whitney teszt:

Ranks				
	Start-értékpapírszámlával rendelkezik-e a gyermeke	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Helyes válaszok száma	Nincs Start-értékpapírszámlája a gyermeknek	573	296,99	170178,00
	Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek	285	695,91	198333,00
	Total	858		

Test Statistics ^a	
	Helyes válaszok száma
Mann-Whitney U	5727,000
Wilcoxon W	170178,000
Z	-22,703
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000
a. Grouping Variable: Start-értékpapírszámlával rendelkezik-e a gyermeke	

Descriptives					
	Start-értékpapírszámlával rendelkezik-e a gyermeke	Statistic	Std. Error		
Helyes válaszok száma	Nincs Start-értékpapírszámlája a gyermeknek	Mean	5,32	,041	
		95% Confidence Interval for Mean	Lower Bound	5,24	
			Upper Bound	5,40	
		5% Trimmed Mean	5,33		
		Median	5,00		
		Variance	,965		
		Std. Deviation	,983		
		Minimum	1		
		Maximum	8		
		Range	7		
		Interquartile Range	1		
		Skewness	-,515	,102	
		Kurtosis	,806	,204	
		Van Start-értékpapírszámlája a gyermeknek	Mean	7,71	,063
	95% Confidence Interval for Mean		Lower Bound	7,59	
			Upper Bound	7,83	
	5% Trimmed Mean		7,68		
	Median		7,00		
	Variance		1,116		
	Std. Deviation		1,056		
	Minimum		4		
	Maximum		10		
	Range		6		
	Interquartile Range		1		
	Skewness		,586	,144	
	Kurtosis	,530	,288		

Effect size mutató:

$$r = \frac{Z}{\sqrt{N}} = \frac{22,703}{\sqrt{858}} = 0,76$$

H5-ös hipotézis költségvetési számításai:

Nemzeti Család és Szociálpolitikai Alap babakötvény rendszeréhez kapcsolódó kiadások 2016-os évre vonatkozóan					
<i>Kiadási tételek:</i>	Indikátor	2016-os tényadat (Millió forint)	„A” szcenárió (Millió forint)	„C” szcenárió (Millió forint)	
<i>Fiatalok életkezdesi támogatása (alaptámogatás)</i>	100 200 fő	4 259	8016 (=100 200* 80 000 Ft)	4259	
„Második” utalási összeg (44 600Ft)	Átmeneti vagy tartós nevelésbe vont gyermekek 7. és 14. életévben járó támogatása	24 089 fő	1071	1071	1071
	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek 7. és 14. életévben járó támogatása				
Magánszemélyek befizetése után járó állami támogatás	Normál 10%-os, maximális 6 000Ft-os állami támogatás	60 000 számla	546	546	1 008 (=24 000 * 24 000Ft + 36 000*12 000Ft)
	Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő családok befizetése után járó magasabb, 20%-os, max. 12 000Ft-os állami támogatás	4 800fő			115,2 (=4800* 24000Ft)
	Befizetéstől függetlenül odaitélt, nevelésbe vett gyermekek 12 000Ft-os állami támogatása	4 500fő			108 (=4500*24000Ft)
Letéti-Start számla kamatfizetése	0 %-os infláció	0	0	0	1 231

Forrás: Saját szerkesztés az NGM [2017] adatai alapján

Adósságszolgálattal kapcsolatos kiadások felépítése 2016-os Babakötvény állományra vonatkozóan								
Babakötvény állomány kamatfizetései sorozatonként	2016 –os állományra vonatkozóan		„A” scenárió		„B” scenárió		„C” scenárió	
	Állomány	Kamatfizetés	Állomány	Kamatfizetés	Állomány	Kamatfizetés		
2032/S*	27 750, 5**	832,5	27 750,5	832,5	27 750,5	832,5	2016-os magánszemély befizetés nélküli állomány: 28 886, 1 + 24 000*120 000Ft + 36 000* 60 000Ft= 33 926,1	
2033/S	2 754, 7	82,6	2 754, 7	82,6	2 754,7	82,6		
2034/S	1 556,5	46, 7	1 556,5	46, 7	1 556,5	46, 7		
2035/S	724,5	21,7	1 363, 8	40,9	724,5	36,2		
Összesen	32 786,1	983, 6	33,4	1 002, 8	32 786,1	998,1	33 926,1	1 017,8

*A 2016-os Babakötvény állomány alapján történő 2017-es kamatfizetések közül a 2032/S kötvény kamatforduló napja 2017. december 2. A költségvetésben erre az állományra történő kamatfizetésre a dolgozat az előző évek kamatállomány változása alapján becsült értéket használ.

** *Millió forint*

Forrás: Saját szerkesztés az ÁKK [2017] adatai alapján

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretném megragadni az alkalmat, hogy köszönetet mondjak mindazoknak, akik nélkül nem juthattam volna el idáig és akik nélkül nem készülhetett volna el ez a disszertáció.

Szeretném megköszönni első témavezetőmnek, Dr. Hőgye Mihálynak azt, hogy egyetemi tanulmányaim első éveitől támogatott, meglátta a bennem rejlő értékeket, és segített kibontakoztatni azokat. Mikor már súlyos betegséggel küzdött akkor is időt és fáradságot nem kímélve támogatta doktori kutatásomat, amiért örökké hálás leszek neki. Köszönettel tartozom második témavezetőmnek, Sándorné Dr. Kriszt Évának, aki Dr. Hőgye Mihály elvesztését követően felbecsülhetetlen szakmai és emberi segítséget, támogatást nyújtott. Lelkiismeretes és rugalmas hozzáállásának köszönhetően a földrajzi távolságok problémáján is úrra tudtunk lenni.

Köszönet illeti a Magyar Államkincstár vezetőit, akik engedélyükkel, pozitív, lelkes hozzáállásukkal és visszacsatolásaikkal támogatták a disszertáció elkészültét. Köszönettel tartozom a MÁK Győr-Moson-Sopron Megyei Igazgatóság Állampénztári Irodájának mindazon munkatársának - külön kiemelve Molnár Brigitta irodavezetőt, Enyedi Ádám osztályvezetőt és Árkai Zsuzsanna értékpapír-forgalmazási referenst-, akik koordinációs és adatszolgáltató tevékenységükkel segítettek a kutatásomat. Természetesen ugyanígy köszönet illeti a többi megye Állampénztári Irodájának munkatársait is, akik egy-egy adatszolgáltatási probléma felmerültével ismeretlenül, a napi munkájuk mellett igyekeztek a segítségemre lenni. Szeretném kiemelni Vitéz Krisztián (Államadósság Kezelő Központ Tervezési és Adatszolgáltatási főosztályvezető) illetve Sashegyi Attila (Nemzetgazdasági Minisztérium Egészségügyi és Szociális Főosztály család és szociálpolitikai elemző szakreferens) támogatását, akik adatszolgáltatással segítettek munkámat.

Hálás vagyok a Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Karának, annak valamennyi dolgozójának támogató együttműködésükért, segítő útmutatásaikért, emberi segítségnyújtásukért. Külön köszönöm Dr. Obádovics Csilla és Dr. Pataki László statisztikai elemzésekben nyújtott segítségét és tanácsait, továbbá Árendás Györgynek, a doktori iskola munkatársának, hogy áldozatos munkájával segítségemre volt a doktori évek alatt. Köszönetet szeretnék mondani Opponenseimnek is, akik a munkahelyi vitán értékes meglátásaikkal segítettek kutatásomat.

Legfőbb köszönettel családomnak tartozom: Férjemnek, aki szakmai és lelki támogatást nyújtott a nehéz hullámvölgyekben, erőt adott és a felmerülő nehézségeken átsegített. Mérföldetelen szeretettel köszönöm szüleimnek és a nagynénimnek a kitartásukat és megértésüket a disszertációírás miatt sok-sok elmaradt családi pillanatért. Egész életem át tartó segítségük és támogatásuk nélkül minden bizonnyal el sem készülhetett volna a disszertáció.

NYILATKOZAT

Alulírott **MIHLYNÉ ZÁVECZ SZILVIA** jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy **A magyar „babakötvény” hatáselemzése, avagy az első családtámogatási ellátás a hosszú távú lakossági megtakarítás ösztönzése céljából** című

PhD értekezésem

önálló munkám, az értekezés készítése során betartottam *a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait*, valamint a Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola által előírt, a doktori értekezés készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében.¹⁴⁶

Kijelentem továbbá, hogy az értekezés készítése során az önálló kutatómunka kitétel tekintetében a programvezetőt illetve a témavezetőt nem tévesztettem meg.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy az értekezést nem magam készítettem, vagy az értekezéssel kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Nyugat-magyarországi Egyetem megtagadja az értekezés befogadását.

Az értekezés befogadásának megtagadása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Sopron, 2017. március 20.

.....
doktorjelölt

---

1. ¹⁴⁶ **1999. ÉVI LXXVI. TV. 34. § (1) A MŰ RÉSZLETÉT – AZ ÁTVEVŐ MŰ JELLEGE ÉS CÉLJA ÁLTAL INDOKOLT TERJEDELEMBEN ÉS AZ EREDETIHEZ HÍVEN – A FORRÁS, VALAMINT AZ OTT MEGJELÖLT SZERZŐ MEGNEVEZÉSÉVEL BÁRKI IDÉZHETI.**

36. § (1) nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára – a cél által indokolt terjedelemben – szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást – a szerző nevével együtt – fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.